

DET KONGELIGE
KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2007–2008)

FOR BUDSJETTÅRET 2008

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342, 5568

Innhold

Del I		Del II		
Innledning	9	Budsjettforslag	33	
1	Kulturløftet gjennomføres	11	<i>Programkategori 08.10 Administrasjon m.m. (kap. 300–310) .....</i>	35
1.1	Kulturløftets innhold og hovedsatsinger i 2008	11	Kap. 300 Kultur- og kirke departementet	37
1.2	Utfordringer, mål og prioriteringer i budsjettforslaget for 2008	12	Kap. 3300 Kultur- og kirke departementet	40
1.2.1	Kulturpolitikken	12	Kap. 305 Lotteri- og stiftelsestilsynet	40
1.2.2	Mediepolitikken	15	Kap. 3305 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	41
1.2.3	Frivillighetspolitikken	16	Kap. 5568 Sektoravgifter under Kultur- og kirke departementet	43
2	Kirkepolitikken	18	<i>Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 310–315) .....</i>	44
3	Idrettspolitikken	20	Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.	47
4	Forslag til kultur- og kirkebudsjett	22	Kap. 315 Frivillighetsformål	48
4.1	Programkategori 08.10 Administrasjon m.m.	22	<i>Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320-0329) .....</i>	51
4.2	Programkategori 08.15 Frivillighetsformål	22	Kap. 320 Allmenne kulturformål	59
4.3	Programkategori 08.20 Kulturformål	22	Kap. 3320 Allmenne kulturformål	85
4.4	Programkategori 08.30 Film- og medieformål	22	Kap. 321 Kunstnerformål	85
4.5	Programkategori 08.40 Den norske kirke	22	Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	89
5	Fordeling av spilleoverskudd til kultur- og idrettsformål utenfor statsbudsjettet	23	Kap. 3322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	94
5.1	Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål	23	Kap. 323 Musikkformål	94
5.2	Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål	24	Kap. 3323 Musikkformål	102
6	Samfunnssikkerhet og beredskap	25	Kap. 324 Scenekunstformål	103
7	Tilskuddsforvaltning – gradert styrings- og kontrollsystem	26	Kap. 3324 Scenekunstformål	112
8	Oversikt over budsjettforslaget for 2008	28	Kap. 325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	113
			Kap. 3325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	115
			Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	115
			Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	121
			Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål	122
			Kap. 3328 Museums- og andre kulturvernformål	130
			Kap. 329 Arkivformål	131
			Kap. 3329 Arkivformål	133

<i>Programkategori 08.30 Film- og medieformål (kap. 334-337)</i>	134
Kap. 334 Film- og medieformål	145
Kap. 334 Film- og medieformål	150
Kap. 335 Pressestøtte	151
Kap. 336 Informasjonsberedskap- kringkasting	156
Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk	157
 <i>Programkategori 08.40 Den norske kirke (kap. 340-342)</i>	 158
Kap. 340 Kirkelig administrasjon	164
Kap. 3340 Kirkelig administrasjon	175
Kap. 341 Presteskabet	175
Kap. 3341 Presteskabet	178
Kap. 342 Nidaros domkirke m.m.	179
Kap. 3342 Nidaros domkirke m.m.	180
Opplysningsvesenets fond	180
 Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2008, kapitlene 300-342, 3300-3342, 5568	 186

Vedlegg 1

Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2008 under kap. 320, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd	194
---	-----

Vedlegg 2

Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2008 under 78-postene	196
---	-----

Vedlegg 3

Fornyelse-, organisasjons- og struktur- endringer i statsforvaltningen	202
---	-----

Vedlegg 4

Likestilling	205
--------------------	-----

Vedlegg 5

Miljøomtale	212
-------------------	-----

Vedlegg 6

Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak	215
--	-----

Tabelloversikt

Tabell 9.1 Norsk kulturfond - hoved- fordeling 2005-2007:	70	Tabell 9.9 Økonomiske nøkkeltall for tilskuddsinstitusjonene i 2006: ...	100
Tabell 9.2 Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2005 og 2006:	71	Tabell 9.10 Antall konserter og publikum i orkesterselskapene 2004-2006: .	101
Tabell 9.3 Antallet tiltak det ble gitt tilskudd til i 2005 og 2006:	71	Tabell 9.11 Spesifikasjon av publikums- tallene i orkesterselskapene 2006:	101
Tabell 9.4 Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2005-2006:	73	Tabell 9.12 Antall arrangementer og publikum i knutepunkt- institusjonene 2004-2006:	102
Tabell 9.5 Fordeling av stipend- og garantiinntekter i 2005 og 2006 på de ulike kunstnergruppene: ...	88	Tabell 9.13 Antall forestillinger per fylke fordelt etter type produksjoner: ..	108
Tabell 9.6 Økonomiske nøkkeltall for billedkunstinstitusjoner i 2006: ...	92	Tabell 9.14 Økonomiske nøkkeltall for tilskuddsinstitusjonene i 2006: ...	109
Tabell 9.7 Antall besøkende i 2004-2006 ved billedkunstinstitusjoner:	93	Tabell 9.15 Hovedtall for virksomheten ved Riksteatret og tilskudds- institusjonene 2004-2006:	110
Tabell 9.8 Antall konserter per fylke fordelt etter type konserter:	99		

Tabell 9.16	Spesifikasjon av publikumstallene ved Riksteatret og tilskuddsinstitusjonene 2006:	111	Tabell 9.22	Tall for NRK AS i perioden 2001-2008 (tallene for 2007-2008 er budsjetterte tall):	154
Tabell 9.17	Scenekunstinstitusjonenes turnévirkosomhet i Norge 2004-2006:	112	Tabell 9.23	NRK AS' inntekter i 2006:	155
Tabell 9.18	Norsk films markedsandel på norske kinoer 1995-2006:	148	Tabell 9.24	De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter i 2005 og 2006	162
Tabell 9.19	Tilskudd til kortfilm fra Norsk filmfond 2002-2006	149	Tabell 9.25	Fordeling av bevilgning til trosopplæringsreformen 2004-2007, fordelt på utgiftsområder:	174
Tabell 9.20	Antall aviser etter type:	153	Tabell 9.26	Resultat for Opplysningsvesenets fond 2005 og 2006:	182
Tabell 9.21	Utviklingen i antall aviser som mottok produksjonstilskudd, og samlet tilskuddsbeløp:	153			

Figuroversikt

Figur 9.1	Tid brukt på ulike medier en gjennomsnittsdag 1996-2006 (minutter)	137	Figur 9.3	Fordelingen av distribusjonsmåter for tv i befolkningen per august 2006 (i pst.)	140
Figur 9.2	Gjennomsnittlig seertid for tv per dag i Norge etter alder 2000-2006 (minutter)	138	Figur 9.4	Utvikling i antall menigheter og prosjekter som mottar tilskudd 2004-2007	172

DET KONGELIGE
KULTUR- OG KIRKEDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2007–2008)

FOR BUDSJETTÅRET 2008

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342, 5568

*Tilråding fra Kultur- og kirke departementet av 14. september 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I
Innledning

1 Kulturløftet gjennomføres

Kunst, kultur, idrett og frivillighet gjør samfunnet rikere og er avgjørende for menneskers livskvalitet, fellesskap og utvikling. Gjennom målrettede tiltak og en generell styrking av kunst-, kultur- og frivillighetsformål på statsbudsjettet, gjennomfører Regjeringen Kulturløftet. Bevilgningene til kunst og kulturformål gis et betydelig løft også i 2008. Målet er at 1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kulturformål innen 2014. Med det fremlagte budsjettet er vi i rute med opptrappingen av Kulturløftet.

Kulturløftet hever kulturens status som samfunns- og politikkområde. Regjeringen har en visjon om at Norge skal være en ledende kulturnasjon som legger vekt på kultur i alle deler av samfunnslivet. Kunst og kultur har stor verdi i seg selv. Samtidig har satsing på kultur stor betydning for andre samfunnsområder som næringsutvikling og arbeidsplasser, integrering og inkludering, helse, læring og kreativitet.

1.1 Kulturløftets innhold og hovedsatsinger i 2008

Hovedinnholdet i Kulturløftet omfatter følgende satsinger fram til 2014:

1. *1 pst. av statsbudsjettet skal gå til kultur*

Vi mener det vil være umulig å innfri de mange målene på kulturområdet uten at det samtidig skjer en stor økning i bevilgningene til kulturen. Det er behov for en kraftig oppvurdering av den rollen kunsten og kulturen spiller, og vi har som mål at innen 2014 skal om lag 1 pst. av statsbudsjettet gå til kulturformål.

2. *Innføring av kulturlov*

Regjeringen har foreslått og fått vedtatt en egen kulturlov. Hensikten er ikke å lovregulere kulturfeltet i detalj, men understreke det offentlige ansvar når det gjelder å legge til rette for et godt kulturtilbud. Loven skal bidra til å sikre et mangfold av kulturtilbud over hele landet, og gi kulturen tyngde og status.

3. *Bedre levekår for kunstnere*

Mange kunstnere har vanskelige arbeidsvilkår. Vi mener derfor at det må gjennomføres en levekårsundersøkelse blant kunstnere.

4. *Kulturskole for alle barn som ønsker det*

Vi ønsker en sterk satsing på kulturskolene. Det

er i dag ikke nok plasser til alle som ønsker å gå i kulturskole. Mange steder i landet er det lange køer. Vi mener derfor at tilbudet skal bygges ut og at målet skal være at kulturskolene skal være for alle. Vi mener at alle barn i Norge som ønsker det, skal få tilbud om plass i kulturskolen med rimelig egenbetaling.

5. *Støtte opp om den norske filmsuksessen*

Norsk film har opplevd suksess de siste årene både i antall produserte filmer og når det gjelder publikumstall. Denne satsingen må fortsette. Vårt mål er at det skal produseres minst 20 langfilmer og fem kinodokumentarer hvert år, og at 25 pst. av kinobesøket skal være på norske filmer.

6. *Satsing på norsk musikk*

Vi vil legge til rette for en satsing på norsk musikk. Innkjøpsordningen, digital formidling, støtte til spillesteder, lokale arrangører, festivaler, transport og programutvikling er viktige elementer i denne satsingen.

7. *Et løft for dansekunsten*

Dansen må få økt anerkjennelse. Vi mener det bør være et mål at alle skal få oppleve profesjonell dansekunst. Det må derfor satses på flere produksjoner og økt formidling. Vi vil at det skal lages en opptrappingsplan for bevilgningene til dans og fri scenekunst, og at det etableres en egen støtteordning for dans under Norsk Kulturråd.

8. *Økt satsing på scenekunst – ny støtteordning for faste grupper*

Vi mener at teatergrupper og dansevirksomheter/grupper må få mer forutsigbare rammer. Støtten til frie teatergrupper må økes kraftig. Det bør innføres en ny ordning hvor virksomheter og grupper som har fått flerårig støtte under ordningen for fri scenekunst kan løftes ut og få en fast driftsstøtte for en lengre periode.

9. *Økt satsing på det frivillige arbeidet*

Det legges ned mye arbeid i lag og organisasjoner over hele landet. Det er derfor viktig at disse har best mulig rammevilkår. Frifondmidlene som går til barn og unge er viktige bidrag til lokal aktivitet, og det er viktig at disse fordeles på en måte som ligger nærmest opp til organisasjonenes egne ønsker.

10. *Utvidet kulturell skolesekk – kulturkort for ungdom*

Den kulturelle skolesekken gir barn og unge over hele landet muligheten til å møte profesjonell kunst og kultur. Vi ønsker at det i forbindelse med evalueringen av skolesekken skal utredes om tilbudet også skal omfatte barnehager og videregående skoler. Vi går også inn for at alle unge skal sikres muligheten til å benytte seg av ulike kulturtilbud ved at det innføres en ordning med kulturkort for ungdom og studenter.

11. *Styrking av det norske språk – økt satsing på norsk litteratur*

Vi mener det er nødvendig med en offensiv språkpolitikk for å styrke det norske språks posisjon. Norge er et lite språkområde, og er derfor under konstant press. Nynorsk er under et særlig press. Vi er opptatt av at bibliotekene skal gi et godt digitalt tilbud, og går inn for etablering av en digital nasjonal kunnskapsbase. Vi vil styrke innkjøpsordningen for norsk litteratur.

12. *Økt utsmykking av offentlige rom*

Vi mener utsmykking av det offentlige rom, sammen med økt satsing på kvalitet i arkitektur og design, blir viktig fram mot 2014. Ordningen med utsmykking av offentlige bygg er et godt virkemiddel for å sikre tilgang til kunst i offentlige rom.

13. *Gode vilkår for samisk kultur*

Sametinget har overtatt forvaltningen av kulturpolitikken på det samiske området. Likevel må vi ta et nasjonalt ansvar for at Sametinget har mulighet til en offensiv kulturpolitikk.

14. *Norge som flerkulturelt land*

Det er viktig at det flerkulturelle perspektivet synliggjøres på alle felter i kulturlivet. Vi vil at kulturelt mangfold skal bli et grunnleggende premiss i kunst- og kulturpolitikken. Det er derfor viktig at de nasjonale kulturinstitusjonene gjenspeiler dette i sine produksjoner, og at det i tillegg gis støtte til aktører på det flerkulturelle feltet.

15. *Satsing på lokale kulturbygg – og en ny kulturbåt*

Det er viktig med en god ordning som gjør at kommunene satser på å bygge kulturelle møteplasser. Vi vil utrede nærmere prosjektet om å etablere en kulturbåt for hele kysten fra Halden til Kirkenes. Dette vil bidra til økt kulturformidling.

I tillegg til punktene i Kulturløftet arbeider departementet med store prosjekter, bl.a. å utvikle og fornye nasjonale kulturinstitusjoner herunder en offensiv satsing på Den norske Opera, sikring av kulturarven gjennom en satsing på en rekke ABM-tiltak, styrking av kulturbaserte næringer, fremming av likestilling på kulturområdet og en rekke andre saker.

Kultur- og kirke departementets budsjetttramme foreslås økt med 545,4 mill. kroner, eller 7,6 pst. i forhold til saldert budsjett for 2007. Justert for lønns- og priskompensasjon og differensiert arbeidsgiveravgift gir dette en realøkning på 291,0 mill. kroner. Det foreslås en samlet nominell økning på 504,7 mill. kroner til oppfølging av Kulturløftet under Kultur- og kirke departementets budsjett. I tillegg foreslås bevilgningen til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål under Utenriksdepartementets budsjett økt med 7,8 mill. kroner. Samlet gir dette en økning på om lag 512 mill. kroner. Med økningene i 2006 og 2007, betyr det at kulturbudsjettet er økt med godt over 1 mrd. kroner siden regjeringsskiftet. Budsjettopplegget for 2008 innebærer også at noen oppgaver som tidligere ble finansiert over kulturbudsjettet nå dekkes av FILM&KINO. I tillegg gjennomføres noen skatteendringer som vil bedre den økonomiske situasjonen for frivillige lag og organisasjoner.

Hovedsatsinger i 2008 er:

- 30,1 mill. kroner til frivillighetsformål
- 56,9 mill. kroner til musikk
- 53,1 mill. kroner til teater og dans
- 55,7 mill. kroner til opera
- 8,4 mill. kroner til kunstnerformål, billedkunst, kunstformidling, design, utsmykking m.m.
- 28,0 mill. kroner til språk, litteratur og bibliotek
- 65,2 mill. kroner til museer
- 18,8 mill. kroner til arkiv
- 69,7 mill. kroner til nasjonale kulturbygg
- 34,0 mill. kroner til film
- 5,0 mill. kroner til samiske aviser.

Regjeringen vil synliggjøre det flerkulturelle perspektivet på alle felter i kulturlivet og bidra til å skape bedre møteplasser mellom majoritets- og minoritetskulturer. I forbindelse med markeringen av Mangfoldsåret 2008 vil Regjeringen foreslå bevilget midler til flerkulturelle tiltak, som skal fordeles av Norsk Kulturråd, og til tiltak initiert av Mangfoldsekretariatet. Regjeringen foreslår samtidig å styrke en rekke institusjoner som arbeider innenfor det flerkulturelle feltet. Samlet innebærer forslaget en økning på 36,2 mill. kroner til satsingen på kulturelt mangfold.

1.2 Utfordringer, mål og prioriteringer i budsjettforslaget for 2008

1.2.1 Kulturpolitikken

Kulturpolitikken viktigste oppgave er å legge til rette for at alle kan oppleve et mangfold av ulike kulturtilbud og kunstneriske uttrykk og delta i et aktivt kulturliv. Den skapende kunsten bidrar til

fornyelse og utvikling for samfunnet og enkeltmennesker ved formidling av et mangfold av kunstopplevelser. Tilgang til kunst- og kulturopplevelser og muligheten til å uttrykke seg gjennom kunst og kultur skal ikke være avhengig av geografi eller sosiale skillelinjer. Et godt kunst- og kulturtilbud kan ikke løses av markedet alene. Det er nødvendig med et offensivt offentlig engasjement for å sikre bredde og mangfold.

De ulike kunstområdene gir oss personlige opplevelser, gjenkjennelse og nye perspektiver, anerkjennelse og mening, uro og refleksjon, alvor og humor, historisk tilhørighet og ambisjoner for fremtiden. Et mangfold av kunstuttrykk og kunstopplevelse gjør samfunnet rikere. Det er derfor et hovedmål for kulturpolitikken å bidra til gode vilkår for å skape, formidle og oppleve skapende kunst.

Kunstnernes arbeidsvilkår skal styrkes. Det er et mål at flere kan leve av sitt kunstneriske arbeid. En viktig del av dette er å utløse det store næringspotensial som fins innenfor kunst- og kulturfeltet. Det er viktig å sikre opphavsmenns og utøveres rettigheter på kulturfeltet.

Kulturarven er en uerstattelig kilde til innsikt, identitetsbygging og opplevelse. Vi forvalter vår kulturarv på vegne av kommende generasjoner. Derfor er det vårt ansvar at den ikke forringes. Det er viktig å sikre en god museumstruktur som kan ivareta det brede spekteret av faglige oppgaver et museum må dekke, jf. St.meld. nr. 22 (1999-2000) *Kjelder til kunnskap og opplevelse* og Innst. S. nr. 46 (2000-2001).

De nasjonale og regionale kulturinstitusjonene er viktige kulturformidlere. Det er viktig at disse utvikles og fornyes for å tiltrekke seg publikum. Regjeringen styrker også de frie gruppene på scenekunstheltet.

Regjeringen legger til rette for en satsing på norsk musikk. I budsjettforslaget følges dette opp med økt støtte til en rekke tiltak innenfor ulike sjangre.

Oppbygging og videreutvikling av regionale kompetansemiljøer på kulturfeltet vil øke mangfoldet og den sjangerovergripende nyskapingen i Norge. Samtidig vil de regionale miljøene kunne skape nye arbeidsmuligheter for kunstnere i distriktene.

Norge er et lite språkområde, og det norske språket er under konstant press. Det er behov for en offensiv språkpolitikk, slik at norsk forblir det foretrukne språk i alle deler av norsk samfunns- og kulturliv. Regjeringen vil peke på det verdifulle mangfoldet som ligger i det å ha to norske skriftkulturer. Nynorsk og bokmål er formelt likestilt, men reelt har nynorsk likevel vanskeligere vilkår.

Det er derfor særlig viktig å sikre nynorsk gode utviklingsmuligheter. Det er nødvendig med en målrettet utvikling av litteraturpolitikken som sikrer nyskaping, mangfold og geografisk spredning innenfor både fag- og skjønnlitteratur.

I budsjettforslaget for 2008 legges det opp til en omfattende satsing på kunst og kultur. Dette omfatter bl.a. følgende forslag:

Musikk: 56,9 mill. kroner

- 24,7 mill. kroner i samlet økning til orkestrene, i tillegg er det lagt inn 10,3 mill. kroner til Kristiansand Symfoniorkester og Det Norske Blåseensemble i Halden for å kompensere bortfall av støtte fra Forsvarsdepartementet
- 6,2 mill. kroner i økning til musikkfestivaler/knutepunktinstitusjoner
- 4,7 mill. kroner i økning til Rikskonsertene
- 12,8 mill. kroner i samlet økning til en rekke faste ensembler og musikktiltak
- 8,5 mill. kroner til styrking av ordninger under Norsk kulturfond:
  - ensemblestøtten: 1,5 mill. kroner
  - festivalstøtten: 1,0 mill. kroner
  - TARP-ordningen: 1,0 mill. kroner
  - innkjøpsordningen for fonogram: 1,0 mill. kroner
  - kirkemusikkordningen: 1,0 mill. kroner
  - musikktiltak i forbindelse med Mangfoldsåret: 3,0 mill. kroner.

Teater og dans: 53,1 mill. kroner

- 20,8 mill. kroner til de nasjonale teatrene
- 12,1 mill. kroner i samlet økning til de regionale teatrene
- 1,0 mill. kroner til Per Gynt Stemmet som ny knutepunktinstitusjon
- 10,3 mill. kroner i økning til Dansens Hus og andre tiltak innen dans
- 4,9 mill. kroner i samlet økning av tilskuddene til diverse teatre
- 4,0 mill. kroner til styrking av ordninger under Norsk kulturfond:
  - scenetekst: 1,0 mill. kroner
  - i forbindelse med Mangfoldsåret: 1,0 mill. kroner til dans, 1,0 mill. kroner til fri scenekunst og 1,0 mill. kroner til gjestespill.

Opera: 55,7 mill. kroner

- 49,7 mill. kroner i økning til Den Norske Opera
- 6,0 mill. kroner i økning til ulike region- og distriktoperatiltak

Kunstnerformål, billedkunst, kunstformidling, design, utsmykking m.m.: 8,4 mill. kroner

- 2,0 mill. kroner i økning til Kunst i offentlige rom (KORO)
- 1,0 mill. kroner til tiltak i forbindelse med Mangfoldsåret under Norsk kulturfond
- 5,4 mill. kroner i samlet økning av tilskuddene til diverse formål og tiltak på feltet

Språk, litteratur og bibliotek: 28,0 mill. kroner

- 17,3 mill. kroner i økning til Nasjonalbiblioteket, herunder 6,1 mill. kroner til Wergeland-/Hamsun-jubileene. I tillegg overføres Filmarkivet i Filminstituttet til Nasjonalbiblioteket med 11,8 mill. kroner
- 1,5 mill. kroner i økning til Norsk Ordbok 2014
- 4,2 mill. kroner i økning til fengselsbibliotek
- 5,0 mill. kroner i økning til litteraturformål under Norsk kulturfond:
  - innkjøpsordningen for skjønnlitteratur: 1,0 mill. kroner,
  - oversatt litteratur: 2,0 mill. kroner,
  - nynorsk litteratur: 1,0 mill. kroner
  - tidsskrift: 1,0 mill. kroner.

I tillegg overføres 12,9 mill. kroner fra programkategori 08.30 Medieformål

Museer: 65,2 mill. kroner

- 35,8 mill. kroner til styrking og utvikling av museene over hele landet
- 23,5 mill. kroner i økning til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- 1,0 mill. kroner til oppgradering av utstyr ved Arkeologisk museum i Stavanger
- 4,9 mill. kroner i samlet økning til andre museer og tiltak på området, bl.a. Jødisk Museum i Oslo og videre arbeid med nasjonalt opplevelsessenter for pop og rock

Arkiv: 18,8 mill. kroner

- 17,2 mill. kroner til styrking av driften ved Arkivverket
- 1,1 mill. kroner til investeringer i nye lokaler
- 0,5 mill. kroner i økning til Arbeiderbevegelsens Arkiv

Nasjonale kulturbygg - bevilgningsforslag i 2008: 69,7 mill. kroner

- 35,0 mill. kroner til nasjonalt opplevelsessenter for pop og rock

- 9,7 mill. kroner til Østsamisk museum i Neiden
- 10,0 mill. kroner til Museum for Visuell Kunst og Musikk, avd. Bergen Kunstmuseum
- 8,0 mill. kroner til Norsk Industriarbeidermuseum
- 3,0 mill. kroner til Ája Samisk Senter
- 2,0 mill. kroner til kulturbygg for Sørlandet
- 2,0 mill. kroner til ekstraordinært vedlikehold ved Den Nationale Scene

Andre formål – bl. a.

- 4,0 mill. kroner i økning til Nobels fredssenter
- 5,0 mill. kroner til Den kulturelle spaserstokken
- 6,1 mill. kroner i samlet økning til samiske formål under Sametinget
- 3,0 mill. kroner til tiltak i forbindelse med Mangfoldsåret under Norsk kulturfond:
  - 2,0 mill. kroner til barn/unge
  - 1,0 mill. kroner til Rom for kunst
- 1,0 mill. kroner til utviklingsprosjekt kulturaktiviteter i kriminalomsorgen

Kulturelt mangfold og Mangfoldsåret 2008: 36,2 mill. kroner

For tiltak som er knyttet til kulturelt mangfold og Mangfoldsåret 2008 foreslås det en samlet økning på 36,2 mill. kroner fordelt slik:

- 2,7 mill. kroner til Mangfoldsårets sekretariat og egeninitierte tiltak
- 1,3 mill. kroner til undersøkelse av innvandrerbefolkningens kultur- og mediebruk
- 1,5 mill. kroner i økt tilskudd til Aja Samisk Senter
- 1,0 mill. kroner til drift av Østsamisk museum i Neiden
- 5,1 mill. kroner i økt overføring til Sametinget
- 5,0 mill. kroner til samiske aviser
- 12,0 mill. kroner i avsetninger under Norsk kulturfond som har relevans for flerkulturelle tiltak og prosjekter
- 1,8 mill. kroner i fast statstilskudd til Stiftelsen Horisont/Mela som blir knutepunktinstitusjon fra 2008
- 4,6 mill. kroner i samlet økning til ulike flerkulturelle tiltak og institusjoner
- 1,2 mill. kroner til Det flerspråklige bibliotek

Talentutvikling

Kulturbudsjettet omfatter tilskudd til en rekke virksomheter, ordninger og tiltak der talentutvikling inngår som en del av virksomheten. Tiltak som er direkte rettet mot talentutvikling:

- 2,5 mill. kroner i økning til musikkverkstedordningen, herunder 1,8 mill. kroner i styrking til øvingslokaler
- 2,4 mill. kroner i økning til tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter
- 0,2 mill. kroner i økning til BRAK – Bergen Rock Aktører
- 0,2 mill. kroner i styrking og fast årlig tilskudd på 2 mill. kroner for 2008 til Ungdomssymfoniene
- 0,1 mill. kroner i styrking til Valdres Sommersymfoni
- 0,05 mill. kroner til nytt tiltak: Jazzcamp for unge kvinnelige instrumentalister
- 0,15 mill. kroner i styrking til prosjektet Bygda dansar
- 1,4 mill. kroner i økning til Den Unge Scenen
- 1 mill. kroner i styrking til scenetekstutvikling
- 0,3 mill. kroner i økning til Trafo – Nettsted for unge kunstnere
- 0,3 i økning til Agenda X.

1.2.2 Mediepolitikken

Regjeringen mener at pressefrihet og godt fungerende medier er en avgjørende forutsetning for ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati. Statens hovedoppgave er å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale, jf. Grunnloven § 100. Mediene har imidlertid et klart ansvar for selv å ivareta sin demokratiske funksjon. Dette gjelder spesielt i redaksjonelle spørsmål – hvor staten av prinsipielle grunner ikke bør gripe inn.

Regjeringen vil stimulere til mangfold og kvalitet i norske medier. Dette er nødvendig for at mediene skal kunne tilby troverdig informasjon som ivaretar behovene til alle grupper i samfunnet. Norskprodusert innhold som reflekterer norsk språk, kultur, identitet og norske samfunnsforhold er viktig i denne sammenhengen. Norge er i ferd med å bli et flerkulturelt samfunn. Dersom minoriteter skal ha muligheten til å delta aktivt og på like vilkår i norsk samfunnsliv, er det derfor helt nødvendig at mediene gjenspeiler dette mangfoldet.

Allmennkringkastingen har tradisjonelt stått meget sterkt i Norge. Regjeringen vil føre en politikk som sikrer et fortsatt sterkt allmennkringkastingstilbud i Norge med klare programforpliktelser overfor brede og smale grupper.

Regjeringen vil legge til rette for et mangfold i medieeierskap, tilstrekkelige økonomiske rammebetingelser og et velfungerende medietisk system. I løpet av høsten 2007 vil departementet legge fram en odelstingsproposisjon med forslag til en lov om redaksjonell uavhengighet i media. Departementet vil også sette i gang et arbeid med å vur-

dere medieeierskapsloven, særlig spørsmålet om regulering av eierskap i elektroniske medier og vertikal integrasjon på mediesektoren.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med utvikling av et system for direkteteksting av fjernsynsprogrammer. Dette er et etterspurt tiltak for hørselshemmede. Ordningen med tilskudd til teksting av norske filmer på kino vil bli innarbeidet i de ordinære forskriftene for tilskudd til produksjon av audiovisuelle produksjoner. Også andre tiltak for ulike grupper av funksjonshemmede vil bli vurdert.

Modernisering av samfunnet er sentralt for regjeringen på alle områder. På medieområdet skaper digitaliseringen nye muligheter og utfordringer. Det digitale bakkenettet for fjernsyn blir lansert i flere regioner i 2007, og innen utgangen av 2009 skal hele befolkningen ha tilgang til digitale fjernsynssignaler. Digitaliseringen av fjernsynsmediet fører til at publikum får et bredere og teknisk sett bedre fjernsynstilbud. På filmområdet åpner digitaliseringen for nye distribusjons-, lagrings- og formidlingsmuligheter. Arbeidet med digitalisering av NRKs radio- og fjernsynsarkiver er kommet langt. Dette vil ha prioritet framover.

Som ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* arbeider departementet nå bl.a. med å etablere en ny virksomhet på filmområdet, basert på dagens virksomheter Norsk filmfond, Norsk filmutvikling og Norsk filminstitutt. Omleggingen er begrunnet med behovet for bedre samordning og effektivisering av virkemiddelapparatet innenfor filmsektoren. Stortingsmeldingen forutsetter at FILM&KINO vil få hovedansvaret for formidling av film til barn og unge. Departementet har innledet samtaler med FILM & KINO om hvilke oppgaver organisasjonen skal ha ansvaret for. Tilskudd til filmfestivaler skal fra og med 2008 finansieres av Norsk kino- og filmfond og bli administrert av FILM & KINO.

Også forskriften som regulerer tilskuddene til ulike filmformål vil bli revidert. Arbeidet er igangsatt og nye forskrifter vil bli iverksatt i løpet av 2008.

Det er fortsatt en sentral oppgave å beskytte barn og unge mot skadelig medieinnhold og gi dem et attraktivt norskspråklig innhold.

Regjeringen vil føre en aktiv likestillingspolitikk på medieområdet. Det er nødvendig med en særlig innsats på filmområdet, hvor det i dag er stor mannsdominans. Målet er at kvinner skal ha minst 40 pst. av nøkkelfunksjonene i norsk filmproduksjon innen 2010. I forbindelse med oppfølgingen av St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* vil departementet gjennomføre flere tiltak for å oppnå bedre kjønnsfordeling i norsk filmbransje. Tiltakene knyttes til eksisterende ordninger, og om

nødvendig vil det bli foretatt forskriftendringer. Hvis ikke målet om minst 40 pst. av hvert kjønn i nøkkelposisjoner i norsk filmproduksjon er nådd innen utgangen av 2010 vil ytterligere kvotering bli vurdert.

Budsjettforslaget for 2008 inneholder følgende hovedprioriteringer for medieområdet:

- 28 mill. kroner til styrking av tilskuddene til filmproduksjon
- 3 mill. kroner til omorganiseringen på filmområdet
- 3 mill. kroner i økte tilskudd til regionale filmvirksomheter
- 5 mill. kroner i økt tilskudd til samiske aviser
- midlene til informasjonskampanje om overgang til digitale fjernsynssendinger, 2,5 mill. kroner, videreføres
- kringkastingsavgiften øker med kr 85 fra kr 1 953 til kr 2 038 ekskl. merverdiavgift.

1.2.3 Frivillighetspolitikken

Regjeringen la i St.meld. nr. 39 (2006-2007) Frivillighet for alle fram en bred gjennomgang av forholdet mellom staten og frivillig sektor, samt forslag til en ny og helhetlig frivillighetspolitikk. Regjeringen vil sikre en helhetlig frivillighetspolitikk gjennom å:

- sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold
- legge til rette for at alle kan delta i frivillig arbeid
- sørge for bedre vilkår for frivillig virke lokalt
- øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning i samfunnet
- samordne og utvikle statlig frivillighetspolitikk.

Tilskudd til frivillige organisasjoner og sammenlutninger sees i sammenheng med de sektorpolitiske målene de er tenkt å realisere. Derfor er det fortsatt et sektorpolitisk ansvar for frivillig virksomhet i de enkelte departementer, mens Kultur- og kirke departementet har det overordnede samordningsansvaret

Frivillighetspolitikken skal bidra til å tydeliggjøre frivillig sektor som en selvstendig sektor i samfunnet. Regjeringen understreker betydningen av at sektoren har en betydelig grad av egenfinansiering slik at frivilligheten kan utvikle seg på egne vilkår, styrt av frivilligheten selv.

Regjeringen ser frivillig sektor som en grunnpilar i demokrati og velferdssamfunn, og det er hovedmål å stimulere til økt deltakelse og engasjement, særlig fra grupper som i dag faller utenfor det frivillige organisasjonslivet. Frivillig sektors bidrag til mangfold, livskvalitet, kultur, politikk og demokratiske holdninger er av stor samfunnsmessig verdi.

Regjeringen ønsker å sikre utviklingen av et levende sivilsamfunn gjennom å utvikle et nært samarbeid med frivillige organisasjoner og ved å legge til rette for frivillig engasjement. Uten et sterkt sivilsamfunn hvor enkeltmennesker sammen kan bidra til gode lokalsamfunn, kan vi ikke lykkes i arbeidet for et godt samfunn for alle. Gjennom en omfattende frivillig innsats og tjenesteproduksjon yter frivillig sektor betydelige bidrag til samfunnet av økonomisk karakter og ikke minst av menneskelig og samfunnsmessig art. Frivillig sektors kritiske stemmer utfyller, påvirker og korrigerer myndighetene i arbeidet med å skape et godt samfunn for alle.

Frivillige organisasjoner er sentrale aktører på en rekke viktige samfunnsområder i kraft av arbeidet de utfører. Organisasjonene er bygget opp om ulike formål samtidig som de skaper et interessefellesskap hvor deltakelse og samvær er en viktig del av fellesskapet. For regjeringen er det viktig å opprettholde et mangfold av frivillige organisasjoner og sammenslutninger for å legge til rette for en bred folkelig deltakelse i det frivillige organisasjonsliv. Frivillige organisasjoner er en nøkkel til sosiale fellesskap og aktiv deltakelse, og har en sammenbindende kraft i samfunnet.

Frivillig sektor har andre forutsetninger og rammebetingelser enn de øvrige sektorene i samfunnet. Regjeringen vil derfor legge stor vekt på å legge forholdene til rette for frivillig virksomhet..

Regjeringens legger i St.meld. nr. 39 (2006-2007) fire hovedstrategier til grunn for å støtte aktivt opp om frivillig sektor og bidra til økt deltakelse:

- bedre rammebetingelser for frivillig sektor
- økt fokus på ressurser til lokal aktivitet og "lavterskelaktivitet"
- økt oppmerksomhet om inkludering og integrering
- styrke kunnskap og forskning.

Det foreslås en rekke tiltak i meldingen for å gjennomføre hovedstrategiene og nå fastsatte mål. 2008 er første år hvor meldingen følges opp.

For 2008 foreslår regjeringen bl.a.:

- igangsetting av et forskningsprogram for frivillig sektor, stimulering til utvikling av nye møteplasser og økte midler til dialog- totalt 6,5 mill. kroner
- 13 nye frivillighetssentraler og en økning av tilskuddssatsen til alle sentralene med kr 10 000 - totalt 6,6 mill. kroner. Med dette vil regjeringen ha opprettet 50 nye frivillighetssentraler siden tiltredelsen
- styrking av Frifond med 4,4 mill. kroner til bl.a. satsning på barn og unge med innvandrerbak-

- grunn. Totalt foreslås 30 mill. kroner bevilget til Frifond i 2008
- en styrking av Frivillighet Norge med 1 mill. kroner til bl.a. opprettelse av en prosjektstilling med ansvar for å øke bevisstheten om integrering av innvandrere i de tradisjonelle norske frivillige organisasjonene
  - 3 mill. kroner til slutføring av etablering av Frivillighetsregisteret
  - å heve nedre grense for frivillige organisasjoners plikt til å betale arbeidsgiveravgift med 50 pst. Økningen vil gjelde både for samlet lønnsutbetaling per arbeidsgiver og beløpsgrense per ansatt
  - å doble beløpsgrensen for fritak for lønnsoppgaveplikt og forskuddstrekk fra kr 2 000 kroner til kr 4 000.
  - I tillegg er det på kulturområdet mange tiltak som stimulerer det frivillige kulturliv. Eksempler på dette er bl.a. 7,5 mill. kroner i tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter til skolekorps – en økning på 2,4 mill. kroner fra 2007, styrking av tilskuddet til øvingslokaler på 1,8 mill. kroner, økt tilskudd til Musikkens Venners Landsforbund på 0,25 mill. kroner.

2 Kirkepolitikken

Kristne trosforestillinger og kristne tradisjoner er viktige kilder til vår identitet som nasjon og folk, og den kristne kulturarven og den kristne etikken er grunnleggende referanserammer i det norske samfunnet. Den norske kirke er den viktigste bærer av den kristne kulturarven og har en betydelig samfunnsrolle som verdiformidler og verdiinstitusjon. Gjennom kirkepolitikken er det et mål å sikre gode vilkår for kirkens virksomhet og å bidra til å realisere Kirkemøtets mål for Den norske kirke som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Regjeringens kirkepolitikk legger særlig vekt på at:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke som inviterer mennesker i alle aldre og livssituasjoner til tro og fellesskap
- innenfor kirkens rom skal det være plass for ulike religiøse behov, erfaringer og teologiske retninger
- Den norske kirke skal være en bærer av verdier i samfunnet som bidrar til å styrke lokalsamfunn, målbære menneskeverdet og utfordre til internasjonal solidaritet
- kirken skal være en medlemsstyrt kirke, med et godt fungerende samvirke mellom kirkens tilsatte, de kirkelige råd, frivillige medarbeidere og frivillige organisasjoner i kirken
- de kirkelig tilsatte skal ha gode arbeidsvilkår.

Gjønnes-utvalget, som i 2003 ble oppnevnt for å utrede spørsmål omkring statskirkeordningen, avga sin utredning i januar 2006, jf. NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke. Utredningen ble sendt på høring våren 2006 til ca. 2 500 høringsinstanser. Regjeringen tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om saken innen kort tid.

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende verdi i samfunnet. Gjennom kirkepolitikken og den generelle tros- og livssynspolitikken skal tros- og livssynsfriheten styrkes og beskyttes. Åpen samtale og samarbeid mellom de ulike tros- og livssynssamfunnene er avgjørende for å fremme gjensidig respekt for ulikheter og felles verdier i samfunnet. Den norske kirke har et særlig ansvar for å føre dialog og være brobygger i et samfunn der det religiøse og kulturelle mangfoldet er økende. I møte med andre religioner og kulturer vil den enkeltes kunnskap om egen tro og religiøse identi-

tet være en viktig forutsetning. En videre styrking og utvikling av trosopplæringsreformen i Den norske kirke er et viktig bidrag til dette.

I møte med et samfunn og en verden i rask endring skal Den norske kirke stimuleres til kontinuerlig fornyelse. I samarbeid med kirkens organer skal det legges til rette for reform- og utviklingsarbeid og tiltak som kan styrke engasjementet og deltakelsen omkring det kirkelige demokratiet. Det grunnleggende perspektivet er å opprettholde bredden i folkekirken.

Våre eldre kirker og kirkegårder er enestående kilder til forståelse av norsk kulturhistorie. Kirkene med sine kirkegårder representerer kontinuitet og forankring, både for den enkelte, for slekten og for lokalsamfunnet. Fra gammelt av er det lokalsamfunnet som har hatt i oppgave å bygge, vedlikeholde og forvalte kirkene og kirkegårdene. Det er konstatert at kirkebyggenes vedlikeholdstilstand mange steder er mangelfull. Det er en samfunnsmessig utfordring å sikre kirkene for fremtiden. Regjeringen vil bidra til at de kirker som har behov for det, kan settes i forsvarlig stand.

Budsjettforslaget for 2008 inneholder følgende hovedprioriteringer på kirkens område:

- reform av kirkens trosopplæring foreslås styrket med 25 mill. kroner. Forslaget innebærer at den årlige budsjettinnsatsen på området vil være 125 mill. kroner
- til gjennomføring av reformarbeidet innen preste-tjenesten (prostereformen) foreslås en bevilgningsøkning på 9 mill. kroner. Målet er å tilpasse preste-tjenesten bedre til endringene i samfunns- og menighetsliv gjennom styrket ledelse, bedre arbeidsdeling og større rom for stedlige tilpasninger og spesialisering
- i 2008 foreslås det et statstilskudd til Nidaros pilegrimssenter i Trondheim på 0,65 mill. kroner. Senteret skal være et ressurs-, kompetanse- og retreatsenter for videreutvikling av pilegrimstradisjonene
- kirkens arbeid med religionsdialog foreslås styrket med 0,5 mill. kroner
- statstilskuddet til Sjømannskirken foreslås økt med 1,5 mill. kroner utover prisjustering
- innsatsen overfor kirkebyggene gjennom tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til istand-

- setting av middelalderkirkene og andre automatisk fredete kirker foreslås videreført
- til videreføring av sentrale tiltak for bedre dokumentasjon, sikring og forvaltning av kirkebyggene foreslås en bevilgning på 20,5 mill. kroner
  - driftstilskuddet til de kirkelige fellesrådene foreslås bevilget med 20 mill. kroner. Fordelingen skal særlig komme fellesrådene i de minste kommunene til gode
  - investeringsrammen under rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirker ble utvidet til 1,3 mrd. kroner ved revidert budsjett 2007. Det foreslås ingen utvidelse av rammen i 2008.

3 Idrettspolitikken

Regjeringen ønsker å stimulere til økt aktivitet, både innen topp- og breddeidrett. Det er et mål for regjeringen å legge til rette for at flest mulig kan drive idrett og fysisk aktivitet. De statlige midlene skal først og fremst komme den frivillige, medlemsbaserte idretten til gode, samt stimulere til og legge til rette for utøvelse av egenorganisert fysisk aktivitet. Primære målgrupper for den statlige idrettspolitikken er barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år). Departementet vil ivareta hensynet til likestilling gjennom både aktivitetstilbud og tilgjengelighet til anlegg.

Regjeringen er opptatt av økt inkludering og deltakelse og å motvirke alle former for diskriminering i samfunnet, også innenfor idretten. Det er viktig at alle i størst mulig grad gis like muligheter til å delta i organisert idrett, uavhengig av bl.a. kjønn, etnisitet, funksjonsevne, seksuell legning og økonomi.

Tilgjengelighet til idrettsanlegg er det viktigste virkemiddelet for at flest mulig skal gis mulighet til å drive fysisk aktivitet. Departementet legger derfor stor vekt på å sikre god planlegging og prioritering innenfor anleggssektoren. Anlegg i lokalmiljøet som stimulerer og tilfredsstillende barns behov for fysisk aktivitet i organisert eller egenorganiserte former, prioriteres. Når det gjelder ungdom, er det et mål å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon. Ungdom må gis mulighet til å medvirke i utformingen av anlegg. Det er av stor verdi at anleggene fungerer som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene.

Søknadssummen fra kommunene for 2007 viser at det er vilje lokalt til å prioritere idrettsanlegg. Samspillet mellom idrettslag, kommuner og staten er avgjørende for å få til en vellykket anleggsutbygging. Lokal politisk behandling er en forutsetning for tilskudd fra spillemidlene.

Gjennom regjeringens anleggspolitiske program 2003-2007 ble fokus bl.a. rettet mot anleggsutbygging i tettbefolkede områder, fordelig av midler til utstyr og bygging av moderne anlegg. Et anleggspolitisk program for perioden 2007-2010 vil igangsettes.

På anleggsområdet benyttes alle typer anlegg av begge kjønn. Det er anleggseier, i første rekke kommunene, som fordeler trenings- og brukstid.

Det er satt inn ekstra spillemidler til utbygging av rideanlegg, samt gitt ekstra tilskudd til idrettshaller og kunstgressbaner i pressområdene. Dette er anleggstyper som i stor grad benyttes av jenter. Departementet har videre igangsatt et prosjekt som omhandler jenters ønsker og behov i forhold til utforming av og tilgang til idrettsanlegg.

I Soria Moria-erklæringen understrekes viktigheten av fri tilgang til natur og bedre tilrettelegging for fysisk aktivitet. Regjeringen har derfor over spillemidlene til idrettsformål, økt tilskuddet til anlegg for friluftsliv i fjellet og tilskuddet til friluftslivstiltak for barn og ungdom. Dessuten kan det til turveier og turstier søkes om inntil 50 pst. i tilskudd mot en tredjedel for ordinære idrettsanlegg.

Idrett er gitt bred omtale i St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*. Her skisseres tre konkrete tiltak på idrettsområdet:

- regjeringen skal ved hjelp av tilskudd fra spillemidlene til idrettsformål sikre fortsatt gode rammebetingelser for den frivillige, medlemsbaserte idretten, slik at idrettslagene gis muligheter til å tilby et bredt spekter av idrettsaktiviteter som favner flest mulig mennesker
- regjeringen vil ta initiativ overfor Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF) og andre frivillige organisasjoner til et folkehelseprosjekt. Hensikten er å få flere folk til å bevege seg mer
- regjeringen vil starte opp en tidsavgrenset prøveordning i 2008 med tilskudd til lokale idrettslag som samarbeider med skole og/eller kommunale myndigheter om tiltak for økt fysisk aktivitet i skolen.

Spillemidler til aktivitetsrettede formål blir i første rekke kanalisert gjennom NIF. Medlemstall for 2006 viser at NIF er den største frivillige organisasjonen i Norge. Statens overordnede mål med tilskuddet til NIF er:

- bidra til å opprettholde og utvikle NIF som en frivillig medlemsbasert organisasjon
- bidra til å opprettholde og utvikle et godt aktivitetstilbud gjennom den organiserte idretten
- bidra til å bevare og sikre NIF som en åpen og inkluderende organisasjon og til at idrettslagene framstår som arenaer for meningsdan-

nelse og verdifulle rammer for sosialt fellesskap.

De ovennevnte målene er i første rekke knyttet til virksomheten i idrettslagene. Det er lagene som står for idrettsaktiviteter og som er arena for den frivillige innsatsen innenfor idretten. Det er en forutsetning at de organisasjonsledd som mottar tilskudd, retter sin virksomhet inn mot idrettslagenes behov.

Tildelingen av spillemidler til NIF deles inn i fire rammetilskuddsposter; grunnstøtte til NIF sentralt og regionalt, grunnstøtte til særforbund, støtte til aktivitet for barn og ungdom samt støtte til toppidrett.

Tilskudd til lokale lag og foreninger er en annen viktig kanal for fordeling av spillemidler til aktivitetsrettede formål. Intensjonen med tilskuddsordningen er å støtte opp om og stimulere til økt aktivitet i den lokale medlemsbaserte idretten. Det er lagenes primæraktiviteter som skal støttes, og det er et mål at ordningen skal understøtte den frivillige innsatsen i lagene. Tilskuddet blir fordelt av idrettsrådet i den enkelte kommune.

I de senere årene har det vært en utvikling i retning av at en større andel av midlene til idrett går til aktivitet og mindre går til administrasjon. Departementet vil bidra til at denne utviklingen

fortsetter, både når det gjelder midler som går gjennom idrettens organisasjoner og midler som går direkte til lokal aktivitet.

Departementet har fra og med 2007 styrket tilskuddet til inkludering i idrettslag (tidligere Storbyprosjektet).

Kultur- og kirke departementet har et særlig ansvar for å legge til rette for at grupper med spesielle behov gis et tilbud om idrett og fysisk aktivitet. I den forbindelse støtter departementet NIF i det pågående arbeidet med integrering av funksjonshemmede.

Arbeidet mot bruk av doping er en sentral oppgave innenfor idrettspolitikken. Den uavhengige stiftelsen Antidoping Norge (ADN) har som formål å bekjempe doping ved å fremme en ærlig og dopingfri idrett. ADN mottar spillemidler til sin virksomhet rettet mot dopingbekjempelse innenfor den organiserte idretten.

Gjennom årlige finansielle bidrag til det internasjonale antidopingorganet World Anti-Doping Agency (WADA), bidrar departementet til en styrking av det internasjonale antidopingarbeidet.

Norge har også generell internasjonal kontakt på idrettsområdet. For å sikre norsk innflytelse og gjensidig utvikling ivaretar departementet flere bilaterale samarbeidsavtaler på idrettsområdet.

4 Forslag til kultur- og kirkebudsjett

Utgifter fordelt på programkategorier

					(i 1 000 kr)
Kat.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
08.10	Administrasjon m.m.	165 574	159 146	168 427	5,8
08.15	Frivillighetsformål	383 671	425 034	455 084	7,1
08.20	Kulturformål	4 128 846	4 401 167	4 849 085	10,2
08.30	Film- og medieformål	850 696	873 594	896 912	2,7
08.40	Den norske kirke	1 293 666	1 282 691	1 317 484	2,7
	Sum utgifter	6 822 453	7 141 632	7 686 992	7,6

4.1 Programkategori 08.10 Administrasjon m.m.

Programkategorien omfatter departementets administrasjonsutgifter og utgifter til lotteriforvaltningen.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 168,4 mill. kroner i 2008. Dette er en økning på 9,3 mill. kroner eller 5,8 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2005.

4.2 Programkategori 08.15 Frivillighetsformål

Programkategorien omfatter tilskudd til tros- og livssynssamfunn og tilskudd til frivillige organisasjoner og frivillighetssentraler m.m.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 455,1 mill. kroner i 2008. Dette er en økning på 30,1 mill. kroner eller 7,1 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2007.

4.3 Programkategori 08.20 Kulturformål

Programkategorien omfatter bevilgninger til billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design, kunstnerformål, musikk- og scenekunstformål, språk-, litteratur- og bibliotekformål, museumsformål, kulturvern, arkivformål, kulturbygg samt allmenne kulturformål.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 4 849,1 mill. kroner i 2008. Dette er en økning på 447,9 mill. kroner eller 10,2 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2007.

4.4 Programkategori 08.30 Film- og medieformål

Programkategorien omfatter bevilgninger til filmformål, pressestøtte og midler til drift av statlige virksomheter på film- og medieområdet.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 896,9 mill. kroner i 2008. Dette er en økning på 23,3 mill. kroner eller 2,7 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2007.

4.5 Programkategori 08.40 Den norske kirke

Programkategorien omfatter driftsbevilgninger til Kirkerådet, bispedømmerådene, presteskapet, Det praktisk-teologiske seminar, Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider samt tilskudd til kirkelige formål, bl.a. til de kirkelige fellesrådene og til Sjømannskirken. Også Opplysningsvesenets fond hører inn under kategorien. Fondet er selvfinansierende og belaster ikke statsbudsjettet.

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 1 317,5 mill. kroner. Dette er en økning på 34,8 mill. kroner eller 2,7 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2007.

5 Fordeling av spilleoverskudd til kultur- og idrettsformål utenfor statsbudsjettet

Spilleoverskuddet fra 2006 ble i 2007 fordelt med en halvdel til idrettsformål og en halvdel til kulturformål. Midlene til idrettsformål fordeles av Kongen. Av midlene til kulturformål fordeles 2/3 av Stortinget og 1/3 av Kongen. Av midlene som fordeles av Kongen, skal om lag 40 pst. gå til å realisere den kulturelle skolesekken over hele landet, om lag 30 pst. til Frifond og om lag 30 pst. til investeringer og vedlikehold av lokale/regionale kulturelle møteplasser.

5.1 Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål

Av spilleoverskuddet i Norsk Tipping AS for 2006 er 416,7 mill. kroner i samsvar med Stortingets vedtak avsatt til kulturformål og fordelt ved kongelig resolusjon 25. mai 2007.

Tabellen nedenfor viser fordelingen i 2007 på de tre hovedområdene:

	(i 1 000 kr)
	2007
Den kulturelle skolesekken:	
- lokale tiltak	134 000
- sentrale prosjektmidler	33 000
Sum	167 000
Kulturbygg:	
- desentralisert ordning for tilskudd til kulturhus	49 700
- regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur	75 000
Sum	124 700
Frifond	125 000
Totalt	416 700

Den kulturelle skolesekken er et nasjonalt program for kunst og kulturformidling til barn og unge som omfatter alle kunst- og kulturuttrykk: musikk, scenekunst, film, litteratur, kulturarv, visuell kunst eller en kombinasjon av disse. I samsvar med Stortingets behandling av St.meld. nr. 38 (2002-2003) Den kulturelle skolesekken er det i 2007 avsatt av spillemidlene om lag 80 pst. til lokale tiltak i fylkeskommunene og 20 pst. til sentrale prosjektmidler. Midlene til lokale tiltak blir fordelt etter en fordelingsnøkkel der variablene elevtall, avstander og kulturell infrastruktur inngår. En tredjedel av midlene forvaltes av fylkeskommunene til regionale formidlingsordninger, en tredjedel fordeler fylkeskommunene videre til kommunene etter fordelingsnøkkel for kvalitetsutviklingsmidler i grunnopplæringen, og den siste

tredjedelen fordeles av fylkeskommunene slik det er mest hensiktsmessig i de enkelte fylkene. Fire kommuner deltar i 2007 i en prøveordning for kommuner med mer enn 30 000 innbyggere der kommunene får utløst hele sin relative del av fylkets midler. Av midlene til lokale tiltak blir det benyttet 6 mill. kroner til videreføring av satsingen på de regionale vitensentrene. Under de sentrale prosjektmidlene er 19 mill. kroner avsatt til skolekonsertordningen under Rikskonsertene etter særskilt vedtak i Stortinget. De resterende 14 mill. kroner går til å videreføre satsingen innenfor områdene scenekunst, visuell kunst og film som kunstform. Fra og med skoleåret 2007/2008 vil syv fylkeskommuner få midler for å delta i pilotprosjekter for utvidelse av Den kulturelle skolesekken til den videregående skole. Disse er Vest-Agder (1,0 mill.

kroner), Møre og Romsdal (1,0 mill. kroner), Sogn og Fjordane (0,5 mill. kroner), Hordaland (0,7 mill. kroner), Troms (0,8 mill. kroner), Oppland og Hedmark (får til sammen 1,5 mill. kroner).

Kulturbyggmidlene fordeles med 40 pst. til den desentraliserte ordningen for tilskudd til kulturhus og 60 pst. til ordning for tilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. Tilskuddsandelen utgjør for begge ordningene maksimalt 1/3 av prosjektkostnadene. Fylkeskommunene får tildelt rammer for viderefordeling av tilskudd til kulturhus, mens departementet fordeler midler til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. Departementet gir også overordnede premisser for kulturbyggmidlene som delegeres. Fylkeskommunene fastsetter egne retningslinjer, definerer hvilke prosjekter som omfattes av ordningen, og prioriterer prosjekter som får støtte.

I St.prp. nr. 1 (2006-2007) varslet departementet at Regjeringen vil komme tilbake til gjennomgangen av finansieringen av kulturbygg i forbindelse med forvaltningsreformen for regionene. I behandlingen av St.meld. nr. 12 (2006-2007) *Regionale fortrinn-regional framtid* sluttet Stortinget seg til forslaget om at de nye regionene bør få det fulle

ansvaret for forvaltningen av spillemidlene til kulturbygg, jf. Innst. S. nr. 166 (2006-2007).

Fra 2005 er tilskuddet til Frifond samlet under Kultur- og kirke departementet.

Fra og med 2006 fordeles midlene mellom paraplyorganisasjonene etter forslag fra organisasjonene, i lys av erfaringstall fra foregående år. Dette ga i 2007 en fordelingsnøkkel med 69 pst. til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), 25,5 pst. til Norsk musikkråd og 5,5 pst. til Norsk teaterråd.

5.2 Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål

Det samlede overskuddet fra Norsk Tipping AS i 2006 til fordeling til tilskuddsformålene i 2007 var 2 500 mill. kroner. I henhold til § 10 i lov om pengepill m.v. skal halvdelen av overskuddet til Norsk Tipping AS gå til idrettsformål. Idrettens andel for 2007 er 1 250 mill. kroner. Dette er en økning på 50 mill. kroner i forhold til 2006. Tabellen nedenfor viser fordelingen av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2007, fordelt ved kongelig resolusjon av 27. april 2007.

	(i 1 000 kr)
	2007
Idrettsanlegg i kommunene	625 000
Anleggspolitisk program	60 000
Anlegg for friluftsliv i fjellet	10 000
Nasjonalanlegg	10 000
Spesielle anlegg	3 100
Forsknings- og utviklingsarbeid	24 000
Antidopingarbeid	24 500
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	11 000
Friluftstiltak for barn og ungdom	5 400
Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité	352 000
Tilskudd til lokale idrettslag og foreninger	125 000
Sum	1 250 000

6 Samfunnssikkerhet og beredskap

På sikkerhets- og beredskapsområdet er ikke Kultur- og kirke departementet av de mest sentrale departementene. Kultur- og kirke departementets rolle er primært relatert til planlegging, forebygging og rådgiving, og departementet vil fortsette sitt arbeide med disse områdene.

Departementet har påbegynt en gjennomgang av sine rutiner for personkontroll. Det vil også bli arbeidet med oppfølging av sikkerhetstilstanden i departementets sektor.

7 Tilskuddsforvaltning – gradert styrings- og kontrollsystem

I forbindelse med iverksettingen av nytt økonomiregelverk i staten, fastsatt ved kgl.res. 26. januar 1996 foreslo daværende Kulturdepartementet et gradert styrings- og kontrollsystem for forvaltningen av departementets tilskuddsbevilgninger, jf. St. prp. nr. 1 (1996-97). Bakgrunnen for forslaget var bl.a. prinsipielle motforestillinger fra departementets og Familie-, kultur- og administrasjonskomitéens side mot å utvikle et for omfattende mål- og resultatstyringssystem på kultursektoren, bl.a. ut fra hensynet til kunstnerisk frihet og for å sikre en effektiv utnyttning av midlene. Stortinget hadde ingen merknader til dette.

I St.prp. nr. 1 (1996-97) heter det bl.a.:

”Innanfor kultur- og mediepolitikken vil det prinsipielt sett vere heilt sentralt å ivareta den kunstnarlege og politiske fridomen ved utforming av styrings- og kontrollordningane. Mål- og resultatstyring må ikkje innebere at departementet t d skal involvere seg i repertoarval ved teatra, som fordeling mellom eldre og nyare dramatik, barne- og ungdomsdramatik, innan- og utanlandsk dramatik eller lystspel. Liknande valsituasjonar kan oppstå for filmproduksjon, orkester, galleri, museum m.v. Departementet bør ut frå det same prinsippet vere tilbakehalden med å stille resultatmål til aviser som mottek pressestøtte.

Ut frå dette vil departementet vere varsam med å leggje føringar som har konsekvensar for den kunstnarlege og politiske autonomien hos tilskotsmottakarane og institusjonane. Slikt medvite atterhald vil sjølv sagt også ha konsekvensar for departementets kontroll med dei økonomiske disposisjonane til tilskotsmottakarane.

I denne samanhengen viser departementet også til komitémerknaden i Budsjett-innst. S. nr. 2 (1996-96):

”Komitéen ser positivt på arbeidet med resultatstyring, effektivisering og betre utnyttning av ressursane. Komitéen har merka seg at departementet vil innføre dette styringssystemet for dei gjenverande kapittel f.o.m. neste år. Komitéen vil streke

under at opplegget med resultatmål og -indikatorar må nyttast med ei viss varsemd.”

Nytt revidert økonomiregelverk ble iverksatt fra 1. januar 2004. Det nye regelverket gjelder i utgangspunktet forvaltning av tilskuddsordninger. Formålet med bestemmelsene er å sikre effektiv og hensiktsmessig utforming av oppfølging av tilskuddsordninger. Det er samtidig gitt åpning for å avvike fra ”normalprosedyren” bl.a. når det gjelder tilskuddsmottakere som er angitt i selve bevilgingsvedtaket eller er omtalt i budsjettproposisjonen på en slik måte at bevilgningen må anses øremerket til vedkommende, jf. bl.a. vedlegg 2 til St.prp. nr. 1 (2006-2007). Det er videre lagt opp til at forvaltningen må tilpasses tilskuddets størrelse, bl.a. når det gjelder omfanget av kontrolltiltak.

I forbindelse med iverksettingen av det reviderte økonomiregelverket foreslo Kultur- og kirke departementet i store trekk å videreføre ovennevnte graderte styrings- og kontrollsystem, jf. St.prp. nr. 1 (2004-2005). Stortinget hadde ingen merknader til dette.

En betydelig del av Kultur- og kirke departementets tilskuddsbevilgninger er ikke definert som tilskuddsordninger. Disse bevilgningene disponeres til enkelttilskudd og faller derfor ikke inn under normalprosedyren i økonomiregelverket. Styrings- og kontrollsystemet for departementets tilskuddsforvaltning er som følge av dette delt i tre ulike styringstyper. Disse er definert slik:

- *styringstype 1*: enkelttilskudd til sentrale institusjoner under kap. 322, postene 72 og 73, kap. 323, post 70, 71 og 72, kap. 324, postene 70, 71 og 72, kap. 328, post 70 og kap. 334, post 72
- *styringstype 2*: tilskuddsordninger
- *styringstype 3*: enkelttilskudd som ikke inngår i styringstype 1.

Som følge av at tilskuddsmottakerne under styringstype 1 er sentrale institusjoner for gjennomføringen av regjeringens kulturpolitikk, ligger styringen av tilskuddsmottakerne under denne gruppen over minimumskravene i økonomiregelverket. Styringen av tilskuddsordningene under styringstype 2 følger økonomiregelverkets ”normalprosedyre”.

De enkelttilskuddene som ikke inngår i styringstype 1, forvaltes etter styringstype 3. Størrelsen på tilskuddene under denne gruppen varierer, men de fleste tilskuddene er relativt små. For denne gruppen blir det ikke stilt krav om spesifikke resultatmål og -indikatorer. Målsettingen med disse tilskuddene er å gi generell støtte til vedkommende formål. Det stilles imidlertid krav om årsrapport og regnskap og at tilskuddet forvaltes etter nærmere retningslinjer fastsatt av departementet. Dessuten vil det selvfølgelig, i de tilfeller hvor Stortinget har knyttet bestemte forutsetninger til bevilgningen, bli etablert et kontroll- og styringssystem som sikrer at disse forutsetningene oppfylles.

I tillegg til de prinsipielle motforestillingene mot et resultatmålsystem for slike typer tilskudd på kulturområdet, jf omtalen ovenfor, er det også viktig å ha et styringssystem som minimaliserer den administrative belastningen for tilskuddsmot-

takerne. Ofte vil tilskuddsmottakerne være små institusjoner, i mange tilfelle frivillige organisasjoner, med små administrative ressurser. I St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle* er det understreket behovet for å redusere den administrative belastningen ved pålegg fra offentlige myndigheter, slik at organisasjonene kan frigjøre energi og engasjement til sine primær oppgaver.

Dagens graderte styrings- og kontrollsystem har vist seg å gi en effektiv forvaltning av tilskuddsmidlene. På bakgrunn av positive erfaringer med dette systemet legger departementet til grunn at forvaltningen av tilskudd under Kultur- og kirke departementets budsjett videreføres etter nåværende graderte styrings- og kontrollsystem. Dersom gjennomgangen av tilskuddssystemet i etterkant av St.meld. nr. 39 (2006-2007) skulle vise at dagens system kan forenkles og omfanget av mål- og resultatkrav reduseres, vil departementet komme tilbake til Stortinget med dette.

8 Oversikt over budsjettforslaget for 2008

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
Administrasjon m.m.					
300	Kultur- og kirke departementet	105 585	102 667	110 496	7,6
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet	59 989	56 479	57 931	2,6
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>165 574</i>	<i>159 146</i>	<i>168 427</i>	<i>5,8</i>
Frivillighetsformål					
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	120 079	136 393	142 257	4,3
315	Frivillighetsformål	263 592	288 641	312 827	8,4
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>383 671</i>	<i>425 034</i>	<i>455 084</i>	<i>7,1</i>
Kulturformål					
320	Allmenne kulturformål	616 059	711 454	502 529	-29,4
321	Kunstnerformål	310 587	322 695	336 240	4,2
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	278 664	303 571	343 309	13,1
323	Musikkformål	507 945	561 217	708 321	26,2
324	Scenekunstformål	963 870	1 043 396	1 225 385	17,4
325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	118 893	92 808	114 757	23,6
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	493 198	474 244	631 004	33,1
328	Museums- og andre kulturvernformål	613 094	670 253	746 707	11,4
329	Arkivformål	226 536	221 529	240 833	8,7
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>4 128 846</i>	<i>4 401 167</i>	<i>4 849 085</i>	<i>10,2</i>
Film- og medieformål					
334	Film- og medieformål	509 162	528 748	558 708	5,7
335	Pressestøtte	304 415	308 231	300 392	-2,5
336	Informasjonsberedskap-kringkasting	3 579	1 800	1 500	-16,7
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	33 540	34 815	36 312	4,3
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>850 696</i>	<i>873 594</i>	<i>896 912</i>	<i>2,7</i>
Den norske kirke					
340	Kirkelig administrasjon	484 259	497 504	508 522	2,2
341	Presteskapet	745 678	741 903	764 985	3,1
342	Nidaros domkirke m.m.	63 729	43 284	43 977	1,6
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>1 293 666</i>	<i>1 282 691</i>	<i>1 317 484</i>	<i>2,7</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>6 822 453</i>	<i>7 141 632</i>	<i>7 686 992</i>	<i>7,6</i>

I tillegg til de midlene som foreslås bevilget under Kultur- og kirke departementets budsjett blir det også foreslått 82,3 mill. kroner til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål under Utenriksdepartementet.

Det vil også bli fordelt spillemidler til kulturformål på om lag 416,7 mill. kroner i 2008 utenfor statsbudsjettet. Disse midlene vil, i likhet med spilleoverskuddet til idrettsformål, bli fordelt av Kongen.

Utgifter fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-01	Driftsutgifter	2 168 296	2 142 750	2 240 794	4,6
21-23	Spesielle driftsutgifter	112 183	64 768	78 988	22,0
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	59 874	25 851	28 497	10,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	637 720	679 103	755 851	11,3
70-89	Overføringer til private	3 844 380	4 229 160	4 582 862	8,4
	Sum under departementet	6 822 453	7 141 632	7 686 992	7,6

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelsen	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
Administrasjon m.m.					
3300	Kultur- og kirke departementet	2 883	58	60	3,4
3305	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	1 054 917	889 812	879 424	-1,2
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>1 057 800</i>	<i>889 870</i>	<i>879 484</i>	<i>-1,2</i>
Kulturformål					
3320	Allmenne kulturformål	2 044	90	94	4,4
3322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	429	208	217	4,3
3323	Musikkformål	28 548	29 758	31 038	4,3
3324	Scenekunstformål	18 156	9 180	16 000	74,3
3325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	37 633	6 586	26 600	303,9
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	17 519	14 238	7 650	-46,3
3328	Museums- og andre kulturvernformål	21 694	17 761	18 524	4,3
3329	Arkivformål	15 451	7 989	8 333	4,3
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>141 474</i>	<i>85 810</i>	<i>108 456</i>	<i>26,4</i>
Film- og medieformål					
3334	Film- og medieformål	78 381	59 193	33 780	-42,9
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>78 381</i>	<i>59 193</i>	<i>33 780</i>	<i>-42,9</i>
Den norske kirke					
3340	Kirkelig administrasjon	36 504	25 431	26 525	4,3
3341	Presteskapet	41 843	12 456	17 991	44,4
3342	Nidaros domkirke m.m.	15 657	12 827	13 379	4,3
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>94 004</i>	<i>50 714</i>	<i>57 895</i>	<i>14,2</i>
Skatter og avgifter					
5568	Sektoravgifter under Kultur- og kirke departementet			40 145	
	<i>Sum inntekter</i>	<i>1 371 659</i>	<i>1 085 587</i>	<i>1 119 760</i>	<i>3,1</i>

Oversikt over poster med stikkordet "kan overføres", utenom 30-49 poster:

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Benevnelse	Overført per 01.01.2007	Forslag 2008
310	75	Tilskudd til private kirkebygg	9 400	9 804
315	74	Tilskudd til etablering av frivillighetsregister		3 000
320	73	Nasjonale kulturbygg	18 614	69 700
320	74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd	6 816	139 341
320	75	Kulturprogram	86	10 590
321	73	Kunstnerstipend m.m.	1 679	99 214
334	71	Filmtiltak m.m.	8 924	19 682
334	75	Medieprogram	2 577	20 930
340	75	Trosopplæring	11 937	125 000
340	76	Tilskudd til forsøks- og utvikl.arbeid i kirken		4 000
340	79	Til disposisjon	20	500

Når stipendperioden for enkelte stipendmottakere blir endret bl.a. ved permisjoner, blir bevilgningsbehovet på kap. 321, post 73 redusert i en budsjettermin. Behovet vil øke tilsvarende i senere budsjettermin.

Bevilgningene til kontingenter for departementets deltakelse i EUs kultur- og medieprogrammer bygger på anslag og varierer som følge av valuta-svingninger.

Departementets behov for midler under kap. 340, post 79 er vanskelig å forutsi, og behovet varierer fra år til år.

For de øvrige postene blir det gitt tilskudd til prosjekter og formål som trenger lang planleggings- og gjennomføringstid. Tilskuddene til disse prosjektene blir normalt utbetalt over flere år.

Antall årsverk under Kultur- og kirke departementet per 01.03.2007:

Kap.	Betegnelse	Per 01.03.2007
300	Kultur- og kirke departementet	144
305	Lotteritilsynet	59
320	Allmenne kulturformål	47
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	15
323	Musikkformål	49
324	Teater- og operaformål	30
325	Samarbeidstiltak for arkiv, bibliotek og museer	61
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	392
328	Museums- og andre kulturvernformål	66
329	Arkivformål	238
334	Film- og medieformål	143
340	Kirkelig administrasjon	226
341	Presteskapet	1347
342	Nidaros domkirke m.v.	44
-	Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond	38
Sum årsverk		2 899

Del II
Budsjettforslag

Programkategori 08.10 Administrasjon m.m. (kap. 300–310)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
300	Kultur- og kirke departementet	105 585	102 667	110 496	7,6
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet	59 989	56 479	57 931	2,6
	Sum kategori 08.10	165 574	159 146	168 427	5,8

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

					(i 1 000 kr)
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-01	Driftsutgifter	162 254	158 396	167 645	5,8
21-23	Spesielle driftsutgifter	3 320	750	782	4,3
	Sum kategori 08.10	165 574	159 146	168 427	5,8

Programkategorien omfatter Kultur- og kirke departementets administrasjonsutgifter og utgifter til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Spill- og lotteriområdet

Hovedmål

Hovedmålet for norsk lotteri- og pengespillpolitikk er å sikre at pengespill og lotterier avholdes i betryggende former under offentlig kontroll med sikte på å forebygge negative sosiale konsekvenser av lotterier og pengespill, samtidig som det legges til rette for at lotterier og pengespill kan være en inntektskilde for samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur.

De viktigste hovedmålene for Lotteri- og stiftelsestilsynets virksomhet på spille- og lotteriområdet er følgende:

- Forvalte det norske lotterimarkedet:
- håndheve begrensningene i tilgangen til lotterimarkedet og behandle andre saker etter lotteriloven med forskrifter

- forvalte tilskudd i henhold til fastsatte forskrifter
- gi relevant informasjon og service til aktører, publikum og myndigheter.

Føre tilsyn og kontroll med det norske lotteri- og pengespilltilbudet:

- føre tilsyn og kontroll med statlige lotteri og pengespill i samsvar med instruks
- føre kontroll og tilsyn med private lotteri og bruken av lotterimidler i samsvar med lov og forskrift
- avdekke ulovlig lotteri- og pengespillvirksomhet

Bidra til forsvarlig utvikling av lotteri- og pengespilltilbudet i Norge:

- bidra til å gjennomføre regjeringens handlingsplan mot pengespillproblemer
- vurdere risikoeksponering i enkeltspill
- bidra med forslag til endringer i lotteri- og pengespilllovgivningen.

Tilstandsvurdering

Stortinget vedtok 17. juni 2003 lov om endringer i lotteri- og pengespilllovgivningen, jf. Ot.prp. nr. 44 (2002-2003) og Innst. O. nr. 124 (2002-2003). Vedtaket forutsatte at driften av eksisterende utbetalingsautomater ble avviklet, og at Norsk Tipping skulle ha enerett til slik automatdrift. Bakgrunnen for vedtaket var de økende problemene med bl.a. spilleavhengighet som var i ferd med å utvikle seg i deler av befolkningen. Denne uheldige sosiale utviklingen har i all hovedsak vært knyttet til den eksplosive veksten i bruk av pengespillautomater. Ved enerettsmodellen vil automatvirksomheten bli kraftig redusert, til om lag en tredjedel av dagens nivå, samtidig som myndighetene sikres direkte styring og raskt kan gripe inn og endre eventuelle uheldige sider som måtte utvikle seg ved virksomheten.

Automatoperatører anla etter Stortingets vedtak sak for norske domstoler med påstand om at automatreformen var i strid med EØS-avtalen, jf. tidligere redegjørelser til Stortinget, senest i St.prp. nr. 1 (2006-2007). I tillegg anla EFTAs overvåkingsorgan, ESA, traktatsbruddssøksmål mot Norge for EFTA-domstolen i mars 2006. EFTA-domstolens avgjørelse i saken kom 14. mars 2007. Høyesterett avgjorde som siste instans rettstvisten om automatreformen for de norske domstolene ved dom 26. juni 2007. Både EFTA-domstolen og Høyesterett kom til at automatreformen lovlig kunne gjennomføres.

Under rettsprosessene ble gjennomføringen av lovendringene utsatt ved midlertidig forføyning. Departementet iverksatte imidlertid andre tiltak som skulle forebygge og hindre uheldig spilleatferd forårsaket av gevinstautomatene. Seddelforbud ble iverksatt fra 1. juli 2006, og fra 1. januar 2007 ble det innført nattestenging og advarselsmerking av gevinstautomatene. Fra 1. juli 2007 ble forbudet mot privatdrevne gevinstautomater iverksatt. Norsk Tippings spilleterminaldrift vil starte opp i løpet av 2008 som en følge av gjennomføringen av Stortingets vedtak fra 2003. Lotteri- og stiftelsestilsynet vil vurdere mulige risikoelementer i forhold til utvikling av spilleproblemer ved Norsk Tippings spilleterminaldrift før departementet vedtar spilleregler og retningslinjer for denne driften.

Den endringen i tippennøkkelen som Stortinget gikk inn for da enerettsmodellen ble vedtatt, vil bli iverksatt fra 2009, jf. omtalen under kap. 3305, post 01 Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS. Den nye fordelingsnøkkelen innebærer at Norsk Tippings overskudd vil bli fordelt med 45,5 pst. til idrett, 36,5 pst. til kultur og 18 pst. til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges Idrettsforbund og Olympiske

Komiteé (NIF). De organisasjonene som mottok automatinntekter i 2001, vil dermed få en årlig andel av Norsk Tippings overskudd.

I perioden 1. juli 2007 til 31. desember 2008 har de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene som hadde automatinntekter, verken inntekter fra automater eller Norsk Tipping. For å sikre organisasjonene inntekter også i 2008 og opprettholde inntektsnivået til de eksisterende overskuddsmottakerne, tas det sikte på å dele ut 350 mill. kroner ekstra fra Norsk Tippings investeringsfond i 2008. Denne ekstratildelingen vil bli utbetalt til de organisasjonene som hadde automatinntekter i 2001. I tillegg vil det i 2008, ut over beløpet på 350 mill. kroner, bli tilført organisasjonene et beløp som skal tilsvare veksten fra 2006 til 2007 i det ordinære spilleoverskuddet til utdeling fra Norsk Tipping. Basert på foreliggende overskuddsprognoser vil dette utgjøre et beløp i størrelsesorden 150 mill. kroner. Dette innebærer at samlet utbetaling i 2008 til de organisasjonene som tidligere hadde automatinntekter, vil utgjøre et beløp i størrelsesorden 500 mill. kroner. Fordelingen vil bli foretatt i samsvar med de retningslinjer som ble trukket opp i Ot.prp. nr. 44 (2002-2003), samt Stortingets behandling av denne, med en relativ fordeling organisasjonene imellom som ligger til grunn i den nye tippennøkkelen. Den nærmere framgangsmåten og fordelingen av midlene vil framgå av forskrift fastsatt ved kongelig resolusjon. Når det gjelder den andelen som skal gå til idrettsformål, vil departementet etter samråd med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komiteé (NIF) fordele disse midlene.

Måltallet for samlet utdeling over tippennøkkelen i 2009 og årene framover vil ligge i størrelsesorden 3,4 mrd. kroner per år, noe som vil sikre at eksisterende overskuddsmottakere opprettholder sine tilskudd, samtidig som de nye overskuddsmottakerne fra 2009 får full kompensasjon, jf. St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*. I 2009 vil hele beløpet utbetales over den nye tippennøkkelen. I 2009 vil det bli utbetalt 650 mill. kroner fra Norsk Tippings investeringsfond, slik at den samlede utbetalingen herfra i 2008 og 2009 til sammen utgjør 1 mrd. kroner.

Regjeringen vil at de som deltar i Norsk Tippings spill skal kunne bestemme at deler av innsatsen skal gå direkte til et lokalt klubblag, forening, organisasjon eller lignende. Ordningen skal ikke endre hovedfordelingen mellom dagens overskuddsmottakere, men kanalisere en del av overskuddet direkte til lokalnivået. Også organisasjoner som ikke hadde automatinntekter i 2001 og derved i første omgang ikke vil motta midler fra organisasjonenes andel av Norsk Tippings spille-

overskudd, vil kunne bli inkludert i og kunne få midler fra denne planlagte "grasrotandelen". 5 pst. av innsatsen skal kunne kanaliseres til spillerens forhåndsbestemte formål. Ordningen krever at ordlyden i pengespilloven § 10 endres noe, og departementet tar sikte på å fremme slikt lovfor-slag i løpet av høsten 2007.

Stortinget vedtok etter forslag i Ot.prp. nr 44 (2002-2003) at det årlig skal avsettes inntil 0,5 pst. fra Norsk Tippings spilleoverskudd til forskning, informasjon, forebygging og kompetanseheving i forhold til spilleavhengighet. Regjeringen har på den bakgrunn avsatt 12 mill. kroner av spilleoverskuddet til disse formålene i 2007. Forskning om spilleavhengighet ivaretas innenfor Folkehelseprogrammet og Programmet for psykisk helse i Norges forskningsråd. Midler fordelt til informasjonsarbeid og kompetansehevingstiltak om spilleavhengighet i sosial- og helsetjenesten forvaltes av Helse- og omsorgsdepartementet. Sosial- og helse-direktoratet har ansvaret for å iverksette og gjennomføre disse tiltakene. Mer generelt informasjonsarbeid om pengespillproblemer blir ivaretatt av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Tilsynet har en sentral rolle i gjennomføringen av Handlingsplanen mot pengespillproblemer, som ble vedtatt for en tre-årsperiode i april 2005.

Etter innføringen av nye restriksjoner på gevin-stautomater fra 1. juli 2006, merket Hjelpelinjen for spilleavhengige en nedgang i henvendelsene som gjelder utbetalingsautomater. Slike henvendelser

utgjorde fortsatt langt de fleste av henvendelsene til Hjelpelinjen i 2006 og i første halvdel av 2007. Foreløpig i 2007 er det en økning av henvendelser om poker og om spill som ikke er pengespill (data-spill og internettbaserte spill uten pengeinnsats).

Utfordringer og strategier

Den største utfordringen i 2008 vil være gjennomføringen av enerettsmodellen for spilleterminaler i regi av Norsk Tipping. Norsk Tippings spilleterminaler skal sikre et samfunnsmessig forsvarlig spil-letilbud og ikke medføre negative sosiale konsekvenser.

En rekke land i Europa har økt fokus på spilleavhengighet på grunn av økende forekomst av slike problemer, bl.a. i forhold til spill på internett. Samtidig er Storbritannia og flere mindre jurisdiksjoner i Europa i ferd med å gjennomføre liberale regelverk for slik spillformidling. EU-kommisjonen forsøker på å liberalisere pengespillområdet gjennom det nye tjenstedirektivet fikk ikke tilslutning av medlemslandene. Departementet vil fortsette samarbeidet med de andre nordiske landene, samt med spillemyndigheter i andre land, om å følge og vurdere den videre utvikling av EU-retten på dette området. Departementet vil også vurdere tiltak for å hindre at pengespill uten norsk tillatelse, og som derfor ikke godkjennes og kontrolleres av norske myndigheter, tilbys norske spillere via internett.

Kap. 300 Kultur- og kirke departementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	105 585	102 667	110 496
	Sum kap. 300	105 585	102 667	110 496

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Departementets hovedoppgaver er knyttet til utvikling og gjennomføring av den statlige politikken på kultur-, medie-, kirke-, idretts- og frivillighetsfeltet.

Bevilgningen skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter.

Det omfattende arbeidet med å reformere den statlige politikken på de ulike områdene vil fortsette også i 2008. Opptrappingen av Kulturløftet er i rute. Det vil bli lagt fram for Stortinget en rekke

forslag til endringer på ulike felter av departementets ansvarsområde.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter under kap. 3300, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2006

På kulturområdet var de viktigste administrative arbeidsoppgavene i 2006:

- oppfølging av kulturløftet med basis i regjeringserklæringen

- oppfølging av St.meld. nr. 7 (2005-2006) *Målbruk i offentlig teneste*, jf. Innst. S. nr. 98 (2005-2006)
  - oppfølging av St.meld. nr. 22 (2004-2005) *Kultur og næring*, jf. Innst. S. nr. 230 (2004-2005), utarbeidelse av handlingsplan for kultur og næring
  - arbeidet med Kulturloven ble igangsatt. Kulturloven trådte i kraft 1. august 2007
  - løpende behandling av byggesaker på kulturfeltet - statlige prosjekter, tilskudd til nasjonale kulturbygg og spillemidler til kulturbygg
  - utbyggingsprosjektet for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design har gjennomgått kvalitetssikring på konseptnivå og videreutvikling av byggesaken pågår
  - evaluering av desentralisert ordning for tilskudd til kulturhus
  - utredning av behov for kulturbåt for hele kysten
  - gjennomføring av evalueringen av samelovens språkregler
  - påbegynt arbeidet med kulturdelen av stortingsmeldingen om samepolitikken
  - gjennomføring av utredning av feltet tradisjonelt håndverk
  - fastsettelse av forskrift til lov av 18.mai 1990 nr. 11 om stadnamn m.m.
  - oppfølging av museumsreformen
  - endring i lov om avgift på offentlig omsetning av billedkunst, jf. Ot.prp. nr. 101 (2005-2006) *Om lov om endringer i lov om avgift på omsetning av billedkunst mm.* og Innst. O. nr. 14 (2006-2007)
  - forberedelse av ratifikasjon av Unesco-konvensjon om vern av den immaterielle kulturarv
  - endring av forskrift til lov av 9. juni 1978 om kulturminner i forbindelse med ratifikasjon av Unesco-konvensjon om tiltak for å forby og hindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander og ulovlig overføring av eiendomsrett til kulturgjenstander
  - prosjektleder for et nasjonalt opplevelsessenter for pop og rock ble ansatt i august 2006 og forprosjekt for senteret ble startet
  - St.meld. nr. 17 (2005-2006) *2008 som markeringsår for kulturelt mangfold* ble lagt fram, og i november 2006 sluttet Stortinget seg til planen om 2008 som Mangfoldsåret
  - Den kulturelle skolesekken ble evaluert av NIFU STEP og rapporten ble offentliggjort høsten 2006
  - prøveordningen med kulturkort for ungdom som kan gi gratis inngang eller redusert pris ved kulturarrangementer ble igangsatt i Østfold og Rogaland
  - drøftet ulike aspekter ved kulturskolen med Kunnskapsdepartementet, bl.a. spørsmålet om hvordan oppnå at alle barn skal ha et tilbud om plass i kulturskolen til en rimelig pris
  - innhentet omfattende kjønnsstatistikk på kulturfeltet. Det ble avholdt et likestillingsseminar på kvinnedagen
  - undersøkelse av arbeids- og levekår for kunstnere er initiert
  - oppretting av et faglig utvalg for dans under Norsk kulturråd.
- De viktigste administrative oppgavene på medieområdet i 2006 var:
- framlegging av stortingsmelding om forbud mot reklame for livssyn og politiske budskap i fjernsyn, jf. St.meld. nr. 18 (2005-2006)
  - framlegging av odelstingsproposisjon om endringer i lov 15. mai 1987 nr. 21 om film og videogram på bakgrunn av ny § 100 i Grunnloven, jf. Ot.prp. nr. 72 (2005-2006)
  - oppfølging av Stortingets vedtak ved behandling av Ot.prp. nr. 46 (2004-2005) med gjennomgang av forskriftene til åndsverkloven ved framlegging av odelstingsproposisjon om endringer i åndsverkloven og lov om avgift på omsetning av billedkunst. Endringene følger av EU-direktiv om følgerett til fordel for opphavsmannen til et originalkunstverk m.m., jf. Ot.prp. nr. 88 (2005-2006)
  - framlegging og oppfølging av odelstingsproposisjon om endringer i lov 13. juni 1997 nr. 53 om eierskap i medier (endring av den øvre grensen for nasjonalt eierskap fra 40 pst. til 1/3, jf. Ot.prp. nr. 46 (2005-2006))
  - arbeid med høringsnotat om lov om redaksjonell uavhengighet i media. Et høringsnotat ble sendt på høring i februar 2007
  - oppfølging av rapporten Digitalradio i Norge bl.a. med forberedelser til en stortingsmelding om allmennkringkasting, jf. St.meld. nr. 30 (2006-2007) lagt fram 11. mai 2007
  - arbeid med forslag til endringer i forskrift 28. februar 1997 nr. 153 om kringkasting - listeføring av begivenheter av vesentlig samfunnsmessig betydning, jf. også EØS-avtalens fjernsynsdirektiv (avventer Stortingets behandling av St.meld. nr. 30 (2006-2007) for videre oppfølging)
  - forberedelser for tildeling av og utdeling av konsesjon for utbygging og drift av et digitalt bakkenett for fjernsyn
  - oppfølging av intern evaluering og den eksterne rapporten *Kartlegging og vurdering av utviklingen i den norske filmbransjen* - herunder nedsettelse av et utvalg som skulle vurdere organiseringen av de statlige virkemidlene på filmområ-

- det (Einarssonutvalget), jf. St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*
- deltakelse i internasjonalt arbeid, herunder samarbeid med EU, Europarådet og WIPO.

Viktige administrative oppgaver på frivillighetsfeltet var:

- oppretting av 11 nye frivillighetsentraler i 2006 og 26 nye frivillighetsentraler i 2007
- videreutvikling av frivillighetsentralene til sektorovergripende nærmiljøsentraler
- igangsetting av arbeidet med en egen stortingsmelding om frivillighet. St.meld. nr. 39 (2006-2007) ble fremmet 10. august 2007
- utarbeiding av rapport om gjennomgang av tildeling av midler til Frifond
- tildeling av midler til oppretting av Frivillighet Norge, som ble offisielt åpnet 3. mai 2006
- utvikling av møteplasser mellom frivillig sektor og staten
- videreutvikling av nettstedet www.frivillig.no
- avgivelse av utredning NOU:2006:15 Frivillighetsregister. Lovforslag om etablering av et frivillighetsregister ble fremmet og vedtatt av Stortinget våren 2007, jf. Ot.prp. nr. 55 (2006-2007)
- nytt system for å beregne tilskudd til tros- og livssynssamfunn, basert på fødselsnummer, er etablert og gitt full virkning fra 2006.

De viktigste administrative arbeidsoppgavene på kirkens område var i 2006:

- gjennomføre høring om Gjønnnesutvalgets utredning, NOU 2006: 2 Staten og Den norske kirke, som ble overlevert departementet 31. januar 2006
- videreføring av trosopplæringsreformen
- utarbeiding av Ot. prp. nr. 56 (2005-2006) *om lov om endringer i lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond – Opphevelse av inflasjonssikringen*
- arbeid med tiltak for istandsetting av kirkebygg

- revisjon av tjenesteordningen for biskoper som følge av bl.a. prostereformen
- utarbeiding av nytt personalreglement for prestene
- oppfølging av reform- og fornyelsesarbeid blant de kirkelige fellerådene, jf. St.meld. nr. 41 (2004-2005) *Om økonomien i Den norske kirke*
- etablering av nytt publikumsbygg for Nidarosdomen og ny Riksregalieutstilling i Erkebispesgården i anledning kroningsjubileet.

Departementets viktigste oppgaver på idrettsområdet i 2006 var:

- forvaltning av spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål
- fordeling av tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg i kommunene samt oppfølging av departementets anleggspolitiske program
- dialog med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF) vedrørende søknad og rapportering samt forbundets økonomi
- videreføring av tilskuddsordning til lokale idrettslags arbeid for barn og ungdom og tilskuddsordning til inkludering i idrettslag
- arbeid innenfor antidopingfeltet
- videreutvikling av systemet for idrettsanleggsregistrering.

På spill- og lotteriområdet har arbeidsoppgavene i 2006 vært dominert av de omfattende rettslige prosessene statens pengespillpolitikk har blitt utsatt for, både når det gjelder lovligheten av den generelle pengespillpolitikken og motstanden mot utviklingen av det sosialpolitisk uheldige automateregime. Dette har nå fått sin løsning ved at EFTA-domstolen 14.mars 2007 i dom aksepterte at Norsk Tipping kan gis enerett til drift av utbetalingsautomater. Høyesterett kom 26. juni 2007 til at Norsk Tipping enerett til drift av utbetalingsautomater ikke er i strid med Norges EØS-rettslige forpliktelser. Fra 1.juli 2007 ble gevinstautomatene forbudt og fjernet fra markedet.

Kap. 3300 Kultur- og kirkedepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter		58	60
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 857		
18	Refusjon av sykepenger	1 026		
	Sum kap. 3300	2 883	58	60

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Kap. 305 Lotteri- og stiftelsestilsynet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	56 669	55 729	57 149
21	Spesielle driftsutgifter	3 320	750	782
	Sum kap. 305	59 989	56 479	57 931

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. omtalen under programkategoriinnledningen.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen under denne posten skal dekke lønns- og driftsutgiftene for Lotteri- og stiftelsestilsynet. Bevilgningen skal også dekke tilsynets utgifter til oppgaver som utføres av Statens innkrevingsentral, samt utgifter knyttet til Brønnøysundregistrene. Det er videre avsatt midler til drift av Hjelpelinjen, Lotterinemnda og utredningstjenester i regi av departementet m.m.

Utgiftene til lotterirelaterte oppgaver skal i sin helhet dekkes ved refusjon og gebyrer som pålegges driftsleddet i spill- og lotterimarkedet, jf. kap. 3305, postene 02 og 03. Løsning av arbeidsoppgaver etter stiftelsesloven er forutsatt dekket fullt ut av avgifter og gebyrer etter stiftelsesloven, jf. kap. 3305, post 04 Gebyr-stiftelser og kap. 5568, post 71 Årsavgift-stiftelser. For spesielle oppgaver knyttet til informasjon og forebygging av spilleavhengighet, kan tilsynet i tillegg få dekket utgifter fra mid-

lene avsatt til dette formålet i henhold til penge-spilloven § 10 andre ledd.

På grunn av endringene i pengespill- og lotterilovgivningen som fulgte av automatereformen, jf. Ot.prp. nr. 44 (2002-2003), har Lotteritilsynets oppgaver blitt endret og redusert i omfang. Fra 2008 vil Lotteritilsynet imidlertid overta de lotterioppgavene som politiet tidligere har utført. Samorganisering av Lotteri- og stiftelsestilsynet og overføringen av politioppgaver har derved bidratt til å opprettholde antall statlige arbeidsplasser i Førde.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 3305, post 03 Refusjon, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten dekker utgiftene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som tilsynet får i merinntekter under kap.

3305, post 07 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2006

Stortinget sluttet seg i 2003 til departementets forslag i Ot.prp. nr. 44 (2002-2003) om å oppheve reglene for utbetalingsautomater og gi Norsk Tipping AS enerett til oppstilling av slike automater fra 2005. Flere av automatoperatørene stevnet i 2004 staten for retten og påstod at Stortingets vedtak var i strid med EØS-avtalen. Rettstvisten for norske domstoler skulle vært behandlet av Høyesterett som siste instans i januar 2006, men ble utsatt, fordi EFTAs overvåkingsorgan, ESA, i november 2005 kunngjorde at de ville ta ut traktatbruddsøksmål mot Norge for EFTA-domstolen, fordi enerettsmodellen etter ESAs vurdering er i strid med EØS-avtalen. Den muntlige høringen av saken for EFTA-domstolen foregikk 8. november 2006. Åtte EØS-land leverte skriftlige innlegg til støtte for Norge i saken, og fire av landene holdt i tillegg muntlige innlegg. Heller ikke i 2006 ble det en rettslig avklaring av om automatereformen kunne gjennomføres etter Stortingets forutsetninger, jf. tilstandsvurdering under programkategoriomtalen ovenfor.

Handlingsplanen mot pengespillproblemer ble vedtatt i 2005 for en tre-årsperiode. Tiltakene i handlingsplanen er i stor grad finansiert ved avsetninger fra Norsk Tippings spilleoverskudd, jf. pengespilloven § 10 andre ledd. Av tiltak som ble iverksatt i henhold til planen i 2006, kan nevnes oppstarten av en ny befolkningsundersøkelse av spilleatferd og spilleproblemer. Undersøkelsen utføres av SINTEF Helse på oppdrag av Lotteritilsynet og skal avsluttes i løpet av 2007. Undersøkelsen er utformet slik at resultatene skal være sammenlikn-

bare med resultatene av befolkningsundersøkelsen utført av SIRUS i 2002. I mai 2006 ble en informasjonskampanje mot gambling påbegynt. Informasjonskampanjen retter seg spesielt mot ungdom og yngre voksne, og baseres på kontakt og informasjon hovedsakelig via skoler, arbeidsplasser og internett. Som en del av informasjonskampanjen, er alle ungdomskoler i 2006 oppfordret om å bli gamblingfrie soner. Lotteri- og stiftelsestilsynet etablerte nettstedet www.spillansvarlig.no, med informasjon om pengespill og spilleproblemer. Hjelpelinjen for spilleavhengige har vært et permanent tilbud fra 1. januar 2005. Telefonsjeneren blir utført av tilsatte ved Sykehuset Innlandet HF Sanderud, mens Lotteritilsynet er prosjektansvarlig for gjennomføring og budsjett. Hjelpelinjen mottok i 2006 2 066 seriøse anrop, og har merket en nedgang i antall henvendelser etter at seddelforbudet for gevinstautomater ble innført 1. juli 2006. På Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde har det også vært iverksatt tiltak i henhold til Handlingsplanen i 2006, som bl.a. opplæring av sosial- og helsepersonell om spilleproblemer.

I 2006 åpnet Lotteritilsynet for første gang for regnskapsinnlevering via Altinn. Hele 30 pst. av organisasjonene benyttet denne leveringsmåten. 300 organisasjoner mistet godkjenningen som lotteriverdig organisasjon på grunn av manglende rapportering i 2006. Nytt regelverk for bingo og tettere oppfølging av bingoentreprenørene har ført til en markert økning av overskuddet til formål. Lotteritilsynet har i 2006 også bl.a. kartlagt og overvåket det norske pokermarkedet. I Stiftelsestilsynet har arbeidet med utvikling og oppdatering av stiftelsesregisteret krevd mye ressurser. Ved utgangen av 2006 lå antallet registrerte stiftelser i overkant av 6 000.

Kap. 3305 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS	800 000	833 333	833 333
02	Gebyr-lotterier	42 846	38 186	4 400
03	Refusjon	11 041	10 293	40 749
04	Gebyr-stiftelser	2 481	7 250	160
05	Utjevningsfondet	194 596		
06	Inntekter til arbeid mot spilleavhengighet	3 320		
07	Inntekter ved oppdrag		750	782

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	36		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	246		
17	Refusjon lærlinger	88		
18	Refusjon av sykepenger	263		
	Sum kap. 3305	1 054 917	889 812	879 424

Post 01 Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS

For 2008 skal spilleoverskuddet fra Norsk Tipping fordeles med en halvpart til idrett og en halvpart til kulturformål. Samtlige spillemidler til idrettsformål skal som før fordeles av Kongen. Av midlene til kulturformål skal 2/3 fordeles av Stortinget og 1/3 av Kongen.

På samme måte som for idrettsformål, må tildelingen av spillemidler til kulturformål utenfor statsbudsjettet fordeles ved kongelig resolusjon etter at det enkelte års spilleoverskudd er fastsatt i forbindelse med Norsk Tippings årsmøte. Den resterende delen av spilleoverskuddet til kulturformål i 2008 blir inntektsført i statsbudsjettet etter at Norsk Tipping AS' regnskap for foregående spilleår er godkjent i årsmøtet. Utgifter til kulturformål blir på samme måte som for andre statsutgifter, bevilget over statsbudsjettet. Det er ikke direkte sammenheng mellom utgiftene til kulturformål og størrelsen på de årlige spilleoverskuddene fra Norsk Tipping AS. Departementet legger opp til samme tildeling fra Norsk Tipping AS' spilleoverskudd til idrett og kultur over tippenøkkelen i 2008 som i 2007. I 2007 utgjorde dette 1 250 mill. kroner til hvert av formålene idrett og kultur.

I perioden 1. juli 2007 til 31. desember 2008 har de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene som hadde automatinntekter, verken inntekter fra automater eller Norsk Tipping. For å sikre organisasjonene inntekter også i 2008 og opprettholde inntektsnivået til de eksisterende overskuddsmottakerne, tas det sikte på å dele ut 350 mill. kroner ekstra fra Norsk Tippings investeringsfond i 2008. Denne ekstratildelingen vil bli utbetalt til de organisasjonene som hadde automatinntekter i 2001. I tillegg vil det i 2008, ut over beløpet på 350 mill. kroner, bli tilført organisasjonene et beløp som skal tilsvare veksten fra 2006 til 2007 i det ordinære spilleoverskuddet til utdeling fra Norsk Tipping. Basert på foreliggende overskuddsprognoser vil dette utgjøre et beløp i størrelsesorden 150 mill. kroner. Dette innebærer at

samlet utbetaling i 2008 til de organisasjonene som tidligere hadde automatinntekter, vil utgjøre et beløp i størrelsesorden 500 mill. kroner. Fordelingen vil bli foretatt i samsvar med de retningslinjer som ble trukket opp i Ot.prp. nr. 44 (2002-2003), samt Stortingets behandling av denne, med en relativ fordeling organisasjonene imellom som ligger til grunn i den nye tippenøkkelen. Den nærmere framgangsmåten og fordelingen av midlene vil framgå av forskrift fastsatt ved kongelig resolusjon. Når det gjelder den andelen som skal gå til idrettsformål vil departementet etter samråd med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komite (NIF) fordele disse midlene.

Måltallet for samlet utdeling over tippenøkkelen i 2009 og årene framover vil ligge i størrelsesorden 3,4 mrd. kroner per år, noe som vil sikre at eksisterende overskuddsmottakere opprettholder sine tilskudd, samtidig som de nye overskuddsmottakerne fra 2009 får full kompensasjon, jf. St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*. I 2009 vil hele beløpet utbetales over den nye tippenøkkelen. I 2009 vil det bli utbetalt 650 mill. kroner fra Norsk Tippings investeringsfond, slik at den samlede utbetalingen herfra i 2008 og 2009 til sammen utgjør 1 mrd. kroner.

Departementet vil avsette inntil 0,5 pst. av spilleoverskuddet for 2007 til fordeling i 2008 til forskning, informasjon, forebygging og behandling av spilleavhengighet. Fordeling av de avsatte midlene mellom ulike tiltak vil bli fastsatt av Kongen, jf. pengespilloven § 10 annet ledd.

Post 02 Gebyr - lotterier

Posten gjelder inntekter fra gebyrer for bl.a. behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotterimarkedet, jf. kap. 305, post 01. På grunn av avviklingen av de privatdrevne gevinstautomatene 1. juli 2007, vil gebyrinntektene gå betydelig ned i 2008 i forhold til foregående år. Fra 1. januar 2008 vil Lotteritilsynet

overta lotterioppgavene som politiet tidligere har utført. Gebyrinntektene fra disse tidligere politioppgavene beregnes til 3,6 mill. kroner og var tidligere inntektsført under kap. 3440, post 01 Gebyr under Justis- og politidepartementets budsjett.

Post 03 Refusjon

Posten gjelder refusjoner for utgiftene ved kontroll av spillene til Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS, jf. kap. 305, post 01. Refusjonsbeløpet fra Norsk Rikstoto foreslås holdt på 2,1 mill. kroner, som tilsvarende samme nivå som i 2007. Refusjonsbeløpet fra Norsk Tipping foreslås økt med 30,4 mill. kroner for å sikre dekning av nødvendige driftskostnader for Lotteritilsynet knyttet til oppstarten av Norsk Tippings terminalspill. Dette vil kompensere for bortfallet av gebyrinntekter fra privat automattedrift, jf. kap. 3305, post 02 Gebyr-lotterier. Tilsvarende forslag ble lagt fram for Stortinget i St.prp. nr. 1 (2004-2005), men ikke gjennomført på grunn av de rettslige prosessene knyttet til avviklingen av det private automatregimet.

Post 04 Gebyr - stiftelser

Posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember 2004 nr 1793 om stiftelsesloven. Posten omfatter tidligere også årsavgiften for stiftelser, som nå blir inntektsført under kap. 5568, post 71 Årsavgift-stiftelser. Gebyrinntektene skal sammen med årsavgiften for stiftelser dekke kostnader ved drift av Lotteri- og stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret. Siden mange av de eksisterende stiftelsene registrerte seg i stiftelsesregisteret i løpet av 2006 og 2007, forventes det en nedgang i inntektene fra stiftelsesgebyret i 2008 i forhold til foregående år.

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter i forbindelse med oppdragsvirksomheten ved Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. kap. 305, post 21.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kultur- og kirke departementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
71	Årsavgift-stiftelser			11 840
72	Inntektsuavhengig vederlag TV2			28 305
	Sum kap. 5568			40 145

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser og inntektsuavhengig vederlag fra TV2.

Budsjettforslag 2008

Post 71 Årsavgift-stiftelser

Posten gjelder den årlige avgiften alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr 1793 om stiftelsesloven. Inntekten fra avgiften anslås til 11,8 mill. kroner. Inntektene fra årsavgiften skal sammen med gebyret for registrering av stiftelser, jf. kap. 3305, post 04 Gebyr-stiftelser, dekke kostnadene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, jf. kap. 305, post 01 Driftsutgifter.

Det har vært en kostnadsunderdekning av oppgavene på stiftelsesområdet i Stiftelsestilsynets oppstartsfase i 2005 og 2006. Denne underdekningen er blitt kompensert gjennom refusjon fra lotterisekto-

ren over kap. 3305, postene 02 og 03, jf. omtale av kap. 3305, post 04 i St.prp. nr. 1 (2005-2006). Kostnadsunderdekningen i 2005 og 2006 skulle kompenseres av gebyrinntektene fra stiftelser i senere år. Departementet legger derfor opp til at resterende kompensasjon av tidligere underdekning skjer av inntekter fra årsavgift for stiftelser i 2008.

Post 72 Inntektsuavhengig vederlag fra TV2

Posten gjelder det inntektsuavhengige vederlaget fra TV2, som t.o.m. 2007 ble budsjettert under kap. 3334, post 71.

Som en del av konsesjonsvilkårene til TV2 ble vederlaget fastsatt til 25 mill. kroner og skal betales 1. juli hvert år. Vederlaget skal justeres for endringer i konsumprisindeksen. For 2006 er det i 2007 innbetalt 27,2 mill. kroner. Vederlaget for 2008 anslås til 28,3 mill. kroner.

Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 310–315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	120 079	136 393	142 257	4,3
315	Frivillighetsformål	263 592	288 641	312 827	8,4
	Sum kategori 08.15	383 671	425 034	455 084	7,1

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
70-89	Overføringer til private	383 671	425 034	455 084	7,1
	Sum kategori 08.15	383 671	425 034	455 084	7,1

Programkategorien omfatter tilskudd til tros- og livssynssamfunn, tilskudd til private kirkebygg og tilskudd til frivillige organisasjoner og frivillighetssentraler m.m.

Hovedmål

Regjeringen la i St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle* fram en bred gjennomgang av forholdet mellom staten og frivillig sektor, samt utforming av forslag til en ny og helhetlig frivillighetspolitikk.

Regjeringen vil sikre en helhetlig frivillighetspolitikk gjennom:

- å sikre frivillighetens uavhengighet og mangfold
- å legge til rette for at alle kan delta i frivillig arbeid
- å sørge for bedre vilkår for frivillig virke lokalt
- å øke kunnskapen og oppmerksomheten om frivillighetens rolle og betydning i samfunnet
- å samordne og utvikle statlig frivillighetspolitikk.

Det overordnede målet for regjeringens frivillighetspolitikk er å støtte aktivt opp under utviklingen

av et levende sivilsamfunn. Dette skal skje gjennom et nært samspill med frivillige organisasjoner og ved å støtte og legge til rette for frivillig engasjement. Regjeringen ser frivillig sektor som en grunnpilar i demokrati og velferdssamfunn.

Det er et hovedmål å stimulere til økt deltakelse og engasjement fra grupper som i dag faller utenfor det frivillige organisasjonslivet.

Utfordringer og strategier

Norge i 2007 viser en omfattende og mangfoldig flora av foreninger, lag og aktiviteter. Over halvparten av den voksne befolkningen deltar i frivillig arbeid i løpet av et år, som er rekordhøyt i internasjonale sammenligninger. Det utføres i overkant av 113 000 frivillige årsverk for frivillige organisasjoner.

Det er over 115 000 frivillige organisasjoner i Norge. Kultur- og fritidsfeltet er størst med 49 000 organisasjoner.

Over 80 pst. av befolkningen var i 2004 medlem i minst en organisasjon, 60 pst. var medlem i minst to organisasjoner og 28 pst. var medlem i tre eller flere organisasjoner. I gjennomsnitt er det 88 medlemmer per organisasjon, noe som understreker at

det norske organisasjonssamfunnet består av en stor andel små lokallag uten betalte ansatte og med ubetydelige økonomiske ressurser. Det er anslått at det finnes ca. 60 000 organisasjoner med færre enn 50 medlemmer, ingen ansatte og under kr 50 000 i årlig omsetning. Frivillig sektor får ca 35 pst. av inntektene fra offentlig sektor, 9 pst. fra gaver og 56 pst. er egengenererte inntekter. De totale driftsinntektene til frivillig sektor ble anslått til 66,5 mrd. kroner i 2004, mens frivillig sektor hadde driftskostnader i 2004 på nærmere 61 mrd. kroner.

Antall velferdsorganisasjoner er stabilt på tross av dystre spådommer om konsekvensene av individualisering og tap av fellesskapsverdier. På bolig- og lokalmiljøområdet har det frivillige arbeidet framgang. Det er en økning i antall velforeninger og grendelag, og i deres etablering og drift av lekeplasser, friområder og velhus, samt formalisert samarbeid med kommunen. På dette området er det flere frivillige som deltar enn tidligere og mer dugnadsarbeid og medbestemmelse.

Til tross for et vitalt og mangfoldig frivillig organisasjonslandskap med deltakelse fra en stor majoritet av befolkningen, faller noen grupper i samfunnet utenfor det fellesskap som frivillige organisasjoner representerer. Det er skjev sosial rekruttering i organisasjonsdeltakelsen og personer med f.eks. innvandrerbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne har lavere deltakelse i frivillige organisasjoner enn den øvrige befolkningen. Dette er en av hovedutfordringene i regjeringens frivillighetspolitikk, jf. St. meld. nr 39 (2006-2007). Regjeringen vil rette oppmerksomheten mot mulighetene for å stimulere til og legge til rette for økt deltakelse for alle i sivilsamfunnet. Erfaringene har vist at lave terskler for deltakelse og nye rekrutteringsmåter gir resultater. Både frivillighetsentralene og Frifond er eksempler på dette. Det er viktig også i seg selv å opprettholde et mangfold av frivillige organisasjoner for å få til en bred deltakelse i det frivillige organisasjonsliv. Dette krever et godt samarbeid og en god dialog med de frivillige organisasjonene.

Regjeringen legger opp til at den nye tippenkjelen innføres fra 1. januar 2009 og legges til grunn ved fordelingen til formålene i 2009, jf. St.meld. nr 39 (2006-2007). I perioden 1. juli 2007 til 31. desember 2008 har de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene som hadde automatinntekter, verken inntekter fra automater eller Norsk Tipping. For å sikre organisasjonene inntekter også i 2008 og opprettholde inntektsnivået til de eksisterende overskuddsmottakerne, tas det sikte på å dele ut 350 mill. kroner ekstra i 2008. Denne ekstratildelingen vil bli utbetalt til de organisasjo-

nene som hadde automatinntekter i 2001. I tillegg vil det i 2008, ut over beløpet på 350 mill. kroner, bli tilført organisasjonene et beløp som skal tilsvare veksten fra 2006 til 2007 i det ordinære spilleoverskuddet til utdeling fra Norsk Tipping. Basert på foreliggende overskuddsprogoser vil dette utgjøre et beløp i størrelsesorden 150 mill. kroner. Dette innebærer at samlet utbetaling i 2008 til de organisasjonene som tidligere hadde automatinntekter vil utgjøre et beløp i størrelsesorden 500 mill. kroner. Fordelingen vil bli foretatt i samsvar med de retningslinjer som ble trukket opp i Ot.prp. nr. 44 (2002-2003), samt Stortingets behandling av denne, med en relativ fordeling organisasjonene imellom som ligger til grunn i den nye tippenkjelen. Den nærmere framgangsmåten og fordelingen av midlene vil framgå av forskrift fastsatt ved kongelig resolusjon. Når det gjelder den andelen som skal gå til idrettsformål vil departementet etter samråd med Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF) fordele disse midlene.

Måltallet for samlet utdeling over tippenkjelen i 2009 og årene framover ligger i størrelsesorden 3,4 mrd. kroner per år, noe som sikrer at eksisterende overskuddsmottakere opprettholder sine tilskudd samtidig som nye overskuddsmottakere fra 2009 får full kompensasjon, jf. St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle*. I 2009 vil hele beløpet utbetales over den nye tippenkjelen, jf. omtale under programkategori 08.10. Administrasjon m.m. I 2009 vil det bli utbetalt 650 mill. kroner fra Norsk Tipping's investeringsfond, slik at den samlede utbetalingen herfra i 2008 og 2009 til sammen utgjør 1 mrd. kroner.

Regjeringen la i St. meld. nr. 39 (2006-2007) fire hovedstrategier til grunn for å støtte aktivt opp om frivillig sektor og bidra til økt deltakelse.

- bedre rammebetingelser for frivillig sektor
- økt fokus på ressurser til lokal aktivitet og "lavterskelaktivitet"
- økt oppmerksomhet om inkludering og integrering
- styrket kunnskap og forskning.

Det foreslås en rekke tiltak i meldingen for å gjennomføre hovedstrategiene og nå fastsatte mål og 2008 er første året hvor meldingen følges opp.

For 2008 foreslår regjeringen bla:

- en frivillighetsmilliard finansiert fra Norsk Tipping's investeringsfond i 2008 og 2009 til kompensasjon til organisasjonene for avviklingen av gevinstautomatregimet per 1.7.2007
- igangsetting av et forskningsprogram for frivillig sektor, stimulering til utvikling av nye møteplasser og økte midler til dialog – totalt 6,5 mill. kroner

- 13 nye frivillighetssentraler og en økning av tilskuddssatsen til alle sentralene med kr 10 000 – totalt 6,6 mill. kroner. Med dette vil regjeringen ha opprettet 50 nye frivillighetssentraler siden tiltredelsen
- styrking av Frifond med 4,4 mill. kroner til bl.a. satsning på barn og unge med innvandrerbakgrunn. Totalt foreslås 30 mill. kroner bevilget til Frifond i 2008
- en styrking av Frivillighet Norge med 1 mill. kroner til bl.a. opprettelse av en prosjektstilling med ansvar for å øke bevisstheten om integrering av innvandrere i de tradisjonelle norske frivillige organisasjonene
- 3 mill. kroner til slutføring av etablering av Frivillighetsregisteret
- etablering av et prosjekt i samarbeid mellom departementene og frivillig sektor om forenkling i rapportering og informasjon som pålegges frivillige organisasjoner
- å legge til rette for etablering av åpen kanal i det digitale bakkenettet for fjernsyn for ikke kommersielle aktører.
- å heve nedre grense for frivillige organisasjoners plikt til å betale arbeidsgiveravgift med 50 pst. Økningen vil gjelde både for samlet lønnsutbetaling per arbeidsgiver og beløpsgrense per ansatt
- å doble beløpsgrensen for fritak for lønnsoppgaveplikt og forskuddstrekk fra kr 2 000 til kr 4 000.

I tillegg er det på kulturområdet mange tiltak som stimulerer det frivillige kulturlivet, Eksempler på dette er 7,5 mill. kroner som tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter til skolekorps- en økning på 2,4 mill. kroner fra 2007, styrking av tilskuddet til øvingslokaler på 1,8 mill. kroner, økt tilskudd til Musikkens Venners Landsforbund på 0,25 mill. kroner.

Tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke

Religionsfrihet er en grunnleggende rettighet i vårt samfunn og er nedfelt i Grunnloven. I Grunnloven § 2 heter det:

”Alle indvaanere af Riket have fri Religionsøvelse.”

Dette er ytterligere utdypet i lov om trudomsamfunn og ymist anna, som ble vedtatt i 1969. Iht. § 1 i denne loven har alle rett til å drive religiøs virksomhet alene eller sammen med andre og å etablere trossamfunn når rett og sømmelighet ikke

blir krenket. Norge er dessuten forpliktet gjennom Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene, FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter til å ivareta religionsfrihet. Kjernen i religionsfrihet, slik den uttrykkes i disse dokumentene, er at annerledes tenkende skal respekteres.

For 100 år siden var det i Norge 50 000 personer som sto utenfor Den norske kirke, mens det ved overgangen til år 2000 var 600 000 som sto utenfor statskirken. I dag tilhører i overkant av 350 000 personer andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke, det vil si om lag 8 pst. av befolkningen.

Trossamfunnsloven sikrer tilnærmet økonomisk lik behandling mellom Den norske kirke og trossamfunn utenfor Den norske kirke, ved at trossamfunn får en tilsvarende bevilgning per medlem som statskirken. Lov om tilskot til livssynssamfunn gir livssynssamfunn med mer enn 500 medlemmer et tilsvarende tilskudd.

Inkludering

Det er et viktig mål for regjeringen å videreutvikle kulturpolitikken på en måte som øker deltakelsen i ulike kulturaktiviteter fra den delen av befolkningen som har innvandrerbakgrunn. Det er også viktig å øke andelen aktive utøvere med innvandrerbakgrunn. I et eget vedlegg til Arbeids- og inkluderingsdepartementets budsjettproposisjon for 2008 er det gitt en nærmere oversikt både over deltakelsen i ulike kulturaktiviteter og andel aktive utøvere med innvandrerbakgrunn innenfor ulike områder på kultur og mediefeltet.

St.meld. nr. 17 (2005-2006) *2008 som markeringsår for kulturelt mangfold* ble lagt fram 2. juni 2006. Målet med markeringsåret er at aktiviteter og prosesser gjennom det året skal bidra til å øke innbyggernes muligheter til å delta i og oppleve det mangfold av kulturuttrykk som dagens norske samfunn faktisk kan frambringe. Videre skal året brukes til å utvikle arenaer og tiltak som stimulerer kulturaktørene med bakgrunn hhv. i majoritets- og minoritetskulturer til å utvikle samhandlings- og samarbeidsmønster. Institusjoner og organisasjoner som mottar offentlig støtte til kulturaktiviteter, skal i større grad enn i dag avspeile det kulturelle mangfoldet som finnes i dagens Norge. 2008 skal markere starten på en utvikling der stimulering av kulturelt mangfold blir et markant og gjennomgående trekk ved norsk kulturpolitikk. I forbindelse med Mangfoldsåret foreslår Regjeringen 36,2 mill. kroner til ulike tiltak. Det foreslås 10 mill. kroner i prosjektmidler til flerkulturelle tiltak som skal fordeles av Norsk kulturråd innenfor eksiste-

rende ordninger, jf omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Det er behov for økt kunnskap om kulturbruk i det flerkulturelle samfunnet. Siden 1991 har Statistisk sentralbyrå gjennomført kulturbruksundersøkelser hvert fjerde år og mediebruksundersøkelser hvert år. Resultatene blir publisert bl.a. i Statis-

tisk sentralbyrås Norsk kulturbarometer og Norsk mediebarometer. I 2008 skal det gjennomføres en ny, kombinert undersøkelse. Med denne som utgangspunkt skal det gjennomføres en tilleggsundersøkelse blant et stort utvalg innvandrere for å få pålitelig tallmateriale om innvandreres bruk av kultur- og medietilbud.

Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	116 134	122 356	127 617
75	Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i>		9 400	9 804
76	Tilskudd til råd for tro og livssyn	3 945	4 637	4 836
	Sum kap. 310	120 079	136 393	142 257

Kapitlet omfatter tilskudd til:

- trossamfunn etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna
- livssynssamfunn etter lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn
- Norges kristne råd
- Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
- Islamsk Råd Norge
- prosjekter for å styrke dialog mellom livssyn.

Budsjettforslag for 2008

Post 70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, overslagsbevilgning

Tilskuddsordningen har hjemmel i lov, jf. lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna, og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn. Tilskuddet skal være av en slik størrelse at det etter måten svarer om lag til det som staten bevilger til Den norske kirke justert for medlemstall. Det blir således gitt tilskudd per medlem. Sats for statlig og kommunalt tilskudd beregnes på grunnlag av de årlig budsjetterte utgiftene til Den norske kirke etter fradrag for visse utgifter, herunder merutgifter som følge av fredede eller vernede kirkebygg og utgifter til kirkegårder, krematorier og gravkapeller. Det framkomne nettoutgiftsbeløpet divideres med tallet på medlemmer i Den norske kirke.

Samfunnene skal hvert år sende årsrapport og årsregnskap til fylkesmannen, som sender rapport til departementet.

Kultur- og kirke departementet foreslår at tilskuddsordningen videreføres for 2008 i samsvar med gjeldende lov. Lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn er endret slik at det kan kreves fødselsnummer for alle tilskuddsberettigede medlemmer av tros- og livssynssamfunn, jf. Ot.prp. nr. 9 (2003-2004) og Innst. O. nr. 24 (2003-2004). Endringen skal gi bedre grunnlag for korrekt beregning av det enkelte tilskuddet.

Det foreslås bevilget totalt 127,6 mill. kroner i 2008.

Post 75 Tilskudd til private kirkebygg, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å gi trossamfunn utenfor Den norske kirke og private stiftelser og frivillige organisasjoner innenfor Den norske kirke anledning til å kjøpe eller bygge kirkebygg med lavere egenfinansiering. Det blir gitt tilskudd per kvadratmeter til nybygg, kjøp av lokaler eller utvidelse av lokaler. Det er regler for største og minste tilskuddsareal.

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå i 2008.

Post 76 Tilskudd til råd for tro og livssyn

Tilskuddet til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn foreslås satt til 1,2 mill. kroner. Det foreslås å videreføre tilskuddet på 0,4 mill. kroner

til lokale dialogtiltak administrert av Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn for å bidra til å bygge gode relasjoner og dialoger på tvers av ulike religioner.

Tilskuddet til Norges kristne råd foreslås satt til 1,9 mill. kroner. Videre foreslås det å videreføre tilskuddet til Islamsk Råd Norge med 0,5 mill. kroner.

Under denne posten er det videre satt av midler til drift av system for beregning av korrekte tilskuddsbeløp til tros- og livssynssamfunn, jf. omtale under post 70, samt opplæring av forstandere.

Det foreslås bevilget totalt 4,8 mill. kroner i 2008.

Rapport for 2006

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Fra og med 2005 utbetales det tilskudd kun for medlemmer av tros- og livssynssamfunn som har gyldig fødselsnummer. Det kontrolleres videre for dobbeltmedlemskap i det enkelte tros- eller livssynssamfunn, samt dobbeltmedlemskap i ett eller flere andre trossamfunn og i Den norske kirke. For å gi samfunnene nødvendig tid til å rydde opp ble det som overgangsordning i 2005 ikke korrigerert for dobbeltmedlemskap i flere tros- eller livssynssamfunn. Det samme gjaldt dobbeltmedlemskap i ett tros- eller livssynssamfunn og Den norske kirke. Fra og med 2006 er det nye systemet gjennomført

fullt ut og slik at det ikke utbetales tilskudd for medlemmer som tilhører mer enn ett tros- eller livssynssamfunn eller som tilhører både Den norske kirke og et tros- eller livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Kultur- og kirkedepartementet betalte i 2006 ut om lag 116 mill. kroner til i overkant av 384 000 medlemmer i tros- og livssynssamfunn. Dette innebærer en økning på om lag 2 000 tilskuddsberettigede medlemmer i forhold til 2005.

Opplysninger om medlemskap i tros- og livssynssamfunn regnes som sensitiv personopplysning. Tros- og livssynssamfunnene får derfor ikke innsyn i hvilket annet tros- eller livssynssamfunn samfunnets medlemmer eventuelt også står oppført i, jf. omtale i St.prp. nr. 69 (2006-2007) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2007*. Som en overgangsordning utbetales det i 2007 tilskudd for alle nye dobbeltmedlemmer i forhold til Den norske kirke; av disse vil ikke-tilskuddsberettigede utgjøre et meget lite antall.

Tilskudd til private kirkebygg

Det ble bevilget 9,4 mill. kroner til tilskudd til privateide kirkebygg i 2006. Som følge av at bevilgningen i 2006 ble bevilget sent på året, jf. Innst. S. nr. 71 (2006-2007), ble bevilgningen overført til 2007 og fordelt sammen med bevilgningen for 2007 i en samlet søknadsrunde i 2007.

Kap. 315 Frivillighetsformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	162 945	180 316	188 070
71	Tilskudd til frivillighetssentraler	66 932	74 475	81 977
72	Tilskudd til frivillig virksomhet	15 000	25 570	30 000
73	Tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet	1 715	2 280	3 280
74	Tilskudd til etablering av frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>		3 000	3 000
79	Ymse frivillighetsformål		3 000	6 500
80	Tilskudd til prøveløp rally-VM	17 000		
	Sum kap. 315	263 592	288 641	312 827

Kapitlet omfatter midler til kompensasjon for merverdiavgift på tjenester, tilskudd til frivillighetssentraler, tilskudd til frivillig virksomhet (Fri-

fond), tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet (Frivillighet

Norge), tilskudd til etablering av et frivillighetsregister og midler til ymse frivillighetsformål.

Budsjettforslag for 2008

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Det foreslås en bevilgning på 188 mill. kroner i 2008 til kompensasjon for merverdiavgift på tjenester i 2007.

Tilskuddsordningen ble innført for å kompensere for merutgifter som de frivillige organisasjonene fikk ved merverdiavgiftsreformen 1. juli 2001. I St.prp. nr. 65 (2004-2005) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2005* ble det redegjort for erfaringene med ordningen så langt og foreslått enkelte endringer. Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag.

Kompensasjonsordningen er nå utformet slik at den enkelte organisasjon må velge å søke enten på grunnlag av dokumenterte utgifter eller etter en sjablonordning. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortning være lik for alle. Kompensasjonen tildeles i etterkant, og budsjettforslaget for 2008 gjelder kompensasjonen for merverdiavgift på tjenester for 2007. Forvaltningen av ordningen er lagt til Lotteri- og stiftelsestilsynet, med Lotterinemnda som klageinstans. Det er opprettet en referansegruppe med representanter for de frivillige organisasjonene. Som for 2007 er det innenfor foreslått bevilgning avsatt 0,75 mill. kroner til Lotteri- og stiftelsestilsynets administrasjon av ordningen, jf. kap. 305 og 3305. I tillegg kan mindre administrasjonskostnader i departementet bli dekket under denne posten.

Det vil ikke bli utbetalt ytterligere midler til etterkompensasjon for 2003 tildelingen, jf. St.prp. nr. 7 (2005-2006).

Post 71 Tilskudd til frivillighetssentraler

Bevilgningen skal dekke deler av lønnsutgiftene til daglig leder av eksisterende frivillighetssentraler, opprettelse av nye sentraler samt kompetanseutvikling. Frivillighetssentralene skal ha en ansatt daglig leder og kan eies av kommuner, frivillige organisasjoner, foreninger, andelslag eller stiftelser. Det skal opprettes et eget styre med mandat som regulerer ansvarsområdet.

Frivillighetssentralen er en lokalt forankret møteplass og samhandlingsarena for frivillig virke. Sentralen skal legge vekt på tverrfaglig samarbeid med frivillige organisasjoner, lag/foreninger og det offentlige på lokalt plan. Frivillighetssentralene skal ha en universell utforming og være et kontaktpunkt for alle som ønsker å delta i frivillig virksom-

het uansett alder, kjønn, økonomisk status og etnisk tilhørighet. Frivillighetssentralen skal være en aktiv støttespiller for å skape gode levende lokalmiljø og koordinere lokalt engasjement, nærmiljøutvikling og et kulturelt mangfold.

Det foreslås bevilget 82 mill. kroner til frivillighetssentralene i 2008. Dette vil gi rom for å justere tilskuddsnivået til de 302 eksisterende sentralene med kr 10 000, opprettelse av 13 nye sentraler i 2008 og midler til kompetanseutvikling primært knyttet til frivillighetssentralene samt andre prosjekter, bl.a. i regi av departementet. Med dette har regjeringen opprettet 50 nye frivillighetssentraler siden tiltredelsen.

Post 72 Tilskudd til frivillig virksomhet

Bevilgningen skal gå til barn og unges kulturaktiviteter på lokalt nivå. Midlene fordeles gjennom de tre paraplyorganisasjonene Norsk musikkråd, Norsk teaterråd og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner.

Hver av de tre paraplyorganisasjonene blir tildelt midler som rundsumtilskudd. Det er paraplyorganisasjonenes ansvar å fordele midlene videre, behandle eventuelle klager, samt å rapportere til departementet om bruken av midlene på lokalt nivå. Det fastsettes fra statens side ikke detaljerte kriterier for den videre fordelingen av midlene utover de generelle føringene i tilskuddsbrevene. Kontroll og oppfølging av tilskuddsordningen fra statens side vil gjelde paraplyorganisasjonenes forvaltning av midlene.

Fra og med 2006 fordeles midlene mellom paraplyorganisasjonene etter forslag fra organisasjonene i lys av erfaringstall fra foregående år. I 2007 ble midlene fordelt med 69 pst. til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, 25,5 pst. til Norsk musikkråd og 5,5 pst. til Norsk teaterråd. Det foreslås en bevilgning på 30 mill. kroner, som er en økning på 4,4 mill. kroner bl.a. til satsing på barn og unge med innvandrerbakgrunn. I tillegg kommer midler fra overskuddet til Norsk Tipping AS som ventelig vil utgjøre om lag 125 mill. kroner til fordeling i 2007. Spillemidlene vil bli fordelt mellom paraplyorganisasjonene i samme forhold som midler til ordningen over statsbudsjettet.

Post 73 Tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet

Frivillige organisasjoners interessepolitiske arbeid, nettverksbygging og erfaringsutveksling er viktige bestanddeler i et demokrati. Mottaker for

tilskuddet er Frivillighet Norge og midlene skal brukes til drift av et sekretariat.

En forutsetning for bevilgningen er at organet er bredt sammensatt og at medlemskapet i Frivillighet Norge er åpent for alle frivillige organisasjoner som driver frivillig virke på ikke-kommersiell/ikke-offentlig basis i Norge. Tilskuddet inkluderer også midler til utdeling av en årlig frivillighetspris som Frivillighet Norge har ansvaret for. Det foreslås bevilget 3,3 mill. kroner i 2008, som innebærer en økning av bevilgningen på 1 mill. kroner, bl.a. til opprettelse av en prosjektstilling med ansvar for å øke bevisstheten om integrering av innvandrere.

Post 74 Tilskudd til etablering av frivillighetsregister, kan overføres

Etablering av et frivillighetsregister vil gi foreninger, stiftelser og aksjeselskap som er selvstendige rettssubjekter en rett til å registrere seg under forutsetning av at de driver frivillig virksomhet og at virksomheten ikke er fortjenestebasert. Frivillige foreninger og lag som lar seg registrere skal gi opplysninger om aktivitetssområde, vedtekter og regnskap. Ansvaret for utvikling, etablering og drift av et frivillighetsregister er lagt til Brønnøysundregistrene, jf. Ot.prp. nr. 55 (2006-2007) *Om lov om register for frivillig virksomhet*. Arbeidet med utvikling av Frivillighetsregisteret vil bli slutført i løpet av 2008 med sikte på drift av registeret fra 1.1.2009. Kultur- og kirkedepartementet foreslår på denne bakgrunn en bevilgning på 3 mill. kroner til utvikling av et frivillighetsregister. I tillegg kan Norsk Tipping bli belastet med noen utviklingskostnader ut fra at det kan bli aktuelt for selskapet å benytte registeret i forbindelse med "grasrotandelprosjektet", jf. omtale under programkategori 08.10 Administrasjon m.m.

Post 79 Ymse frivillighetsformål

Hoveddelen av bevilgningen skal dekke utgifter til igangsetting av et forskningsprogram for frivillig sektor, stimulering til utvikling av nye møteplasser for frivilligheten og økte dialogmidler. I tillegg er det nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke uforutsette behov som måtte oppstå i budsjetterminen. Det foreslås 6,5 mill. kroner til dette i 2008.

Rapport 2006

Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Kompensasjonsordningen ble endret i 2005 slik at den enkelte organisasjon nå må velge å søke enten

på grunnlag av dokumentasjon eller etter en sjablonordning. Kompensasjonsordningen tildeles i etterkant, og tildelingen i 2006 gjaldt kompensasjon for 2005.

Forvaltningen av ordningen ble i 2005 lagt til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

I alt 437 organisasjoner søkte om midler fra ordningen mot 495 året før. Det ble utbetalt 161,7 mill. kroner merverdiavgiftskompensasjonsmidler til 380 frivillige organisasjoner. For 2005 ble det utbetalt 160,2 mill. kroner til 400 organisasjoner.

Tilskudd til frivillighetsentraler

Kultur- og kirkedepartementet har forvaltningsansvar for tilskuddsordningen til landets frivillighetsentraler. I 2006 ble det etablert 11 nye sentraler og ved utgangen av året var det 276 frivillighetsentraler. Det ble avholdt fire regionkonferanser, oppstartsamling for nye sentraler samt kursing og samlinger for nettverksgruppene av daglige ledere. Gjennom samarbeid med høgskolen i Volda ble det gitt tilbud om videreutdanning innen studiet "Leing frivillig og offentlig", som består av til sammen fire moduler.

Tilskudd til frivillig virksomhet

Fra og med 2005 er bevilgningene til Frifond samlet under Kultur- og kirkedepartementets budsjett. I 2006 ble midlene fordelt med 70 pst. til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, 24,6 pst. til Norsk musikkråd og 5,4 pst. til Norsk teaterråd. Midlene ble nyttet til barn og unges kulturaktivitet på lokalt nivå.

Tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet

Departementet tildelte midler til opprettelse av et sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet. Frivillighet Norge ble offisielt åpnet 3. mai 2006. Ved årets slutt var 110 organisasjoner medlemmer i Frivillighet Norge. Sekretariatet holder løpende kontakt med myndighetene, er saksbehandler for styret, deltar i nettverks- og arbeidsgrupper og tilbyr rådgivning og veiledning til medlemsorganisasjonene.

Frivillighet Norge deler, på oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet, ut en nasjonal Frivilligpris, som i 2006 gikk til Stiftelsen - Arkivet.

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320-0329)

Programkategorien omfatter bevilgninger til billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur, design, kunstnerformål, musikk- og scenekunstformål, språk-,

litteratur- og bibliotekformål, museums- og andre kulturvernformål, arkivformål, kulturbygg og allmenne kulturformål.

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
320	Allmenne kulturformål	616 059	711 454	502 529	-29,4
321	Kunstnerformål	310 587	322 695	336 240	4,2
322	Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	278 664	303 571	343 309	13,1
323	Musikkformål	507 945	561 217	708 321	26,2
324	Scenekunstformål	963 870	1 043 396	1 225 385	17,4
325	Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer	118 893	92 808	114 757	23,6
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	493 198	474 244	631 004	33,1
328	Museums- og andre kulturvernformål	613 094	670 253	746 707	11,4
329	Arkivformål	226 536	221 529	240 833	8,7
	Sum kategori 08.20	4 128 846	4 401 167	4 849 085	10,2

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-01	Driftsutgifter	933 775	933 859	1 000 417	7,1
21-23	Spesielle driftsutgifter	65 789	38 049	49 553	30,2
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	43 334	25 851	28 497	10,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	367 249	385 506	435 314	12,9
70-89	Overføringer til private	2 718 699	3 017 902	3 335 304	10,5
	Sum kategori 08.20	4 128 846	4 401 167	4 849 085	10,2

Departementet foreslår en bevilgning for 2008 på i alt 4 849,1 mill. kroner. Dette er en økning på

447,9 mill. kroner eller 10,2 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2007.

Hovedmål

De overordnede målene er:

- å legge til rette for at alle kan få tilgang til et stabilt mangfold av ulike kunst- og kulturtilbud av kunstnerisk og faglig kvalitet
- å sikre den materielle og immaterielle kulturarven fra fortid og samtid som uerstattelig kilde til innsikt, identitet og opplevelse.

Med bakgrunn i Soria Moria-erklæringen og Kulturløftet er det satt følgende mål for kulturpolitikken for perioden 2006–2009:

- å bidra til et rikt, nyskapende og mangfoldig kunst- og kulturliv
- å lovfeste det offentlige ansvaret på kulturfeltet
- å styrke den landsomfattende kunst- og kulturformidlingen
- å utvikle og fornye nasjonale kulturinstitusjoner
- å sikre gode arbeidsvilkår for kunstnere og kulturarbeidere
- å sikre at alle barn og unge får tilgang til kunst- og kulturopplevelser
- å styrke norsk musikk
- å styrke scenekunstartet
- å øke utsmykking av offentlige rom og styrke billedkunsten
- å sikre kulturarven
- å styrke og fremme norsk språk og litteratur
- å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv
- å satse på lokale og regionale kulturhus
- å arbeide for kulturskole til alle som ønsker det
- å sørge for at alle får mulighet til å oppleve og delta i kulturaktiviteter
- å styrke kulturbasert næringsutvikling
- å styrke forskning på kulturområdet
- å fremme likestilling på kulturområdet.

Tilstandsvurdering – utfordringer og strategier

Det er alminnelig tilslutning til hovedmålene om å gjøre musikk og scenekunst av høy kvalitet tilgjengelig for flest mulig og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

De viktigste virkemidlene er tilskudd til en rekke orkestre, ensembler festivaler og festspill, operavirksomheter, teatre og dansekompanier på fast eller prosjektbasis. I tillegg kommer de statlige virksomhetene Rikskonsertene og Riksteatret som har hele landet som målgruppe for sine musikk- og teaterproduksjoner. Gjennom støtte til institusjoner og prosjekter gis det dessuten arbeidsmuligheter for et stort antall kunstnere. Ulike stipendordninger og garantiinntekter er også svært viktige for norske kunstnere. Resultatene av en bredt anlagt undersøkelse av kunstnerens levekår vil

foreligge i 2008. Formålet med kunstnerundersøkelsen er å framskaffe informasjon om arbeids- og inntektsforholdene for yrkesaktive kunstnere som i hovedsak bor og har sitt virke i Norge. Undersøkelsen skal kartlegge, beskrive og analysere arbeids- og inntektsforhold for yrkesaktive kunstnere gjennom en landsomfattende representativ undersøkelse.

I 2006 ble det satt i gang en prøveordning med kulturkort for ungdom. Ordningen er utvidet til i alt 10 fylkeskommuner i 2007, og tilskudd til alle prøvetylkene blir videreført i 2008. Formålet med ordningen er å gjøre det rimeligere for ungdom å ta del i ulike kunst og kulturtilbud.

Med åpningen av nytt operahus i Oslo våren 2008 vil det være tatt et avgjørende skritt for å legge til rette for produksjon og formidling av opera og ballett i verdensklasse. Tilskuddet til Den Norske Opera foreslås i den forbindelse økt med nærmere 50 mill. kroner. Tilskudd til ulike region- og distriktsoperatiltak er også styrket. Også Dansens hus kan åpne sine dører for publikum våren 2008 og tilskuddet foreslås økt med 9,2 mill kroner til faste kostnader og styrket produksjon og formidling. Dermed vil alle scenekunstartene ha egen scene. Det er også lagt inn økte tilskudd til Agder Teater, Hålogaland Teater, Nordland Teater og Teater Ibsen. Nord-Trøndelag Teater får status som region-/landsdelsinstitusjon og det er lagt inn midler til initiativet Teater Innlandet. Likevel er det udekkede behov. Departementet tar sikte på å legge fram en stortingsmelding om scenekunst. Et viktig tema i meldingen vil være tiltak for å sikre et fullverdig tilbud av scenekunst i hele Norge. Ansvaret for vedlikehold av bygninger og scene-teknisk utstyr påligger den enkelte institusjon. Det er likevel avdekket betydelige etterslep, og departementet vil komme tilbake til dette i meldingen. For 2008 er det i lagt inn økt driftstilskudd til dekning av kostnader ved lånefinansiering av utbedrings- og vedlikeholdsbehov til Nationaltheatret, Det Norske Teatret og Den Nationale Scene. Den Nationale Scene får i tillegg et særskilt tilskudd til reparasjon av taket på teaterbygningen.

Grenland Friteater og Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival får fast tilskudd fra 2008 og Per Gynt Stemnet får som første teaterfestival status som knutepunkt. Stiftelsen Horisont får også status som knutepunkt.

Et forslag til presisering av kriteriene for knutepunktinstitusjoner og opplegg for vurdering har vært til høring hos berørte parter. Departementet tar sikte på å legge fram en helhetlig vurdering av saken i en melding til Stortinget.

Det ble i 2006 igangsatt en prosess for å gjennomgå og endre overenskomstene for musikerne i

orkesterselskapene og Den norske Opera (DNO) gjennom nedsettelse av et partssammensatt utvalg. Partene som er representert i utvalget er Spekter (tidligere NAVO) på vegne av orkesterselskapene og DNO på den ene siden og LO-stat/Musikernes Fellesorganisasjon på vegne av musikerne o.a. på den andre siden. Siktemålet for utvalgets arbeid er at overenskomstene i orkesterselskapene skal gi den nødvendige fleksibilitet for å nå målene om å gjøre musikk og scenekunst av høy kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for flest mulig, fremme kunstnerisk fornyelse og utnytte ressursene best mulig. Utvalget har så langt ikke kommet fram til enighet om nye overenskomster for orkesterselskapene og DNO. Det har imidlertid vært ført virksomhetsvise forhandlinger i de enkelte orkestrene som ledd i prosessen. Departementet legger stor vekt på at partene kommer fram til resultater som bidrar til å nå de kulturpolitiske målene staten har fastsatt for sine tilskudd til virksomhetene. Departementet vil derfor følge denne prosessen videre.

Budsjettforslaget for 2008 har en bred satsning på musikkområdet. Satsningene omfatter både styrking av orkesterinstitusjoner, herunder Oslo-Filharmonien for å bidra til at orkesteret kan opprettholde sitt høye kunstneriske nivå og videreføring i henhold til opptrappingsplan for samarbeidsprosjektet mellom Trondheim symfoniorkester og TrondheimsSolistene, Kyrkjelydprosjektet under Stavanger symfoniorkester. Videre har Kultur- og kirkedepartementet fra 2008 overtatt ansvaret for hele det statlige tilskuddet til Stiftelsen KSO Kristiansand symfoniorkester og Det norske Blåensemble idet Forsvarsdepartementets ansvar for å finansiere deler av tilskuddet løp ut i 2007. Tilskuddet til de to orkestrene er i tillegg styrket. Tilskuddet til Festspillene i Bergen, Olavsfestdagene og Førde Internasjonale Folkemusikkfestival er også styrket.

Tilskudd til øvingslokaler gjennom Musikkverkstedordningen, til turné- og arrangørstøtte for rock og populærmusikk, ensemblestøtteordningen og festivaltilskuddsordningen er styrket også for 2008. Det er dessuten foreslått faste tilskudd til nye tiltak, bl.a. Kammermusikkfestivalene i Risør, Trondheim og Oslo, musikkensemblene BIT20, Cikada og Oslo Sinfonietta, Bodø Sinfonietta og Ungdomssymfonikerne. Departementet vil foreta en gjennomgang av tilskudd til rytmisk musikk.

Institusjonene må også selv bidra til fornyelse og utvikling gjennom samarbeid både med ensembler og frie grupper og med andre institusjoner. Et aktuelt eksempel er initiativet fra de fire største symfoniorkestrene om utvekslingskonserter. De etablerte institusjonene må kontinuerlig vurdere egen organisasjon og kostnadsstruktur. Samar-

beidsløsninger som den som er etablert mellom Den Nationale Scene og Carte Blanche, bør vurderes gjennomført av flere og mellom både faste og prosjektfinansierte virksomheter.

Departementet varslet i St.prp. nr. 1 (2006-2007) en gjennomgang av funksjonsdelingen mellom Norsk kulturfond og andre fagområder under kulturbudsjettet. Gjennomgangen vil også omfatte ABM-utviklings tilskuddsordninger. Midler til kulturformål under Kultur- og kirkedepartementets budsjett er hovedfinansieringskilden for kunst- og kulturlivet i Norge. Fordelingen av midlene skjer i hovedsak etter et todelt system der tilskudd til institusjoner og faste tiltak bevilges av Stortinget etter forslag fra departementet gjennom de årlige budsjettproposisjonene, mens det er Norsk kulturråd som gjennom fordeling av tilskudd fra Norsk kulturfond er hovedfinansieringskilden for "det frie" kunst- og kulturlivet utenfor institusjonene. Det er viktig å sørge for at midlene forvaltes og beslutninger fattes på en effektiv og ubyråkratisk måte slik at mest mulig av kulturmidlene kommer kulturlivet til gode. Dessuten må ordningene på feltet være innrettet i henhold til sektorens behov, og statlige tilskudd til samme formål bør i størst mulig grad komme fra en statlig kilde. Utøvelse av kunstnerisk skjønn og beslutning om anvendelse av midler skal skje så nær mottaker som mulig. Prinsippet om likebehandling av likeartede søknader/tiltak/prosjekter/institusjoner må ivaretas. Krav til søknader og rapporter om bruk av bevilgede midler skal ikke gjøre søknads- og oppfølgingsarbeidet mer omfattende enn det som følger av økonomiregelverket for staten. Av forenklingstiltak fra 2008 kan nevnes: Tilskuddet til utenlands-turneer for symfoniorkestrene, Den Norske Opera og Det Norske Kammerorkester som tidligere ble fordelt etter særskilt søknad, er avvirket, og midlene er fordelt på de orkestrene som er forventet å ha slik virksomhet. Samordning av tilskuddet til Festspillene Turné i tilskuddet til Festspillene i Nord-Norge, overgang til fast tilskudd for Notodden Blues Festival, Horisont/Mela, Grenland Friteater/Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival, Per Gynt Stemnet, Lofoten International Art Festival, kammermusikkfestivalene i Risør, Oslo og Trondheim og til musikkensemblene Cikada/Oslo Sinfonietta, BIT20, Bodø Sinfonietta og Ungdomssymfonikerne vil i tillegg til økt forutsigbarhet også bidra til forenkling.

Grunnlaget for den statlige politikken innenfor arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet i årene framover vil fortsatt være de utfordringer og planer som ble skissert i abm-meldingen, St.meld. nr. 22 (1999-2000). I Soria Moria-erklæringen heter det at regjeringen vil følge opp den vedtatte opptrap-

pingsplanen for arkiv, bibliotek og museum og starte arbeidet med en plan for sikring og bevaring av museumssamlingene.

Gjennom ABM-utvikling er grunnlaget lagt for et samlet, operativt utviklingsarbeid med utgangspunkt i nasjonal samordning og faglig gjennomtenkte løsninger både på tvers av tradisjonelle sektorgrenser og for arkiv-, bibliotek- og museumssektoren hver for seg. Samtidig har institusjonen til dels omfattende oppgaver av mer forvaltningsmessig karakter. Det er derfor en krevende utfordring å innfri de forventninger og realisere de muligheter som denne institusjonen har skapt når det gjelder prosjektbasert utviklings- og utredningsarbeid.

Visjonen for Nasjonalbiblioteket er å utvikle seg til et multimedialt kunnskapscenter. Nasjonalbiblioteket vil utgjøre en hovedkomponent i det norske digitale biblioteket. I de følgende årene er Nasjonalbibliotekets hovedutfordringer knyttet til forholdet mellom konvensjonelt og digitalt materiale, globalisering, nye formidlingsmetoder, målgrupper og synliggjøring. Et sentralt tiltak vil være å øke lagringskapasiteten og styrke infrastrukturen i det digitale sikringsmagasinet. Videre planlegges å utvikle et senter for produksjon av bibliografier, utarbeide plan for tilgjengelige og brukervennlige publikumstilbud, herunder program for reell og virtuell formidling, samt være et kompetansesenter for kunnskapsorganisering, IKT, digital bevaring og opphavsrett.

Arkivverket har de siste årene opplevd en sterk økning i arbeidsmengden, bl.a. som følge av omfattende omstillinger i offentlig sektor, nødvendig kartlegging av bevaringsverdig elektronisk arkivdanning, oppfølging av arkivloven m.m. Etaten har fortsatt for liten kapasitet til å gjennomføre avleveringer av elektronisk arkivmateriale i det omfang som skal til for å sikre bevaringsverdig materiale for ettertiden, og budsjettforslaget for 2008 innebærer en vesentlig styrking av Arkivverket i denne sammenheng.

ABM-utvikling avsluttet i 2006 en kartlegging av det norske arkivlandskapet. Denne dannet grunnlag for en statusrapport om bevarings- og formidlingssituasjonen for privat og offentlig arkivmateriale av lokalt og regionalt opphav som ble lagt fram i juni 2007. Kartleggingen viser bl.a. at bevarte og tilgjengelige arkiv i for liten grad representerer en helhetlig og representativ samfunnsdokumentasjon. Viktige samfunnssektorer er for svakt dokumentert og det er store regionale skjevheter. Bl.a. er det sikret for lite av de større bedriftsarkivene og det er gjort lite med sikte på å kunne ta hånd om elektroniske privatarkiver. Kartleggingen vil gi et godt grunnlag for nærmere vur-

dering av tiltak for å styrke vern og formidling av privatarkiv og tradisjonsmateriale av lokalt og regionalt opphav.

ABM-utvikling la i september 2006 fram utredningen "Bibliotekreform 2014" som tar til orde for en rekke endringer innenfor bibliotekfeltet. Utredningen peker bl.a. på at fylkesbibliotekene har utspilt sin tradisjonelle rolle, og at de lokale folkebibliotekene fungerer dårlig i altfor mange kommuner. En fragmentert bibliotekstruktur gir store ulikheter når det gjelder økonomi, kompetanse, tjenestetilbud og utviklingsmuligheter. 138 kommuner er uten fagutdannet biblioteksjef, og åpningstidene er ofte meget begrenset. På denne bakgrunn foreslås bl.a. en bibliotekreform som kan sette utvikling og et likeverdig bibliotektilbud for alle i sentrum. Utredningen ble sendt på bred høring og høringssvarene er gjennomgått og oppsummert av ABM-utvikling. Regjeringen vil komme tilbake til den videre oppfølgingen av bibliotekutredningen. I budsjettforslaget for 2008 foreslås en styrking av innkjøpsordningene for litteratur under Norsk kulturråd, bibliotek tjenester i fengsler og Det flerspråklige bibliotek.

2007 er det sjette året museumsreformen pågår. Den innebærer store endringer i en sektor som i liten grad har vært vant til omstruktureringer. Det samlede inntrykk er likevel at det utvises stort engasjement både av ansatte og museumsstyrer, og at samfunnet omkring i større grad enn tidligere er opptatt av museenes innhold og videre utvikling. Et tydelig museumslandskap har nå avtegnet seg, i tråd med abm-meldingens målsetting om færre og sterkere enheter i hvert fylke. Reformen er inne i en svært viktig avsluttende fase, der sammenslåtte enheter skal fungere som arbeidsfellesskap med faglig innhold og kvalitet i sentrum. De konsoliderte enhetene skal stå bedre rustet til å håndtere og formidle samlingene til beste for samfunnet og det alminnelige publikum. Det er i budsjettforslaget for 2008 lagt opp til en vesentlig styrking av feltet. Det er fortsatt konsolideringsprosesser som bør igangsettes og videreføres i flere av landets fylker. Denne delen av museumsreformen bør i størst mulig grad være gjennomført i løpet av 2008. Departementet tar sikte på at opptrappingen til museumssektoren som ble varslet i abm-meldingen skal være gjennomført i statsbudsjettet for 2009.

Nasjonalmuseet for kunst er nå godt etablert som institusjon, men museet har behov for større og bedre egnede lokaler. I 2008 vil nødvendige planprosesser bli videreført for å skaffe museet tilfredsstillende bygningsforhold.

Samisk språk og kultur er vesentlig styrket de siste årene. For 2008 blir det foreslått en bevilg-

ning på 3 mill. kroner til prosjektering av utvidelse av Åja samisk senter. Midler til samiske kulturtiltak overføres til og forvaltes av Sametinget, og for 2008 foreslås bevilgningen til Sametinget styrket med 6,1 mill. kroner til samiske kulturformål. Medregnet styrkingen av samiske aviser, jf. også programkategori 08.30 Film- og medieformål, foreslås en total økning til samiske kulturformål på 12,6 mill. kroner i 2008. For en bredere omtale av samisk kulturpolitikk vises det til stortingsmeldingen om samepolitikken, som vil bli lagt fram i løpet av høsten.

I St.prp. nr. 1 (2006-2007) varslet Kultur- og kirke departementet at muligheten for å etablere en kulturbåt for hele kysten vil bli utredet i 2007.

Det er nødvendig å kartlegge nærmere behovet for kulturbåt langs hele kysten, herunder hvilke forutsetninger som må være til stede for at en kulturbåt skal være et prioritert virkemiddel i formidlingen av kunst og kultur. Departementet har derfor bedt fylkeskommunene og aktuelle kulturinstitusjoner om å besvare spørsmål om behovet for kulturbåt og forutsetninger for prioritering.

Konkrete satsinger i 2008

Budsjettforslaget for 2008 innebærer at det er lagt inn økninger bl.a. til følgende kulturformål:

Musikk: 56,9 mill. kroner

- 24,7 mill. kroner i samlet økning til orkestrene, i tillegg er det lagt inn 10,3 mill. kroner til Kristiansand Symfoniorkester og Det Norske Blåseensemble i Halden for å kompensere bortfall av støtte fra Forsvarsdepartementet
- 6,2 mill. kroner i økning til musikkfestivaler/knutepunktinstitusjoner
- 4,7 mill. kroner i økning til Rikskonsertene
- 12,8 mill. kroner i samlet økning til en rekke faste ensembler og musikktiltak
- 8,5 mill. kroner til styrking av ordninger under Norsk kulturfond:
  - ensemblestøtten: 1,5 mill. kroner
  - festivalstøtten: 1,0 mill. kroner
  - TARP-ordningen: 1,0 mill. kroner
  - innkjøpsordningen for fonogram: 1,0 mill. kroner
  - kirkemusikkordningen: 1,0 mill. kroner
  - musikktiltak i forbindelse med Mangfoldsåret: 3,0 mill. kroner.

Teater og dans: 53,1 mill. kroner

- 20,8 mill. kroner til de nasjonale teatrene
- 12,1 mill. kroner i samlet økning til de regionale teatrene
- 1,0 mill. kroner til Per Gynt Stemnet som ny knutepunktinstitusjon

- 10,3 mill. kroner i økning til Dansens Hus og andre tiltak innen dans
- 4,9 mill. kroner i samlet økning av tilskuddene til diverse teatre
- 4,0 mill. kroner til styrking av ordninger under Norsk kulturfond:
  - scenetekst: 1,0 mill. kroner
  - tiltak i forbindelse med Mangfoldsåret: 1,0 mill. kroner til dans, 1,0 mill. kroner til fri scenekunst og 1,0 mill. kroner til gjestespill.

Opera: 55,7 mill. kroner

- 49,7 mill. kroner i økning til Den Norske Opera
- 6,0 mill. kroner i økning til ulike region- og distriktsoperatiltak

Kunstnerformål, billedkunst, kunstformidling, design, utsmykking m.m.: 8,4 mill. kroner

- 2,0 mill. kroner i økning til Kunst i offentlige rom (KORO)
- 1,0 mill. kroner til tiltak i forbindelse med Mangfoldsåret under Norsk kulturfond
- 5,4 mill. kroner i samlet økning av tilskuddene til diverse formål og tiltak på feltet

Språk, litteratur og bibliotek: 28,0 mill. kroner

- 17,3 mill. kroner i økning til Nasjonalbiblioteket, herunder 6,1 mill. kroner til Wergeland-/Hamsun-jubileene. I tillegg overføres Filmarkivet i Filminstituttet til Nasjonalbiblioteket med 11,8 mill. kroner
- 1,5 mill. kroner i økning til Norsk Ordbok 2014
- 4,2 mill. kroner i økning til fengselsbibliotek
- 5,0 mill. kroner i økning til litteraturformål under Norsk kulturfond:
  - innkjøpsordningen for skjønnlitteratur: 1,0 mill. kroner
  - oversatt litteratur 2,0 mill. kroner
  - nynorsk litteratur 1,0 mill. kroner
  - tidsskrift 1,0 mill. kroner

I tillegg overføres 12,9 mill. kroner fra programkategori 08.30 Medieformål

Museer: 65,2 mill. kroner

- 35,8 mill. kroner til styrking og utvikling av museene over hele landet
- 23,5 mill. kroner i økning til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design
- 1,0 mill. kroner til oppgradering av utstyr ved Arkeologisk museum i Stavanger
- 4,9 mill. kroner i samlet økning til andre museer og tiltak på området, bl.a. Jødisk Museum i Oslo og videre arbeid med nasjonalt opplevelsessenter for pop og rock

Arkiv: 18,8 mill. kroner

- 17,2 mill. kroner til styrking av driften ved Arkivverket
- 1,1 mill. kroner til investeringer i nye lokaler
- 0,5 mill. kroner i økning til Arbeiderbevegelsens Arkiv

Nasjonale kulturbygg - bevilgningsforslag i 2008: 69,7 mill. kroner

- 35,0 mill. kroner til nasjonalt opplevelsessenter for pop og rock
- 9,7 mill. kroner til Østsamisk museum i Neiden
- 10,0 mill. kroner til Museum for Visuell Kunst og Musikk, avd. Bergen Kunstmuseum
- 8,0 mill. kroner til Norsk Industrierbeidermuseum
- 3,0 mill. kroner til Ája Samisk Senter
- 2,0 mill. kroner til kulturbygg for Sørlandet
- 2,0 mill. kroner til ekstraordinært vedlikehold ved Den Nationale Scene

Andre formål – bl.a.

- 4,0 mill. kroner i økning til Nobels fredssenter
- 5,0 mill. kroner til Den kulturelle spaserstokken
- 6,1 mill. kroner i samlet økning til samiske formål under Sametinget
- 3,0 mill. kroner til tiltak i forbindelse med Mangfoldsåret under Norsk kulturfond:
  - barn/unge: 2,0 mill. kroner
  - Rom for kunst: 1,0 mill. kroner
- 1,0 mill. kroner til utviklingsprosjekt kulturaktiviteter i kriminalomsorgen

Kulturelt mangfold og Mangfoldsåret 2008: 36,2 mill. kroner.

For tiltak som er knyttet til kulturelt mangfold og Mangfoldsåret 2008 foreslås det en samlet økning på 36,2 mill. kroner fordelt slik:

- 2,7 mill. kroner til Mangfoldsårets sekretariat og egeninitierte tiltak
- 1,3 mill. kroner til undersøkelse av innvandrerbefolkningens kultur- og mediebruk
- 1,5 mill. kroner i økt tilskudd til Aja Samisk Senter
- 1,0 mill. kroner til drift av Østsamisk museum i Neiden
- 5,1 mill. kroner i økt overføring til Sametinget
- 5,0 mill. kroner til samiske aviser
- 12,0 mill. kroner i avsetninger under Norsk kulturfond som har relevans for flerkulturelle tiltak og prosjekter
- 1,8 mill. kroner i økt fast tilskudd til Stiftelsen Horisont/Mela som blir knutepunktinstitusjon fra 2008
- 4,6 mill. kroner i samlet økning til ulike flerkulturelle tiltak og institusjoner

- 1,2 mill. kroner til Det flerspråklige bibliotek

Talentutvikling

Kulturbudsjettet omfatter tilskudd til en rekke virksomheter, ordninger og tiltak der talentutvikling inngår som en del av virksomheten. Tiltak som er direkte rettet mot talentutvikling:

- 2,5 mill. kroner i økning til musikkverkstedordningen, herunder 1,8 mill. kroner i styrking til øvingslokaler
- 2,4 mill. kroner i økning til tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter
- 0,2 mill. kroner i økning til BRAK – Bergen Rock Aktører
- 0,2 mill. kroner i styrking og fast årlig tilskudd på 2 mill. kroner for 2008 til Ungdomssymfonikerne
- 0,1 mill. kroner i styrking til Valdres Sommersymfoni
- 0,05 mill. kroner til nytt tiltak: Jazzcamp for unge kvinnelige instrumentalister
- 0,15 mill. kroner i styrking til prosjektet Bygda dansar
- 1,4 mill. kroner i økning til Den Unge Scenen
- 1 mill. kroner i styrking til scenetekstutvikling
- 0,3 mill. kroner i økning til Trafo – Nettsted for unge kunstnere
- 0,3 i økning til Agenda X

Kulturlov

Et viktig virkemiddel for å oppnå en tydeliggjøring av det offentliges ansvar for kultursektoren er Kulturloven, som trådte i kraft 1. august 2007. Kulturloven er en enkel og generell lov. Den lovfester statens, fylkeskommunens og kommunens ansvar for kulturvirksomhet og gjør det til en plikt å sikre at flest mulig har tilgang til et mangfoldig kulturtilbud. Det er konkretisert ulike typer tiltak og virkemidler som de ulike forvaltningsnivåene kan ta i bruk for å oppfylle lovens intensjoner. Samtidig står det fast at valg av virkemidler, ressursbruk og organisatoriske løsninger skal være gjenstand for politiske drøftinger og prioriteringer. Få andre land har en slik lov, og den har vist seg å vekke stor interesse internasjonalt – bl.a. på statspartsmøtet for UNESCOS konvensjon om vern og fremme av et mangfold av kulturuttrykk i juli 2007. Loven vil være med å bidra til å sikre kulturens stilling i samfunnet også i framtiden, uansett økonomisk og politisk utvikling.

Kulturelt mangfold

I Soria Moria-erklæringen er det slått fast at regjeringen vil synliggjøre det flerkulturelle perspekti-

vet på alle felter i kulturlivet og bidra til å skape bedre møteplasser mellom majoritets- og minoritetskulturer. For å få dette til trengs et mer samlet grep om den statlige innsatsen for å fremme kulturelt mangfold som en vesentlig dimensjon i kulturpolitikken.

St.meld. nr. 17 (2005-2006) *2008 som markeringsår for kulturelt mangfold* ble lagt fram 2. juni 2006. Målet med markeringsåret er at aktiviteter og prosesser gjennom det året skal bidra til å øke innbyggernes muligheter til å delta i og oppleve det mangfold av kulturuttrykk som dagens norske samfunn faktisk kan frambringe. Videre skal året brukes til å utvikle arenaer og tiltak som stimulerer kulturaktørene med bakgrunn hhv. i majoritets- og minoritetskulturer til å utvikle samhandlings- og samarbeidsmønster. Institusjoner og organisasjoner som mottar offentlig støtte til kulturaktiviteter, skal i større grad enn i dag avspeile det kulturelle mangfoldet som finnes i dagens Norge. Et mer langsiktig mål er å øke innbyggernes kunnskap om og respekt for kulturelt mangfold som en nødvendig og positiv dimensjon ved det norske samfunnet. Slik sett skal 2008 markere starten på en utvikling der stimulering av kulturelt mangfold blir et markant og gjennomgående trekk ved norsk kulturpolitikk.

I forbindelse med Mangfoldsåret foreslår Regjeringen 36,2 mill. kroner til ulike tiltak. Det foreslås 10 mill. kroner i prosjektmidler til flerkulturelle tiltak som skal fordeles av Norsk kulturråd innenfor eksisterende ordninger. Målet er å fange opp nye initiativ samtidig som eksisterende virksomheter stimuleres. Samtidig styrkes mangfoldssekretariatets midler til drift og egeninitierte tiltak i markeringsåret. Tiltak som gir varig virkning vil bli prioritert. Åpningen av Mangfoldsåret 2008 vil inngå som en del av den offisielle åpningen av Stavanger europeiske kulturhovedstad 12. januar 2008.

Regjeringen vil også styrke en rekke institusjoner som på ulike måter arbeider for økt kulturelt mangfold. Blant disse er Stiftelsen Horisont, som ble etablert med det hovedmål å fremme minoritetenes deltakelse i norsk offentlighet, og i kunstlivet spesielt. Stiftelsen arbeider for å utvikle nye metoder for kulturutveksling, særlig med landene i sør, samt drive kompetanseutvikling og formidling av internasjonal kunst og kultur av høy kvalitet. Stiftelsen får knutepunktstatus fra 2008 og økt fast støtte og dermed forutsigbarhet i arbeidet med bl.a. den årlige festivalen Mela.

Regjeringen styrker også Du store verden!, som arbeider for å fremme det kulturelle mangfoldet innenfor kunst- og kulturlivet i Norge ved å arrangere, koordinere og formidle kunstneriske

aktiviteter av høy kvalitet, drive aktivt nasjonalt og internasjonalt nettverksarbeid og å være pådriver for holdningsskapning og kompetanseheving.

På musikkfeltet får Cosmopolite økte midler til sin konsertvirksomhet, og på scenekunstfeltet sates det bl.a. på Nordic Black Theatre, som er et teater og en teaterskole rettet mot scenekunstnere og ungdom med bakgrunn fra tredje verden. På litteraturfeltet styrkes innkjøpsordningen for oversatt litteratur og tilskuddet til Det flerspråklige bibliotek (DFB). DFB ble etablert som egen avdeling av Deichmanske bibliotek i Oslo i 1983, og er et kompetanse- og veiledningssenter for bibliotektilbud til innvandrere og flyktninger overfor landets fylkes- og folkebibliotek. I tillegg får Agenda X, et resurssenter for ungdom som lever i samfunn med kulturelt mangfold, økt støtte som skal brukes til skriveverksted for ungdom med minoritetsbakgrunn.

Regjeringen vil videre styrke mangfoldet på museumsfeltet gjennom tilskuddsøkninger til ulike museer. Jødisk Museum får økt tilskudd i forbindelse med åpningsarrangementet Jødiske kulturdager, Oslo museum får økt tilskudd til sitt arbeid med internasjonal kultur, minoriteter og mangfold, og Norsk skogfinsk museum får videreført sitt tilskudd til dokumentasjon og formidling av historien og kulturen til skogfinnerne i Norge. Også Senter for afrikansk kulturformidling, som formidler kunnskap om afrikansk kultur og afrikanskrelaterte kulturer, styrkes i 2008.

Regjeringen legger høsten 2007 fram en stortingsmelding om samepolitikken. Overføringen til samiske kulturformål øker i denne forbindelsen med 6,1 mill. kroner, inkludert økt driftstilskudd til Østsamisk Museum i Neiden og midler til kunstinnkjøp til samiske samlinger. I tillegg vil det blitt gitt investeringstilskudd til Aja samisk senter og en betydelig sum til styrking av samiske aviser.

Regjeringen ser behovet for økt kunnskap om kulturbruk i det flerkulturelle samfunnet. Siden 1991 har Statistisk sentralbyrå gjennomført kulturbruksundersøkelser hvert fjerde år og mediebruksundersøkelser hvert år. Resultatene blir publisert bl.a. i SSBs Norsk kulturbarometer og Norsk mediebarometer. I 2008 skal det gjennomføres en ny, kombinert undersøkelse. Med denne som utgangspunkt skal det gjennomføres en tilleggsundersøkelse blant et stort utvalg av innvandrerbefolkningen for å få pålitelig tallmateriale om innvandrerbefolkningens bruk av kultur- og medie-tilbud.

Regjeringen gir også aktiv støtte til det internasjonale samarbeidet for fremme av kulturelt mangfold. En ny konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk ble vedtatt på UNES-

COs generalkonferanse 20. oktober 2005 og ratifisert av Norge 17. januar 2007. Konvensjonens hovedfunksjon er å bekrefte statenes rett til å utforme og gjennomføre kulturpolitiske tiltak for å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk. UNESCO-konvensjonen trådte i kraft 18. mars 2007. Konvensjonsteksten finnes i St.prp. nr. 76 (2005-2006) *Om samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 20. oktober 2005 om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk.*

UNESCO-konvensjonen om vern av immateriell kulturarv ble ratifisert av Norge 17. januar 2007. Denne konvensjonen skaper grunnlag for mer systematisk innsats for å dokumentere og fremme immaterielle kulturuttrykk som dans, musikk, tradisjonell håndverkskunnskap m.m. i Norge, men også gjennom internasjonale prosjekter i samarbeid med bl.a. utviklingsland. Konvensjonsteksten finnes i St.prp. nr. 73 (2005-2006) *Om samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven.*

Den kulturelle spaserstokken

I statsbudsjettet for 2007 ble det bevilget til sammen 10 mill. kroner til Den kulturelle spaserstokken over budsjettene til Kultur- og kirke departementet og Helse- og omsorgsdepartementet. Den kulturelle spaserstokken er en av oppfølgningene av innholdet i Omsorgsmeldingen fra Helse- og omsorgsdepartementet høsten 2006. Den kulturelle spaserstokken skal gi eldre et bredt og profesjonelt kulturtilbud. Gjennom økt samarbeid mellom kultursektoren og omsorgssektoren skal det legges til rette for, og utvikles gode kunst- og kulturprosjekter lokalt for eldre. Midlene er fordelt etter søknad til 67 kommuner i alle landets fylker til ulike typer utviklingsprosjekter og tiltak innen ulike kulturområder.

Den kulturelle spaserstokken videreføres i 2008. Kultur- og kirke departementet øker sitt tilskudd til 10 mill. kroner. Helse- og omsorgsdepartementet viderefører 5 mill. kroner.

Handlingsplan for kultur og næring

Nærings- og handelsdepartementet har i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet og Kultur- og kirke departementet utarbeidet handlingsplan for kultur og næring, jf. Innst. S. nr. 230 (2004-2005). Planen ble lagt fram i juni 2007. Handlingsplanen inneholder en rekke tiltak rettet mot ulike utfordringer og muligheter som ligger i skjæringsfeltet mellom kultur- og næringsfeltet. Planen berører flere departementers ansvarsområder. Tiltakene er knyttet til kompetanseutvikling innen

kulturnæringene og forbedring av kunnskapsgrunnlaget gjennom økt forsknings- og utredningsinnsats og forbedring av statistikkgrunnlaget på området. Flere tiltak er rettet mot næringsutvikling i kulturnæringene, andre tar sikte på å understøtte lokale og regionale utviklingsaktiviteter. Det er også avsatt midler til satsning på utlandet.

Handlingsplanens tiltak finansieres over budsjettene til Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kultur- og kirke departementet, Utenriksdepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Flere av tiltakene vil bli gjennomført i et samspill mellom aktører i det kulturpolitiske, næringspolitiske og distrikts- og regionalpolitiske virkemiddelapparatet.

Forutsetninger for statlig tilskudd

Det er en forutsetning for statlig tilskudd at tilskuddsinstitusjoner har kontinuerlig drift og kan vise til virksomhet i samsvar med de fastsatte målene. Det er videre en forutsetning at institusjonene følger de lover og regler som gjelder for arbeidslivet.

Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene og knutepunktinstitusjonene, jf. kap. 322, kap. 323, kap. 324 og kap. 328, er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1, 2 og 3. Vilårene for statlig tilskudd til drift av disse institusjonene blir fastsatt etter samråd med de regionale bidragsyterne. Ytterlige vilkår for driftstilskudd må godkjennes av departementet.

Institusjonene må sikre at driften er økonomisk forsvarlig, herunder at likviditeten i institusjonene er god, at bygninger og utstyr blir vedlikeholdt, og at det blir avsatt tilstrekkelige midler til fri egenkapital som sikkerhet mot uforutsette kostnads- og inntektssvingninger.

Det vil ikke bli gitt statlig støtte til gjeldssanering. Et eventuelt årsunderskudd må dekkes gjennom overføringer fra fri egenkapital eller over driftsbudsjettet i påfølgende budsjettår. I særskilte tilfeller kan det gis anledning til å dekke inn årsunderskuddet over en lengre tidsperiode enn ett år. Departementet vil i den sammenheng skjerpe kravene til institusjonenes økonomistyring og kontroll.

Institusjonene skal målrette virksomheten og utvikle styringssystemer som sikrer god kunstnerisk, faglig og publikumsmessig måloppnåelse, og som gir god ressursforvaltning. Reduksjon i tilskuddet vil bli vurdert dersom disse kravene ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Kap. 320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	43 248	41 716	43 804
50	Norsk kulturfond	287 027	300 134	
51	Fond for lyd og bilde	21 500	25 000	26 075
52	Norges forskningsråd	2 203	2 287	4 287
53	Samiske kulturformål	43 743	47 405	53 543
55	Norsk kulturfond			39 631
73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	24 511	54 558	69 700
74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, <i>kan overføres</i>	121 113	128 072	139 341
75	Kulturprogram, <i>kan overføres</i>	7 453	8 236	10 590
78	Ymse faste tiltak	23 833	33 393	42 305
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	4 710	13 300	11 900
82	Nobels fredssenter	16 718	17 353	21 353
83	Stavanger europeisk kulturhovedstad	20 000	40 000	40 000
	Sum kap. 320	616 059	711 454	502 529

Kapitlet omfatter Norsk kulturråd, Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde. Videre omfatter kapitlet bevilgninger til kulturbygg, Nobels Fredssenter, Stavanger som europeisk kulturhovedstad i 2008, deltakelse i EUs kulturprogram, Norges forskningsråd, samiske kulturformål, ulike faste tiltak og departementets disposisjonspost for ulike engangstiltak.

Kapitlet omfatter også tilskuddsordninger som kompletterer andre budsjettkapitler. Under dette kapitlet gis det hovedsakelig støtte til ikke-institusjonell kunstnerisk aktivitet.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover

i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Fra 2008 foreslås det bevilget midler til Norsk kulturfond under de relevante fagkapitlene. Til de respektive kapitlene er det i hovedsak overført midler til definerte tilskuddsordninger innenfor fagområdet. For å oppnå en gjennomgående struktur er avsetningene lagt inn på ny post 55 Norsk kulturfond.

Det foreslås bevilget til sammen 325,7 mill. kroner til Norsk kulturfond fordelt slik:

(i 1 000 kr)

	2008
Kap. 320 Allmenne kulturformål	39 631
Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlige rom	16 076
Kap. 323 Musikkformål	94 351
Kap. 324 Scenekunstformål	56 910
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	109 937
Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål	8 838
Sum	325 743

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Norsk kulturråd forvalter Norsk kulturfond samt tilskudd til en rekke faste tiltak. Norsk kulturråds administrasjon er også tillagt sekretariatsfunksjonen for Fond for lyd og bilde og Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Norsk kulturråd, inkl. sekretariatsfunksjonene samt en del kostnader knyttet til utredninger, kulturstatistikk og andre oppgaver i departementets regi.

Utgifter til et sekretariat for Mangfoldsåret, som i 2007 ble dekket under post 01, er overført til kap. 300, post 01.

Det er lagt inn 1 mill. kroner til Norsk kulturråds gjennomføring av eNorge 2009.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 Ymse inntekter og regnskapsførte inntekter under kap. 3320, post 03 Refusjon, jf. forslag til vedtak II.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Fondets midler skal nyttes til å fremme produksjon og formidling av innspillinger i lyd og/eller bilde og skal støtte tiltak som stimulerer til nyskapende virksomhet. Tiltak som stimulerer utviklingen av en levende barne- og ungdomskultur og kulturelt mangfold skal vektlegges.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge og målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Fond for lyd og bilde skal prioritere prosjektsøknader med en mangfoldsdimensjon.

Ved innføring av EU-direktivet om opphavsrett er det etablert en kompensasjonsordning med individuell fordeling til rettighetshavere, jf. omtale under kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk, post 70.

Det ble i Ot.prp. nr. 46 (2004-2005) *Om endringer i åndsverksloven* varslet at departementet vil vurdere nødvendige endringer i Forskrift om tilskudd fra Fond for lyd og bilde for å inkludere rettighetshavere til tekst, fotografi og billedkunst. Denne gruppen rettighetshavere er ikke inkludert i den individuelle ordningen. Et utkast til ny forskrift for Fond for lyd og bilde, som inkluderer rettighetshavere til tekst, fotografi og billedkunst, vil bli sendt på høring i løpet av høsten 2007 med sikte på ikrafttredelse våren 2008. Utkastet innebærer dessuten mindre endringer og oppdateringer i forhold til gjeldende forskrift.

Post 52 Norges forskningsråd

Posten omfatter bevilgninger til prosjekter på kulturområdet under Norges forskningsråd. I 2008 gjelder dette bevilgningen til et nytt femårig kulturforskningsprogram (2008-2012). Programmet skal erstatte det nåværende Program for kulturforskning, som avsluttes i løpet av 2007.

Programmet skal bidra til å få fram grunnleggende forskning som kan belyse problemstillinger knyttet til kulturell verdsetting – hvordan kulturelle uttrykk og fenomener tilskrives verdi og hvordan de omformes og bestrides gjennom dynamiske prosesser. Dette har stor relevans både for kunstfeltet og abm-sektoren. Forskningsmidlene planlegges utlyst høsten 2007 med avgjørelse av første søknadsrunde våren 2008.

Post 53 Samiske kulturformål

Midler til samiske tiltak under Kultur- og kirke departementets budsjett er samlet under denne posten, med unntak av midler til Samisk bibliografi under kap. 326, post 01, midler til samisk arkiv under kap. 329, post 01, midler til samiske filmproduksjoner under kap. 334, post 72 og midler til samiske aviser under kap. 335, post 75.

Bevilgningen under post 53 overføres til og blir disponert av Sametinget.

Midlene skal dekke følgende formål: samiske musikkfestivaler, samiske kunstnerstipend og stipendkomitevederlag, utstillingsvederlag til samiske kunstinstitusjoner, Beaivváš Sámi Teáhter, stedsnavntjenesten og oppfølging av samisk språklov, samisk spesialbibliotek, mobil bibliotek tjeneste og samiske museer.

Det foreslås for 2008 en økning til samiske kulturformål under denne posten med 6,1 mill. kroner. Økningen omfatter driftsstøtte til Østsamisk museum i Neiden, som åpner i 2008. Sametinget har forvaltningsansvaret for Østsamisk museum og må prioritere økningen til museet innenfor sin ramme.

Økningen omfatter også 0,1 mill. kroner til innkjøp av samtidskunst ved Nordvestsamisk Museumsiida, avdeling De Samiske Samlinger. Nordvestsamisk Museumsiida er dermed én av fjorten billedkunstinstitusjoner som får et økt tilskudd til innkjøp av kunst. Formålet med bevilgningen er at de enkelte kunstinstitusjonene i større grad skal kunne kjøpe kunst som passer inn i institusjonenes overordnede kunstneriske og utstillingsmessige strategi.

Til sammen er bevilgningen til samiske kulturformål økt med 21,4 mill. kroner over tre år. Forhold

målet med økningen er å bedre Sametingets mulighet til å drive en aktiv kulturpolitikk.

For øvrig vises det til omtale av byggeprosjekter under kap. 320, post 73 og tilskudd til samiske aviser under kap. 335, post 75.

Post 55 Norsk kulturfond

Fondet har som formål å stimulere skapende virksomhet innenfor litteratur og kunst, verne om kulturarven og formidle kulturgodene til så mange som mulig. I arbeidet med å forvalte Norsk kulturfond legger Norsk kulturråd vekt på å støtte nyskapende kunst og stimulere nye kunstneriske uttrykksformer, nye formidlingsmåter og kulturell mangfold. Viktige forsøks- og utviklingsprosjekter skal evalueres.

I St.prp. nr 1 (2006-2007) la departementet til grunn at institusjoner og virksomheter som mottar fast årlig statstilskudd selv tar ansvar for å skape rom innenfor sine budsjetter for tiltak som kan fremme forsøk og utvikling i egen virksomhet. Som hovedregel skal slike virksomheter derfor ikke kunne søke Norsk kulturråd om tilskudd. Det ble også varslet at departementet vil ta initiativ til en gjennomgang av funksjonsdelingen mellom Norsk kulturfond og andre budsjettområder.

Inntil konklusjonene er trukket av den varslede gjennomgangen, legger departementet til grunn at Norsk kulturråd som unntak fra hovedregelen, i spesielle tilfeller kan gi tilskudd til virksomheter som mottar fast årlig tilskudd over statsbudsjettets kap. 320, post 74 og tiltak som er budsjettmessig plassert på post 78 under kapitlene 320 Allmenne kulturformål, 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlige rom, 323 Musikkformål, 324 Scenekunstformål og 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål. Unntaket omfatter også tiltak under kap.

324 Scenekunstformål, post 75 Dans med unntak av Dansens Hus. Utover denne generelle presiseringen av unntak fra hovedregelen ovenfor, legger departementet til grunn at Kulturrådets ordning med støtte til bestillingsverk videreføres og slik at også virksomheter med fast årlig statstilskudd kan søke, unntatt Den Norske Opera. Departementet legger også til grunn at Kulturrådet i 2008 viderefører ordningen med refusjon for uroppføringer av norsk og samisk dramatikk.

Tilskudd fra Norsk kulturfond til faste tilskuddsmottakere utgjorde i 2006 nærmere 16 mill. kroner. Gjennomføringen av prinsippet om at faste tilskuddsmottakere som hovedregel ikke skal kunne søke midler fra Norsk kulturfond vil derfor styrke det frie kunstlivet betydelig og gi økt handlefrihet ved disponeringen av Norsk kulturfond.

For 2008 får Norsk kulturfond en samlet økning på 25,6 mill. kroner hensyntatt at 8,8 mill. kroner til tiltak, som tidligere har fått støtte under Norsk kulturfond, er overført til kap. 320, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd og kap. 323 Musikkformål, post 78 Ymse faste tiltak, jf. omtale under nevnte kapitler og poster.

2008 er utpekt som markeringsår for kulturell mangfold i Norge og målet er at kunstlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturellt mangfold. Norsk kulturråd skal prioritere prosjektsøknader med en mangfoldsdimensjon innenfor ordinære avsetninger, frister, behandlings- og vedtaksprosedyrer. Avsetningene til rom for kunst, barn og unge, billedkunst, musikk, scenekunst og dans under Norsk kulturfond er styrket med i alt 10 mill. kroner i anledning Mangfoldsåret.

Tabellen under viser tilskudd til tverrfaglige satsinger og ymse prosjekter som foreslås bevilget under kap. 320:

	(i 1 000 kr)
Kulturbygg, rom for kunst	15 185
Forskning og utvikling, egne initiativ samt formidling	2 086
Barne- og ungdomskultur	13 780
Andre formål	8 580
Totalt	39 631

Avsetningene til kulturbygg/rom for kunst og til barne- og ungdomskultur inkluderer en styrking på hhv. 1 mill. kroner og 2 mill. kroner i anledning Mangfoldsåret. Avsetningen til Andre formål omfatter bl.a. støtte til tverrfaglige prosjekter. Prosjektet Ad. Opera skal videreføres for 2008 under avsetningen til Andre formål.

Følgende tiltak, som tidligere har fått støtte under Norsk kulturfond, foreslås overført til de kapitler og poster som framgår av oversikten nedenfor:

- Ungdomssymfonikerne: kap. 320, post 74
- Bit20 Ensemble: kap. 323, post 78
- Oslo Sinfonietta: kap. 323, post 78

- Bodø Sinfonietta: kap. 323, post 78
- Oslo Kammermusikk Festival: kap. 323, post 78
- Trondheim Kammermusikk Festival: kap. 323, post 78
- Risør Kammermusikkfest: kap. 323, post 78.

Post 73 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Under denne posten gis det tilskudd til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Byggeprosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet, og/eller økt sikkerhet gjennom planlegging, ombygging og/eller nybygg. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

I behandlingen av søknader om tilskudd blir det krevd redegjørelse for hvordan tiltaket ivaretar formålene, det kulturfaglige grunnlaget for byggeprosjektet, samarbeidet med andre institusjoner som ivaretar formålet og eventuelle aktiviteter ut over hovedformålet.

Hovedregelen er at den statlige finansieringsandelen ikke skal overstige 60 pst. av det offentlige tilskuddet.

Søknader om tilskudd skal redegjøre for eieransvar og driftsfinansiering. Nye institusjoner skal i tillegg redegjøre for styring og organisering. Gjennomførings- og fullfinansieringsansvaret skal være dokumentert. Organiseringen av byggherrefunksjonen vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Bevilgningsforslag 2008

Kultur- og kirke departementet foreslår i 2008 en bevilgning på 69,7 mill. kroner. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsramme på 715 mill. kroner utover bevilgningen for 2008, jf. forslag til vedtak III. Dette gjelder forpliktelser fra tidligere år.

Bevilgningsforslagene til statlige kulturbygg er ført opp under Fornyings- og administrasjonsdepartementets budsjett, jf. kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg.

(i mill. kroner)

Prosjekter	Vedtaks- år	Samlet tilskudd	Tidligere bevilget	Forslag 2008	Gjenstår til senere år
Østsamisk museum i Neiden	2002	37,0	24,8	9,7	2,5
Museum for musikk og visuell kunst, avd. Bergen Kunstmuseum	2006	20,0	10,0	10,0	
Norsk Industrierbeidermuseum	2006	21,0	5,0	8,0	8,0
Ája Samisk Senter	2006	22,0	1,5	3,0	17,5
Nasjonalt senter for pop og rock	2007			35,0	
Den Nationale Scene	2005	7,1	5,1	2,0	
Teater- og konserthus for Sørlandet	2005	408,0		2,0	406,0
Nytt konserthus i Stavanger	2005	250,0			250,0
Hamsunsenteret	2007	32,0	1,0		31,0
Sum				69,7	715,0

Østsamisk museum i Neiden

Kostnadsrammen er fastsatt til 37 mill. kroner. Statsbygg er byggherre. Byggingen ble igangsatt sommeren 2007. Bygget skal stå ferdig i 2008. Bevilgningsbehovet for 2008 er 9,7 mill. kroner. Det gjenstår da behov for 2,5 mill. kroner i 2009, som gjelder utgifter i garantiperioden.

Museum for musikk og visuell kunst, avd. Bergen Kunstmuseum

Lokalene for Bergen Kunstmuseum i den ombygde bygningen for det kommunale lysverket kostet 48 mill. kroner. Ombyggingen ble ferdig i 2003. Av det varslede statlige tilskuddet på 20 mill. kroner gjenstår det 10 mill. kroner.

Norsk Industrierbeidermuseum

Byggesaken omfatter utvidelse for å etablere ny utstilling om industrierbeidernes historie, og

større og mer hensiktsmessige lokaler til undervisning, dokumentasjon og forskning. Prosjektet vil også gi bedre forhold for publikum. Statsbygg er byggherre.

Det foreslås 8 mill. kroner til prosjektet i 2008.

Ája Samisk Senter

Ája Samisk Senter har en viktig oppgave i bevaringen og utviklingen av den sjøsamiske kulturen. I 2005 finansierte Troms fylkeskommune en delutvidelse av senteret. Det gjenstår å gi museet og det samiske biblioteket forsvarlige arealer. I tillegg må eksisterende kultursal fornyes. Prosjektet skal gjennomføres innenfor 22 mill. kroner i tilskudd fra staten. Statsbygg er byggherre. I 2007 ble det bevilget 1,5 mill. kroner.

Det foreslås 3 mill. kroner til prosjektering i 2008.

Nasjonalt senter for pop og rock

Et nasjonalt opplevelsessenter for pop og rock skal etableres i Trondheim, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006). Av det samlede nettoareal på 3 325 kvm. vil halvparten være formidlingslokaler. I tillegg skal senteret også inneholde en scene, samt verksteder, kafé, kontorer m.m.

Statsbygg ble i 2006 engasjert til å utarbeide bygningsmessige krav til Opplevelsessenteret og til å bistå departementet med inngåelse av leiekontrakt. En anbudskonkurranse for leie av lokalene ble gjennomført i 2007. På grunnlag av denne vil departementet inngå en leiekontrakt med Brattørkaia AS om lokaler på Brattøra i Trondheim. Den årlige leiekostnaden blir 8,65 mill. kroner. Drifts- og vedlikeholdskostnadene anslås til ca. 2,2 mill. kroner per år.

Det er lagt til grunn at Ringve Museum skal overta ansvaret for oppfølgingen av planene og framtidig drift. Senteret skal åpnes sommeren 2009. Ved hjelp av det fremste innen formidlingsteknologi og interaktivitet skal senteret formidle, stille ut, bevare og forske innenfor norsk populærmusikks historie. Publikum vil kunne få prøve seg på alle sider av rock- og popmusikerens hverdag. Internett blir integrert i formidlingen. Et virtuelt senter vil bli åpnet høsten 2008, hvor publikum har mulighet til å "vandre rundt" i en tredimensjonal modell av senteret som er under bygging. Samtidig vil de ha tilgang til databaser og kan søke i norsk rock- og pophistorie. Barn og ungdom vil få egne undervisningsrom i senteret. Investeringene i det virtuelle innholdet, utstillinger, attraksjoner og utstyr vil ha en ramme på rundt 90 mill. kroner.

Det foreslås 35 mill. kroner i tilskudd til disse investeringene i 2008.

Den Nationale Scene

Til utbedringen av omfattende skader på taket til Den Nationale Scene foreslår departementet 2 mill. kroner. Rehabiliteringen av taket skal etter planen være ferdig i 2008.

Teater- og konserthus for Sørlandet

Teater- og konserthuset for Sørlandet skal bygges og eies av selskapet Teater- og Konserthus for Sørlandet IKS, som eies av Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune. Utbyggingen er delt i tre delprosjekter: infrastruktur, parkeringshus og teater- og konserthuset Kilden. Grunnarbeidene og infrastruktur er igangsatt. Byggearbeidene for parkeringshuset starter høsten 2007. Byggestart for Kilden blir høsten 2008. Åpning for publikum planlegges til høsten 2011. Arealet for Kilden er nå satt til 15 500 kvm. Kostnadsrammen er 1 276 mill. kroner i prisnivå november 2006. Rammen for det statlige tilskuddet er 408 mill. kroner. Det er lagt til grunn at Kunst i offentlige rom (KORO) skal ha ansvaret for kunstprosjektet. Det foreslås 2 mill. kroner i tilskudd i 2008 til planlegging av kunstprosjektet.

Investeringsplan for nasjonale kulturbygg

Formål og innhold

Det foreligger et stort udekket behov for bygninger og lokaler, og mange urealiserte kulturbyggplaner og prosjekter. For å få et bedre beslutningsgrunnlag for tilskudd til nasjonale kulturbygg, har departementet de seneste årene lagt fram en investeringsplan for kulturbygg.

I tillegg til å være et styringsdokument i beslutninger om kulturbygginvesteringer de nærmeste årene, skal planen gi en oversikt over prosjekter som er aktuelle også senere. Planen skiller således mellom prosjekter med bevilgningsforslag for 2008, prioriterte prosjekter de nærmeste årene, og andre prosjekter i alfabetisk rekkefølge. Den oppdateres hvert år og presenteres for Stortinget i de årlige budsjettproposisjonene.

Tilskudd til investeringstiltak i perioden etter 2008 vil avhenge av bl.a. status i planlegging og finansiering, realiserbarhet, tilskuddsbehov og størrelsen på bevilgningene i det enkelte år i perioden.

Kultur- og kirkedepartementet må ta forbehold om at noen av prosjektene som kan være aktuelle fra 2009 og senere nå er i utrednings- eller planleg-

gingsfasen. Først når nødvendig informasjon om prosjektet og dokumentasjon av ansvar foreligger, vil departementet i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen ta stilling til kostnadsrammer og statlig finansiering. Omtalen av prioriterte prosjekter de nærmeste årene etter 2008 og andre prosjekter vil derfor måtte justeres.

Tilskudd til prosjekter i 2008

I 2008 vil det bli gitt tilskudd til følgende nasjonale kulturbygg: Østsamisk museum i Neiden, Bergen Kunstmuseum, Norsk Industrierbeidermuseum, Åja Samisk Senter, Nasjonalt senter for pop og rock, Den Nationale Scene og Teater- og konsert- hus for Sørlandet, jf. omtale ovenfor.

Prioriterte prosjekter de nærmeste årene

Departementet har gitt tilsagn om 250 mill. kroner i tilskudd til Nytt konserthus i Stavanger. Konserthuset skal bygges og eies av selskapet Nytt konserthus i Stavanger IKS, som eies av Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune. Forprosjekteringen vil gjennomføres høsten 2007 og vinteren 2008. Byggestart er planlagt til høsten 2008 og ferdigstillelse høsten 2011. Det er inngått avtale med KORO om kunstprosjektet.

Hvilke andre prosjekter som kan prioriteres de nærmeste årene er avhengig av bl.a. status i planleggingen av prosjektene, realiserbarhet ut fra disse planene, finansiering og de årlige bevilgninger på budsjettposten nasjonale kulturbygg. Det legges opp til at følgende prosjekter prioriteres de nærmeste årene etter 2008:

Det planlagte Hamsunsenteret i Hamarøy skal formidle Knut Hamsuns liv og forfatterskap. Senteret skal omfatte utstillingsarealer, bibliotek, lese- sal, kafé og auditorium. Nordland fylkeskommune er byggherre. Fylkeskommunen har påtatt seg ansvaret for ferdigstille senteret til 150-årsjubileet for Knut Hamsuns fødsel i august 2009. Det er forutsatt at Hamsunsenteret skal slås sammen med Salten Museum.

Kostnadene er anslått til 82 mill. kroner, og likviditetsbehovet anslås til 30 mill. kroner i 2008 og 52 mill. kroner i 2009. Rammen for statstilskuddet er fastsatt til 32 mill. kroner, jf. Innst. S. nr. 230 (2006-2007). Av dette er 1 mill. kroner utbetalt, og 31 mill. kroner er gitt i tilsagn. Fylkeskommunen opplyser i brev av 20. august 2007:

”Fortsatt er det imidlertid knyttet usikkerhet til kostnadsoverslaget. På grunn av problemene med å skaffe finansiering har hovedinnsatsen i de siste årene vært lagt på å sikre finan-

sieringen. Som kjent har byggeprisene i de siste par år steget langt mer enn den ordinære prisstigning noe som bidrar til at vi er usikker på kostnadsberegningen vil holde. For tiden arbeides det med anbudsdokumentene, og det er først etter at anbudene er kommet inn vi kan si noe sikkert om kostnadsrammen vil holde. Der- som det skulle vise seg å bli store avvik, vil fylkestinget måtte ta stilling til om vi da skal gå videre med prosjektet og hvordan merkostnadene eventuelt skal finansieres. I brevet fra departementet slås det fast at tilsagnet på 31 mill. kr. ligger fast og ikke vil bli justert for endringer i kroneverdi, prosjektkostnader og lignende. Om det skulle vise seg at kostnadene blir høyere enn tidligere antatt både som følge av at realiseringen har trukket ut i tid og at byggeprisene i det siste har steget mer enn øvrige priser i samfunnet, vil vi ta forbehold om at deler av kostnadsøkningen vil bli søkt dekt gjennom høyere statstilskudd.”

Kultur- og kirkedepartementet fastholder at det samlede statstilskuddet er 32 mill. kroner. Departementet vil avvente å bevilge tilskudd til endelig kostnadsramme med finansiering foreligger.

Utbyggingen av Agder naturmuseum og botaniske hage gjennomføres i tre byggetrinn. De to første byggetrinnene ble i hovedsak finansiert av Kristiansand kommune. Byggetrinn 3 vil omfatte magasiner, undervisningsrom med auditorium og elevverksted, rom for temporære utstillinger og en ny driftsavdeling med produksjonsveksthus og tilhørende arbeidsrom, lager, kontorer og personalrom. Dette gir netto arealbehov på 2 420 kvm. Utbyggingen er beregnet til 71,9 mill. kroner. Av dette skal 26,9 mill. kroner dekkes av Kristiansand kommune og Vest-Agder fylkeskommune. Det er søkt om 45 mill. kroner i tilskudd fra Kultur- og kirke- departementet.

Bok- og blueshuset i Notodden er planlagt til 3 370 kvm. netto. Det skal inneholde utstillinger, bibliotek, bluesklubb, auditorium, øvingsrom, musikkstudio, butikk, kafé og kontorer. Notodden kommune har vedtatt å gjennomføre prosjektet innenfor 128 mill. kroner. Kommunen har lagt til grunn å finansiere halvparten av kostnadene, og stiller i tillegg tomt til disposisjon. Byggestart planlegges til 2009 og ferdigstillelse i 2010.

Vadsø museum – Ruija kvenmuseum (Varanger museum) mangler lokaler for utstillinger om bl.a. kvenenes kultur og historie, gjenstandsmagasin og verksted. Museet er planlagt i tilknytning til bibliotek, og det er planer om etablering av privatarkiv i samme bygg. Det er gjennomført arkitektkonkurranse. Konkurransforslaget er bearbeidet slik at

revidert arealramme er netto 1 450 kvm. Prosjekt-kostnaden for bygget er estimert til 75 mill. kroner. Utstillingene er estimert til 10 mill. kroner. Vadsø kommune har søkt staten om 45 mill. kroner i tilskudd til bygget, og 5,5 mill. kroner til utstillingen.

Norsk Skogmuseum planlegger ny utstilling om møtet mellom natur og kultur. Utstillingen vil ha et areal på 2 000 kvm. og kostnadene anslås til 15 mill. kroner. Det er søkt om 5 mill. kroner i tilskudd fra Kultur- og kirkedepartementet.

Sogn og Fjordane kunstmuseum leier i dag lite egnede lokaler, og har behov for nye lokaler. Museet planlegger oppføring av et nytt bygg på 2 500 kvm. der en kan ta vare på og formidle samlingene på forsvarlig måte. Prosjektet skal bl.a. inneholde utstillingsarealer, magasin, verksteder og kontorer. De samlede kostnadene for prosjektet er estimert til 55 mill. kroner. Det er i finansieringsplanen lagt opp til 10 mill. kroner i tilskudd fra Førde kommune og 20 mill. kroner fra Sogn og Fjordane fylkeskommune, mens det søkes om 25 mill. kroner fra staten. ABM-utvikling anbefaler at en vurderer felles magasin for kunst- og kulturhistoriske museer i Sunnfjord, jf. Sunnfjord Museums planer under Andre prosjekter.

Nordvestsamisk museumssiida har utarbeidet rom- og funksjonsprogram for Samisk kunstmuseum. Det planlegges ombygging av eksisterende bygning og netto 1011 kvm. nybygg. Programmet omfatter utstillinger, kafé, auditorium, kontorer og magasiner.

Haugesund kommune planlegger et sørvissen-ter ved Haraldshaugen, monumentet for Harald Hårfagres samling av riket. I tillegg planlegges en utstilling i Karmsund Folkemuseum om monumentet og en sti med informasjonsplakater fra museet til monumentet. Kostnadene til prosjektene er beregnet til 12 mill. kroner. Det er søkt om 6 mill. kroner i statstilskudd.

Aust-Agder kulturhistoriske senter mangler hensiktsmessige arealer for rasjonell og effektiv utføring av sine oppgaver. Det planlegges i den

sammenheng et nybygg/tilbygg i tilknytning til det eksisterende senteret på Langsæ. Romprogrammet omfatter et samlet bruttoareal på vel 13 000 kvm., derav nybygg ca. 9 300 kvm. og ombygging av eksisterende arealer ca. 3 800 kvm. Aust-Agder fylkeskommune har søkt staten om 60 pst. av investeringene med unntak av 1 500 kvm. knyttet til den interkommunale arkivordningen, noe som gir en søknad på 127 mill. kroner. Arkitektkonkurranse er avholdt, og forprosjektet igangsatt. Byggestart planlegges til 2009 og ferdigstillelse i løpet av 2011.

Verdensarvsenteret for bergkunst – Alta Museum IKS har planlagt utvidelse av museumsbygningen. Det foreslåtte romprogrammet på brutto 4 380 kvm. omfatter tiltak i den eksisterende bygningen og 1 869 kvm. nybygg. Det planlegges nye utstillingsarealer, publikumsarealer, auditorium, kontorer, magasiner og driftsrom. Finnmark fylkeskommune og Alta kommune har søkt Kultur- og kirkedepartementet om investeringstilskudd.

Stiklestadmuseene avdeling Stjørdal planlegger ny museumsbygning i tilknytning til helleristningsfeltet i Hegra. Romprogrammet på 1 500 kvm. omfatter bl.a. utstillinger, butikk, kafé og kontorer. Kostnadene er estimert til 48 mill. kroner. Planen omfatter også tiltak i uteområdene. Stiklestadmuseene har søkt departementet om 19,2 mill. kroner i tilskudd. Arkitektkonkurransen er gjennomført.

Andre prosjekter

Kultur- og kirkedepartementet gjør oppmerksom på at planene som er listet opp under dette punktet varierer i graden av bearbeiding og avklaring, fra ideer til prosjekterte tiltak. Departementet tar forbehold om at byggesakene ikke er ferdigbehandlet. Listen må derfor ses på som illustrasjon på hvilke typer prosjekter som ønsker statlig finansiering. I alfabetisk rekkefølge foreligger følgende ideer og planer:

Institusjon	Tiltak
Arne Ekeland-galleri, Eidsvoll	Utstillingsarena
De Heibergske Samlinger, Sogn Folkemuseum	Nytt reiselivsmuseum i Balestrand
Domkirkeodden, Hamar	Fellesmagasin for museer i Hedmark
Follo Museum	Nytt museum/trebåtsamling i Asker
Fredrikstad Museum	Ombygging av "Tøihuset" til museum
Halti, Nordreisa	Kvenkultursenter
Ibsen/Hamsun-senter, Grimstad	Nytt litteraturhus

Institusjon	Tiltak
Lofotr Vikingmuseet, Vestvågøy	Utvidelse av museet
Maihaugen, Lillehammer	Magasin for arkiv, bibliotek og museer i Oppland
Museet Kystens Arv, Rissa	Båthall
Museumssenteret i Salhus	Utvidelse av fellesmagasinet
Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum, Trondheim	Tilbygg for tekstilkunst
Nordmøre Museum, Kristiansund	Nytt regionmagasin
Norsk Bergverksmuseum, Kongsberg	Nytt magasin med utstillinger og kontorer
Norsk Folkemuseum, Oslo	Oppgradering av bygninger og nye utstillinger
Norsk Folkemuseum, Oslo	Verksted og lager
Norsk Luftfartsmuseum, Bodø	Ny luftfartsutstilling
Operaen i Kristiansund	Distriktsoperaens hus
Punkt Ø, Moss	Utbygging i sammenheng med fylkesgalleri
Ringve Museum, Trondheim	Utvidelse av museet
Sogn og Fjordane kunstmuseum	Sørvisbygg til Astruptunet
Stavanger Museum	Ny administrasjonsbygning
Sunnfjord Museum, Førde	Utvidelse med bl.a. magasiner
Sør-Varanger museum, Kirkenes	Nytt bygg for Saviomuseet
Telemark Museum, Skien	Nybygg med bl.a. utstillinger, bibliotek, auditorium og kontorer
Telemark og Vestfold Regionteater, Skien	Oppgradering og tilbygg
Vardobaiki, Evenes/Skånland	Lokaler for samisk senter
Vestnorsk Bergkunstsenter Ausevik, Flora	Nytt bergkunstsenter
Vestnorsk Utvandrersenter, Radøy	Utbygging av senteret
Østfoldmuseene	Fellesmagasin for museer i Østfold

Gjennom de ordinære budsjettsøknadene er Kultur- og kirke departementet i tillegg kjent med foreløpige planer om investeringstiltak ved en rekke kulturinstitusjoner. Dels gjelder dette planer og ideer som må utvikles mer eller vurderes nærmere av relevant fagmyndighet før de kan presenteres i investeringsplanen, og dels gjelder det planer og tiltak som departementet vil vurdere i forhold til den delen av spillemidlene som vil gå til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. Listen inneholder ikke kulturhus/flerbrukshus som bare vurderes i forhold til spillemidlene.

I Budsjett-innst. S. nr. 2 (2006-2007) ble departementet anmodet om å komme tilbake i budsjettproposisjonen for 2008 til planene om etablering av Arne Ekeland-galleri på Eidsvoll. Akershus fylkeskommune har opplyst at det arbeides med avklaring vedrørende framtidig disposisjon og tilgang til den samlingen av Arne Ekelands kunst som er planlagt å skulle være basis for etableringen, ved

siden av Akershus fylkeskommunes monumental-samling.

Statlige kulturbygg

I tillegg til prosjekter som omfattes av investeringsplanen bevilges det midler under Fornyings- og administrasjonsdepartementets kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen, til bl.a. nytt operahus. Under Fornyings- og administrasjonsdepartementets kap. 2445 Statsbygg bevilges midler til statlige bibliotek, kunstmuseum og arkiv. Følgende statlige kulturbygg gjennomføres eller planlegges:

Operahusprosjektet

Rapport for 2006

Detaljprosjekteringsarbeidene ble i all hovedsak avsluttet, med unntak av utomhusområder og gangbro over til Oslo S. Utomhusarbeidene er koordinert med Bjørvika Infrastruktur for å sikre

at operabyggets utomhusarealer harmonerer med helheten for de øvrige utbyggingsplanene for Bjørvika.

Byggearbeidene følger i hovedsak planlagt framdrift. Milepælen "tett hus" ble oppnådd høsten 2006 med innmonteringen av de store glassfasadene i foajeen. Arbeidet med å bekle fasader med marmor ble i all hovedsak avsluttet i 2006. Arbeidet med de tekniske entreprisene samt monteringen av det teatertekniske utstyret gikk i hovedsak som planlagt.

Status 2007

Ved utgangen av august 2007 var det utbetalt i overkant av 3 100 mill. kroner, som er i samsvar med budsjettet. Prosjektet har totalt forpliktet for 3 680 mill. kroner.

Første halvår 2007 ble benyttet til å videreføre de bygningsmessige og tekniske entreprisene. Arbeidene i salene samt i scenearealene ble særlig vektlagt.

Som en del av ferdigstillelsen vil det i andre halvår bli gjennomført omfattende testing av de enkelte entreprenørenes leveranser både av tekniske og teatertekniske anlegg for å sikre at bygget og utstyret fungerer som forutsatt. Dette vil også omfatte akustiske målinger i salene, eventuelt med bygningsmessige-/tekniske tilpassinger hvis dette viser seg nødvendig. Midlertidig gangbro fra Oslo S-området skal være etablert senhøstes 2007.

Byggearbeidene er nå inne i en meget arbeidskrevende fase, med fastleggelse av detaljer vedrørende tekniske løsninger, samt selve ferdigstillelsen av bygget.

Som et ledd i opplæringsprosessen trekkes driftspersonell, både fra Den Norske Opera og Statsbygg, inn i testingen av bygget og tilhørende utstyr. Den Norske Opera har som planlagt startet ordinær virksomhet i orkesterprøvesalen og i kullisseverkstedet fra 1. september. Det er planlagt at Den Norske Opera overtar bygget og starter innflytting 18. desember 2007.

Hovedaktiviteter i 2008

Statsbyggs arbeid i 2008 vil i hovedsak bestå i å slutføre opplæringen av brukerne, samt fullføre innreguleringen av tekniske systemer hvor man er avhengig av ordinær bruk. Det vil i tillegg være arbeid med sluttoppgjør for en rekke kontrakter.

Videre er det planlagt gjennomført mindre ombyggingsarbeider for å oppfylle endrede rammevilkår.

Bindende kostnadsramme for operahusprosjektet er 4 356 mill. kroner. Statsbyggs styrings-

ramme er 3 686 mill. kroner. Kostnadstallene er gitt i prisnivå 1. juli 2008. Differansen mellom kostnadsrammen og styringsrammen utgjør en overordnet usikkerhetsavsetning på 670 mill. kroner. Fornyings- og administrasjonsdepartementet har gitt Statsbygg anledning til å disponere ytterligere 150 mill. kroner av denne.

De viktigste årsakene til økningen skriver seg fra to forhold:

- kapasitetsmangel og uvanlig sterk prisstigning i byggebransjen siden 2004
- operahusprosjektet er et svært komplisert byggeprosjekt, der en mot slutten av entreprisene registrerer omfattende endringer og tillegg.

Bevilgning til videreføring av prosjektet er foreslått over Fornyings- og administrasjonsdepartementets budsjett, jf. kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen, med 492 mill. kroner. For brukerutstyrsprosjektet foreslås en bevilgning på 75,7 mill. kroner.

Nasjonalmuseet for kunst

Statsbygg fullfører nå ombyggingen av den tidligere bankbygningen på Bankplassen 3 i tilknytning til en ny paviljong tegnet av arkitekten Sverre Fehn. Etter planen vil bygget overtas av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design høsten 2007 og åpne for publikum tidlig i 2008.

Nødvendig utredningsarbeid for kvalitetssikring av Nasjonalmuseets utbyggingsprosjekt er inne i en avsluttende fase, og når alle forhold er avklart, vil departementet utlyse en åpen, internasjonal arkitektkonkurranse.

I samsvar med de forutsetningene som ble presentert i St.meld. nr. 22 (1999-2000) (ABM-meldingen), siktes det mot en byggeløsning i Tullinløkkaområdet, der museet skal lokaliseres i et nybygg og i nåværende Nasjonalgalleriet og Historisk museum, begge i oppgradert og rehabilitert stand. I samme melding legges det også til grunn at hele utbyggingsprosjektet skal være ferdig i 2014.

Museet har til dels svært vanskelige bygningsmessige forhold i sine nåværende bygninger. Forholdene er av en slik art at bare nybygg og omfattende oppgradering av eksisterende bygninger kan gi museet tilfredsstillende forhold. Det vises for øvrig til omtale av Nasjonalmuseet under kap. 322, post 73.

Eidsvollsbygningen

Det er behov for å oppgradere og tilbakeføre Eidsvollsbygningen til slik den framsto da grunnlovsforsamlingen trådte sammen i 1814. Statsbygg har

igangsatt arbeidet med å registrere bygningens tekniske tilstand, kartlegge behov for historiske og konservator tekniske undersøkelser, registrere brukerfunksjoner og gjennomføre mulighetsstudier. Statsbygg vil også utarbeide forslag til tidsplan der det er forutsatt at tiltakene er gjennomført før 2014. Mulighetsstudien utarbeides i samarbeid med Eidsvoll 1814. Materialet vil også inneholde uttalelse fra Riksantikvaren om rammer for de antikvariske sidene ved restaureringen. Når dette er gjennomført vil Statsbygg anbefale tiltaksprogram med kostnadsestimat.

Saemien Sijte

Saemien Sijte har musealt ansvar for den sørsamiske kulturen. I den forbindelse har institusjonen behov for utvidelse av lokalene med bl.a. en ny permanent utstilling. I tillegg planlegges kontorer som kan leies ut til andre samiske institusjoner. Kultur- og kirke departementet legger til grunn at prosjektet gjennomføres av Statsbygg, og at det gis tilskudd fra departementet til dekning av husleie.

Arkiv

Statsbygg har på oppdrag fra departementet igangsatt utvidelse av fjellmagasinene ved arkivanlegget i Oslo. Statsbygg har utarbeidet forprosjekt for utvidelsen av Statsarkivet i Bergen.

Nye lokaler for Samisk Arkiv vil være en del av Samisk Vitenskapsbygg i Kautokeino. Statsbygg er byggherre. Bygget skal etter planen være ferdig i 2009.

Statsbygg utreder muligheten for lokalisering av Statsarkivet i Hamar som en del av et senter for arkiv, bibliotek og museum på eiendommen Åker gård.

Post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, kan overføres

Under denne posten er det ført opp midler til tiltak på områdene allmenne kulturformål, billedkunst og kunsthåndverk, musikk og scenekunst. Forvaltningsansvaret for tilskudd til tiltakene på denne posten er lagt til Norsk kulturråd.

Det er lagt inn tilskudd til Music Export Norway med 2 mill. kroner for å videreføre og styrke arbeidet med eksport av norsk musikk. Det er også lagt inn tilskudd til Ungdomssymfonikerne med 2 mill. kroner.

Tilskuddet til følgende tiltak er økt:

- tilskuddsordningen for musikkverksteder: 2,5 mill. kroner, herunder 1,8 mill. kroner til styrking av øvingslokaler

- tilskuddsordningen for musikkinstrumenter til skolekorps: 2,4 mill. kroner
- Bergen Rock Aktører: 0,2 mill. kroner
- Ny Musikk: 0,4 mill. kroner
- Valdres Sommersymfoni: 0,1 mill. kroner
- Center for Afrikansk kulturformidling: 0,6 mill. kroner
- Stiftelsen Cosmopolite Scene: 0,5 mill. kroner
- Du Store Verden: 0,7 mill. kroner
- Nordic Black Theatre: 0,8 mill. kroner
- Østfold Teater: 1,0 mill. kroner
- Studium Actoris/Folk i gata-festival: 0,1 mill. kroner.

Tilskuddet til Norsk Rockforbund til forsøk med klubbstøtte for rock og beslektede musikkformer er videreført under denne posten, jf. omtale under kap. 323, post 78.

Tilskuddsordningen for landsomfattende musikkorganisasjoner er økt med 1 mill. kroner. Av dette skal tilskuddet til Musikkens Venners Landsforbund styrkes med 0,25 mill. kroner.

Følgende tiltak som tidligere har fått støtte under denne posten foreslås overført til de kapitler og poster som framgår av oversikten nedenfor:

- Lofoten International Art Festival til kap. 322, post 72
- Stiftelsen Horisont/Mela til kap. 323, post 72
- Cikada (tilskuddet ble tidligere gitt som del av tilskuddet til Ny Musikk) til kap. 323, post 78
- Per Gynt stemnet til kap. 324, post 72
- Grenland Friteater/Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival til kap. 324, post 78.

Post 75 Kulturprogram, kan overføres

Fra og med 1. januar 2007 ble EUs nye rammeprogram for kultur, Kultur 2007, igangsatt.

Det nye rammeprogrammet fremmer et felles-europeisk kulturområde gjennom utvikling av kulturelt samarbeid mellom kunstnere, kulturarbeidere og kulturinstitusjoner og skal stimulere til framvekst av europeisk medborgerskap. Programets overordnede mål er å fremme transnasjonal mobilitet av ansatte i kultursektoren, transnasjonal utveksling av kulturelle og kunstneriske arbeider og produkter, samt interkulturell dialog. Programmet skal også bidra til å styrke Fellesskapets tverrgående politikk, særlig gjennom å fremme ytringsfrihet, styrke bevissthet om viktigheten av å bidra til bærekraftig utvikling og bidra til å bekjempe diskriminering basert på kjønn, rase, etnisk opprinnelse, religion, overbevisninger, alder og seksuell orientering.

Programmet omfatter hele kulturfeltet. Kultur 2007-programmet er ikke inndelt i ulike kunst- og

kultursektorer, men inkluderer alle de områder det forrige kulturprogrammet omfattet. Et prosjekt kan fokusere på én sektor (f.eks. innen visuell kunst, utøvende kunst, kulturarvsformål, litteratur inklusive oversettelser), eller det kan være tverrsektorielt.

EØS/EFTA-landenes finansielle bidrag til EUs kulturprogram fastsettes i henhold til EØS-avtalens artikkel 82. Gjennom behandlingen av St.prp. nr. 45 (2006-2007) samtykket Stortinget til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av EUs rammeprogram om kultursamarbeid (Kultur 2007) i EØS-avtalen. På bakgrunn av dette er det avsatt midler til norsk deltakelse over Kultur- og kirke departementets budsjett. Bidraget skal dekke Norges andel av EØS/EFTA-landenes bidrag til EUs budsjett for programkostnader for Kultur 2007-programmet i det andre året av programperioden.

De årlige utgiftene innenfor rammen av Norges samlede bidrag til programmet vil variere. Det tas forbehold om EUs endelige budsjettvedtak og endringer i utgiftene som følge av valutasingninger.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter midler til en rekke faste tiltak. Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten følger som trykt vedlegg til denne proposisjonen, jf. vedlegg 2.

Det er satt av 3 mill. kroner til tiltak initiert av departementet i Mangfoldsåret, jf. omtalen under programkategori 08.20 Kulturformål. Tilskuddet til Den kulturelle spaserstokken er økt med 5 mill. kroner. I 2008 er det 100 år siden lyrikeren Olav H. Hauge og komponisten Geir Tveitt ble født. Det vil bli gitt et tilskudd til jubileet på til sammen 2,5 mill. kroner fordelt på 2007 og 2008.

Ultima Oslo Contemporary Music Festival og Nationaltheatret har sammen tatt initiativ til en internasjonal biennal samtidskunstfestival i Oslo. Intensjonen er at festivalen bygges opp omkring ressursene i Ultima og den biennale Samtidsfestivalen ved Nationaltheatret med bidrag også fra de andre store kunstinstusjonene i Oslo og at festivalen blir arrangert første gang i 2009. Initiativtakerne ønsker å skape en bred arena for samtidskunst med internasjonal anerkjennelse gjennom egne produksjoner, samproduksjoner og internasjonale gjestespill. Kultur- og kirke departementet ser dette som et interessant initiativ for å styrke samtidskunstens stilling og gi publikum et tilbud på høyt internasjonalt nivå. Departementet legger til grunn at de øvrige offentlig støttede kunstinstusjonene i Oslo inngår i samarbeidet om festivalen

og bidrar med egne ressurser til dette. For å bidra til å gi initiativtakerne et godt grunnlag for å starte planleggingen og forberedelse av festivalen, foreslår departementet en tilsagnsfullmakt på 8 mill. kroner, jf. forslag til vedtak III, med sikte på bevilgning til festivalen i 2009. Vilåarene er at festivalen blir organisert på en måte som sikrer at den har bred forankring i de offentlig støttede kunstinstusjonene i Oslo og slik at festivalen i størst mulig grad bygger på eksisterende ressurser, samt at den etablerte fordelingsnøkkel for tilskuddet til Ultima blir videreført ved at Oslo kommune, eventuelt i et samarbeid med Akershus fylkeskommune, påtar seg å dekke minimum 40 pst. av det offentlige tilskuddet til festivalen. Utgifter til forberedelse av festivalen som påløper i 2008 forutsettes dekket uten noe særskilt statlig tilskudd.

Det er videre lagt inn midler til et utviklingsprosjekt for kulturaktiviteter i kriminalomsorgen med 1 mill. kroner, og tilskudd til Jazzcamp for unge kvinnelige instrumentalister.

Det er lagt inn midler til videreføring av prøveordningen med kulturkort for ungdom i fylkene Østfold, Rogaland, Aust-Agder, Vest-Agder, Buskerud, Hordaland, Møre- og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland.

Departementet er informert om at råds møte for Nordnorsk Kulturråd har vedtatt å legge ned Nordnorsk Kulturråd. Saken må behandles på to råds møter. Endelig behandling av saken er planlagt til oktober 2007. Det er ikke lagt inn tilskudd til Nordnorsk kulturråd for 2008.

Post 79 Til disposisjon

Bevilgningene på kulturbudsjettet utenom denne posten er i sin helhet bundet til bestemte mottakere eller tilskuddsordninger. Det er imidlertid nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke uforutsette behov av særskilt karakter som oppstår i budsjettåret. Eksterne søknader om enkelttilskudd og prosjektstøtte vil normalt bli oversendt Norsk kulturråd for behandling.

Post 82 Nobels fredssenter

Til drift av Nobels Fredssenter foreslås et tilskudd på 21,3 mill. kroner. Dette innebærer en økning av det statlige tilskuddet på 4 mill. kroner i forhold til 2007. Staten dekker i 2008 senterets utgifter til husleie, samt deler av øvrig drift. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelse av disse, særskilte arrangementer og andre aktiviteter, forutsettes fremdeles dekket ved hjelp av andre inntekter.

Post 83 Stavanger europeisk kulturhovedstad

Stavanger og omegn er utpekt av EU til å være europeisk kulturhovedstad i 2008 sammen med Liverpool. Tiltaket har en totalramme på 300 mill. kroner. Stortinget fattet 16. juni 2003 følgende vedtak, jf. St.prp. nr. 69 (2002-2003) og Innst. S. nr. 248 (2002-2003):

”Stortinget samtykker i at Kultur- og kirkedepartementet gir tilsagn til Stavanger og Sandnes kommuner samt Rogaland fylkeskommune om et statstilskudd på inntil en tredjedel av driftsutgiftene ved gjennomføring av det europeiske kulturhovedstadsåret, dersom Stavan-

ger-regionen tildeles status som europeisk kulturhovedstad i år 2008. Støtten er begrenset oppad til 100 mill. kroner og fordeles over årene 2006-2008.”

Tilskuddet i 2006 var på 20 mill. kroner og i 2007 på 40 mill. kroner. Av det gitte tilsagnet gjenstår det å bevilge 40 mill. kroner for 2008.

Rapport 2006

Norsk kulturråd

Norsk kulturråd tildelte i 2006 midler i tråd med følgende hovedfordeling, vedtatt ved kongelig resolusjon:

Tabell 9.1 Norsk kulturfond - hovedfordeling 2005-2007:

	(i 1 000 kr)		
	2005	2006	2007
Litteratur	79 369	90 798	96 802
Tidsskrift	2 759	2 809	3 809
Musikk	65 391	77 267	86 787
Billedkunst og kunsthåndverk	14 571	16 333	14 454
Kulturvern	15 528	15 808	8 474
Barne- og ungdomskultur	8 737	9 294	11 294
Scenekunst:			
- frie sceniske grupper	29 000	20 500	21 200
- andre tiltak scenekunst	8 880	9 024	10 429
Dans ¹		16 000	16 599
Rom for kunst/andre formål	29 983	29 194	30 286
Sum	254 218	287 027	300 134

¹ Fra 2006 er det avsatt midler til en egen tilskuddsordning for dans

Hovedområder

Fondet har som formål å stimulere skapende virksomhet innenfor litteratur og kunst, verne om kulturarven og formidle kulturgodene til så mange som mulig. Ved siden av innkjøpsordningene for litteratur, billedkunst og fonogram går fondsmidlene i hovedsak til prosjekter etter søknad. I tillegg tar Norsk kulturråd selv initiativ til prosjekter. I tildelingene er det lagt særlig vekt på å støtte nyskapende kunst, nye kunstneriske uttrykksformer og å stimulere til nye formidlingsmåter for kunst og kultur.

Antallet søknader var 5 843 i 2006 og tildelingene utgjorde tilnærmet 36 pst. av samlet søknadsbeløp. Tilsvarende tall for 2005 var 6 068 søknader og en tildeling på 34 pst. av søknadsbeløpet. Justert for innkjøpsordningene for litteratur, var tildelingsprosenten 26 pst. i 2006 og 24 pst. i 2005.

Litteratur

Målet er å sikre et bredest og best mulig tilbud av nye bøker innenfor gitte sjangrer, av allmenne kulturtidsskrift og nye norske tegneserier. Tilskuddene til litteraturformål er i stor grad knyttet til

innkjøpsordninger for litteratur, hvorav ordningene for innkjøp av ny norsk skjønnlitteratur til voksne, barn og unge utgjør de største avsetnin-

gene. Tabellen under viser innkjøp i 2006 sammenlignet med innkjøp i 2005.

Tabell 9.2 Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2005 og 2006:

	2005	2006
Innkjøpsordningen for skjønnlitteratur - voksne	197	216
Innkjøpsordningen for skjønnlitteratur – barn/unge	128	121
Innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur	65	70
Innkjøpsordningen for faglitteratur barn/unge	20	19
Innkjøpsordningen for sakprosa	32	50

Av 70 titler under ordningen for oversatt skjønnlitteratur, ble fem titler oversatt til norsk fra de største minoritetsspråkene i Norge. Under avsetningen for tidsskrift fikk 47 tidsskrift støtte.

Musikk

Hovedmålet på musikkområdet er å støtte skapende og utøvende virksomhet på et høyt kunstne-

risk nivå. Videreutvikling av ulike kunstarenaer har vært et viktig innsatsområde de seneste årene.

I 2006 mottok Kulturrådet totalt 3 145 søknader om tilskudd til musikkformål hvorav 1 177 ble innvilget. Tilsvarende tall for 2005 var 3 301 søknader hvorav 1 233 fikk støtte.

Tabell 9.3 Antallet tiltak det ble gitt tilskudd til i 2005 og 2006:

	2005	2006
Festivaler	59	66
Ensembler	74	94
Innkjøpte fonogram	123	130
Bestillingsverk	82	83
Kirkemusikk	26	31
Turné- og arrangørstøtte for rock - og populærmusikk	125	125
Flerkulturelle musikktiltak	32	38

Billedkunst og kunsthåndverk

Målet er å stimulere til skapende virksomhet innenfor billedkunst, kunsthåndverk og kunstnerisk fotografi og å stimulere til utprøving av nye formidlingsformer med sikte på å øke publikums adgang til og forståelse av kunst. Prioriterte innsatsområder har vært kunst og offentlighet, kunstproduksjon og kunstformidling, en internasjonal kunstarena, kunst og digital teknologi samt forskning og bevaring. Av 677 søknader fikk 235 tilskudd i 2006. Tilsvarende tall for 2005 var 694 søknader og 299 tildelinger.

Kulturvern

Innenfor avsetningen til kulturvern hadde Kulturrådet i 2006 som mål å stimulere prosjektbasert arbeid med bevaring, dokumentasjon og formidling av materiale som gir grunnlag for økt kunnskap om kultur og levemåter i Norge, samt å dokumentere og formidle endringsprosesser og dokumentere den historiske dimensjon i samfunnsutviklingen fram til i dag. I 2006 ble det behandlet 290 søknader. Det ble totalt gitt tilskudd til 166 tiltak, hvorav 33 var knyttet til kulturelt mangfold. I 2005 ble det totalt gitt tilskudd til 156 prosjekter.

Rom for kunst

Norsk kulturråd har prioritert tilskudd til bygg og rom for produksjon og formidling av profesjonell kunstnerisk virksomhet innenfor scenekunst, billedkunst/design, kunsthåndverk, litteratur og musikk. Det ble søkt om tilskudd til 88 prosjekter, hvorav 37 fikk tilskudd. Særlige innsatsområder er prosjekter med vekt på infrastruktur for uavhengige produksjoner/prosjektbasert kunst, nye uttrykk og medier, samt tverrfaglige og sjangeroverskridende prosjekter. Det ble i 2006 gitt tilskudd til tre prosjekter som er særlig tilpasset kulturelle minoriteters behov.

Barne- og ungdomskultur

Målet er å bidra til igangsetting av nyskapende kunst- og kulturprosjekter og å stimulere til økt kvalitet i kunst- og kulturtilbudene til barn og unge over hele landet. Å initiere, utvikle og følge opp forsøksprosjekter der kunst/kunstnere og barn/ungdom kan møtes, var et særlig innsatsområde i 2006. I tillegg er barn og unges deltakelse innenfor en profesjonell ramme vektlagt. Utviklingsarbeidet har vært rettet mot området scenekunst. Av 238 søknader fikk 103 tilskudd i 2006. Tilsvarende tall for 2005 var 315 søknader og 95 tilskudd. Som følge av Den kulturelle skolesekken har tiltak for førskolebarn og for ungdom over 16 år vært prioritert.

Scenekunst og dans

Norsk kulturråd har et ansvar for scenekunsten utenfor de faste institusjonene. Særlige innsatsområder har vært å styrke scenekunstens rolle og rom i offentligheten, å styrke produksjon og dokumentasjon av scenekunst og å heve kvaliteten på scenekunst for og blant barn og unge. Målet er å øke bevisstheten om og refleksjon rundt scenekunst, å kartlegge initiativ og ideer som innvirker direkte på tendenser i feltet og å stimulere til målrettet utforskning, produksjon og formidling. Under avsetningen til scenekunst ble det behandlet 817 søknader hvorav tilskudd ble gitt til 295 prosjekter. I 2005 mottok Kulturrådet totalt 826 søknader på scenekunstheltet, og 299 fikk tilskudd.

Det er fra 2006 etablert en egen avsetning for dans under ordningen for fri scenekunst.

Av totalt 369 søknader under ordningen for fri scenekunst, var 92 søknader rettet mot danseprosjekter. Det ble gitt tilskudd til 93 prosjekter innen dans, teater, musikkteater og performance. 24 prosjekter fikk tilsagn om midler for 2007. Tre prosjekter fikk tilsagn for 2008, og ett prosjekt fikk til-

sagn for 2009. 16 prosjekter hadde barn og unge som målgrupper. I tildelingen ble det lagt vekt på flerårige prosjekter, sjangerspredning innenfor feltet, nyrekruttering og geografisk spredning.

Totalt i 2006 ble det vist 1 694 forestillinger innen scenekunst, hvorav 324 var danseforestillinger og 1 249 forestillinger for barn og unge samt forestillinger der barn var inkludert i publikumsgruppen. Disse forestillingene fikk produksjonstilskudd fra Norsk kulturråd i perioden 2001-2006.

I 2006 ga Kulturrådet tilskudd til 63 gjestespill i inn- og utland. I 2005 var antallet 70 gjestespill.

Forskning, utredning og evaluering

Målet for virksomheten er å knytte langsiktige perspektiver og ambisjoner til Kulturrådets forskningsinnsats med sikte på å øke forskningens relevans og nytte for rådets arbeid. Utredningene skal fange opp, undersøke og analysere større saksforhold, tendenser og endringsprosesser i kulturlivet. Alle faste støtteordninger og budsjettavsetninger skal evalueres med jevne mellomrom. Prosjekter som har mottatt støtte på mer enn 1 mill. kroner evalueres for å gi kunnskap om resultater og erfaringer fra forsøksprosjekter og flerårige programmer der Kulturrådet har bidratt med finansieringen. Det er initiert og produsert forskningsbaserte utredninger og evalueringer av ulike typer og format i 2006.

Nasjonale kulturbygg

Statsbygg har hatt byggherreansvaret for Glomdalsmuseets avdeling for romanifolkets kultur og historie og Østsamisk museum i Neiden. Bygningen gir funksjonelle lokaler for teatret og har vel fungerende publikumsarealer. Byggeprosjektet ved Glomdalsmuseet omfattet både ombygging av eksisterende bygning og nytt tilbygg. Det ble åpnet for publikum våren 2006. Det er lagt vekt på at bygningene skal fungere godt både for drift og for publikum. Nybygget har bidratt til å heve museumsanleggets arkitektoniske kvalitet. Hovedinngangen og nybygget er utformet slik at orienterbarheten i anlegget er god.

Forprosjektet for Østsamisk museum ble i 2006 bearbejdet av Statsbygg i samarbeid med Østsamisk museum og prosjektets arkitekt. Byggingen ble igangsatt sommeren 2007.

Kulturprogram

EUs første rammeprogram for kultur, Kultur 2000-programmet, ble avsluttet i 2006. Norge deltok i programmet på lik linje med aktører fra EUs med-

lemsland. Kultur- og kirke departementet har hatt ansvar for den norske deltakelsen i programmet, mens Norsk kulturråd har informert og gitt råd og veiledning til norske kulturaktører.

Norske kulturaktører har vist stor interesse for deltakelse i programmet. Siden 2000 har over 100 norske kulturvirksomheter vært involvert i europeiske samarbeidsprosjekter med støtte fra Kultur 2000. 109 søknader med norsk ledelse har blitt fremmet i løpet av programperioden. Av disse fikk 16 prosjekter støtte, noe som innebærer en økonomisk støtte på ca. 40 mill. kroner. I tillegg har et stort antall norske operatører som har deltatt som samarbeidspartnere i prosjekter ledet av operatører fra andre land, hatt nytte av programmet, både i form av direkte og indirekte økonomisk støtte og i form av nettverksbygging og kunnskaps- og kulturutveksling. Til sammen har 75 prosjekter med norske deltakere fått ca. 187 mill. kroner i tilskudd fra EU i perioden. Samarbeidsprosjektene har vært reelle partnerskap som de enkelte virksomhetene har investert tid, ressurser og penger i.

Kultur 2000 har også bidratt til at det norske publikummet har fått tilgang til ny litteratur fra hele Europa på sitt eget språk. Hensikten med ordningen er å gjøre europeisk litteratur tilgjengelig for et bredt publikum og på den måten ivareta Europas språklige og litterære mangfold. Særlig for små språkgrupper har denne tilskuddsordningen vært viktig. Flere norske forlag har fått støtte til oversettelser. 207 titler utenlandsk samtidslitteratur er oversatt til norsk, og de norske deltagende forlagene har i løpet av perioden mottatt ca. 11 mill. kroner i EU-støtte til oversettelser. Videre er 53 titler innen norsk samtidslitteratur i løpet av den

samme perioden blitt oversatt til andre europeiske språk med støtte fra programmet.

Norges utgifter til dekning av programkostnader og administrasjon for perioden 2000-2006 beløp seg til sammenligning til ca. 41 mill. kroner.

Gjennom arbeidet i forvaltningskomiteen for Kultur 2000-programmet har Norge etablert gode kontakter med både Kommisjonens representanter og representanter for de landene som deltar i programmet. Særlig har det gode samarbeidet mellom de skandinaviske landene på kulturområdet blitt styrket og videreutviklet i løpet av programperioden. De nordiske landene har i hovedsak sammenfallende synspunkter på området. Norge samarbeider også aktivt med en rekke av både de opprinnelige og de nye medlemslandene i EU.

Samiske kulturformål

Bevilgningen til samiske kulturformål er økt med totalt 15,3 mill. kroner over de siste to årene. Bevilgningen omfattet 3 mill. kroner til investeringer i samiske bokbusser og 1 mill. kroner til den samiske museumsreformen. I tillegg inngikk 0,2 mill. kroner til innkjøp av samtidskunst ved De Samiske Samlinger. Sametinget har bl.a. brukt økningen til å styrke Beaivváš Sámi Teáhter, Samisk kulturfond og samiske forlag. Sametinget har også gitt et tilskudd til Sydsamisk Teater fra 2006.

Fond for lyd og bilde

Midlene til Fond for lyd og bilde er de siste to år fordelt på følgende måte:

Tabell 9.4 Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2005-2006:

	(i 1 000 kr)	
	2005	2006
Fonogram/produsenter	3 207	
Fonogram/ kunstnere	2 012	
Fonogramproduksjon ¹		5 559
Video/film	5 876	6 240
Musikk	3 307	3 508
Tekst	1 467	1 554
Scene	2 479	2 633
Til disposisjon for styret	2 741	4 110
Sum	21 089	23 604

¹ I 2006 er fagutvalgene fonogram/produsent og fonogram/kunstnere slått sammen til ett fagutvalg for fonogramproduksjon

Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2006 var på 21,5 mill. kroner, mens tildelinger fra fondet i 2006 var på vel 23,6 mill. kroner. Differansen skyldes tilbakeføring av midler fra ikke fullførte prosjekter. Midlene ble i 2006 fordelt på 572 prosjekter. Samlet søknadssum til fondet i 2006 var på vel 277 mill. kroner.

Hundreårsmarkeringen Norge 2005 AS

Da det våren 2005 ble klart at det var oppstått en betydelig økonomisk underdekning i Hundreårsmarkeringen Norge 2005 AS, ble det i proposisjon til Stortinget anmodet om tilleggsbevilgning og samtidig opplyst at departementet ville gi Stortinget en fullstendig redegjørelse for selskapets økonomiforvaltning når selskapets sluttregnskap foreligger.

Departementet har lagt vekt på at de faktiske forhold til saken blir framstilt med størst mulig grad av sikkerhet, og at det foretas en vurdering av forholdet til relevant lovgivning. Regjeringsadvokaten ble derfor bedt om å besørge en gjennomgåelse som ivaretar dette. Regjeringsadvokatens redegjørelse forelå i brev av 15. september 2006, og er redegjort for i St. prp. nr. 1 (2006-2007) Kultur- og kirkedepartementet der rapportens sammendrag er tatt inn. Det vises til Regjeringsadvokatens rapport, som følger denne proposisjon som uttrykt vedlegg.

Sluttregnskapet for Hundreårsmarkeringen Norge AS ble avgitt og behandlet i avsluttende generalforsamling i selskapet 7. september 2007. Etter avsluttende generalforsamling er kr. 4 590 017 tilbakeført til statskassen. I alle hovedsak refererer dette beløpet seg til feilaktig ikke-fra-dragsført inngående MVA i perioden 2002-2005, som senere ble tilbakebetalt til selskapet. Grunnlaget er dermed til stede for å gi en endelig redegjørelse for selskapets økonomiforvaltning. I Styrets sluttrapport er disse forhold omtalt slik:

”NORGE 2005 AS var ved årsskiftet 2004/2005 teknisk konkurs. Selskapets fortsatte drift, og derved mye av det offisielle programmet, var sterkt truet, men ble sikret gjennom to tilleggsbevilgninger fra Stortinget.

I april 2005 varslet styret selskapets eier om et forventet underskudd for året på 26,9 millioner kroner, hvorpå det stilte sine plasser til disposisjon. Et helt nytt styre ble valgt, med oppgave å gjennomføre det oppdrag selskapet hadde påtatt seg. Det nye styret ble pålagt å foreta en gjennomgang av selskapets økonomistyring [...] samt andre forhold som hadde

brakt NORGE 2005 AS i den kritiske situasjon det befant seg.

Det nye styret vurderte situasjonen som vesentlig mer alvorlig enn det avgåtte styret, og estimerte, etter at en grundig økonomisk gjennomgang var foretatt, underskuddet for 2005 til 50,1 millioner, inkl. avviklingskostnader. Det nye styret møtte et selskap i økonomisk krise, med behov for betydelige organisasjonsmessige endringer. Det nye styret konstaterte at selskapets ledelse ikke hadde utarbeidet noen strategisk plattform eller administrativ styringsplan for de krevende oppgaver selskapet skulle løse. Det nye styret fastslo videre at det ikke var blitt reagert på mangler ved selskapets ledelse, herunder fravær av organisatorisk struktur, hvor bl.a. helt sentrale, ordinære ledelsesfunksjoner ikke var ivaretatt. Styret påpekte videre manglende oversikt og i realiteten fiktive budsjettstørrelser på inntektssiden. Det nye styret konstaterte videre at det var vanskelig å se hva som var blitt styrebehandlet, på hvilket grunnlag, samt hva daglig leder hadde fått styrets samtykke til.

Det nye styret tok fatt i krisen ved umiddelbart å engasjere ny daglig leder og gjennomgå selskapets ledelse og økonomistyring, for å gjenvinne styring med virksomheten. Organisasjonsmessige endringer for å tilpasse kompetanse og kapasitet til gjenværende oppgaver ble iverksatt, inkl. avvikling av fem tilsetningsforhold i administrasjonen og oppsigelse av leverandøravtaler. Derved opplevde organisasjonen umiddelbar styrket teambygging og effektivitet, med stor og positiv følge for virksomheten under resten av året. Selv med de organisatoriske endringer som ble iverksatt, var det for sent i vesentlig grad å oppnå besparelser eller sikre nevneverdige inntektsøkninger. Selskapet var også juridisk forpliktet av avtaler som var inngått, hvilket ytterligere reduserte muligheten for større besparelser.

Den opprinnelige anmodning om tilleggsbevilgning på 26,9 millioner, basert på det avgåtte styrets underskuddsestimert fra april, ble vedtatt av Stortinget i juni, samtidig med at det nye styret – med bakgrunn i de ledelsesmessige grep, og den økonomiske gjennomgang som var foretatt – konkluderte med at samlet underskudd mest sannsynlig ville beløpe seg til 50,1 millioner. Dette ble i brev av 8. juni 2005 meddelt eier, som deretter orienterte Stortinget. Regjeringen gikk i den oppståtte situasjonen inn for at markeringen skulle gjennomføres som planlagt, og innstilte på at nødvendige økonomiske tilleggsressurser skulle tilføres selskapet. Etter en for-

nyet gjennomgang nedjusterte styret i oktober merbehovet til 49,8 millioner, hvorpå Stortinget økte bevilgningen til markeringen med 22,9 millioner – ut over den tilleggsbevilgning på 26,9 millioner som var vedtatt i juni.

Samtidig som NORGE 2005 AS befant seg i en alvorlig krise, utførte selskapets medarbeidere løpende et stort og solid arbeid innen de forskjellige arbeidsfelt. Med gjenvunnet styring og fornyet motivasjon kunne programmet i all hovedsak gjennomføres som planlagt.

Markeringen

Selskapets hovedoppgave var dels å utvikle og gjennomføre et offisielt program for hundreårsmarkeringen, dels å bidra til koordinering av øvrige initiativ. Hovedfokus var på programmet for 2005 og de prosjekt der NORGE 2005 AS selv var direkte involvert. Selve feiringen fant sted i 2005, og det offisielle programmet omfattet aktiviteter fra 5. februar til 26. november. En rekke prosjekt ble iverksatt før dette; noen strakk seg inn i 2006/07.

Koordinering

En av selskapets hovedoppgaver var å fungere som et sentralt koordineringsledd for feiringen i Norge. Dette gjaldt primært offisielle aktiviteter, iverksatt at det offentlige Norge, samt prosjekt der NORGE 2005 AS selv var direkte inne.

Selskapet hadde også en viktig rolle som pådriver, en katalysator og koordinator, for feiringen. Selskapet ble som sådan et knutepunkt for et stort antall aktører, og bidro til å etablere kontakt mellom ulike kulturaktører og andre som ønsket å delta i markeringen.

Det var i utgangspunktet ikke avklart fra Stortinget eller departementet om jubileet også skulle markeres i utlandet, og hvem som i så fall skulle ha ansvaret for en slik markering. Utenriksdepartementet (UD) ønsket å benytte anledningen til å styrke det såkalte bredde-diplomati, og bruke jubileet til en manifestasjon av norsk kultur utenlands, og derigjennom styrke Norges omdømme. En avklaring med UD i 2004 medførte at ansvar for planlegging og gjennomføring av tiltak utenfor Norge ble lagt dit, og departementet utarbeidet det sk. Utenlandsprogrammet, i samråd med NORGE 2005 AS.

Selskapet satte derfor ikke av midler til egne programaktiviteter i utlandet, derimot en ramme på 5,0 millioner til felles prosjekt med UD. NORGE 2005 AS samarbeidet også med UD om enkelte prosjekt, særlig i Sverige. Ikke minst takket være innsats fra den norske ambassade i Stockholm, ble det fra norsk side

gjennomført en omfattende markering i Sverige. Samtidig bidro svenske myndigheter og institusjoner i utstrakt grad med sine tiltak i Sverige – og den svenske ambassade i Oslo til markeringen i Norge.

Flere land bidro til å markere unionsoppløsningen med tiltak i Norge, vesentlig gjennom sine ambassader. Med ansvar for aktivitetene i Norge bidro NORGE 2005 AS, i samarbeid med UD, til å koordinere andre lands deltakelse på den hjemlige arena. British Council, Goethe-Institut og Voksenåsen var blant de kulturinstanser som gjennomførte egne program i Norge.

Slottet, Regjeringen og Stortinget planla og gjennomførte egne aktiviteter, koordinert gjennom kontaktutvalget ved SMK og samordnet med NORGE 2005 AS.

Programmet

Programutviklingen skjedde fra 2001, med utgangspunkt i føringer fra myndighetene og selskapets styre. En føring fra Stortinget og Kulturdepartementet var at markeringen skulle skje på landsbasis, og at den skulle bidra til å se både tilbake og framover, så vel som å betrakte samtiden. Derav kom tredelingen fortid—samtid—framtid, som ble stående ved lag. Derved la selskapet i sin programutforming fra starten av vekt på at markeringen skulle bidra til å skape forståelse for det forandringens hundreår Norge hadde lagt bak seg, opplevelser av det samtidige Norge og forventninger til framtiden. Hundreårsmarkeringen skulle slik bli noe mer enn et historisk jubileum. Selskapet la i sitt programarbeid videre til grunn at feiringen skulle belyse det sammensatte Norge, gjensidig avhengighet og samspillet med omverdenen. En opprinnelig føring fra departementet, at den bilaterale markeringen med Sverige ikke var ment å utgjøre noe vesentlig del av satsingen, ble også endret – og den norsk-svenske dimensjonen ble en sentral del av selskapets virksomhet. Dertil skulle programmet spenne vidt i befolkningen. Stortinget ga i 1998 også som føring at tusenårsfeiringen og hundreårsmarkeringen skulle reflektere den pågående verdidebatt. Selv om denne var langt mer framtrædende mot 2000 enn oppunder 2005, ble verdidimensjonen inkludert i programutforming. En målsetting for programmet var at det skulle være utadvendt og åpent, at det skulle engasjere, gi gode opplevelser og stimulere til debatt og nytenking.

Programutviklingen var en dynamisk prosess, der enkelte betoningene ble endret under-

veis. Bl.a. med bakgrunn i en vektlegging av at den nasjonale markeringen i 2005 skulle stå i en internasjonal kontekst, endte man med en programprofil som vesentlig så på Norge som en Verdensborger i 100 år – med Norges posisjon i verden så vel som verdens påvirkning på Norge; i fortid, samtid og framtid. Dette var en videreutvikling av det opprinnelige navn gitt programmet, da det ble lansert i 2003: En egen stemme.

Den offisielle markeringen ble innledet med åpningsforestilling i Drammens Teater 5. februar, og offisielt avrundet med avslutningsforestillingen i Oslo Spektrum 26. november. Totalt inngikk mer enn 140 prosjekt i det offisielle programmet.

Prosjektstøtte

En hovedfunksjon for NORGE 2005 AS var å invitere til samarbeid og inspirere til aktivitet innenfor rammen av hundreårsjubileet. Selskapet bidro således bl.a. til et nettverk mellom kulturetatene i landets ni største byer, som dels er videreført. I tillegg til flere arrangement i egen regi, var NORGE 2005 AS involvert i en rekke tiltak initiert og gjennomført av samarbeidspartnere, til dels med økonomisk støtte fra selskapet. Samtidig ble en rekke arrangement, også flere som inngikk i det offisielle programmet, avholdt uten økonomisk støtte, men med bistand i form av markedsføring eller på annen måte.

Styret la tidlig til grunn at programmet skulle fungere som en arena for både offentlige og private initiativ. Delfinansiering fra selskapet skulle utløse et betydelig privat og offentlig engasjement – faglig og økonomisk. Tidlig ble et såkalt 25 %-prinsipp formulert, hvorved selskapets bidrag samlet sett skulle utgjøre rundt en firedel av prosjektkostnad. Bidraget ble høyere i enkelte tilfeller, lavere i andre. NORGE 2005 AS fullfinansierte i utgangspunktet ingen prosjekt.

Fra starten ble det lagt til grunn at færre, men noe større, prosjekt skulle støttes; primært slike som kunne gi resultater av varig verdi, også med henblikk på aktuelle kulturpolitiske målsettinger. Derfor, og med bakgrunn i erfaringer fra tusenårsfeiringen, ble muligheten for tilskudd til prosjekt ikke offentlig utlyst. I stedet ble invitasjon sendt til institusjoner, kommuner og organisasjoner i 2001–02, og henvendelser gjort til aktuelle partnere og sentrale institusjoner over hele landet. Dette resulterte i mange initiativ som ble videreutviklet i samarbeid med NORGE 2005 AS – og mange ble tatt opp som programelement og mottok støtte, med krav om

innlevert revidert regnskap ved tildelinger over 100.000. I tillegg mottok selskapet nærmere tusen søknader på fritt grunnlag, som ble vurdert; enkelte av disse mottok også støtte.

En sentral retningslinje i utvelgelsen var at prosjektene skulle gjennomføres på ulike steder landet rundt, men at de tematisk og på annet vis fortrinnsvis skulle henvende seg til hele landet. Selskapet la til grunn at den primære målgruppe var publikum i Norge, og la i vurdering av søknader vekt på den internasjonale og flerkulturelle dimensjon ved programmet. Prosjekt med potensiell langsiktig verdi var ønsket. Gjennomføringsevne ble tillagt betydelig vekt ved vurderingen av støtte.

Invitasjonen til samarbeid, med mulighet for å søke økonomisk støtte, var åpen og ikke knyttet til spesielle typer prosjekt. Samtidig ble det vist til en ambisjon om å utvikle prosjekt spesielt innen musikk, scenekunst, film og litteratur.

Selskapet ga for perioden 2001–2005 prosjektstøtte på i alt nærmere 100 millioner kroner (inkl. etterbetalinger i 2006) – fordelt på rundt 140 forskjellige tiltak. Tilskuddene fra NORGE 2005 AS beløp seg til ca. 25–30 % av total prosjektkostnad for aktivitetene i det offisielle programmet. Støtten til enkeltprosjekt varierte i størrelse fra 6,0 millioner til ca. 25.000. Særlig omfattende var også støtten, gjennom rammeavtaler som omfattet flere tiltak, til de to medieselskapene TV2 (8,5 millioner) og NRK (7,7 millioner).

Med noen få unntak ble prosjekt støttet av selskapet gjennomført i henhold til planen; bare et fåtall ble ikke realisert; særlig "Kulturbro Øresund" og "Hundreårsdebatten", sistnevnte – med tilliggende delprosjekt – ble kansellert som ledd i sparetiltakene som følge av den økonomiske krisen. Prosjektet "Lesestykker", en årlig gratis bok til elever i videregående skole, 1999–2005, ble i 2003 terminert, og bøkene for 2004 og 2005 ikke utgitt.

En tvistesak med selskapet Fifu AS, som hadde oppdraget med å arrangere to konserter i Bergen (med Anastasia og Black Sabbath), ble i 2006 løst ved forlik. Ifølge avtalen sto Fifu AS økonomisk ansvarlig for arrangementene, men NORGE 2005 AS ble like fullt belastet kostnader forbundet med dem. Avtalen ble våren 2005 vurdert til ikke å kunne sies opp uten betydelige tap for NORGE 2005 AS. I april 2006 valgte styret å dekke de omstridte utgiftene, framfor å iverksette en tids- og kostnadskrevende prosess i rettsapparatet.

Prosjekt

Spennvidden i aktivitetene – innenfor og i tillegg til det offisielle programmet – var svært stor, både i forhold til tema og teknikk så vel som omfang. Ved innledning av det offisielle programmet, 5. februar, var flere arrangement allerede gjennomført, med åpningen av Friluftslivets år – Miljøverndepartementets bidrag til jubileet – som det første, 8. januar.

Egne aktiviteter

Til hovedarrangementene i direkte regi av NORGE 2005 AS, hørte åpningsforestillingen i Drammens Teater 5. februar, konserten på Rådhusplassen i Oslo 7. juni og den avsluttende festforestillingen i Oslo Spektrum 27. november. Alle tre ble direkte-sendt på fjernsyn.

Til de mest omfattende prosjekt selskapet for øvrig bidro til samarbeid om, hørte ni temautstillinger landet rundt. [...]

Andre aktiviteter

Samtidskunstutstillingen "Kyss frosken" i Oslo var det enkeltstående prosjekt som mottok størst økonomisk støtte fra NORGE 2005 AS – og som samtidig hadde et betydelig besøkstall. Flere dokumentarproduksjoner ble også gitt betydelig støtte, hvor tv-seriene "Drømmen om Norge" (12 avsnitt på NRK) og "Alt for Norge" (12 episoder på TV2) alene hadde en samlet seeroppslutning på ca. ti millioner.

Adskillige bøker ble utgitt i tilknytning til jubileet, flere også med støtte fra selskapet. Tema strakte seg fra fagbøker omkring unionsoppløsningen og norsk-svensk historie, via biografier, en bok om barn og et leksikon over norsk populærmusikk fra 1905, til et verk om norsk polarhistorie. På musikkfeltet støttet NORGE 2005 AS flere prosjekt, bl.a. konsertserier og turneer, samt den nyskrevne operaen "Aurora" – og "Tryllefløyta", en norsk-svensk folkemusikkversjon av Mozarts opera. Media bidro også sterkt til oppmerksomhet rundt jubileet i 2005, så vel som til kunnskap om hendelsene i 1905; en rekke aviser hadde egne 1905-bilag.

Gjennom radio, tv, aviser og Internett ble det også skapt interesse omkring jubileet gjennom ulike kåringer. Eksempelvis kåret VG århundrets øyeblikk (frigjøringen i 1945); NRK århundrets borger (H M Kong Olav 5); Finansavisen århundrets gründer (Kjell Inge Røkke); bygnæringen i samarbeid med Nitimen århundrets norske byggverk (Atlantehavsveien).

Scenekunstens bidrag til jubileet, som selskapet støttet, besto bl.a. av et samarbeid med

Nationaltheatret rundt dets to oppsetninger "Krig" av Lars Norén og "Speer" av David Edgar. En norsk-svensk dramatikerkonkurranse førte til oppsetting av stykket "Frank" på Det Norske Teatret i Oslo og Stadsteatern i Stockholm. MultiMelafestivalen i Oslo var det største flerkulturelle arrangement. NORGE 2005 AS var også involvert i kulturhistoriske prosjekt som "Mat og kulturlandskap" (bl.a. om lokale mattradisjoner), "Hundreårsvisningen" (100 antrekk fra 100 år) og "Typisk norsk?" (norsk kunsthåndverk i 100 år). Utstillingen "Norsk i 100" bidro spesielt til å formidle og forstå utviklingen av det norske samfunn gjennom en slekt i hundre år, og ga også innblikk i norsk innvandringshistorie.

Regionalt var særlig de seks hundreårsfestivalene ramme rundt en lang rekke aktiviteter, med start i Oslo i juni; deretter i Bergen, Kristiansand, Stavanger og Sandnes, Trondheim og Tromsø. Lokalt ble det, over hele landet, gjennomført et stort antall tiltak. Lokale initiativ omfattet også idrett og friluftsliv, bl.a. "Hundreårsmarsjen" med 84.230 deltakere. Innen rammen av Friluftslivets år ble det gjennomført anslagsvis 2000 lokale arrangement.

Den norsk-svenske dimensjonen ble sentral i programmet, og omfattet flere tiltak, inkl. åpningen av Svenesundsbroen og svensk dag i Oslo, "Grensland/Gränsländ", et samarbeid mellom 18 kommuner i Norge og Sverige, og et seminar om Folke Bernadotte og De hvite busene på Voksenåsen. Utstillingen "Norge 1814–2005: Nordmenn og svensker" belyste bl.a. problemstillingen nasjonal identitet; vist på Norsk Folkemuseum i Oslo og Nordiska Museet i Stockholm. Utstillingen "Broderfolkets vel / Brödrarfokens väl, om Bernadottekongene og deres tid, ble vist på Maihaugen i Lillehammer og på Livrustkammaren i Stockholm. Rundt 23. september var det flere arrangement i Karlstad – 100 år etter at enighet der ble oppnådd om en fredelig unionsoppløsning. "Prosjekt 1905", forankret ved Universitetet i Oslo og støttet av Riksbankens Jubileumsfond og NORGE 2005 AS, var et norsk-svensk historikersamarbeid, som omfattet både forskning og formidling.

Flere arrangement hadde internasjonal karakter eller tema, derunder konferanser og seminarer, konserter og utstillinger. I tillegg til norsk-svenske tiltak, var det prosjekt knyttet bl.a. til norsk-russiske forbindelser, samt norsk-fransk og norsk-tysk kultursamarbeid. Til den internasjonale dimensjonen lå også implisitt fokus på Norge som fredsnasjon og internasjon-

nal aktør. NORGE 2005 AS støttet i tråd med denne innretningen åpningsutstillingen ved Nobels Fredssenter, "Triptych of Hope". En norsk-svensk konferanse om fredelig konfliktløsning ble holdt i regi av de to lands utenriksdepartement. Flere prosjekt selskapet tok initiativ til ble ikke senere fulgt opp, av ulike årsaker. Det gjaldt bl.a. støtten til "Oslo Kunsthall", etablering av en nordisk mediekunstbiennale i Tromsø, "ArcArt", og en arkitekturbiennele. NORGE 2005 AS støttet også oppstarten av "InnoTown International Design Festival" i Ålesund.

Samarbeidspartnere

Blant mange sentrale aktører NORGE 2005 AS samarbeidet med, hadde enkelte en særlig sentral rolle, framfor alt Slottet, Stortinget og Regjeringen. Andre, særlig enkelte byer og kommuner, hadde et utstrakt program, mens to nasjonale institusjoner – Forsvaret og Kirken – begge gjennomførte omfattende og landsdekkende hundreårsprogram, samordnet med den offisielle markeringen. Selskapet samarbeidet også nært med kulturinstitusjonen Voksenåsen.

Slottet

Det kongelige slott la opp et eget program for hundreårsmarkeringen, hvor kongefamilien selv spilte en sentral rolle. Bl.a. var den til stede ved jubileets offisielle åpning i februar og ved avslutningen i november. Gjennom året deltok kongen, dronningen og kronprinsparet ved mange markeringer over hele landet. [...]

Stortinget

Stortingets deltakelse i markeringen var spesielt knyttet til 7. juni, da det ble avholdt et minnemøte i Stortinget, med kongeparet til stede. Stortingets festkonsert samme dag ble avholdt i Oslo konserthus. Gjennom året var det møter mellom bl.a. den norske stortingspresident og den svenske talesmann, samt parlamentarikere for øvrig. [...]

Regjeringen

Regjeringens deltakelse i hundreårsmarkeringen skjedde dels som kollegium, dels ved SMKs koordinering av det offisielle Norges arrangement, og ikke minst ved statsråders deltakelse ved en rekke anledninger. Sveriges statsminister var gjest hos sin norske kollega i Oslo den 17. mai, og 23. september møttes de to i Karlstad. Innenfor Regjeringen hadde Kultur- og kirkedepartementet (KKD) en særskilt funk-

sjon som forvalter av Statens eierrolle overfor NORGE 2005 AS – og dermed det departement som bevilget midler og kontrollerte selskapet. Samtidig var statsråden aktiv deltaker under feiringen. Dernest spilte Utenriksdepartementet (UD) en særlig sentrale rolle, ved å utvikle og gjennomførte et meget omfattende program knyttet til hundreårsmarkeringen utenfor Norges grenser, med aktiviteter i en rekke land. UD sto også for en stor del av den norsk-initierte aktiviteten i Sverige, inklusive de norske dager i Stockholm, etter opprinnelig initiativ samt økonomisk støtte fra NORGE 2005 AS. [...]

Forsvaret og Kirken

Av offentlige aktører for øvrig, nevnes spesielt deltakelsen til Forsvaret og Kirken. Forsvaret utviklet et eget program med en lang rekke aktiviteter over hele landet, fra høsten 2004. Kirken deltok også i markeringen gjennom hele året, både med egne satsinger og gjennom lokale og regionale arrangement. [...]

Kommunikasjon

Selskapet utførte et sammensatt og omfattende arbeid innen kommunikasjonsfeltet, dels med innleid kompetanse og kapasitet fra flere byråer. Et vesentlig grunnlag for denne del av virksomheten lå i designprogrammet med logo (hundreårsmerket). Dette bidro til å skape en enhetlig og helhetlig markering, og til å synliggjøre selskapet og markeringen i offentligheten. I den årlige Visueltkonkurransen i 2006 ble hundreårsmarkeringens visuelle profil tildelt gull, med juryens kommentar: "Profilen er godt fundert på norsk tradisjon, men har med noen geniale grep fått en lett gjenkjennelig og differensierende form."

Markedsaktivitet

Den utadrettede markedsføringen var særlig knyttet til hovedprogrammet og større enkeltarrangement, nasjonalt og lokalt. Sentralt i markedsføringen var samarbeid med partnere, derunder medier, som særlig bidro med annonsering. Bruk av hundreårsmerket var sentral i samarbeidet med sponsorer, som fikk anledning til å benytte det – og bidro til å gjøre det kjent. Merket ble også brukt av arrangører, og bidro til å knytte lokale arrangement til den nasjonale markeringen. Avtaler med sponsorer var viktig både som inntektskilde og som kanaler for å skape oppmerksomhet. Ambisjonen om å få med seks hovedsponsorer ble imidlertid ikke nådd.

Informasjonstiltak

Den eksterne informasjonen ble dels iverksatt av selskapet selv, samtidig som partnere og arrangører i utstrakt grad bidro til oppmerksomhet rundt markeringen og arrangement. Sentralt blant selskapets virkemidler sto nettstedet som ble lansert 7. juni 2004, samt de to programavisene som ble distribuert med aviser, i et samlet opplag på ca. 1,1 millioner; den første i februar, den andre i oktober. Dertil ble det produsert et hundreårsmagasin med et opplag på 150.000, distribuert gjennom samarbeidspartnerne SAS Braathens og Choice Hotels. Regionalt ble det utgitt fem festivalaviser, distribuert med respektive regionaviser. I 2005 ble det elektronisk utgitt flere nyhetsbrev.

Medieoppmerksomhet

Hundreårsfeiringen var gjenstand for stor interesse fra norske og svenske medier; i 2005 viet norske medier også arrangørselskapet omfattende spalteplass. Oppmerksomheten var imidlertid i all hovedsak grad knyttet til de ulike arrangement og prosjekt. Fra selskapets side var PR-strategien i storgrad basert på at en selv skulle påvirke dagsorden, bl.a. ved å bidra til debatt: Hundreårsdebatten – med tema som fikk betydelig medieoppmerksomhet. Gjennom 2005 økte også kjennskapen til hvilket jubileum som ble markert i befolkningen: Mens 62 prosent kjente til dette ved inngangen til året (og 43 prosent i juni 2004), var tallet økt til 87 prosent i november 2005.

Forskningsoppmerksomhet

Med støtte fra NORGE 2005 AS, Fritt Ord og Kommunaldepartementet ble prosjektet "Dokumentasjon 2005" gjennomført som et samarbeid mellom forskere ved svenske og norske universitet og høyskoler, koordinert av DIAFORSK. Forskerne så særlig på folks deltakelse i og opplevelse av jubileet gjennom å analysere enkelte arrangement.

Resultat

For perioden 2001–2005 hadde NORGE 2005 AS en samlet omsetning på ca. 248 millioner kroner (utenom et øremerket tilskudd til de fylkesvise Tusenårsstedene). Som statlig eid selskap med en konkret virksomhetsoppgave og en avgrenset tidsramme, hadde ikke NORGE 2005 AS som mål å gå med regnskapsmessig overskudd, men å skape størst mulig aktivitet og effekt av tilgjengelige midler. Akkumulert for perioden hadde NORGE 2005 AS et reelt underskudd, og måtte i 2005 derfor tilføres tilleggsbevilgninger fra Staten på 49,8 millioner [...]. Selskapets økonomistyring er blitt kritisert både av det sittende styret og eier samt av Riksrevisjonen og Regjeringsadvokaten.

Økonomi

Det økonomiske grunnlag for selskapets drift var årlige tilskudd over statsbudsjettet, tom. 2005. Bevilgende myndighet, Stortinget, la samtidig til grunn at de statlige driftstilskudd skulle suppleres med egne inntekter i samme størrelsesorden, dvs. ca. 128 millioner. Samlet statlig tilskudd til hundreårsmarkeringen 2001–05 beløp seg til 178 millioner, inkl. tilleggsbevilgningen 2005. Selskapets egeninntekter beløp seg til ca. 70 millioner, hvorav den vesentligste delen kom fra myntprogrammet, dernest sponsoravtaler.

Bevilgninger

De statlige bevilgningene til NORGE 2005 AS var basert på årlige søknader om tilskudd fra selskapet.

Resultat

Samlet regnskapsoversikt for 2001–05 viser [...] at selskapets forbruk for perioden 2001–05 var på 245 millioner. Inklusive tilleggsbevilgning 2005 og avviklingskostnader 2006–07 går NORGE 2005 AS med et mindre overskudd, som overføres Staten som eier ved selskapets avvikling. [...]

Hundreårsmarkeringen Norge 2005 AS – økonomisk oversikt 2001–2005:

	2001	2002	2003	2004	2005 ¹	Totalt
Statstilskudd	22 375	20 400	26 600	23 500	84 800	177 675 ²
Salg, mynter			13 025	10 702	15 214	38 940
Sponsorer; andre inntekter	963	366	649	4 720	25 697	32 396 ³
Sum inntekter	23 338	20 766	40 274	38 922	125 711	249 011
Programutvikling/prosj.støtte	-13 428	-9 275	-22 964	-22 254	-69 785	-137 706 ²
Informasjonsvirksomhet	-172	-61	-1 277	-6 389	-9 448	-17 347
Markedsføring/sponsortiltak	-1 714	-199	-1 634	-2 791	-13 973	-20 312
Lønn/adm.kostnader	-13 166	-8 058	-11 701	-15 684	-21 445	-70 055
Sum kostnader	-28 480	-17 593	-37 567	-47 118	-114 652	-245 420
Resultat	-5 141	3 173	2 697	-8 196	11 059	3 592

¹ Inkl. avviklingskostnader, utover 2005

² Ekskl. 21,8 mill. kroner til tusenårssteder

³ Sponsorinntekter dels i form av leveranser, dels kontantbidrag

Kilde: Hundreårsmarkeringen – Norge 2005 AS, sluttrapport for virksomheten, 2001–2005.

Årsregnskapet for 2004 viste et underskudd på 8,2 millioner, hvilket innebar at selskapets egenkapital var tapt i sin helhet. Vurderingen var at forutsetningene for videre drift likevel var til stede.

24. januar 2005 presenterte selskapets administrasjon et budsjett overfor styret, som viste et underskudd på 29,2 millioner. Styreleder orienterte departementsråden i KKD om situasjonen 17. mars 2005, hvorefter styret informerte eier om situasjonen i et møte 30. mars samt i et brev av 7. april 2005 – med et estimert akkumulert underskudd på 26,9 millioner. Styret framholdt da at en kapitaltilførsel av tilsvarende størrelse fra eier var en forutsetning for videre drift, hvilket eier aksepterte og Stortinget tilleggsbevilget – ut over de opprinnelig bevilgede 35,0 millioner for 2005. Etter sin gjennomgang hevet det nye styret estimatet på underskuddet til 50,1 millioner, meddelt eier i brev av 8. juni 2005; nedjustert til 49,8 millioner i oktober. Underskuddet ble dekket av ytterligere en ekstraordinær bevilgning fra Stortinget. [...]

Gjennomgang

Det nye styret, oppnevnt på ekstraordinær generalforsamling 26. april 2005, iverksatte etter pålegg fra eier, umiddelbart en gjennomgang av selskapets økonomiske situasjon, så vel av dets organisering som av dets ledelse. På ordinær generalforsamling 20. juni 2005, ble styret pålagt å skaffe til veie en fullstendig oversikt over de økonomiske disposisjoner i NORGE 2005 AS. Selskapet engasjerte på

denne bakgrunn revisjons- og konsultentselskapet Ernst & Young AS til å gjennomgå økonomistyringen for perioden 1. januar 2003 til ca. 1. mai 2005; rapport forelå i september 2005 og ble oversendt eier.

Med utgangspunkt i sammenholdte økonomiske prognoser fra september 2003 og juni 2005, pekte Ernst & Young bl.a. på at mens inntektssvikt gjennomgående var framholdt som viktigste årsak til at underdekning oppsto, viste sammenligningen isolert sett at kostnadsøkning var hovedårsak. Økningen skyldtes bl.a. et mislykket forsøk på å øke de kommersielle inntektene, hvilket økte selskapets risikoeksponering.

Ernst & Young påpekte i sin rapport at det syntes som om tilsagn om prosjektstøtte ble gitt også på et tidspunkt da de økonomiske utfordringene (høsten 2003) var kjent. Tilsagn ble inngått uten betingelser knyttet til kommersielle inntekter som forutsetning. Selskapet var derfor bundet av inngåtte avtaler, uavhengig av selskapets økonomiske situasjon. Ernst & Young påpekte også sviktende rutiner i forhold til avtaleinngåelser og økonomistyring.

Flere leverandøravtaler ble av ulike årsaker avvirket, til dels med betydelig kostnad for NORGE 2005 AS. Avtalen med Thue & Selvaag AS vedrørende kommersielle inntekter ble inngått i 1998 og avvirket i desember 2003; avtale med ny leverandør, Gyro Event AS, ble signert i 2004. Avtale om kommunikasjonstjenester ble inngått med Kreab AS i 2003 og sagt opp 2004 –

etterfulgt av en avtale med Geelmuyden.Kiese AS, sagt opp i mai 2005. Oppsigelse av avtalene med Thue & Selvaag og Kreab medførte erstatningsutbetalinger fra NORGE 2005 AS. Avtaler med Oddvaran AS, om økonomi-/controller- og regnskaps- og lønnsfunksjoner, ble inngått fra 2000, og sagt opp i mai 2005.

Med unntak av sistnevnte, ble ikke disse tjenestene konkurranseutsatt gjennom offentlig anbud, til tross for at selskapet selv, gjennom eksterne juridiske betenknninger i 2003 og 2004, hadde brakt på rene at det var forpliktet til dette. Tilsvarende regelbrudd gjaldt også andre anskaffelser, hvilket også senere ble påpekt av Regjeringsadvokaten. [...]

Selskapets styre framholdt i brev til eier, 29. september 2005: *"Styret konstaterer også at eieren av selskapet – Staten – ikke fikk melding i tide om den vanskelige økonomien i selskapet. Styret mener dette er et klart brudd på aksjelovens bestemmelser."*

Driften av NORGE 2005 AS har vært gjenstand for formelle, offentlige vurderinger; løpende av Riksrevisjonen, dertil spesielt av Regjeringsadvokaten. I november 2005 ga KKD sistnevnte i oppdrag *"å framstille de faktiske forhold rundt selskapets økonomiske disposisjoner, med størst mulig grad av sikkerhet, samtidig med en vurdering av forholdet til relevant lovgivning"*.

Riksrevisjonen har framført flere kritiske merknader til selskapets styring, og anførte i Dokument nr. 1 (2005–2006) fra november 2005, dvs. i den årlige revisjon og kontroll for 2004, bl.a. følgende: *"Riksrevisjonen bemerker at driften av Hundreårsmarkeringen – NORGE 2005 AS ikke har vært økonomisk forsvarlig, og at det kan stilles spørsmål ved departementets eierstyring og oppfølging av tilskuddet."* Riksrevisjonen konstaterte derpå at departementet har valgt nytt styre, med oppdrag å skaffe en fullstendig oversikt over selskapets disposisjoner.

Regjeringsadvokaten oversendte sin rapport til KKD 15. september 2006, med vurderinger særlig konsentrert om vesentlige hendelser og disposisjoner, særlig knyttet til det faktum at selskapet måtte tilføres ekstraordinære midler for å unngå å måtte melde oppbud eller bli begjært slått konkurs. I forståelse med departementet er ikke eventuelle rettslige konsekvenser av eventuelle brudd på den relevante lovgivning vurdert, og følgelig er heller ikke eventuelle konsekvenser som erstatningsansvar eller straff drøftet.

Hovedproblemstillingen knyttet til nødvendigheten av ekstraordinær tilleggsbevilgning anses av Regjeringsadvokaten å være hvorvidt

det tidligere styret handlet i tide da det muntlig i mars 2005, og deretter skriftlig i april, varslet eier om underdekningen – dvs. om det oppfylte sin aktivitetsplikt i henhold til aksjeloven. Regjeringsadvokaten konkluderer *"under en viss tvil"* med at en samlet vurdering av forholdene allerede i mai–juni 2004, *"tilsa at styrets aktivitetsplikt inntrådte"*. Mens Regjeringsadvokaten anser at underdekning *"var sannsynlig allerede rundt sommeren 2004"*, inngikk i selskapets søknad om statstilskudd fra juni 2004 et budsjett som tilsa balanse i 2005. Regjeringsadvokaten viser dertil til at det i et styrebehandlet notat ble ansett *"som svært realistisk at en når de samlede budsjetterte inntektene"*.

I vurderingen av aktivitetsplikten framsetter Regjeringsadvokaten som et forbehold, at styret kan ha hatt utilstrekkelig oversikt over den økonomiske situasjon, grunnet mangelfull rapportering fra selskapets daglige ledelse, og at dette har medført at det ikke anså det som nødvendig å varsle eier. Således framholdes det at *"daglig leders plikt til å orientere styret i møter eller skriftlig i hvert fall ikke ble oppfylt i perioden mellom mai 2004 og november 2004"*. Imidlertid framholder Regjeringsadvokaten at den utvikling selskapet opplevde på sponsorsiden høsten 2004, *"uansett etter vår vurdering må medføre at styrets aktivitetsplikt inntrådte,"* og at den *"i hvert fall inntrådte i september 2004"*. Videre påpeker Regjeringsadvokaten at styret i desember 2004 var klar over at selskapet ville gå med underdekning i 2005, men at en redegjørelse overfor eier først fant sted i april 2005.

Regjeringsadvokaten framholder også at *"Det ville ha vært naturlig at styret overvåket situasjonen tettere enn det gjorde"*, og retter kritikk mot daglig leder *"for måten formuesforvaltningen ble ordnet på"*. Det stilles spørsmål ved vurderingen av egne inntekter, som bidragende til økonomisk usikkerhet – og resultatmessig underdekning. Regjeringsadvokaten skriver at *"selskapet for sent trakk den ubehagelige konklusjonen som negativ utvikling tilsa. Her frykter vi at det har spilt inn at selskapet ikke har hatt den ønskelige oversikt over den økonomiske utviklingen"*.

Regjeringsadvokaten konkluderer også med at selskapet var omfattet av regelverket for offentlige anskaffelser, og at regelverket *"i hvert fall for en del anskaffelser ikke er fulgt"*. Stortinget har ved sine tilleggsbevilgninger til NORGE 2005 AS forutsatt at departementet avgir en fullstendig redegjørelse for selskapets økonomiforvaltning når dets sluttregnskap foreligger i 2007.

Aktivitet

Selskapets hovedoppdrag var å utvikle og gjennomføre det offisielle programmet, samt samordne øvrige initiativ. En hovedfunksjon for NORGE 2005 AS var dertil å invitere til samarbeid og inspirere til aktivitet; selskapet skulle i så måte være en katalysator så vel som koordinator – for å bidra til størst mulig aktivitet, på bredest mulig grunnlag, over hele landet.

Omfanget av aktiviteten knyttet til jubileet var svært stort; deltakelsen i og oppslutningen om ulike tiltak meget omfattende. Mer enn 370 arrangement var med i det offisielle programmet, fordelt på 140 ulike prosjekt. I tillegg kom et stort antall tiltak som inngikk i samarbeidet mellom NORGE 2005 AS og ulike aktører – og enda langt flere som ikke ble favnet av selskapets virksomhet. Det er estimert at samlet antall enkelttiltak i Norge, med tilknytning til hundreårsmarkeringen i lokal og regional regi, var rundt ti tusen.

Det er ikke mulig å anslå hvor mange som på et eller annet vis deltok i markeringen: som deltakere på konferanser og turmarsjer, besøkende på utstillinger og oppsetninger, tilhørere på foredrag og konserter, seere av film og fjernsyn, lesere av aviser, bøker og magasiner – og på en rekke andre vis. Gjennom alle arrangement og kanaler er det grunn til å anta at det alt-overveiende flertall av befolkningen var delaktig i feiringen – bevisst eller ikke. Flere av tiltakene hadde meget høye deltakertall. Som eksempel på det store nedslagsfelt til en del av arrangementene, vises det til bl.a. deltakertallene, for aktiviteter i Norge [...].

Vurdering

Selskapets oppdrag ble gitt av Stortinget og formålet formulert av Kulturdepartementet, uten at det ble satt opp tydelige resultatmål for virksomheten. Med utgangspunkt i vedtak og føringer, la styret til grunn en del retningslinjer, særlig for programarbeidet.

Målsettinger

Stortinget la fra starten til grunn at selskapet skulle ha hele landet som virkeområde og at virksomheten skulle reflektere den pågående verdidebatt – samt at markeringene skulle innebære et løft for landet, verdimessig, kulturelt og kunnskapsmessig. Departementet la til grunn at selskapet skulle bidra til ”en bevisst satsing for å møte de kulturelle, verdimessige, kunnskapsmessige og miljømessige utfordringer som landet står overfor;” dernest at markeringen skulle ”utvide perspektivet på vårt lands historie, verdier og fremtidsmuligheter, slik at vi ser mer av Norge som verdensborger.” Det ble videre lagt vekt på en utadvendt og inkluderende markering, og et program som skaper engasjement, innlevelse og debatt om hvilke veivalg Norge står ovenfor – nasjonal og internasjonalt. En av selskapets viktigste funksjoner var at det gjennom sin koordinerende rolle skulle invitere til samarbeid og inspirere til idéskaping, initiativtaking og aktivitet. Denne rollen, støttet av delfinansiering som mekanisme, skulle utløse betydelig privat og offentlig engasjement, faglig og økonomisk. For programmet la selskapet selv til grunn at det skulle være utadvendt og åpent, engasjere og gi gode opplevelser, samt stimulere til debatt og nytenking – i dimensjonene fortid, samtid og framtid.

Hundreårsmarkeringen-Norge 2005 AS – arrangement og publikumstall:

Kategori	Arrangement	Sted	Publikumstall
Film, fjernsyn, radio	Drømmen om Norge	NRK	6 020 000 ¹
	Norge i 100	NRK P2	5 153 550 ¹
	Alt for Norge (tv-serie)	TV2	3 881 000 ¹
	Norge slår gnister	NRK	1 838 000 ¹
	Jubileumsshow, Rådhusplassen, Oslo	NRK	1 770 000 ²
	Superdok (kortfilmer)	Kino	1 000 000
	Åpningsforestilling, Drammen	TV2	554 000
	Avslutningsforestilling, Oslo Spektrum	TV2	514 000
	Stemmer fra 1905	NRK	477 000
	Stortingets konsert	TV2	225 000
	Alt for Norge (film)	Kino	30 000
Teater, konserter	Frank	Oslo	1 819
	Det folk vil ha	Oslo	47 165
	Anastacia	Bergen	10 000
	Black Sabbath	Bergen	13 000
Festivaler, utstillinger	Hundreårsfestivaler	6 byer	700 000
	MultiMela	Oslo	70 000
	EuroPride	Oslo	125 000
	Temautstillinger	9 utstillinger	408 800
	Kyss frosken	Oslo	117 000
	Min hverdag – Min verden	Oslo	100 000
Annet	Hundreårsmarsjen	Hele landet	84 000
	Leseår 2005	Hele landet	300 000
	VGs tegnekonkurranse	Hele landet	45 000
	TINE-stafetten	Hele landet	90 000
	Mat- og kulturlandskap	Hele landet	90 000

¹ Totalt seer-/lyttertall, inkl. repriser² Samlet for flere programmer

Kilde: Kilde: Hundreårsmarkeringen – Norge 2005 AS, sluttrapport for virksomheten, 2001–2005.

Måloppnåelse

Styret legger i sin vurdering av resultatoppnåelse følgende overordnede mål for virksomheten til grunn: Den offentlige investeringen i den feiring NORGE 2005 AS ble etablert for å forstå, skulle som hovedprinsipp generere størst mulig aktivitet innenfor rammen av tildelte midler. Selskapet utviklet, og bidro til gjennomføringen av, et offisielt program for feiringen, dels med egne arrangement, dels i samarbeid med andre, samt gjennom utstrakt koordinering. Selskapet bidro til et høyt aktivitetsnivå med stor bredde, over hele landet og gjennom hele året,

så vel som før 2005 og i noen grad etter 2005. Selskapet bidro til at hundreårsmarkeringen ble et kulturløft for landet som også bidro til verdidibatt, til økt kunnskap – og til utvidet perspektiv innen flere områder og på flere nivåer. Selskapet bidro til et sammensatt program og en bred feiring som inkluderte og involverte ulike miljøer og store lag av folket, og som skapte engasjement, innlevelse og deltakelse.

Styret ønsker også å framholde, basert særlig på mange positive lokale oppsummeringer, at aktivitet i tilknytning til hundreårsfeiringen har lagt et grunnlag for videre kulturinnsats og

videreføring av tiltak og samarbeidsrelasjoner mange steder og i mange sammenhenger – som en verdi langt ut over de jubileumsrelaterte arrangement avgrenset til 2005. Også det er i tråd med intensjonen om å gi Norge et kulturløft – i samtiden, for framtiden, med utspring i fortiden. Selskapet nådde ikke sine mål for egne inntekter, og løste ikke sitt oppdrag innenfor de opprinnelige rammene med tildelte offentlige midler. Myntprogrammet var likevel et vellykket kommersielt prosjekt, som i vesentlig grad bidro til finansieringen av selskapets virksomhet.

Erfaringer

Styret er av den oppfatning at det etter markeringen av unionsoppløsningen finnes verdifulle erfaringer, og at det bør trekkes lærdommer for senere prosjekt av tilsvarende karakter. Erfaringsgrunnlaget spenner vidt; helt fra den politiske planlegging til den praktiske gjennomføring; fra benevnelse og målsetting til organisering, finansiering og oppfølging – og den løpende koordinering mellom offentlige aktører. Eksempelvis lå en utfordring i forhold til markeringen i utlandet bl.a. i fraværet av en tydelig oppgave- og arbeidsdeling mellom NORGE 2005 AS og Utenriksdepartementet. Styret registrerer at UD i sin sluttrapport mener selskapet beveget seg inn på dets område, ut fra departementets oppfatning av at Norgesprofilering i utlandet er UDs konstitusjonelle ansvarsområde. Samtidig lå det ingen føringer for markering i utlandet i St.prp. nr. 55.

De bakenforliggende forutsetningene, inklusive politiske føringer og finansieringsmodell, synes – med tanke på læring – vel så verdifulle å vurdere som den faktiske driften av selskapet. NORGE 2005 AS er med rette kritisert for styringen av virksomheten og den administrative gjennomføring av oppdraget. Og like mye som styret må stille krav til selskapets ledelse, må selskapets eier – i dette tilfellet Staten – stille klare krav til sitt styre. Prinsipielt må det også forventes at eier har en klar formening om motiv og mål, samt at disse er formulert som vesentlige forutsetninger for valg av organiserings- og styringsform så vel som for påfølgende drift av organisasjonen og gjennomføring av prosjektet.

Konklusjon

Selskapet hadde lenge ledelsesmessige svakheter og mangelfull økonomistyring, som bidro til at driftskostnadene ble vesentlig større enn forutsatt, og til at det måtte tilføres betydelige

ekstraordinære driftsmidler fra Staten. Bevilgende myndigheter forutsatte en egeninntekt tilsvarende statstilskuddet, dvs. nær 130 millioner kroner, mens ca. 70 millioner faktisk ble innjent. Uavhengig av hva en måtte mene om valgt organisasjons- og finansieringsform, må det konstateres at offentlige bevilgningers andel av samlede inntekter (71 prosent) er ut fra forutsetningene, vesentlig høyere enn myndighetenes forutsetninger og selskapets budsjetteringer. Selskapets egne (kommersielle) inntekter utgjorde derved bare 29 prosent – mot ca. 50 prosent forutsatt og budsjettert. Selv om det samlet sett var en betydelig inntektssvikt, var imidlertid utgivelse og salg av minnemynter en suksess, som i vesentlig grad bidro til selskapets egeninntjening.

Selskapets regnskapsoversikt for 2001–05 viser en samlet kostnad på 245 millioner. [...] 56 prosent [gikk] til gjennomføring av program (inkl. prosjektstøtte), resten til drift – hvorav 29 prosent til lønns- og administrasjonskostnader, som også omfatter en del programutvikling, prosjektarbeid og informasjonsarbeid. Styret vil anføre at utgifter til program og prosjekt burde utgjort en større andel av samlede kostnader. Styret vil også påpeke at krisen som inntrådte i 2004/05 også i seg selv påførte selskapet betydelige kostnader.

Styret vil konkludere med at NORGE 2005 AS i alt vesentlig løste oppdraget selskapet var gitt, i henhold til mandat og pålagte føringer samt i tråd med egendefinerte målsettinger. Styret er samtidig av den oppfatning at NORGE 2005 AS i hovedsak burde ha klart å nå målsettingene innenfor rammen av den opprinnelig forutsatte statlig finansiering – eller ha tilpasset aktivitetene til denne tilskuddsrammen.”

Samlet vurdering fra departementet

Målet for selskapets virksomhet var å generere størst mulig aktivitet innenfor rammen av tildelte midler. Selskapet utviklet og bidro til gjennomføringen av et offisielt program for feiringen, dels ved egne arrangement, dels i samarbeid med andre, samt gjennom utstrakt koordinering. Det er departementets mening at selskapet bidro til et høyt aktivitetsnivå med stor bredde, over hele landet og gjennom hele året.

Selskapet nådde ikke målet for egne inntekter og løste ikke oppdraget innenfor de opprinnelige rammene med tildelte statlige midler. Mangelfull økonomistyring i selskapet førte til vesentlig større driftskostnader enn forutsatt, og det måtte tilføres betydelige ekstraordinære driftsmidler fra staten.

Stortinget forutsatte en egeninntekt tilsvarende statstilskuddet, dvs. nærmere 130 mill. kroner. Av selskapets sluttrapport framgår at faktisk inntjening var ca. 70 mill. kroner. Offentlige bevilgningers andel av samlede inntekter på 71 pst. er vesentlig høyere enn myndighetenes forutsetninger og selskapets budsjetteringer. Selskapets egne (kommersielle) inntekter utgjorde bare vel 29 pst. – mot ca. 50 pst. forutsatt og budsjettert. Salget av minnemynter bidro i vesentlig grad til selskapets egeninntjening.

Av kostnaden på 245 mill. kroner gikk 56 pst. til gjennomføring av program (inkl. prosjektstøtte), resten til drift, herav 29 pst. til lønns- og adminis-

trasjonskostnader (inkl. programutvikling, prosjektarbeid og informasjonsarbeid).

De samlede lønns- og administrasjonskostnadene og andre driftsutgifter utgjorde etter departementets vurdering en altfor stor del av de samlede kostnadene. At man i sin tid valgte å opprette en egen institusjon med tilhørende forvaltningsapparat for å håndtere markeringene, kan ha gitt et mer kostbart resultat enn om man alternativt hadde valgt å løse oppgavene, dvs. feiringen av tusenårskiftet og hundreårsmarkeringen i 2005, innenfor rammen av allerede etablerte institusjoner og forvaltningsorganer.

Kap. 3320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	466	90	94
03	Refusjon	227		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	97		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	181		
18	Refusjon av sykepenger	1 073		
	Sum kap. 3320	2 044	90	94

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Post 03 Refusjon

Posten gjelder refusjon fra EU i forbindelse med Norsk kulturråds arbeid som kontaktpunkt for EUs kulturprogram, jf. kap. 320, post 01.

Kap. 321 Kunstnerformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	14 756	15 756	15 126
72	Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	14 198	12 757	13 306
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	89 977	95 124	99 214
74	Garantiinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	88 106	90 944	93 431
75	Vederlagsordninger	103 550	108 114	115 163
	Sum kap. 321	310 587	322 695	336 240

Kapitlet omfatter statsstipend, stipend og garantiinntekter til kunstnere og vederlag til stipendkomiteene. I tillegg omfatter kapitlet bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend og vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og registrerte trossamfunn. Bevilgningen under post 01 er redusert med 1 mill. kroner som i 2006 og 2007 ble brukt til undersøkelse av kunstnernes levekår.

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke utgiftene til statsstipendiater. Departementet fremmer forslag om nytt statsstipend til Wenche Blomberg, Hans Kristian Bukholm og Jan Knutzen.

Post 72 Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, overslagbevilgning

Bevilgningen under posten går til stipend basert på gjennomført kunstutdanning. Stipendet tildeles alle studenter som er berettiget til studiefinansiering fra Statens lånekasse for utdanning og som uteksamineres fra de utdanningsinstitusjonene som omfattes av forskrift om stipend basert på gjennomført kunstutdanning. Stipendet utgjør 26,6 pst. av den årlige basisstøtten som alle studenter i fulltidsutdanning kan få gjennom Lånekassen, multiplisert med antall år i det normerte studieløpet for den respektive utdanningen. Studenter som tar avkortet utdanningsløp kan også på nærmere vilkår og etter særskilt søknad tildeles avkortet stipend.

Statens kunstnerstipend, som er sekretariat for Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere, har ansvaret for administrasjonen av ordningen. Statens kunstnerstipend baserer stipendtildelingen på innsendte opplysninger fra de aktuelle utdanningsinstitusjonene og fra Statens lånekasse for utdanning.

Post 73 Kunstnerstipend m.m., kan overføres

Bevilgningen under denne posten går til æresstipend/-lønn, stipend for eldre fortjente kunstnere, arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, reise-, studie- og vikarstipend, etablerings- og materialstipend, samt fire stipend til nordiske forfattere.

221 ordinære arbeidsstipend og 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere videreføres i 2008.

Arbeidsstipendet økes til kr 176 000.

Stipendkomiteene innstiller antall stipend og stipendbeløp innenfor de rammene som er gitt og de maksimumsbeløpene som departementet har fastsatt for ulike typer av såkalte diverse stipend (reise- og studiestipend, materialstipend, etableringsstipend mfl.).

Tre æresstipend og en æreslønn à kr 200 000 videreføres i 2008.

Det er regnet med 281 stipend for eldre fortjente kunstnere. Stipendet er på kr 20 000.

Bevilgningen dekker også vederlag til de ulike stipendkomiteene som gir sakkyndig innstilling til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere om fordeling av midlene.

Post 74 Garantiinntekter, overslagsbevilgning

Gjennom garantiinntektsordningen gis kunstnere tilsagn om inntekt fram til pensjonsalder, under forutsetning av at kunstneren opprettholder sin kunstneriske aktivitet. Garantiinntekten avkortes i forhold til annen inntekt.

Maksimal garantiinntekt svarer til lønnstrinn 1 i statens lønnsregulativ, med et fradrag på 65 pst. av annen inntekt to år før. Av ledige garantiinntekter foreslås omdisponering til nye arbeidsstipend i 2008, jf. omtale under post 73. Det vil bli videreført garantiinntekt til om lag 507 kunstnere.

Post 75 Vederlagsordninger

Posten omfatter bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend og vederlag for framføring av musikk innen Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

Bibliotekvederlag

Staten betaler et årlig kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt her i landet og som disponeres til utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov av 29. mai 1987. Bibliotekvederlaget er et kulturpolitisk tiltak som skal stimulere til skapende arbeid, i første rekke forfattervirksomhet. Vederlaget fordeles til godkjente fond som forvaltes av opphavsmannsorganisasjoner innenfor de områdene loven omfatter. Fondene fordeler vederlaget videre til opphavsmenn, bl.a. som stipend etter søknad. Fordelingen mellom fondene avtales mellom de forhandlingsberettigede opphavsmannsorganisasjonene. Gjeldende avtale om bibliotekvederlag er inngått for for perioden 2005-2007. Det er i 2007 innledet forhandlinger med organisasjonene om ny avtale fra og med 2008.

Visningsvederlag

Staten betaler årlig et kollektivt vederlag for offentlig visning av norsk og samisk billedkunst, fotografisk kunst og kunsthåndverk i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie. Ordningen er regulert i lov av 28. mai 1993.

Vederlaget fordeles til godkjente fond som forvaltes av opphavsmannsorganisasjoner innen de områder loven gjelder. Det er i 2007 inngått ny avtale om visningsvederlag for perioden 2008-2010. Avtalen fornyes automatisk for ett år av gangen inntil den sies opp skriftlig.

Utstillingsstipend

Norsk kulturråd administrerer ordningen som skal gi billedkunstnere, kunsthåndverkere og fotografer bedre betingelser i deres arbeid med utstillinger og heve kvaliteten og styrke profesjonaliteten i utstillingsvirksomheten i kommuner og fylkeskommuner.

Vederlag for musikk brukt i gudstjenester m.m.

Det inngås årlig avtale mellom Kultur- og kirkedepartementet og TONO om vederlag for framføring av musikkverk med eller uten tekst som skjer innen Den norske kirke og registrerte trossamfunn. Vederlaget omfatter framføring ved alle gudstjenester og seremonier, jf. bestemmelsene i åndsverkloven om at en rettighetshaver har krav på et vederlag av den ansvarlige når et verk gjøres tilgjengelig for allmennheten.

Rapport 2006

Statsstipendiater

Ved inngangen til 2006 var det 37 aktive stipendiater i statsstipendiatorordningen. To stipendiater gikk ut av ordningen i løpet av året. Én stipendiat hadde permisjon. I tillegg mottok 10 stipendiater over 67 år et fast stipendbeløp i henhold til tidligere ordning. Én stipendiat falt ut av denne ordningen i 2006.

Stipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til departementet.

Stipend basert på gjennomført utdanning

Stipend basert på gjennomført kunstutdanning tildeles ferdig uteksaminerte kunststudenter fra en rekke høyere norske kunstutdanningsinstitusjoner. Totalt antall tildelinger i 2006 var 238. Stipendbeløpet var på kr 21 280 multiplisert med antall år i det normerte studieløpet.

Kunstnerstipend og garantiinntekter

Det ble opprettet 4 nye ordinære arbeidsstipend i 2006, slik at totalt antall var 219. 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere ble videreført i 2006. Stipendbeløpet for begge stipendtyper var på kr 163 500. I 2006 ble det bevilget 12,1 mill. kroner til diverse stipend (reise-, studie-, etablerings-, materialstipend m.fl.).

Det ble fordelt 21 garantiinntekter til erstatning for kunstnere som var gått ut av ordningen.

Tabell 9.5 Fordeling av stipend- og garantiinntekter i 2005 og 2006 på de ulike kunstnergruppene:

	Antall		Antall		(i 1000 kr)	
	Garanti- inntek- ter 2005	Garanti- inntek- ter 2006	Arbeids- stipend ¹ 2005	Arbeids- stipend ¹ 2006	Diverse stipend ² 2005	Diverse stipend ² 2006
Billedkunstnere	267	267	103	103	2 303	2 381
Kunsthåndverkere	98	98	49	50	1 567	1 620
Skjønnlitterære forfattere	40	39	54	55	1 403	1 451
Barne- og ungdomsbokforfattere	10	10	8	8	511	528
Dramatikere	2	2	7	7	450	465
Oversettere	2	2	6	6	368	381
Faglitterære forfattere	3	3	2	2	70	73
Musikere/sangere/dirigenter	20	20	30	30	1 136	1 175
Komponister	13	12	12	13	303	313
Populærkomponister	1	1	12	13	434	449
Skuespillere	10	10	20	20	604	624
Sceneinstruktører	2	2	5	5	186	192
Scenografer	2	2	4	4	160	166
Teatermedarbeidere					50	51
Dansekunstnere	21	21	24	24	578	598
Kritikerlagene					94	97
Journalister					56	58
Fotografer	9	9	10	11	333	344
Filmkunstnere	2	2	14	14	368	381
Arkitekter	3	3		1	63	65
Interiørarkitekter	3	3	1		58	60
Diverse andre	1	1	15	15	445	460
Folkekunstnere			6	6	197	204
Sum	509	507	382	387	11 737	12 136

¹ Gjelder både arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere.

² Posten omfatter følgende stipendordninger: reise eller studie-, vikar-, material-, etableringsstipend og etableringsstipend for skjønnlitterære forfattere og oversettere .

Vederlag

I 2006 ble det utbetalt vel 69,7 mill. kroner som bibliotekvederlag. Gjeldende avtale mellom staten og 23 opphavsmannsorganisasjoner om bibliotekvederlag for perioden 2005-2007 ble inngått i 2004.

I 2006 ble det fordelt 28,5 mill. kroner som visningsvederlag til godkjente fond. Fordelingen av

vederlagsmidlene fra fondene foretas av de forhandlingsberettigede organisasjonene.

Det ble overført 1,5 mill. kroner i vederlag til TONO i 2006 for framføring av musikk ved gudstjenester og seremonier.

I 2006 ble det gitt tilskudd på til sammen 3,8 mill. kroner til utstillingsstipend som ble fordelt av Norsk kulturråd.

Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	10 933	10 872	11 130
50	Kunst i offentlige rom	12 776	10 680	12 739
55	Norsk kulturfond			16 076
72	Knutepunktinstitusjoner	2 224	2 809	3 595
73	Nasjonalmuseet for kunst	183 159	198 795	222 343
75	Offentlig rom, arkitektur og design	20 924	25 219	25 353
77	Henie Onstad Kunstsenter	6 195	6 930	
78	Ymse faste tiltak	42 453	48 266	52 073
	Sum kap. 322	278 664	303 571	343 309

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten KORO - Kunst i offentlige rom (tidligere Utsmykingsfondet for offentlige bygg), stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst og knutepunktinstitusjonen Nordnorsk kunstnersenter. Disse institusjonene har ansvar for formidling av billedkunst, kunsthåndverk og/eller design og arkitektur. Videre omfatter kapitlet avsetning til billedkunst og kunsthåndverk under Norsk kulturfond, og en rekke mindre institusjoner og tiltak som formidler billedkunst og kunsthåndverk. Innenfor kapitlets område faller også utstillingsvederlag og tiltak rettet mot offentlig rom, arkitektur og design.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Tilskuddet til Henie Onstad Kunstsenter, som i 2007 ble bevilget under kap. 322, post 77, er overført til kap. 328, post 70, jf. omtale under denne posten.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter til KORO - Kunst i offentlige rom.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som institusjonen får i merinntekt under kap. 322, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Kunst i offentlige rom

Bevilgningen skal benyttes til produksjon av kunst i kommunale og fylkeskommunale bygg, herunder offentlige uterom, samt til innkjøpsordningen for leiebygg og eldre statsbygg. Midler til kunstproduksjon i statlige bygg tildeles av Fornyings- og administrasjonsdepartementet gjennom Statsbygg, og kommer i tillegg til rammen under post 50. I tillegg kommer byggeprosjekter som finansieres over Kultur- og kirkedepartementets budsjett under kap. 320, post 73, der det blir avsatt midler til kunstproduksjon som en del av kostnadsrammen.

I bevilgningsforslaget er det lagt inn en økning på nær 1,5 mill. kroner til generell styrking av ordningene. I tillegg er det lagt inn en økning på 0,6 mill. kroner til oppjustering av konsulenthonorar etter at det ble framforhandlet ny avtale mellom Kultur- og kirkedepartementet, Norske Billedkunstnere og Norske Kunsthåndverkere om kjøp av konsulenttenester i forbindelse med kunstproduksjon i offentlige bygg. Nedgangen på denne posten fra 2006 til 2007 skyldes at det i 2006 ble lagt inn en engangsbevilgning på 3,45 mill. kroner til å reise et minnesmerke i Norge etter flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia.

Departementet fremmer forslag om at KORO får fullmakt til å gi tilsagn om tilskudd til kunstproduksjon for inntil 11,5 mill. kroner ut over bevilgningen i 2008, jf. forslag til vedtak III.

Post 55 Norsk kulturfond

Fra 2008 er tilskuddsordninger under Norsk kulturfond til billedkunst og kunsthåndverk lagt til kap. 322, jf. omtale under kap. 320, post 55. Posten omfatter midler til ulike tiltak innenfor feltet, bl.a.

prosjektstøtte innenfor billedkunst og kunsthåndverk, midler til kunst og ny teknologi, midler til kulturelle endringsprosesser og samtidskunsten, utstyrstøtte i fellesverksteder og utstillingsstøtte til kunstnere i etableringsfasen.

Posten er styrket med 1 mill. kroner til prosjekter i forbindelse med Mangfoldsåret 2008. Det vises til omtale under kap. 320, post 55 om prioritering av prosjektsøknader med en mangfoldsdimensjon innenfor ordinære avsetninger i Norsk kulturfond.

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Tilskuddet skal dekke driftsutgifter for knutepunktinstitusjonen Nordnorsk kunstnersenter, herunder også Lofoten internasjonale kunsthøst (LIAF). Kultur- og kirkedepartementet foreslår et tilskudd på til sammen nær 3,6 mill. kroner til institusjonen. Tilskuddet inkluderer en videreføring av de midler LIAF tidligere har mottatt under kap. 320, post 74. Det er en forutsetning for tilskuddet at arbeidet med en konsolidering av Nordnorsk kunstnersenter og LIAF blir videreført og sett i sammenheng med realisering av et nytt kulturhus i Svolvær.

Post 73 Nasjonalmuseet for kunst

Nasjonalmuseet skal være landets fremste institusjon for samling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av billedkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design. Nasjonalmuseets kjerneansvar består i å være en nasjonal kunnskapsbank og en serviceinstitusjon for de visuelle kunststartene i hele landet med ansvar for landsdekkende formidlingsprogrammer. Gjennom nær samhandling med de regionale kunstinstitusjonene og en bred internasjonal kontaktflate skal museet både ta vare på kulturarven innenfor sine fagområder og være en nyskapende møteplass for opplevelse, forståelse og ivaretagelse av de visuelle kunststartene.

Nasjonalmuseets bygningsmessige situasjon er uholdbar med tanke på å sikre de nasjonale verdier samlingene representerer. Deler av utstillingsarealet, særlig i den gamle nasjonalgalleribygningen, er utilfredsstillende med hensyn til klimakontroll og bygningsmessig brannsikring. Magasin- og konserveringsforhold er preget av plassmangel og til dels utilfredsstillende klima. Samlingene er spredt på en rekke ulike magasinlokaliteter. Dette innebærer at frakt av utstillingsobjekter mellom ulike lokaliteter øker risikoen for skade på verkene. Videre er de nåværende utstillingsarealene for små til at en representativ del av samlingene til enhver tid er tilgjengelig for publikum. Forholdene er av

en slik art at bare nybygg og omfattende oppgradering av eksisterende bygninger kan gi museet tilfredsstillende forhold. I påvente av et nytt museumsbygg og oppgradering av eksisterende bygninger vil museet måtte finne kortsiktige løsninger. Bl.a. planlegges det å flytte deler av samlingene til eksterne og midlertidige magasinlokaler i 2008. Sikkerhet og brannvern ved Museet for samtidskunst skal også oppgraderes.

I januar 2008 planlegger museet å ta i bruk nye lokaler på Bankplassen 3, hvor en ny paviljong tegnet av Sverre Fehn er bygget i tilknytning til et rehabilitert bygg. Paviljongen er finansiert av Jens Ulltveit-Moe.

Bevilgningsforslaget på 222,3 mill. kroner innebærer en økning på 23,5 mill. kroner fra 2007. Av denne økningen er 15 mill. kroner med på å finansiere tiltak for å bedre museets sikrings- og bevaringsforhold, samt å dekke utgifter forbundet med etablering og drift av virksomheten på Bankplassen 3.

Post 75 Offentlig rom, arkitektur og design

Midlene under denne posten skal i hovedsak gå til dekning av kostnader ved driften av Norsk Form og til prosjekter institusjonen har ansvaret for. Bevilgningen omfatter også tilskudd til stiftelsen ROM for kunst og arkitektur samt til enkelte andre tiltak og prosjekter innenfor området offentlig rom, arkitektur og design.

Gjennom regjeringens handlingsplan for kultur og næring tas det bl.a. sikte på å styrke norsk design. Norsk Form vil ha en viktig rolle i dette arbeidet. Norsk Form og Norsk Designråd er samlokalisert i Norsk Design- og Arkitektursenter og utgjør sammen en arena for formidling av og debatt om design, samtidsarkitektur, byplanlegging og byutvikling. Potensialet for framtidig samarbeid mellom de to institusjonene vil bli vurdert i egen utredning, jf. regjeringens handlingsplan for kultur og næring.

Departementet foreslår et tilskudd på om lag 22 mill. kroner til Norsk Form. Virksomheten blir dermed styrket med 0,5 mill. kroner. Som en teknisk endring i forhold til 2007 er rammen samtidig redusert med 1,65 mill. kroner. Midlene gjelder resthusleie i Norsk Forms gamle lokaler, noe som heretter skal administreres av ny leietaker, jf. omtale under kap. 323, post 78.

Det foreslås et tilskudd på 0,2 mill. kroner til festivalen Designtreff 100% Risør.

Økningen på 2,0 mill. kroner i bevilgningsforslaget for 2007 under denne posten til regionale designtiltak er videreført. Avsetningen inngår sammen med tilskuddet til Norsk Form som en del

av regjeringens handlingsplan for kultur og næring.

Post 78 Ymse faste tiltak

Under denne posten er det ført opp midler til ulike faste tiltak innenfor feltet formidling av billedkunst og kunsthåndverk. Det er lagt inn følgende øknin-ger i bevilgningsforslaget for 2008:

- Bergen Kunsthall: 1 mill. kroner til styrking av utstillingsvirksomheten
- Høstutstillingen: 0,2 mill. kroner, bl.a. til visning i Stavanger i 2008
- Nettsted for unge kunstnere Trafo.no: 0,3 mill. kroner til styrking av driften
- Office for Contemporary Art Norway (OCA) – tilskuddet er økt med 0,8 mill. kroner til arbeidet med å stimulere interessen for norsk kunst i utlandet, bl.a. ved økt norsk deltakelse på store internasjonale kunstmønstringer og biennaler samt etablering av besøksprogram for utenland-ke kuratorer og kunstnere, og internasjonale seminarer arrangert i Norge.
- Unge Kunstneres Samfund (UKS): 0,3 mill. kro-ner til styrking av utstillingsvirksomheten
- Vestfossen kunsthøgskole: 0,25 mill. kroner til styrking av virksomheten.

Departementet arbeider med den framtidige orga-niseringen av Nordisk Kunstnarsenter Dalsåsen i lys av de pågående prosesser og endringer knyttet til det nordiske kultursamarbeidet.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten, følger som trykt ved-legg, jf. vedlegg 2.

Inngåelse av avtale om forsikringsansvar

Ordningen med statlig forsikringsansvar i forbin-delse med større utenlandske utstillinger har stor

kulturpolitisk betydning. Ordningen innebærer at Kongen kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger innenfor en totalramme for nye og gamle garantier. Ordningen sparer norske institusjoner for utgif-tene til forsikringspremie, hvilket innebærer at det kan arrangeres store og interessante utenlandske utstillinger i Norge. Det er stor interesse for ord-ningen, som gir norske museer og gallerier mulig-het til å vise store utenlandske utstillinger av høy kvalitet.

Tendensen er at forsikringsverdien på uten-landske utstillinger som vises ved norske institu-sjoner øker. Flere store og verdifulle utstillinger som lånes inn til norske museer på samme tid, vil derfor overstige nåværende ramme for ordningen. Kultur- og kirke departementet foreslår derfor å heve forsikringsrammen fra 2 000 mill. kroner til 4 000 mill. kroner i 2008, jf. forslag til vedtak IV.

ABM-utvikling administrerer ordningen. For-slag om forsikringsansvar på over 10 mill. kroner må avgjøres av Kongen. Forsikringsansvar under 10 mill. kroner avgjøres av Kultur- og kirke departementet.

Utstillingsinstitusjonene har et egenandelsan-svar på kr 200 000. Departementet har ikke fått krav om utbetaling så lenge ordningen har eksis-tert.

Rapport 2006

Institusjonene innenfor billedkunstområdet skal sikre at flest mulig får tilgang til, forståelse for og opplevelse av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur av god kvalitet. Rapporten omhand-ler aktivitets- og økonomieresultater for de institu-sjonene som er omfattet av mål- og resultatstyrin-gen innenfor billedkunstfeltet.

Tabell 9.6 Økonomiske nøkkeltall for billedkunstinstitusjoner i 2006:

Tiltak	(i 1 000 kr)							Antall års- verk
	Stats- tilskudd (KKD)	Reg. drifts- tilskudd	Andre inn- tekter	Drifts- kost- nader	Drifts- res.	Års- resultat	Egen- kapital	
Nordnorsk Kunstnersenter	2 231	956	1262	4 127	322	325	30	7
Nasjonalmuseet for kunst ¹	182 973		32 941	207 627	8 287	8 938	53 418	160
Henie-Onstad Kunstsenter	6 195	8 037	7 655	21 971	- 84	986	64 608	17

¹ Tilgjengelig egenkapital per 31.12.06 er 1,7 mill. kroner. Resten av egenkapitalen er bundet opp i anleggsmidler, samt knytter an til en donasjon øremerket forskning og utvikling.

Kilde: Institusjonenes årsrapporter/årsmeldinger og årsregnskap

Store deler av institusjonenes driftsmidler er knyttet opp til faste utgifter som lønninger, husleie, løpende vedlikehold og drift av bygninger og samlinger. Aktiviteten og de økonomiske resultatene kan variere fra et år til et annet.

Nasjonalmuseet for kunst

2006 var det tredje ordinære driftsåret for Nasjonalmuseet. Nasjonalmuseet holdt høy utstillingsvirksomhet gjennom hele 2006. Arkitekturutstillinger ble vist i museets ulike bygninger ettersom lokalene på Bankplassen 3 planlegges åpnet i januar 2008. I tillegg til samlingsutstillingene ble det vist 19 skiftende utstillinger i Oslo. Det samlede besøkstallet for utstillingsstedene i Oslo var 541 521, en nedgang på rundt 21 pst. fra 2005. Nedgangen må sees i sammenheng med at den store satsingen "Kyss Frosken! Forvandlingens kunst" førte til meget gode besøkstall i 2005.

Det landsdekkende programmet ble utarbeidet våren 2006 og omfatter de tre samarbeidsnettverkene skole, galleri og museum. I mai 2006 vedtok styret en policy for landsdekkende formidling med hovedvekt på nettverkssamarbeid, produksjon av utstillinger, turnélegging, formidling og kompetanseoverføring. I alt 26 ulike utstillinger turnerte i 2006. 23 utstillinger vandret i Norge (16 innenfor skolenettverket og syv innenfor galleri- og museumsnettverket) og 3 ble vist i utlandet. Det landsdekkende programmet hadde til sammen 77 088 besøkende i 2006.

Museet disponerte 160 årsverk i 2006 mot 143 året før. 201 personer var fast ansatt.

Nasjonalgalleriets tredje etasje holdt stengt i 2006 grunnet svært ugunstige klima- og bygningsforhold. Alle samlinger vil bli evakuert fra denne etasjen i løpet av 2007. Nasjonalgalleriets bygning vil ikke kunne få tilfredsstillende bygningstekniske

forhold før bygningen har gjennomgått fullstendig rehabilitering.

Arbeidet med å konkretisere utbyggingsprosjektet i Tullinløkka-området har pågått gjennom hele 2006.

KORO – Kunst i offentlige rom¹

KORO skal sikre at kunst av høy kvalitet preger offentlige bygg og rom. Gjennom arbeidet innenfor hovedområdene – kunstproduksjon, kunstforvaltning og kunstformidling – bidrar institusjonen til at kunst når flest mulig i Norge. Dette skjer bl.a. gjennom forvaltningen av tre ulike ordninger som sørger for at det skapes kunst i statlige bygg, for statsinstitusjoner i leiebygg samt i kommunale- og fylkeskommunale bygg og offentlige uterom. KORO engasjerte ca. 170 kunstneriske konsulenter over hele landet i forbindelse med prosjektene, noe som understreker ordningenes distriktsvennlige profil.

Det var i 2006 i alt 248 prosjekter i arbeid, som er det største antall noensinne. Av disse prosjektene var 88 i statlige bygg. 160 prosjekter var i kommunale og fylkeskommunale bygg, herav 21 i offentlige uterom. I tillegg til et økt antall saker registrerer institusjonen også at omfanget på de enkelte prosjektene har økt. Samlede utbetalinger til kunstprosjekter i regi av institusjonen i 2006 var 32 mill. kroner – en økning på ca. 15 pst. i forhold til 2005. Aktivitetssøkningen har vært størst innen ordningen for statlige bygg, men også fokuset på kunst i offentlige rom har vært sterkt økende – både blant kunstnere, publikum og i media. KORO avsluttet i mai konkurransen for et minneste over ofre etter tsunamikatastrofen i Sørøst-Asia, og vinneren ble kåret. Prosjektet har et budsjett på 5,45 mill. kroner.

¹ Utsmykkingsfondet for offentlige bygg skiftet navn våren 2007 til Kunst i offentlige rom (KORO).

Det ble i 2006 registrert 30 avsluttede prosjekter under ordningen for statlige bygg, 32 under ordningen for kommunale og fylkeskommunale bygg og fem prosjekter for kunst i offentlige ute-rom. Under ordningen for innkjøp av kunst til statlige leiebygg og eldre statsbygg var rammen på 3,5 mill. kroner. Av 35 søknader under denne ordningen var det 12 institusjoner som fikk tilslag.

Kunstverkene som KORO produserer i statlige bygg, blir forvaltet gjennom skriftlige avtaler som inngås med brukeretatene og ved registrering i institusjonens database og billedarkiv. I forbindelse med omorganisering og flytting av statlige virksomheter er det en stor utfordring å følge opp kunstens tilstand og plassering. Forvaltning av kunsten vil være et prioritert område innenfor ressursene institusjonen disponerer. Omorganisering av statlige virksomheter, har, og vil i økende grad ha, stor innvirkning på KOROs virksomhet og arbeidsform.

Norsk Form

Stiftelsen Norsk Form er en formidlings- og prosjektinstitusjon som skal være arena for tverrfaglighet, innovasjon, debatt og nettverksbygging for fagfeltene design, arkitektur, by- og stedsutvikling. Det offisielle Designåret 2005 som ble gjennomført av Norsk Form, Norsk Designråd og Innovasjon Norge, ble videreført under betegnelsen Design 2010, der man bl.a. legger opp til koblinger til regjeringens Handlingsplan for kultur og næring.

Virksomheten var ellers innrettet etter institusjonens formålsparagraf, som innebærer at Norsk Form i et bredt samfunnsmessig perspektiv skal øke forståelsen for de aktuelle fagfelt og arbeide for kvalitet og nytenkning i utviklingen av omgivelser og produkter. Dette avspeiles i den store bredden av samarbeidspartnere Norsk Form hadde i 2006, herunder departementer, kommuner, offentlige etater, privat næringsliv, utdanningsinstitusjoner, frivillige organisasjoner etc. Etter samlokaliseringen av Norsk Form og Norsk Designråd i Norsk Design- og Arkitektursenter har man arbeidet videre med å utvide samspeillet mellom kultur og næring og skape flere muligheter for et økt aktivitetsnivå og synergieffekter på feltene arkitektur og design. Norsk Form la vekt på formidlingsarbeid for både smale faggrupper og et bredt publikum, inkludert barn og unge, gjennom seminarer, publikasjoner, utstillinger, konferanser, konkurranser og nettverksbygging. Det var 30 pst. økning i besøkstallet til utstillingene som ble arrangert.

Institusjonen administrerte og koordinerte bruken av Villa Stenersen som et senter for arkitektur, design og estetikk, der både publikum og fagmiljøene har adgang. Det ble avholdt en rekke omvisninger, foredrag og seminarer i villaen, bl.a. samtaler om design og om arkitektur og helse. I tillegg administrerte Norsk Form Utenriksdepartementets tilskuddsordning for presentasjon av norsk arkitektur og design i utlandet.

Tilgjengelighet og formidling

Tabell 9.7 Antall besøkende i 2004-2006 ved billedkunstinstitusjoner:

Institusjon	Antall besøkende ¹		
	2004	2005	2006
Nasjonalmuseet for kunst ²	594 573	784 826	618 609
Riksutstillinger ³	220 033		
Nordnorsk Kunstnersenter	13 178	9 021	7 805
Henie Onstad Kunstsenter	70 820	57 666	29 880
Totalt	898 604	851 513	656 294

- 1 Institusjonene har ulike systemer for å registrere antallet besøkende på utstillingsarrangementer. Dessuten holdes en del arrangementer i fellesrom som kulturhus, sykehus, biblioteker, foajéer, parker o.l., noe som gjør det vanskelig å registrere eksakte besøkstall. Noen institusjoner viser til at besøkstallene antakelig er høyere enn oppgitt. Utover dette varierer besøkstallene fra år til år, avhengig av typen utstillinger som tilbys.
- 2 Besøkstallet for Nasjonalmuseet for kunst for 2005 og 2006 omfatter de fem tidligere institusjonene som nå er integrert i museet: Nasjonalgalleriet, Museet for samtidskunst, Kunstindustrimuseet i Oslo, Norsk Arkitekturmuseum og Riksutstillinger. Besøkstallet for Nasjonalmuseet i 2004 inkluderer ikke Riksutstillinger. Nedgangen fra 2005 må bl.a. sees i sammenheng med at den store satsingen "Kyss froksen! Forvandlingens kunst" førte til meget gode besøkstall.
- 3 Vandretstillinger til Riksutstillinger ble fra juli 2005 integrert i Nasjonalmuseets program for landsdekkende formidling. Tallet for besøkende til Riksutstillinger i 2004 omfatter ca. 120 000 besøkende til såkalte "vrimlerom", hvor alle besøkende til kulturhus i perioden en vandretstilling ble vist er regnet med. Fra og med 2005 inngår ikke besøkende til slike fellesarealer i besøkstallet.

Institusjonene har barn og unge som en prioritert målgruppe i sine formidlingstilbud. Nasjonalmuseet har videreført den omfattende satsingen på kunstformidling i skolene. Om lag 43 000 elever besøkte utstillinger på turné innen det landsdekkende skolenettverket i 2006. Til sammen fikk de tre institusjonene Nasjonalmuseet, Norsk Form og Nordnorsk Kunstnersenter 3 mill. kroner til aktiviteter i Den kulturelle skolesekken for skoleåret 2006-2007, for å arbeide med formidling av kunst og kultur til grunnskoleelever i hele landet.

Både KORO og Norsk Form arbeidet målrettet med å heve barn og unges estetiske bevissthet

gjennom hhv. kunstproduksjon i skoler/skoleanlegg, arkitektur- og designverksted for skoleelever samt lærerkurs i design og arkitektur.

Ny teknologi har gitt institusjonene en ny mulighet både til katalogisering og formidling. Flere institusjoner lager egne nettutstillinger og bruker Internett aktivt for å nå publikum. KORO kunstverkdatabase inneholder informasjon om mer enn 740 statlige bygg/prosjekter som inkluderer ca. 5 600 kunstverk utført med midler fra institusjoner i perioden fra 1977 til i dag.

Kap. 3322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	252	208	217
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	126		
18	Refusjon av sykepenger	51		
	Sum kap. 3322	429	208	217

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak inntekter knyttet til prosjekter i regi av KORO – Kunst i offentlige rom, jf. kap. 322, post 01.

Kap. 323 Musikkformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	123 897	134 659	139 406
55	Norsk kulturfond			94 351
70	Nasjonale institusjoner	161 886	172 038	185 436
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	124 476	134 706	156 790
72	Knutepunktinstitusjoner	35 808	40 669	52 120
74	Landsdelsmusikere i Nord-Norge	14 113	16 649	14 163
78	Ymse faste tiltak	47 765	62 496	66 055
	Sum kap. 323	507 945	561 217	708 321

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Rikskonsertene, avsetning til musikk under Norsk

kulturfond, tilskudd til to nasjonale symfoniorkestre, fem region-/landsdelsorkestre og ti festspill/

festivaler med status som knutepunktinstitusjoner. Kapitlet omfatter også tilskudd til faste tiltak på musikkområdet. I tillegg bevilges det midler til musikkformål over kap. 320 Allmenne kulturformål, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Rikskonsertene.

Rikskonsertene har i samarbeid med fylkeskommunene ansvaret for skolekonsertordningen. Alle kommuner får tilbud om skolekonserter for sine grunnskoleelever.

Rikskonsertene skal forhandle fram nye avtaler om produksjon av skolekonserter med fylkeskommunene gjeldende fra 2009. Under forutsetning av at et høyt kvalitativt nivå blir opprettholdt, skal en størst mulig del av konsertproduksjonen skje regionalt.

Rikskonsertene er også produsent og leverandør av kvalitetskonserter innenfor alle musikksjangrer til konsertarrangører over hele landet. Rikskonsertene, som skal legge til rette for kunstnerisk og formidlingsmessig utvikling og nyskaping, bestiller årlig en rekke nye verk fra skapende kunstnere og engasjerer et stort antall musikere fra alle deler av landet og fra utlandet. INTRO-programmene lanserer unge norske utøvere innenfor klassisk musikk, jazz og folkemusikk. Rikskonsertene utfører også internasjonale representasjons-, rådgivnings- og operative oppgaver innen musikkfeltet, i samarbeid med Utenriksdepartementet og NORAD. For tiden gjennomføres bl.a. større programmer i det sørlige Afrika, Palestina, Nepal og India.

Bevilgningen til Rikskonsertene er økt med 4,7 mill. kroner, hvorav 1 mill. kroner til styrking av satsingen "Hele Norge synger".

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Rikskonsertene får i merinntekter

under kap. 3323, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Post 55 Norsk kulturfond

Fra 2008 er midler til tilskuddsordninger til musikkformål, som i 2007 ble bevilget under kap. 320, post 50 Norsk kulturfond, overført til kap. 323, post 55, jf. omtale under kap. 320, post 55.

Bevilgningen under denne posten gjelder tilskudd ført opp i tabellen nedenfor.

Tilskudd til Oslo Kammermusikk Festival, Trondheim Kammermusikk Festival og Risør Kammermusikkfest er overført fra tilskuddsordningen for musikkfestivaler til kap. 323, post 78, jf. omtale under denne posten. Tilskuddsordningen for musikkfestivaler er styrket med 1 mill. kroner.

Tilskudd til fire ensembler er overført fra tilskuddsordningen for musikkensembler. BIT20 Ensemble, Oslo Sinfonietta og Bodø Sinfonietta er overført til til kap. 323, post 78, jf. omtale under denne posten. Ungdomssymfonikerne er overført til kap. 320, post 74, jf. omtale under denne posten. Tilskuddsordningen for musikkensembler er styrket med 1,5 mill. kroner.

Tilskuddsordningen for kirkemusikk er styrket med 1 mill. kroner, innkjøpsordningen for nye norske fonogrammer er styrket med 1 mill. kroner og ordningen med turné- og arrangørstøtte for rock og populærmusikk er også styrket med 1 mill. kroner.

Andre formål omfatter prosjektstøtte til musikktiltak, herunder bl.a. bestillingsverk og formidlingsvirksomhet for tradisjonsmusikk/verdensmusikk. Posten omfatter også midler til forsøksordning for kor. Departementet er informert om at forsøksordningen ikke har kommet langt nok til at bevilgningen til prosjektet vil komme til anvendelse i 2007. Midlene vil derfor kunne anvendes i 2008 og det vil da være 2 mill. kroner til disposisjon for prosjektet. Departementet tar sikte på å videreføre 2 mill. kroner også for 2009, slik at det totalt vil bli bevilget 4 mill. kroner til prosjektet. Det er også lagt inn en særskilt styrking under Andre formål i anledning Mangfoldsåret med 3 mill. kroner. Det vises til omtale under kap. 320, post 55 om prioritering av prosjektsøknader med en mangfoldsdimensjon innenfor ordinære avsetninger.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)
	2008
Tilskuddsordning for musikkfestivaler	28 170
Tilskuddsordning for musikkensembler	15 189
Tilskuddsordning for kirkemusikk	5 328
Innkjøpsordning for nye norske fonogrammer	13 412
Turné- og arrangørstøtte for rock og populærmusikk	9 031
Andre formål	23 221
Sum	94 351

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten omfatter tilskudd til Oslo-Filharmonien og til Stiftelsen Harmonien i Bergen. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse to orkestrene.

Orkesterselskapene har plikt til å la NRK sende, gjøre opptak av og produsere konserter på samme vilkår som tidligere.

Tilskuddet til utenlandsturneer for symfoniorkestrene, Den Norske Opera og Det Norske Kam-

merorkester ble tidligere fordelt etter særskilt søknad. Fra 2008 er tilskuddsordningen avvirket, og midlene er fordelt på og lagt inn i rammetilskuddet til de orkestrene som forventes å ha slik virksomhet.

Tilskuddet til Oslo-Filharmonien er økt med til sammen 8,9 mill. kroner for bl.a. å sikre at orkesteret kan videreutvikle sin kunstneriske kvalitet og befeste sin internasjonale posisjon. Tilskuddet til Stiftelsen Harmonien er økt med 4,5 mill. kroner.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Oslo-Filharmonien	90 378	99 265
Stiftelsen Harmonien	81 660	86 171
Sum	172 038	185 436

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Trondheim Symfoniorkester og Stavanger Symfoniorkester har plikt til å la NRK sende, gjøre opptak av og produsere konserter etter samme vilkår som tidligere.

Tilskuddet til utenlandsturneer for symfoniorkestrene er avvirket, jf. omtale under post 70.

Tilskuddet til Trondheim Symfoniorkester er økt med 3,9 mill. kroner bl.a. til videreføring av

samarbeidet med TrondheimSolistene i hht. opptrappingsplan. Tilskuddet til Stavanger Symfoniorkester er økt med 4,0 mill. kroner bl.a. til videreføring av Kyrkjelydprosjektet i hht. opptrappingsplan.

Den delen av driftstilskuddet til Kristiansand Symfoniorkester og Det Norske Blåseensemble som til 2008 ble dekket av Forsvarsdepartementet, blir fra 2008 videreført av Kultur- og kirkedepartementet. Tilskuddet fra Kultur- og kirkedepartementet til hvert av de to orkestrene er for 2008 økt med 6,8 mill. kroner.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Trondheim Symfoniorkester	44 532	48 447
Stavanger Symfoniorkester	41 848	45 898
Stiftelsen KSO - Kristiansand Symfoniorkester	26 290	33 063
Tromsø Symfoniorkester	11 885	12 396
Det Norske Blåseensemble anno 1734	10 151	16 986
Sum	134 706	156 790

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten omfatter de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Tilskuddet til Festspillene i Bergen er økt med 2,6 mill. kroner, til Olavsfestdagene i Trondheim med 1,2 mill. kroner og til Førde Internasjonale Folkemusikkfestival er tilskuddet økt med 0,6 mill. kroner.

Tilskuddet til Festspillene Turné, inkludert turnemidler til frie grupper, er overført fra Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge til Festspillene i Nord-Norge, for å oppnå bedre samordning og ressursutnyttelse. Det er en forutsetning at hele tilskuddet til Festspillene i Nord-Norge inkludert Festspillene Turné og turnemidler, omfattes av fordelingsnøkkel for knutepunktinstitusjoner i Nord-

Norge med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen. Formålet med Festspillene Turné videreføres.

Notodden Blues Festival fikk status som knutepunktfestival i 2007. Stiftelsen Horisont/Mela er gitt status som knutepunkt for kulturelt mangfold fra 2008.

I forbindelse med overtakelse av leiekontrakt er det lagt inn et fast tilskudd til Ultima Oslo Contemporary Music Festival med 1,65 mill. kroner under post 78, jf. omtale under posten. Når det gjelder initiativet om en bred, internasjonal samtidskunstfestival i Oslo, vises det til omtale under kap. 320, post 78.

Et forslag til presisering av kriterier for knutepunktoppdrag er sendt på høring til knutepunktinstitusjoner og offentlige tilskuddsparter. Temaet vil bli behandlet i en egen melding til Stortinget.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Festspillene i Bergen	12 972	15 530
Festspillene i Nord-Norge	7 318	10 835
Olavsfestdagene i Trondheim	5 090	6 309
Molde International Jazz Festival	4 379	4 567
Førde Internasjonale Folkemusikkfestival	2 616	3 228
Ultima - Oslo Contemporary Music Festival	3 633	3 789
Festspillene i Elverum	1 661	1 732
Notodden Blues Festival	1 500	1 565
Ny knutepunktfestival rock	1 500	1 565
Stiftelsen Horisont/Mela		3 000
Sum	40 669	52 120

Post 74 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge omfatter Musikk i Nordland, Musikk i Troms, Musikk i Finnmark og Nordnorsk Jazzsenter. Staten dekker 75 pst. og regionen 25 pst. av det offentlige tilskuddet til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge. Tilskuddet til enheten Festspillene Turné, herunder turnemidler for frie grupper, er overført til Festspillene i Nord-Norge, jf. post 72.

Post 78 Ymse faste tiltak

Under denne posten er det ført opp midler til ulike faste tiltak på musikkområdet.

Følgende tilskudd er økt:

- TrondheimSolistene: 0,4 mill. kroner til bl.a. avlønning
- Dissimilis kultur- og kompetansesenter: 0,25 mill. kroner
- Rådet for folkemusikk og folkedans: 0,9 mill. kroner til diverse tiltak og formidlingsvirksomhet, herunder fullfinansiering av Bygda dansar i ett år i ett fylke
- Riksscene for nasjonal og internasjonal folke- musikk, joik og folkedans: 1 mill. kroner for å styrke produksjon og formidling
- Det Norske Kammerorkester: 1,2 mill. kroner, jf. omtale av avviklingen av særskilt tilskudd til utenlandsturné under post 70.

Det er lagt inn fast tilskudd til følgende tiltak som tidligere fikk tilskudd under kap. 320, post 50 Norsk kulturfond:

- BIT20 Ensemble: 2,2 mill. kroner
- Oslo Kammermusikk Festival: 1,2 mill. kroner
- Trondheim Kammermusikk Festival: 1,2 mill. kroner
- Risør Kammermusikkfest: 1,2 mill. kroner
- Bodø Sinfonietta: 1 mill. kroner.

Det er også lagt inn fast og samordnet tilskudd til Cikada/Oslo Sinfonietta med 2 mill. kroner. Tilskuddet til Cikada ble tidligere gitt som en del av tilskuddet til Ny Musikk under kap. 320, post 74. Tilskuddet til Oslo Sinfonietta ble tidligere gitt under kap. 320, post 50.

Det er en forutsetning for tilskuddet til BIT20 Ensemble, Oslo Kammermusikk Festival, Trondheim Kammermusikk Festival, Risør Kammermusikkfest, Bodø Sinfonietta og Cikada/Oslo Sinfonietta at det regionale tilskuddet ikke blir redusert,

og at det utgjør minimum 40 pst. av det totale offentlige tilskuddet. Oslo kommune kan innfase sin del av tilskuddet til Cikada/Oslo Sinfonietta i løpet av 2008 og 2009.

Det er lagt inn fast tilskudd til Ultima Oslo Contemporary Music Festival med 1,65 mill. kroner i forbindelse med overtakelse av leiekontrakt. Dette kommer i tillegg til ordinært driftstilskudd under post 72.

Tilskuddet til Norsk Rockforbund til forsøk med klubbstøtte for rock og beslektede musikkformer er teknisk overført til kap. 320, post 74.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 2.

Rapport 2006

Resultatrapporten omfatter aktivitets- og økonomiresultater for de institusjonene som er omfattet av mål- og resultatstyringen, dvs. Rikskonsertene, orkestre med status som nasjonale institusjoner, region-/landsdelsinstitusjoner og festspill/festivaler med status som knutepunktinstitusjoner. Aktivitetstallene for 2006 er levert av Rikskonsertene og Norsk teater- og orkesterforening på oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet.

Rikskonsertene

I 2006 stod Rikskonsertene bak 9 624 konserter for et totalt publikum på 1 336 241. Av disse var 360 offentlige konserter, 8 614 skolekonserter og 650 barnehagekonserter. Repertoaret omfattet klassisk musikk, jazz, viser, pop, rock, norsk folkemusikk og verdensmusikk. En rekke produksjoner representerte møter mellom flere sjangrer.

Rikskonsertenes skolekonsertordning er landsomfattende fra 2006 og involverer ca. 800 musikere på turné hvert år. Alle kommuner i landet, unntatt Os, mottar to konserter per år til alle sine grunnskoler. Rikskonsertene har det helhetlige ansvaret for ordningen. På grunnlag av avtaler mellom Rikskonsertene og den enkelte fylkeskommune produseres ca. 60 pst. av konsertene regionalt.

Tiltak rettet mot barn og unge har et stadig økende omfang i Rikskonsertenes internasjonale virksomhet, både i form av utvekslingsprosjekter i samarbeid med UD og i ulike nettverk.

Formidlingen av offentlige konserter er basert på samarbeid med konsertmottakere over hele landet.

Tabell 9.8 Antall konserter per fylke fordelt etter type konserter:

Fylke	2004			2005			2006		
	Skole-kons.	Barne-hage-kons.	Off. kons.	Skole-kons.	Barne-hage-kons.	Off. kons.	Skole-kons.	Barne-hage-kons.	Off. kons.
Østfold	351	20	13	321	20	10	355		13
Akershus	780		6	760		6	808		12
Oslo	329		42	610		43	554		52
Hedmark ¹	340	20	6	243	20	5	208	23	7
Oppland	330	157	10	378	138	12	350	139	12
Buskerud	312	28	25	417	8	20	468	20	34
Vestfold	268		24	395		22	384		23
Telemark	336	109	25	312	84	23	330	86	23
Aust-Agder	218	80	8	234	80	17	253	60	20
Vest-Agder	252	20	10	374	20	12	345	20	10
Rogaland	344	140	34	372	74	27	484	142	35
Hordaland	1 018		21	1 103		17	1 083		28
Sogn og Fjordane	248	60	10	262	60	4	268	60	9
Møre og Romsdal	540		14	567		16	605		11
Sør-Trøndelag	387	36	13	477	50	6	464	40	23
Nord-Trøndelag	317	30	3	247	60		316	60	3
Nordland ²	828		26	831		18	659		18
Troms	491		19	422		12	463		22
Finnmark	190		11	218		3	212		5
Svalbard	10		2	5		1	5		
Sum	7 889	700	322	8 548	614	274	8 614	650	360

1 Konsertantallet i Hedmark ble høsten 2005 og våren 2006 påvirket av et samarbeid med Kringkastingsorkesteret som medførte at elevene i regionen ble samlet til store felleskonserter i stedet for mange små konserter lokalt.

2 Nordland hadde i 2004 og 2005 en serie med "Geriljakonserter" på 10 minutter, noe som ga mange, korte konserter.

Kilde: Rikskonsertene.

Tilskuddsinstitusjonene

Alle de syv orkestrene har positive årsresultat i 2006, jf. tabell 9.9. To orkestre har imidlertid negativ egenkapital. Egenkapitalen i Oslo-Filharmonien er per 31.12.2006 negativ med 6,3 mill. kroner. Både direkte utgifter til pensjonsforsikringer og balanseførte forventede pensjonsforpliktelse er svært tyngende for Oslo-Filharmonien. Tromsø Symfoniorkester har fortsatt negativ egenkapital. Av knutepunktinstitusjonene har Olavsfestdagene i Trondheim negativt årsresultat og egenkapitalen til institusjonen per 31.12.2006 er negativ.

Total aktivitet og publikumstall varierer noe fra et år til et annet, men er relativt stabil over tid. I

2006 ble det i alt spilt 649 konserter for et totalt publikum på om lag 359 000, jf. tabell 9.10.

Publikum på billetterte arrangement utgjorde tilnærmet 268 000. Publikum med fri- og spon-sorbilletter utgjorde i 2006 tilnærmet 27 000 eller om lag 10 pst. av publikum på billetterte arrangement, jf. tabell 9.11.

Festivaler og festspill har i større grad enn orkestrene åpne arrangementer der det bare kan gis anslag over publikumsbesøk. For å gi et mest mulig korrekt bilde av publikumstallet, har departementet i tabell 9.12 for knutepunktinstitusjonene valgt å oppgi samlet publikumstall for arrangementer der det utstedes billetter. Totalt antall publikum

på 160 464 inkluderer også publikum med fribilletter og sponsorbilletter, dvs. billetter som inngår i markedsføring eller er betalt på annet vis.

Festivalene og festspillene hadde samlet 804 arrangementer i 2006. Arrangementene kan

omfatte andre sjangrer enn musikk, bl.a. teater og dans.

Institusjonene avgir også en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet, som inngår i en samlet vurdering av institusjonens måloppnåelse.

Tabell 9.9 Økonomiske nøkkeltall for tilskuddsinstitusjonene i 2006:

Institusjon	Statlig drifts-tilskudd	Reg. drifts-tilskudd	Andre inntekter	Driftskostnader	Driftsres.	Årsresultat	Egen kap. per 31.12.06	Antall årsverk
Oslo-Filharmonien	85 142		31 745	117 402	-515	170	-6 291	128
Stiftelsen Harmonien	76 744		11 344	84 294	3 794	4 553	17 044	112
Trondheim Symfoniorkester	41 457	17 969	3 783	64 309	-1 100	286	5 646	84
Stavanger Symfoniorkester	38 389	16 628	8 490	63 301	206	403	1 753	84
Kr.sand Symfoniorkester ¹	29 022	12 349	3 260	44 581	50	140	2 262	57
Tromsø Symfoniorkester	10 968	4 701	823	16 391	101	73	-602	24
Det Norske Blåseensemble ¹	14 566	6 155	994	19 530	2 185	2 190	2 446	31
Festspillene i Bergen	12 496	8 715	21 352	41 898	665	708	1 417	12
Festspillene i Nord-Norge	7 050	3 021	4 551	13 589	1 033	1 134	4 277	5
Molde Int. Jazz Festival	4 219	2 814	15 562	21 818	777	2 441	4 328	5
Førde Int. Folkemusikkfestival	2 039	1 413	3 927	6 914	464	478	781	4
Olavsfestdagene i Trondheim	4 904	3 325	18 559	28 664	-1 876	-1 834	-214	11
Ultima – Oslo Contemporary Music Festival	3 500	2 330	2 181	7 651	360	431	154	5
Festspillene i Elverum	1 600	1 130	2 956	5 431	256	262	200	1
Sum	332 096	80 550	129 527	535 773	6 400	11 435	33 201	563

¹ Inkl. tilskudd til drift fra Forsvarsdepartementet.

Kilde: Institusjonenes årsregnskap 2006 og budsjettøknader for 2008.

Tabell 9.10 Antall konserter og publikum i orkesterselskapene 2004-2006:

	Totalt antall konserter			Totalt antall publikum		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Oslo-Filharmonien ¹	99	108	96	92 219	87 275	93 120
Stiftelsen Harmonien	117	108	121	82 010	90 086	81 759
Trondheim Symfoniorkester	93	85	93	52 453	54 447	58 260
Stavanger Symfoniorkester	110	98	94	67 788	77 366	64 739
Kristiansand Symfoniorkester	121	125	137	34 959	35 023	29 484
Det Norske Blåseensemble	70	76	56	16 091	20 515	18 024
Tromsø Symfoniorkester	65	64	52	10 414	7 210	13 721
Totalt	675	664	649	355 934	371 922	359 107

¹ For Oslo-Filharmonien oppgis antall publikum på billetterte arrangement i 2005. Totalt antall publikum var 195 975, som følge av særskilte gratiskonserter det året.

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Tabell 9.11 Spesifikasjon av publikumstallene i orkesterselskapene 2006:

	Antall publikum på billetterte arrangement	Antall publikum med ordinære billetter	Antall publikum med fri- og sponsorbilletter
Oslo-Filharmonien	80 617	75 887	4 730
Stiftelsen Harmonien	72 449	64 459	7 990
Trondheim Symfoniorkester	33 772	30 575	3 197
Stavanger Symfoniorkester	33 875	31 230	2 645
Kristiansand Symfoniorkester	23 012	18 770	4 242
Det Norske Blåseensemble	12 979	11 579	1 400
Tromsø Symfoniorkester	11 324	8 572	2 752
Totalt	268 028	241 072	26 956

Kilde: Norsk teater - og orkesterforening.

Tabell 9.12 Antall arrangementer og publikum i knutepunktinstitusjonene 2004-2006:

	Totalt antall arrangement			Antall publikum på billetterte arrangementer		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Festspillene i Bergen	211	249	194	32 557	34 629	40 233
Festspillene i Nord-Norge	107	157	149	11 655	14 203	15 320
Olavsfestdagene i Trondheim	157	140	135	32 900	43 445	43 117
Molde Int. Jazz Festival	139	141	141	29 032	28 074	27 801
Førde Int. Folkemusikkfestival		88	102		12 650	14 295
Ultima – Oslo Contemp. Music Festival			47			9 392
Festspillene i Elverum			36			10 306
Totalt	614	775	804	106 144	133 001	160 464

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Kap. 3323 Musikkformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Inntekter ved Rikskonsertene	27 866	29 758	31 038
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	8		
18	Refusjon av sykepenger	674		
	Sum kap. 3323	28 548	29 758	31 038

Post 01 Inntekter ved Rikskonsertene

Posten gjelder inntekter fra offentlige konserter, skolekonserter, barnehagekonserter og prosjektvirksomhet m.m., jf. kap. 323, post 01.

Kap. 324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	99 839	97 746	106 744
55	Norsk kulturfond			56 910
70	Nasjonale institusjoner	571 556	618 275	688 861
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	215 523	233 013	255 175
72	Knutepunktinstitusjoner			2 550
73	Region- og distriktsopera	23 228	26 596	32 640
75	Dans	18 341	26 388	36 923
78	Ymse faste tiltak	35 383	41 378	45 582
	Sum kap. 324	963 870	1 043 396	1 225 385

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Riksteatret, avsetning til scenekunst under Norsk kulturfond, fire nasjonale institusjoner, tretten region-/landsdelsinstitusjoner, en knutepunktinstitusjon, ni region- og distriktsoperatiltak, Dansens Hus og en rekke faste tiltak. I tillegg bevilges det midler til scenekunstformål over kap. 320 Allmenne kulturformål post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Institusjonenes vedlikehold av bygninger og teknisk utstyr

Budsjettsøknadene for 2008 viser et stort akkumulert behov for vedlikehold av og investeringer i bygninger og sceneteknisk utstyr. Det er åpenbart at vedlikeholdsoppgavene bør underlegges et langsiktig og planmessig arbeid. Det er imidlertid store forskjeller på hvordan eierforholdene og vedlikeholdsansvaret er organisert og på hvordan teatrene møter sine vedlikeholdsutfordringer. Det vil derfor være behov for varierende innsats og oppfølging. Departementet vil understreke at ansvaret for at vedlikeholdsbehov blir planmessig og løpende ivaretatt og at det avsettes tilstrekkelige midler til dette, påligger teatrenes styre og ledelse.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Riksteatret samt visse fellestiltak. Som følge av at inntektsbevilgningen for Riksteatret er økt med 6,4 mill. kroner, er utgiftsrammen parallelt oppjustert.

Riksteatret viser et bredt repertoar med 10-12 forestillinger årlig på 67 faste spillesteder over hele landet. Repertoaret omfatter teaterforestillinger, herunder figurteater og forestillinger for barn og unge samt danseforestillinger. Riksteatrets produksjoner er dels egenproduserte og dels oppsetninger som er produsert i samarbeid med eller innkjøpt fra andre teatre og frie grupper.

Inntektene under kap. 3324, post 01 har de senere årene vært høyere enn budsjettet. Inntektene foreslås derfor økt med 6,8 mill. kroner, jf. kap. 3324, post 01. Rammen under kap. 324, post 01 er økt tilsvarende.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3324, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Post 55 Norsk kulturfond

Fra 2008 er midler til tilskuddsordninger til scenekunstformål, som i 2007 ble bevilget under kap. 320, post 50 Norsk kulturfond, overført til kap. 324, post 55, jf. omtale under kap. 320, post 55.

Bevilgningen under denne posten gjelder tilskudd ført opp i tabellen nedenfor.

Tilskuddsordningene for fri scenekunst og dans er hver styrket med 1 mill. kroner i anledning Mangfoldsåret 2008.

Tilskuddsordningene for gjestespill og for ny norsk dramatikk og annen scenetekst er hver styrket med 1 mill. kroner.

Andre formål omfatter tilskuddsordningen for koreografi, tilskuddsordningen for refusjon av dra-

matikerhonorar, tilskuddsordningen for historiske spill/friluftspill samt midler til annen prosjektstøtte.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)
	2008
Tilskuddsordningen for fri scenekunst	23 111
Tilskuddsordningen for dans	18 313
Tilskuddsordningen for ny norsk dramatikk og annen scenetekst	3 621
Tilskuddsordningen for gjestespill	3 608
Andre formål	8 257
Sum	56 910

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse institusjonene.

Den Norske Opera flytter ved årsskiftet 2007/2008 inn i det nye operahuset i Bjørvika, og den offisielle åpningen skjer 12. april 2008. For at Operaen skal kunne utnytte husets potensiale og hevde seg som førsteklasses produsent og formidler av opera og ballett, er det lagt inn en økning av driftstilskuddet for 2008 på 49,7 mill. kroner. Økningen gir rom for økt kunstnerisk produksjon og ansettelse av personale, kostnader til forvaltning, drift

og vedlikehold av bygningen i henhold til opptrappingsplan samt engangskostnader i forbindelse med nytt hus. Det vises for øvrig til kap. 320, post 73 for omtale av nytt operahus.

Nationaltheatret, Den Nationale Scene og Det Norske Teatret har dokumentert ekstraordinære utbedringsbehov. Tilskuddet til Nationaltheatret og Det Norske Teatret er styrket med 3 mill. kroner. Tilskuddet til Den Nationale Scene er styrket med 1 mill. kroner. Midlene er lagt inn som en fast del av driftsrammen og skal dekke utgifter ved å lånefinansiere utbedringsbehov.

Til Den Nationale Scene er det dessuten under kap 320, post 73 avsatt 2 mill. kroner til utbedring av teaterbygningens tak.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Den Nationale Scene	81 134	85 623
Den Norske Opera	296 394	346 138
Det Norske Teatret	113 826	121 721
Nationaltheatret	126 921	135 379
Sum	618 275	688 861

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Fra 2008 får Nord-Trøndelag Teater, som til nå har fått støtte over post 78, status som region-/landsdelsinstitusjon. Det er lagt inn et tilskudd på

5,8 mill. kroner som er en økning med 1,2 mill. kroner i forhold til 2007. Det er en forutsetning at tilskuddet fra Nord-Trøndelag fylkeskommune blir videreført på minst samme nivå som for 2007.

Tilskuddet til Agder Teater er økt med 1,6 mill. kroner for å styrke driftsgrunnlaget og teatrets drift av utescenen i Fjæreheia.

I St.prp. nr. 1 (2005-2006) ble det varslet en opptrapping av driftstilskuddene til Hålogaland Teater og Nordland Teater i 2007 og 2008. I samsvar med dette foreslås tilskuddet til Hålogaland Teater økt med 3,4 mill. kroner og tilskuddet til Nordland Teater økt med 1,7 mill kroner slik at opptrappingsplanen er fullført.

Driftstilskuddet til Teater Ibsen økes med 1,7 mill kroner, herunder 1 mill. kroner for å styrke teatrets aktivitet i Vestfold.

For å dekke behovet for økte midler til overgangsordningen for danserne i kompaniet, er driftstilskuddet til Carte Blanche økt.

Det er tatt et initiativ i Hedmark og Oppland om å utvikle et felles teater som skal gi et likeverdig tilbud i de to fylkene. I tilskuddet til Hedmark Teater er det teknisk plassert 1 mill. kroner som skal disponeres i samråd med de to fylkeskommunene ved etablering av det nye Teater Innlandet. Midlene skal gå til produksjon av teateroppsetninger.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Agder Teater	14 509	16 133
Carte Blanche	16 733	17 753
Haugesund Teater	5 908	6 162
Hedmark Teater	9 289	10 688
Hordaland Teater	7 466	7 787
Hålogaland Teater	33 172	36 598
Nordland Teater	17 169	18 907
Nord-Trøndelag Teater		5 842
Rogaland Teater	37 290	38 893
Sogn og Fjordane Teater	12 714	13 261
Teater Ibsen	16 112	17 805
Teatret Vårt	14 315	14 931
Trøndelag Teater	48 336	50 415
Sum	233 013	255 175

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Per Gynt Stemnet, som fra 2008 får status som knutepunktinstitusjon og et tilskudd på 2,5 mill. kroner. Hittil har Per Gynt Stemnet fått bevilget tilskudd over kap 320, post 74.

Et forslag til presisering av kriterier for knutepunktoppdrag er sendt på høring til de knutepunktinstitusjoner som hadde slik status i 2007 og deres offentlige tilskuddsparter. Temaet vil bli behandlet i en egen melding til Stortinget.

Post 73 Region- og distriktsopera

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de operatiltakene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Fra og med 2008 er det en forutsetning for det statlige driftstilskuddet til operatiltakene at det

ordinære offentlige driftstilskuddet fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. regionen.

Departementet er informert om at stifterne av Vest Norges Opera, Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune, har sluttet seg til en anbefaling fra styret i Vest Norges Opera om sammenslåing av stiftelsen Vest Norges Opera med stiftelsen Den Nye Opera. Både Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune har vedtatt at tilskudd som tidligere ble gitt til Opera Vest og Vest Norges Opera overføres til Stiftelsen Den Nye Opera. På denne bakgrunn er statstilskuddet som for 2007 ble gitt til Vest Norges Opera overført til Den Nye Opera. Tilskuddet til Den Nye Opera er ytterligere økt med 1,7 mill. kroner. Det er en forutsetning at det regionale tilskuddet til Den Nye Opera blir videreført på minst samme nivå som for 2007. Departementet er svært tilfreds med den retning utviklingen i operavirksomheten i Bergen.

Opera Nord er nå reorganisert i samarbeid med Hålogaland Teater og Tromsø Symfoniorkester, og får en tilskuddsøkning. Også Opera Sør og Musikkteatret i Trondheim er i dialog med lokale samarbeidspartnere for å utnytte ressursene bedre, og tilskuddene til disse er økt.

Tilskuddet til Operaen i Kristiansund er økt med 1,4 mill. kroner, bl.a. til nasjonalt nettverks-samarbeid. Også Opera Nordfjord, Musikkteatret i Bodø samt Ringsakeroperaen og Steinvikholm Musikkteater får økte statlige driftstilskudd.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Musikkteater i Bodø	858	1 245
Musikkteatret i Trondheim	3 272	3 713
Opera Nord	1 056	1 451
Opera Nordfjord	1 334	1 891
Opera Sør	2 662	3 076
Operaen i Kristiansund	9 130	10 524
Ringsakeroperaen	1 593	1 961
Steinvikholm Musikkteater	1 591	1 959
Vest Norges Opera	1 000	
Den Nye Opera	4 100	6 820
Sum	26 596	32 640

Post 75 Dans

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til de tiltakene som er ført opp i tabellen nedenfor.

Dansens Hus tar i bruk egne og særskilt tilrettelagte lokaler høsten 2007. Offisiell åpning er planlagt til 29. februar 2008. Med egne lokaler for produksjon og visninger er grunnlaget skapt for et betydelig løft for samtidsdansen, kunstnerisk og publikumsmessig. Dansens Hus skal innen utgangen av 2007 legge fram en strategi for publikumsutvikling med en tidshorison på 5-10 år for å nå et høyt publikumstill og en sammensetning av publikum som gjenspeiler befolkningens sammensetning.

Tilskuddet er økt med 9,2 mill. kroner for å dekke økte kostnader til husleie og drift samt høyere aktivitetsnivå. Departementet understreker betydningen av at størst mulig andel av tilskuddet går til kunstnerisk aktivitet. På bakgrunn av det betydelige statstilskuddet til Dansens Hus, forutsettes det fra 2008 at staten oppnevner styreleder.

Senter for Dansekunst og dansefestivalen CODA blir samlokalisert med Dansens Hus. Departementet legger til grunn at alle potensielle synergieffekter av samlokaliseringen blir kartlagt og gjennomført.

Tilskuddet til Stellaris DansTeater er økt med 1,1 mill. kroner.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Bårdar Danseteater	318	332
Dansens Hus	18 937	28 151
Gratis Daglig Trening	1 366	1 425
Oslo Danse Ensemble	1 157	1 207
Senter for Dansekunst, inkl. drift av Scenehuset	2 751	2 869
Stellaris DansTeater	1 859	2 939
Sum	26 388	36 923

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter midler til ulike faste tiltak.

Det er lagt inn 1 mill. kroner i økning til driften ved Akershus Teater. Tilskuddene til Brageteatret og Stella Polaris er også økt.

Den Unge Scenen er et landsomfattende tiltak som involverer et stort antall unge og en rekke teatre. Formålet er å utvikle og sette opp dramatikkk for ungdom, framført av ungdom. Det Norske Teatret har hovedansvar for tiltaket med Rogaland Teater som fast samarbeidspartner. Fra 2008 er det faste tilskuddet til Den Unge Scenen økt til 1,5 mill. kroner.

Tilskudd til Grenland Friteater og Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival er samlet og overført fra kap. 320, post 74. For 2008 settes det samlede statstilskuddet til 4 mill. kroner. Det er en forutsetning at regionale myndigheter i løpet av 2008 og 2009 øker sitt faste tilskudd til den samlede virksomheten slik at det regionale tilskuddet utgjør minst 40 pst. av det samlede offentlige tilskuddet.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 2.

Rapport 2006

Rapporten omfatter aktivitets-, publikums- og økonomieresultater for de scenekunstinstitusjonene som er omfattet av mål- og resultatstyringen, dvs. Riksteatret, Den Norske Opera, Carte Blanche og teatre med status som nasjonale institusjoner og region-/landsdelsinstitusjoner. Aktivitetstallene for 2006 er levert av Riksteatret og Norsk teater- og orkesterforening på oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet.

Riksteatret

I 2006 spilte Riksteatret 443 forestillinger på turné samt 69 forestillinger/prøveforestillinger i Oslo. Forestillingene var fordelt på 10 produksjoner med et publikum på 97 254. Fem av årets oppsetninger var egenproduserte, fire var produsert i samarbeid med et annet teater, mens en var produsert av en frigruppe.

Riksteatret legger vekt på tett samarbeid med arrangørene for å sikre profesjonaliteten i formidlingsarbeidet og derved styrke publikumsoppslutningen. Etterspørselen etter Riksteatrets tilbud viser at det blir stadig mer attraktivt å være arrangør for teatret.

Tabell 9.13 Antall forestillinger per fylke fordelt etter type produksjoner:

Fylke	2004			2005			2006		
	Egen- prod.	Samarb.- prod.	Andres prod.	Egen- prod.	Samarb.- prod.	Andres prod.	Egen- prod.	Samarb.- prod.	Andres prod.
Østfold	5	1	1	8	1	1	5	2	1
Akershus	5	1	4	7	1	2	5	2	1
Hedmark	15	3	9	16	1	7	16	9	2
Oppland	20	2	12	22	2	6	20	11	4
Buskerud	17	3	10	19	3	5	16	9	5
Vestfold	20	4	10	23	4	3	14	7	8
Telemark	15	3	9	20	3	4	15	8	6
Aust-Agder	11	2	6	17	2	3	12	7	6
Vest-Agder	15	2	5	15	2	2	13	8	2
Rogaland	20	4	12	21	4	4	18	10	8
Hordaland	5	1	3	6	1		5	2	1
Sogn og Fjordane	16	3	5	18	3	4	13	9	3
Møre og Romsdal	21	4	12	24	4	6	19	11	7
Sør-Trøndelag	10	4	4	13	1	1	10	6	
Nord-Trøndelag	22	4	12	24		9	17	8	4
Nordland	20	5	12	27	5	2	20	12	3
Troms	14	2	10	15	1	4	12	8	6
Finnmark	12	2	8	15		5	10	7	
Sum ¹	263	50	144	310	38	68	240	136	67

¹ I 2006 kommer i tillegg 69 prøvevisninger/ordinære forestillinger i Oslo.

Kilde: Riksteatret.

Tilskuddsinstitusjonene

For den enkelte institusjon kan aktiviteten, publikumsopplutningen og det økonomiske resultatet variere betydelig fra et år til annet.

11 av 16 institusjoner fikk positivt årsresultat i 2006. Én institusjon hadde ved utgangen av 2006 negativ egenkapital, jf. tabell 9.14.

Produksjonsaktiviteten var noe høyere enn i 2004 og 2005, og det ble vist i alt 7 016 forestillinger fordelt på 402 produksjoner, jf. tabell 9.15.

Publikumsopplutningen i 2006 var noe høyere enn de to foregående årene, og totalt var det om lag 1 359 000 besøkende, jf. tabell 9.15. Publikum på billetterte arrangement utgjorde tilnærmet 1 323 000. Publikum med fri- og sponsorbilletter utgjorde om lag 106 000 eller 8 pst. av publikum på billetterte arrangement, jf. tabell 9.16.

For 2006 rapporteres det om et publikumsbesøk på turnéforestillinger på om lag 273 000 fordelt

på 1 947 forestillinger, jf. tabell 9.17 nedenfor. Riksteatret står for 22,8 pst. av institusjonenes turnétilbud og 28,5 pst. av publikumsbesøket i 2006 mens region-/landsdelsinstitusjonene står for 67,5 pst. av turnéforestillingene og 51,8 pst. av publikummet på disse forestillingene.

For å gjøre opera og ballett tilgjengelig for et bredt publikum, har Den Norske Opera inngått en transmisjonsavtale med NRK som innebærer inntil to helaftens TV-produksjoner og inntil seks helaftens radioproduksjoner per kalenderår. TV-delen har vært fullt utnyttet, mens tre forestillinger/konserter ble tatt opp og sendt av NRK Radio. For 2006 rapporterer NRK om samlet seer- og lyttertall på 405 000. Samarbeidet og rammeavtalen med NRK videreføres for åpningssesongen for det nye operahuset.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet som inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse.

Tabell 9.14 Økonomiske nøkkeltall for tilskuddsinstitusjonene i 2006:

Institusjon	(i 1 000 kr)							
	Statlig drifts-tilskudd	Reg. drifts-tilskudd	Andre inn-tekter	Drifts-kost-nader	Drifts-res.	Års-resultat	Egen-kap. per 31.12.06	Antall årsverk
Agder Teater ¹	12 533	5 798	6 089	21 343	3 077	2 621	4 816	45
Carte Blanche	15 350	6 709	2 078	23 968	169	289	2 081	27
Den Nationale Scene	78 164		15 568	96 815	-3 083	-2 841	6 278	152
Den Norske Opera	261 458		48 725	307 953	2 230	267	5 791	455
Det Norske Teatret	109 659		45 714	155 276	97	839	28 505	214
Haugesund Teater	5 210	2 515	3 180	10 757	148	195	1 336	9
Hedmark Teater	8 467	4 287	3 325	16 218	-139	-20	1 403	25
Hordaland Teater	6 711	2 876	1 988	12 087	-512	-528	-307	9
Hålogaland Teater	30 031	12 870	2 806	45 629	78	399	4 156	55
National-theatret	122 275		58 004	178 128	2 151	1 023	19 129	241
Nordland Teater	15 577	6 676	3 966	25 202	1 017	181	2 735	30
Rogaland Teater	35 443	15 278	36 177	85 065	1 833	2 911	23 620	102
Sogn og Fjordane Teater	11 767	5 043	1 602	16 813	1 599	1 595	835	27
Teater Ibsen	15 040	6 446	8 070	30 591	-1 035	-932	1 400	37
Teatret Vårt	13 309	5 704	4 340	23 634	-281	-280	1 772	31
Trøndelag Teater	46 085	19 917	33 032	94 750	4 284	4 936	14 540	177
Sum	787 079	94 119	274 664	1 144 229	11 633	10 655	118 090	1 636

¹ Agder Teater driver også kulturhuset for Kristiansand kommune. Tallene for Agder Teater gjelder bare teaterdriften så nær som årsresultat, egenkapital og årsverk, hvor kulturhusdriften er inkludert.

Kilde: Institusjonenes årsregnskap for 2006 og budsjettsoknader for 2008.

Tabell 9.15 Hovedtall for virksomheten ved Riksteatret og tilskudds-institusjonene 2004-2006:

	Totalt antall oppsetninger			Totalt antall forestillinger			Totalt antall publikum		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Agder Teater	26	26	24	423	332	346	79 903	62 191	53 157
Carte Blanche	9	6	9	83	73	69	17 255	15 541	20 709
Den Nationale Scene	27	26	39	617	596	635	100 881	120 546	113 701
Den Norske Opera	32	34	40	182	206	192	140 387	157 755	138 913
Det Norske Teatret	50	53	54	900	945	948	188 794	193 618	199 852
Haugesund Teater	36	43	41	157	140	217	19 029	19 492	39 027
Hedmark Teater	7	13	13	153	240	229	15 017	19 249	22 431
Hordaland Teater	6	9	10	184	297	279	23 597	38 322	43 221
Hålogaland Teater	15	8	7	173	214	122	24 003	26 898	30 580
National-theatret	58	71	80	955	978	1 037	242 975	204 094	244 333
Nordland Teater	16	18	16	294	228	291	28 691	19 487	28 386
Riksteatret ¹	13	11	10	617	512	512	132 414	103 045	97 254
Rogaland Teater	13	14	13	637	574	633	119 905	89 050	116 522
Sogn og Fjordane Teater	15	10	9	176	110	284	30 279	13 591	20 855
Teater Ibsen	11	9	16	156	232	309	27 772	27 831	31 622
Teatret Vårt	19	15	6	305	220	353	50 951	31 436	37 923
Trøndelag Teater	26	21	21	588	611	618	109 915	100 555	142 780
Sum	379	387	408	6 600	6 508	7 074	1 351 768	1 242 701	1 381 266
Sum justert for samarbeid ²	364	381	402	6 481	6 428	7 016	1 319 925	1 227 754	1 358 512

¹ Tallene for Riksteatret inkluderer prøvevisninger samt ordinære forestillinger i Oslo og oppsetninger som ble formidlet fra andre teatre/frie grupper.

² Når teatrene samarbeider om oppsetninger, rapporterer begge institusjoner om tilknyttede resultater. I 2006 samarbeidet teatrene om 6 oppsetninger med 58 forestillinger og et publikumstall på 20 038.

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Tabell 9.16 Spesifikasjon av publikumstallene ved Riksteatret og tilskudds-institusjonene 2006:

	Antall publikum billetterte arrangement	Antall publikum ordinære billetter	Antall publikum fri- og sponsor- billetter
Agder Teater	53 157	48 175	4 982
Carte Blanche	13 534	11 888	1 646
Den Nationale Scene	113 701	101 389	12 312
Den Norske Opera	138 158	122 407	15 751
Det Norske Teatret	199 852	184 496	15 356
Haugesund Teater	39 027	35 730	3 297
Hedmark Teater	9 665	8 503	1 162
Hordaland Teater	43 221	42 221	1 000
Hålogaland Teater	23 637	20 413	3 224
Nationaltheatret	244 333	231 330	13 003
Nordland Teater	26 491	23 375	3 116
Riksteatret	88 017	76 859	11 158
Rogaland Teater	111 844	102 572	9 272
Sogn og Fjordane Teater	20 855	19 705	1 150
Teater Ibsen	20 038	18 775	1 263
Teatret Vårt	37 923	34 501	3 422
Trøndelag Teater	139 522	134 319	5 203
Sum	1 322 975	1 216 658	106 317

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Tabell 9.17 Scenekunstinstitusjonenes turnévirksomhet i Norge 2004-2006:

	Antall forestillinger			Publikumsbesøk		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Agder Teater	93	110	54	8 249	11 299	4 717
Carte Blanche	19	15	20	8 408	4 074	7 463
Den Nationale Scene	29	38	14	7 060	20 504	1 038
Den Norske Opera	17	25	35	10 329	17 268	14 658
Det Norske Teatret	115	74	58	20 321	17 104	20 353
Haugesund Teater	73	17	1	4 810	1 357	4 324
Hedmark Teater	141	212	191	12 334	13 124	17 831
Hordaland Teater	129	198	102	14 008	19 608	10 875
Hålogaland Teater	50	59	35	9 182	6 873	3 740
Nationaltheatret	45	42	83	9 728	5 632	17 760
Nordland Teater	161	117	147	14 575	9 163	15 515
Riksteatret	459	433	443	103 909	81 589	77 733
Rogaland Teater	180	67	70	23 163	8 706	7 244
Sogn og Fjordane Teater	124	77	263	26 934	10 433	19 169
Teater Ibsen	108	162	249	18 613	15 913	26 841
Teatret Vårt	173	46	178	32 163	12 638	21 197
Trøndelag Teater	20	14	4	3 392	4 052	2 208
Sum	1 936	1 706	1 947	327 178	259 337	272 666

Kilde: Norsk teater- og orkesterforening.

Kap. 3324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Inntekter ved Riksteatret	16 626	9 180	16 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	21		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	336		
18	Refusjon av sykepenger	1 173		
	Sum kap. 3324	18 156	9 180	16 000

Post 01 Inntekter ved Riksteatret

Inntektene gjelder salg av billetter og program m.m., jf. kap. 324, post 01. Inntektene under posten har i de senere år vært høyere enn budsjettet. Inn-

tektene foreslås derfor økt med 6,8 mill. kroner. Bevilgningen under kap. 324, post 01 er økt tilsvarende.

Kap. 325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 73</i>	64 373	61 278	62 855
21	Spesielle driftsutgifter	32 561	5 737	25 000
73	Prosjekt- og utviklingstiltak, <i>kan nyttes under post 01</i>	21 959	25 793	26 902
	Sum kap. 325	118 893	92 808	114 757

Kapitlet omfatter drifts- og prosjektmidler til det felles faglig-administrative samordnings- og utviklingsorganet for arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet, ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum (ABM-utvikling).

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter til ABM-utvikling. Bevilgningen dekker også drift og utvikling av Kulturnett Norge samt sekretariats- og samordningsfunksjoner, herunder drift av nettsted for tiltaket Den kulturelle skolesekken, som ABM-utvikling ivaretar.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som ABM-utvikling får i merinntekter under kap. 3325, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten skal dekke oppdragsvirksomhet ved ABM-utvikling. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Inntektene under kap. 3325, post 01 har de senere årene vært høyere enn budsjettet. Inntektene foreslås derfor økt med vel 19 mill. kroner, jf. kap. 3325, post 01. Rammen under kap. 325, post 02 er økt tilsvarende.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som ABM-utvikling får i merinntekter under kap. 3325, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II.

Post 73 Prosjekt- og utviklingstiltak

Denne posten skal dekke et variert spekter av samarbeids- og prosjekttiltak innenfor arkiv-, bibliotek- og museumsområdet.

Prosjektmidler er en viktig forutsetning for at ABM-utvikling skal fungere etter hensikten. Midlene kan brukes både til egeninitierte prosjekter og til å støtte tiltak i regi av andre aktører.

Hoveddelen av midlene blir utlyst av ABM-utvikling. En forutsetning for støtte er at midlene går til prosjekter som er nyskapende og har overføringsverdi til større grupper av institusjoner.

Områder som vil bli særlig prioritert, er samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museer, nye former for samarbeid innenfor de enkelte sektorene og på tvers av forvaltningsgrenser, formidling i form av kompetanseoppbygging, nye metoder og bruk av nye medier, bevaring, herunder kompetanseoppbygging og samarbeidstiltak innenfor sikring og bevaring, ny bruk av digital teknologi i bevaring, tilgjengeliggjøring og formidling av kunnskaps- og opplevelseskilder, utvikling av metoder for bevaring, tilgjengeliggjøring og formidling av digitalt skapt informasjon, dokumentasjon og formidling av minoritetskulturer og det multikulturelle samfunn. Videre kan det gis støtte til vitensentre. Dette er interaktive tilbud til barn og unge som skal gi mulighet til læring gjennom eksperimenter og erfaring.

Rapport 2006

ABM-utvikling driver aktivt, strategisk utviklingsarbeid for å samordne, effektivisere og styrke arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet. Målet er at institusjonene og sektorene skal settes bedre i stand til å løse faglige oppgaver og til å møte nye utfordringer i samfunnet, samt arbeide med hele spekteret av funksjoner innenfor arkiv, bibliotek og museum. ABM-utvikling arbeider dessuten på tvers av faglige sektorgrenser og ivaretar departementsovergrepene samarbeidsoppgaver i tilknyt-

ning til arkiv-, bibliotek- og museumsfeltet. Sekretariatet for Den kulturelle skolesekken er organisatorisk plassert i ABM-utvikling.

I perioden 2004-2006 har ABM-utviklings hovedsatsingsområder vært å:

- fremme læring og formidling i arkiv, bibliotek og museer
- utvide nettbasert tilgang til kunnskap og kultur
- utvikle og styrke samlingsforvaltningen i institusjonene
- kartlegge og utvikle regionale og lokale arkivinstitusjoner
- utvikle ny bibliotekpolitikk som avspeiler endringene i samfunnet i forhold til teknologi, kunnskapsbehov og kultur
- heve kvaliteten til museene gjennom museumsreformen, jf. kategoriomtalen og kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål
- synliggjøre arkivenes, bibliotekenes og museenes funksjoner og roller i samfunnet.

ABM-utvikling avsluttet i september 2006 et utredningsarbeid av et samlet bibliotekfelt, og overle-

verte utredningen Bibliotekreform 2014 til Kultur- og kirkedepartementet og Kunnskapsdepartementet.

ABM-utvikling arbeider til enhver tid med interne og eksterne prosjekter som skal reflektere hovedsatsingsområdene. Prosjektmidlene har gått til utviklingstiltak for arkiv, bibliotek og museer, til utvikling av tiltak innenfor kulturnett.no, utvikling av programmet Norsk digitalt bibliotek, til kulturhistorisk film og videodokumentasjon og til ekstraordinære sikringstiltak i museene. Midlene tildeles etter søknad eller til prosjekter initiert av ABM-utvikling.

I 2006 hadde ABM-utvikling et budsjett til drift, prosjekt- og utviklingstiltak på 86,3 mill. kroner. I tillegg forvaltet ABM-utvikling faste tilskuddsordninger på til sammen 67,8 mill. kroner, spillemidler for 7 mill. kroner og 32,6 mill. kroner knyttet til oppdragsvirksomhet (Nordbok-sekretariat og konsortieavtaler).

ABM-utvikling fordelte i 2006 30,6 mill. kroner i prosjektmidler. Midlene ble fordelt slik:

	(i mill. kr)
Prosjekt for hele abm-sektoren	6,9
Prosjekt for arkivsektoren	4,4
Prosjekt for bok- og biblioteksektoren	9,2
Prosjekt for museumssektoren	5,9
Prosjekt Kulturnett Norge	4,2
	30,6

Kulturnett Norge

Kulturnett.no er den offisielle portalen til norsk kultur på nettet. Nettstedet blir driftet av ABM-utvikling. Kulturnettet tilbyr bl.a. nyheter fra norsk kulturliv og stoff om ABM-institusjonene.

Kulturnett.no fikk i 2006 ny forside og direkteinnganger til nettutstillinger og andre nettressur-

ser gjør innholdet på Kulturnett mer synlig. Det er også gjort noen forbedringer med den tekniske plattformen. Det ble etablert tre nye regionale kulturnett i 2006. Dermed er det etablert til sammen 10 regionale nett.

Kap. 3325 Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	3 673	849	1 600
02	Inntekter ved oppdrag	32 561	5 737	25 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	329		
18	Refusjon av sykepenger	1 070		
	Sum kap. 3325	37 633	6 586	26 600

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved ABM-utvikling, jf. kap. 325, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter ved ABM-utvikling, jf. kap. 325, post 21. Inntektene under posten har i de senere år vært høyere enn budsjettet. Inntektene foreslås derfor økt med vel 19 mill. kroner. Bevilgningen under kap. 325, post 02 er økt tilsvarende.

Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	343 973	331 136	365 566
21	Spesielle driftsutgifter	6 223	9 586	850
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	25 630	19 258	19 739
55	Norsk kulturfond			122 864
73	Noregs Mållag	2 066	2 126	2 517
74	Det Norske Samlaget	8 744	9 076	11 090
75	Språkteknologi, Norsk Ordbok m.v.	11 823	13 272	14 843
76	Ibsenpris m.m.		3 000	3 129
78	Ymse faste tiltak	94 739	86 790	90 406
	Sum kap. 326	493 198	474 244	631 004

Kapitlet omfatter de statlige virksomhetene Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet. Kapitlet omfatter også avsetning til litteratur under Norsk kulturfond og tilskudd til Det Norske Samlaget, Noregs Mållag og til andre formål og institusjoner på feltet, bl.a. Norsk Forfattersentrum, Norsk Barnebokinstitutt,

Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet (NORLA) og Leser søker bok.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for de statlige virksomhetene Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet.

Inntektene under kap. 3326, post 01 har de senere årene vært høyere enn budsjettert. Inntek-

tene foreslås derfor økt med vel 2 mill. kroner, jf. kap. 3326, post 01. Rammen under kap. 326, post 01 er økt tilsvarende.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3326, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Nasjonalbiblioteket	271 497	304 501
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	39 157	40 045
Språkrådet	20 482	21 020

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket er en av de viktigste kildene til kunnskap om Norge, nordmenn og norske forhold, her og i utlandet. Virksomheten omfatter oppbygging, bevaring og tilgjengeliggjøring av samlinger av svært forskjellig karakter innen alle medietyper. Aktiviteten omfatter depotsamling for fjernlån og gjenbruk, arkivsamling, mikrofilming av aviser, innsamling, bevaring og formidling av lyd- og bildemedier, restaurering og konservering, digitalisering og utvikling i tilknytning til digitalt bibliotek.

En av Nasjonalbibliotekets viktigste oppgaver er forvaltning av lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokumenter av 9. juni 1989 nr. 32, som trådte i kraft 1. juli 1990. Formålet med loven er å trygge avlevering av dokumenter med allment tilgjengelig informasjon til nasjonale samlinger, slik at vitnemål om norsk kultur og samfunnsliv blir bevart og gjort tilgjengelig som kilde-materiale for forskning og dokumentasjon. Tidligere omfattet pliktavlevering kun trykte dokumenter som bøker og tidsskrifter. I dag blir dette for snevert. Skal ettertiden få med seg bredden av informasjon i dagens samfunn, må man også bevare radio- og tv-opptak, plater og film, elektroniske dokumenter som CD-ROM og disketter samt Internett-dokumenter.

Som følge av Stortingets behandling av St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* vil ansvaret for innsamlings- og bevaringsfunksjonene for den norske filmarven bli flyttet fra Norsk filminstitutt til Nasjonalbiblioteket. Nasjonalbiblioteket overtar ansvaret for:

- filmrestaurering
- alt fysisk filmhistorisk materiale, inkludert visningskopier
- dokumentasjonsarkiv og annet filmrelatert materiale
- biblioteket
- internasjonalt filmarkivarbeid, herunder det norske medlemskapet i FIAF
- de elektroniske basene med metadata (SIFT, MAVIS, BIBSYS)
- magasinlokalene på Jar og Ensjø
- digitalisering av filmmateriale.

Arbeidsgiveransvaret for tolv årsverk i avdelingen Filmarkivet ved Norsk filminstitutt vil bli overtatt av Nasjonalbiblioteket med virkning fra 1. januar 2008. De tilsatte vil inntil videre være lokalisert i Filmens hus.

Budsjettmessig innebærer dette en styrking av kap. 326 post 01 med 11,8 mill. kroner og en tilsvarende reduksjon av kap. 334 post 01.

Alt i alt foreslås bevilgningen til Nasjonalbiblioteket økt med 33 mill. kroner i 2008. I tillegg til overførselen fra filmkapitlet er det lagt inn 1 mill. kroner for å styrke arbeidet med restaurering av film.

Midlene omfatter også 3 mill. kroner til økte driftsutgifter i forbindelse med nye magasinlokaler og 6,1 mill. kroner til gjennomføringen av Wergeland-jubileet i 2008 og forberedelse av Hamsunjubileet i 2009. I tillegg blir Nasjonalbibliotekets ramme økt som en følge av økte inntekter over kap. 3326, post 01.

Nasjonalbiblioteket har i 2007 overtatt ansvaret for internettstedet ibsen.net, og 1,5 mill. kroner er i denne sammenheng overført til denne posten fra kap. 326, post 78. Nasjonalbiblioteket har videre

ansvaret for forvaltning av midler til Ytringsfrihetsdatabasen i Alexandria, og midlene er overført fra kap. 326, 78 og lagt inn i rammen til Nasjonalbiblioteket.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur til blinde og synshemmede. Virksomheten ble bygd opp av Norges Blindeforbund og Vestlandske Blindeforbund, og ble overtatt av staten i 1989.

Fordelingen av midler mellom Nasjonalbiblioteket og NLB kan bli noe justert som følge av at Nasjonalbiblioteket utfører oppgaver som ligger under ansvarsområdet til NLB.

Språkrådet

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål og skal særlig arbeide med å styrke det norske språkets status i nåtid og framtid og med å forvalte de to offisielle norske språknormalene. Språkstyringsarbeidet skal etter vedtektene omfatte både norsk språk generelt og den nynorske målformen generelt. Rammene for Språkrådets virksomhet vil bli nærmere vurdert i den kommende språkmeldingen.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1000 kr)
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne	38 860
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for barn og unge	25 554
Innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur for barn, unge og voksne, inkludert oversetterbonus	10 657
Innkjøpsordningen for ny norsk faglitteratur for barn og unge	6 675
Produksjonsstøtte til bildebøker for barn og unge	1 356
Produksjonsstøtte til klassikere	834
Produksjonsstøtte til nynorsk litteratur	3 190
Produksjonsstøtte til tegneserier	1 565
Innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa	10 430
Støtte til litteraturfestivaler	1 565
Støtte til tidsskrift/ymse publikasjoner	17 900
Andre tiltak	4 278
Totalt	122 864

Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne er styrket med 1 mill. kroner, inn-

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgiftene ved oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Inntektene under kap. 3326, post 02 blir redusert i 2008 som følge av at store oppdrag blir avsluttet i 2007. Inntektene foreslås derfor redusert med 8,7 mill. kroner, jf. kap. 3326, post 02. Rammen under kap. 326, post 21 er redusert tilsvarende.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som institusjonen får i merinntekter under kap. 3326, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke oppgraderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin.

Post 55 Norsk kulturfond

Fra 2008 er midler til tilskuddsordningene til litteratur, som i 2007 ble bevilget under kap. 320, post 50 Norsk kulturfond, overført til kap. 326, post 55, jf. omtale under kap. 320, post 55.

kjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur for barn, unge og voksne med 2 mill. kroner, produk-

sjonsstøtte til nynorsk litteratur med 1 mill. kroner og støtten til tidsskrift/ymse publikasjoner med 1 mill. kroner. I forslaget ligger også en økning av avsetningene til tidsskrift/ymse publikasjoner med 12,9 mill. kroner med tilsvarende reduksjon av kap. 335 Pressestøtte, post 76 Tilskudd til ymse publikasjoner.

Post 73 Noregs Mållag

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Noregs Mållag. Tilskuddet går til arbeidet med å styrke nynorsk skriftkultur på alle samfunnsfelt. Tilskuddet foreslås økt med til sammen nær 0,4 mill. kroner. Økningen inkluderer videreføring av stipend på til sammen kr 100 000 gitt Mållaget som gave fra departementet til jubileet i 2007.

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Det Norske Samlaget. Tilskuddet går til arbeidet med å styrke nynorsk språk, litteratur og kultur og skal bidra til et bredere tilbud av bøker utgitt på nynorsk.

I St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) ble det under kap. 326, post 78 foreslått en bevilgning på 1,5 mill. kroner til et nynorsk digitalt leksikon. Midlene ble utbetalt til Det Norske Samlaget og øremerket til produksjon av nye artikler om nynorsk kulturhistorie på Internett, jf. St.prp. nr. 25 (2006-2007) *Om endring i bevilgninger under Kultur- og kirke departementets budsjett for 2006*. Bevilgningen er videreført i 2007, og foreslås fra 2008 lagt inn i det ordinære driftstilskuddet til Det Norske Samlaget øremerket videre produksjon av artikler om nynorsk kulturhistorie på Internett.

Post 75 Språkteknologi, Norsk Ordbok 2014 mv.

Bevilgningsforslaget under denne posten er i hovedsak knyttet til prosjektet Norsk Ordbok 2014. Prosjektet får tilskudd fra departementet og Universitetet i Oslo. Arbeidet med ordboken er siden 2002 trappet betydelig opp og følger en nøyaktig plan for å sikre at verket i tolv bind foreligger komplett i jubileumsåret 2014. Dette krever en bemanningsøkning, og regjeringen foreslår å øke tilskuddet med vel 1,5 mill. kroner, til 13,6 mill. kroner i 2008.

Posten dekker også tilskudd til Det Norske Akademi for Sprog og Litteraturs arbeid med en stor bokmåls- og riksmålsordbok. Arbeidet bygger på digitalisering av de fire opprinnelige bindene av Norsk Riksmålsordbok med to supplementsbind.

Arbeidet omfatter oppdatering og utvidelse av ordbokverket med sikte på en helhetlig, samlet utgave som også skal gjøres elektronisk tilgjengelig.

Post 76 Ibsenpris m.m.

Den internasjonale Ibsen-prisen er på 1,5 mill. kroner og skal stimulere til kritisk debatt om vesentlige samfunnsmessige og eksistensielle tema. Den skal utdeles årlig for å honorere en enkeltperson, organisasjon eller institusjon innenfor kunst og kultur som har gjort en ekstraordinær innsats i Ibsens ånd. Det skal også tildeles stipendier på til sammen 1 mill. kroner til ulike Ibsen-prosjekter verden over. Det resterende beløp er avsatt til arrangementer i tilknytning til prisutdelingen.

Kultur- og kirke departementet har forvaltningsansvaret for prisen. Det er oppnevnt en egen komité for tildelingen av prisen, ledet av Liv Ullmann. Ansvar for utdeling av prisen er lagt til Nationaltheatret. Prisen vil bli delt ut første gang i 2008. Skien kommune har ansvaret for ordningens sekretariat. Etter prisutdelingen utdeles stipendiene i tilknytning til faglig seminar i Skien.

Post 78 Ymse faste tiltak

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 2.

Tilskuddet til Hamsun-dagene, drøyt 0,1 mill. kroner, overføres fra 2008 til Salten museum, jf. omtale under kap. 328, post 70. Det forutsettes at Helgeland museum tar ansvaret for videreføring av Petter Dass-dagene.

Ansvar for Internettstedet ibsen.net og redaksjonen er i 2007 overført til Nasjonalbiblioteket. Midler til tiltaket er lagt inn i driftstilskuddet til Nasjonalbiblioteket under post 01.

Tilskuddet i 2007 på 3 mill. kroner til fagprosjektet Henrik Ibsens skrifter videreføres i 2008. Departementet tar sikte på et samlet tilskudd på 15 mill. kroner til prosjektet fram til 2010. Universitetet i Oslo har bekreftet at fagprosjektet vil bli gjennomført etter gjeldende planer med et slikt tilskudd fra departementet.

Det er for 2008 lagt inn i alt 14,5 mill. kroner til bibliotekjeneste i fengsler. Bibliotekjeneste i fengsler inngår i arbeidet med rehabiliteringen av domfelte, og soningsfanger låner i gjennomsnitt langt flere bøker enn befolkningen for øvrig. Gjennom fengslene holder Justisdepartementet lokaler og inventar, mens Kultur- og kirke departementet dekker utgifter til lønn og utlånsmedier. ABM-utvikling forvalter ordningen. Det er i dag 21 fengselsbibliotek som er eller i løpet av kort tid vil være

i ordinær drift. Dette tilsvarer i 2007 vel 72 pst. av soningsplassene. Kultur- og kirkedepartementet ønsker å fortsette arbeidet med en generell opptrapping av tjenesten med sikte på full dekning. I løpet av 2008 vil det bli opprettet fengselsbibliotek ved ytterligere to fengsler. Departementet foreslår at tilskuddet til bibliotekjeneste i fengsler økes med 2,4 mill. kroner i 2008. I tillegg vil regjeringens tiltak for å øke soningskapasiteten i fengslene gi økt behov for fengselsbibliotek. Som en konsekvens av dette har Justisdepartementet overført 1,8 mill. kroner til Kultur- og kirkedepartementet.

Det flerspråklige bibliotek er et nasjonalt kompetanse- og veiledningssenter for bibliotektilbud til innvandrere og flyktninger gjennom folke- og fylkesbibliotekene. Det ble etablert som en egen avdeling av Deichmanske bibliotek i 1983 og skal være med på å sette bibliotekene i stand til å utvikle Norge til et positivt og inkluderende flerkulturelt samfunn. Behovet for et slikt tilbud er stadig økende, og tilskuddet til Det flerspråklige bibliotek foreslås økt med nær 1,2 mill. kroner i 2008, til 8 mill. kroner.

Agenda X er en del av Antirasistisk Senter, med aktiviteter rettet mot minoritetsungdom. Ungdom mellom 13 og 24 år tilbys et spekter av aktiviteter, særlig innen kunst og kultur. Agenda X skriveverksted omfatter bl.a. kurs i slampoese, rap, film- og scenemanus og sangtekster, i tillegg til skjønnlitterær skriving. Det foreslås en økning på nær 0,3 mill. kroner, til 1 mill. kroner, til Agenda X i 2008.

Stedsnavntjenesten ved Statens kartverk har forvaltningsansvar etter lov om stedsnavn og har bl.a. ansvar for Sentralt stedsnavnregister (SSR), som er Norges nasjonale register for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk. Tilskuddet til stedsnavntjenesten økes i 2008 med nær 0,4 mill. kroner, til 3,1 mill. kroner, som en oppfølging av endringene som er gjort de seneste årene i regelverket om stedsnavn.

Nasjonallbiblioteket har ansvaret for forvaltning av midler til Ytringsfrihetsdatabasen i Alexandria. Midlene til tiltaket har tidligere ligget på denne posten. Midlene foreslås overført til Nasjonallbibliotekets driftsbudsjett, post 01, fra og med 2008.

Rapport 2006

Nasjonallbiblioteket

I 2006 har Nasjonallbiblioteket hatt et særlig fokus på formidling. Både den nyrestaurerte bygningen i Oslo, som ble åpnet i august 2005, og lanseringen av et nytt digitalt nasjonallbibliotek gjennom nb.no, har stått sentralt i formidlingsarbeidet. Fokuset på formidling har ført til økning i besøks- og utlån-

stall. Økningen gjelder både bruk av lesesaler og av samlingen, og besøk til utstillinger og arrangementer i bygningen i Oslo. Også utlånet fra depotbiblioteket i Mo i Rana øker.

I tillegg til formidling via veiledning, utlån og lesesal har det vært gjennomført et omfattende arrangements- og aktivitetsprogram. Programmet er med på å gjøre samlingen tilgjengelig for et bredere publikum. Ibsen-året ble markert av Nasjonallbiblioteket med to hovedutstillinger og en rekke andre arrangementer.

Nasjonallbiblioteket opprettet en egen avdeling for fag og forskning i 2006. Det er ni medarbeidere i avdelingen. Avdelingen har bred kompetanse, og dekker bl.a. pop og rock, bokhistorie og konservering. Nasjonallbiblioteket har også arbeidet videre med å bli et bibliografisk kompetansesenter. Bibliografien over Arne Næss er ferdigstilt, og arbeidet med en Sigrid Undset-bibliografi er igangsatt. I tillegg er den årlige bibliografien over norsk litteraturforskning for Norsk litterær årbok utgitt.

Arbeidet med digitalisering av samlingene har fortsatt i 2006. Nasjonallbiblioteket har kjøpt inn utstyr og programvare. Metoder for digitalisering og tilrettelegging av materiale for skanning er utprøvd. I tillegg er det bygd opp personalressurser for arbeidet. Ved utgangen av 2006 var 3 000 bøker digitalisert. Nasjonallbiblioteket fortsetter også arbeidet med digitalisering av foto og lyd. Digitalisert materiale blir langtidsbevart i det digitale sikringsmagasinet. Det arbeides for å avklare spørsmål knyttet til formidling av digitalisert materiale, og det har gjennom hele 2006 vært kontakt med rettighetsorganisasjonene om dette. Parallelt er det satt i gang et arbeid med å utvikle funksjonalitet og brukerrettede tjenester for det digitale innholdet.

Etter noen år med stagnasjon og svak nedgang i antall pliktavleverte bøker har avleveringen økt med 13 pst. fra 2005 til 2006. For andre materialtyper ligger avleveringen på samme nivå som tidligere år.

Nasjonallbiblioteket arbeider videre med spørsmål knyttet til digital innhøsting og pliktavlevering. Gjennom en midlertidig konsesjon fra Datatilsynet har Nasjonallbiblioteket lastet ned og lagret dokumenter fra det norske domenet ".no". Arbeidet startet i november 2006, og før årsskiftet var det lastet ned ca. 310 millioner filer. Dette er en betydelig økning fra 2005. Nasjonallbiblioteket har søkt Datatilsynet om en permanent konsesjon for innsamling og formidling av norskrelevante vevsider. NRKs radioproduksjon har vært digitalt pliktavlevert i hele 2006. Høsten 2006 ble det igangsatt et arbeid med to aviser for å få til en tilsvarende avlevering på dette området.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

NLB har hatt en økning i både produksjon og utlån i 2006. Det er en økning i produksjonen av lydbøker både når det gjelder folkebiblioteklitteratur og studielitteratur. NLB produserer stadig flere lydbøker ved hjelp av talesyntese. Denne produksjonen kom i gang i 2004, og det ble da produsert 16 talesyntesebøker. I 2006 var tallet oppe i 68, som er en fordobling i forhold til 2005. Også utlånet av både folkebibliotek- og studielitteratur økte i 2006. Den største delen av økningen i lesermassen kommer fra lånere som har andre typer lesehemning enn synshemninger. Det er også en sammenheng mellom økt produksjon og økt utlån. Produksjonen i blindeskrift var svakere enn i 2005, og utlånet var også svakere.

2006 var første hele driftsår for NLB i nye lokaler i Halvbroren ved Nasjonalbiblioteket. Parallelt med flyttingen har det foregått andre gjennomgripende endringer ved NLB, ikke minst at NLB ikke lenger låner ut kassetter. Endringer har medført at nær halvparten av de ansatte har fått nye oppgaver.

Språkrådet

I 2006 har departementet fastsatt nye vedtekter og oppnevnt det første ordinære styret for det omdannede Språkrådet. Styret har på sin side oppnevnt fire fagråd, et fagråd for samfunn og høyere utdanning, et for skole og offentlig forvaltning, et for normering og språkoobservasjon og et for terminologi og fagspråk. Hvert fagråd består av seks eksterne medlemmer og ett medlem fra Språkrådets sekretariat. De skal sikre at virksomheten i Språkrådet har bredest mulig samfunnsforankring. Fagrådene kom i arbeid våren 2007. Med dette er en langvarig organisatorisk omdanningsperiode avsluttet.

Alt på nyåret 2006 behandlet Språkrådet – i regi av det daværende interimsstyret – den språkpolitiske strategirapporten, Norsk i hundre!, – som ble lagt fram av en særskilt arbeidsgruppe høsten 2005. Departementet mottok rapporten i mars 2006, sammen med et følgeskriv der interimsstyret understreket hva det anså som de viktigste utfordringene og tiltakene i norsk språkpolitikk. Rapporten og det tilhørende følgeskrivet utgjør en del av grunnlaget for den varslede språkmeldingen.

Høsten 2006 ble den nye språktjenesten i staten lansert på en egen konferanse for inviterte ledere i utvalgte statsorganer. Språktjenesten er en integrert del av sekretariatet i Språkrådet, og i 2006 ble sekretariatet tilført to nye stillinger til denne oppgaven. Senere er det opprettet ytterligere to stillinger, og tjenesten har nå et omfang tilsvarende i alt

fem stillinger. Tjenesten skal både fremme godt og hensiktsmessig forvaltningsspråk generelt og nynorsk forvaltningsspråk spesielt. Det siste er en prioritert oppgave og inngår som et viktig ledd i en intensivt innsats for å sikre økt bruk av nynorsk i staten, i samsvar med forutsetningene i den siste meldingen om målbruk i offentlig tjeneste, som Stortinget behandlet våren 2006. I 2006 har tjenesten bl.a. lagt grunnlaget for en ordning med sertifisering av eksterne språkkonsulenter.

Språkrådet tok i 2006 et initiativ overfor universitetene i Oslo, Bergen og Trondheim for å sikre relevante dataressurser etter konkurransen i Nordisk Språkteknologi på Voss, slik at disse kan utgjøre et startgrunnlag i arbeidet med å bygge opp en nasjonal samling av digitale språkressurser.

Språkrådet har i 2006 besvart omtrent like mange forespørsler om språkspørsmål via telefon og e-post som året før, i alt ca. 7000. Det er i tillegg arbeidet med å forberede en database med svar på tidligere stilte spørsmål. Når denne basen blir tilgjengelig som søketjeneste på Internett, vil det bety en effektivisering av svartjenesten og gi publikum et bedre tilbud. Det er allerede registrert en betydelig økning i bruken av Språkrådets nettsider, idet antall besøk vokste fra 690 000 i 2005 til 1 250 000 i 2006. Antallet besøk i 2006 fordeler seg på 520 000 enkeltbrukere.

Ellers har Språkrådets virksomhet i 2006 omfattet aktiviteter knyttet til bl.a. rettskrivnings, ordboks- og ordlistearbeid, tilsyn med statsorganenes praktisering av målbruksreglene, terminologi og fagspråk, dessuten ulike typer språkspørsmål innenfor skole og undervisning og høyere utdanning og forskning.

Som del av Norges formannskap i Nordisk ministerråd var Språkrådets direktør i 2006 leder for Nordens språkråd, et sakkyndig rådgivningsorgan under Ministerrådet. Nordens språkråd har bl.a. forberedt en deklarasjon om nordisk språkpolitikk som ble endelig vedtatt av Nordisk råd høsten 2006. Med dette er det lagt et viktig grunnlag for en helhetlig og langsiktig språkpolitisk innsats over et bredt felt, både på nordisk plan og i de enkelte nordiske land.

Ibsen-året 2006

Ibsen-året AS hadde ansvaret for å gjennomføre hundreårsmarkeringen i 2006 av Henrik Ibsens død. Festforestillingen i Oslo Rådhus i januar og Peer Gynt-forestillingen i Egypt i oktober viser spennet i markeringen, som var preget av mangfoldig aktivitet. Under Kultur- og kirkedepartementets budsjett ble det i perioden 1998-2006 bevilget i alt vel 42 mill. kroner, hvorav 20,5 i 2006. Midlene

ble fordelt som støtte til ulike eksterne arrangører av Ibsen-tiltak, primært i Norge, og dessuten til å dekke utgiftene til administrasjon inklusive drift av www.ibsen.net og andre felles informasjons- og markedsføringstiltak. Under Utenriksdepartementets budsjett ble det i 2006 bevilget 8 mill. kroner til Ibsen-satsning i utlandet. I tillegg innhentet Ibsen-året AS betydelig støtte fra andre offentlige kilder og private sponsorer. For 2007 ble det bevilget 1,5 mill. kroner til etterarbeid. Sekretariatets slutt-

rapport forelå i juni 2007. Årsregnskapet for Ibsen-året AS viser en samlet inntekt på vel 54 mill. kroner i 2006. Resultatet for 2006 er på 1,5 mill. kroner. Selskapet er nå oppløst. I henhold til avtalen om gjennomføring av Ibsen-året 2006 mellom departementet og Norsk Folkemuseum tilfaller pengemidler og alle andre verdier i Ibsen-året AS aksjonæren Norsk Folkemuseum, men slik at verdiene nyttes ved Ibsen-museet.

Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	7 162	4 652	6 800
02	Inntekter ved oppdrag	6 223	9 586	850
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	197		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	373		
17	Refusjon lærlinger	6		
18	Refusjon av sykepenger	3 558		
	Sum kap. 3326	17 519	14 238	7 650

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket, Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek., jf. kap. 326, post 01. Inntektene under kap. 3326, post 01 har de senere årene vært høyere enn budsjettet. Inntektene foreslås derfor økt med vel 2 mill. kroner. Rammen under kap. 326, post 01 er økt tilsvarende.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter i forbindelse med oppdragsvirksomheten ved Nasjonalbiblioteket, jf. kap. 326, post 21. Inntektene under kap. 3326, post 02 blir redusert i 2008 som følge av at store oppdrag blir avsluttet i 2007. Inntektene foreslås derfor redusert med 8,7 mill. kroner. Rammen under kap. 326, post 21 er redusert tilsvarende.

Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	36 086	36 154	33 898
21	Arkeologiske og andre oppdrag	17 924	16 168	16 863
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 336	2 387	3 447
55	Norsk kulturfond			8 838
70	Det nasjonale museumsnettverket	521 981	577 145	636 178
78	Ymse faste tiltak	34 767	38 399	47 483
	Sum kap. 328	613 094	670 253	746 707

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Arkeologisk museum i Stavanger, tilskudd til museer i det nasjonale museumsnettverket, jf. post 70, ymse faste tiltak på museums- og kulturvern-området, jf. post 78 og avsetninger til kulturvern under Norsk Kulturråd, jf. post 55.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkeologisk museum i Stavanger.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter under kap. 3328, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Den statlige virksomheten Bunad- og folke-
draktrådet overdras fra 2008 til Valdresmusea og bevilgningen er lagt inn i rammen til museet, jf. omtale under kap. 328, post 70.

Bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Arkeologisk museum i Stavanger	33 031	33 898
Bunad- og folkedraktrådet	3 123	

Post 21 Arkeologiske og andre oppdrag

Arkeologisk museum i Stavanger får inntekter fra arkeologiske undersøkelser. Bevilgningen under denne posten kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3328, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Midlene under denne posten skal benyttes til oppbygging av utstillinger og kjøp av inventar og

utstyr ved Arkeologisk museum i Stavanger. Bevilgningen foreslås styrket med 1 mill. kroner til oppgradering av teknisk utstyr.

Post 55 Norsk kulturfond

Fra 2008 er midlene til tilskuddsordningen til kulturvernformål, som i 2007 ble bevilget under kap. 320, post 50 Norsk kulturfond, overført til kap. 328, post 55, jf. omtale under kap. 320, post 55.

Under denne posten er det avsatt midler til prosjektbasert arbeid innen kulturvern med 8,8 mill. kroner.

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen under denne posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i det nasjonale museumsnettverket.

Etableringen av det nasjonale museumsnettverket er et resultat av den reformen som ble skissert i St.meld. nr. 22 (1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleveling*, jf. Innst. S. nr. 46 (2000-2001). En oppdatert gjennomgang av forutsetningene for reformen og den videre utviklingen av nettverket ble gitt i St.meld. nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014*, jf. Innst. S. nr. 155 (2003-2004). Grunnlaget for den nasjonale nettverksorganiseringen er institusjonell konsolidering på regionalt nivå. Dette innebærer at en rekke små og mellomstore museer er gått sammen i større enheter, noe som både gir en mer robust økonomisk-administrativ basis og bredere og sterkere fagmiljøer. Det er samtidig lagt vekt på å bevare og styrke det lokale engasjementet og den lokale deltakelsen i kulturlivet.

Status i konsolideringsarbeidet

Museumsreformen har i hovedsak fungert etter forutsetningene, som en viktig og nødvendig kvalitetsreform for sektoren. Stimuleringsmidlene for å fremme konsolideringsprosessene har vist seg å fungere godt. Samlet har både fylkeskommunene og kommunene økt driftsstøtten til museene i reformperioden, i enkelte fylker i betydelig grad. Dialogen mellom de enkelte aktørene og forvaltningsnivåene fungerer også tilfredsstillende. Reformen har medført en positiv trend med økt politisk interesse lokalt og regionalt. Dessuten har reformen forsterket dialogen mellom museene og har ført til mange initiativ til fellesløsninger.

Museumssektoren har gjennomgått en omfattende endring i struktur og organisasjon og museene har i hovedsak vist stor vilje og evne til omstilling og nytenking. Reformen har i liten grad berørt museer utenfor Kultur- og kirkedepartementets ansvarsområde, slik at museer som sorterer under andre departementers ansvarsområder og etatsmuseer i all hovedsak står utenfor konsolideringsprosessen.

Det nasjonale museumsnettverket består nå av omkring 340 tidligere selvstendige museer som er gått sammen i 97 konsoliderte enheter, medregnet årets prosesser. De aller fleste av de museene som tidligere sto oppført i vedlegg 3 og stod utenfor den konsoliderte strukturen, har funnet sin plass i tilknytning til museer i det nasjonale nettverket i løpet av 2007. En finner også tilfeller av sammenslåinger mellom museer i det nasjonale nettverket

og enheter uten tidligere statstilskudd. Her bør nevnes Vest-Agdermuseets konsolidering med Stiftelsen Hestmanden. Videre har Museumssenteret i Salhus i Hordaland gjennomført en konsolidering med Lyngheisenteret.

Av forventede sammenslåinger av enheter innenfor det nasjonale museumsnettverket, kan det vises til gode resultater i Troms. Her er det etablert et nytt regionmuseum med navnet Sør-Troms museum. Dette museet vil bestå av to tidligere museer innenfor nettverket, Nord-norsk Fartøversenter og Indre Sør-Troms museum, og Trondarnes Distriktsmuseum. I tillegg vil Trastad Samlinger, som mottar tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementet, gå inn i museet. Dette innebærer at regionmuseene i Troms utenfor Tromsø nå er samlet i tre enheter: Nord-Troms, Midt-Troms og Sør-Troms Museum.

Budsjettøkninger i 2008

I budsjettforslaget for 2008 er det lagt vekt på å styrke institusjoner som kan vise til resultater med hensyn til konsolideringsarbeid samt god utvikling i besøkstallene. Så vel identifiseringen av konsoliderte enheter som vurderingen av de enkelte konsolideringsprosessene og prioriteringene i budsjettforslaget er foretatt i samråd med ABM-utvikling og baserer seg på foreliggende museumsplaner i fylkene, innhentede innspill fra alle fylkeskommunene, samt budsjettsøknadene fra de respektive museene. Fordelingen av budsjettøkninger framgår nedenfor.

Flere museer har i 2008 behov for økte driftsmidler i forbindelse med åpning av nybygg og økt aktivitet. Dette gjelder bl.a. Helgeland Museum, som styrkes med nær 2,5 mill. kroner, bl.a. til drift at det nye Petter Dass-senteret på Alstahaug som åpner høsten 2007. Tilskuddet til Trøndelag Folkemuseum økes med 1,5 mill. kroner bl.a. i forbindelse med utvidede arealer ved Norsk Døvemuseum. Tilskuddet til Jærmuseet økes med 2,8 mill. kroner bl.a. til drift av den nye Vitenfabrikken, som tas i bruk i 2008. Tilskuddet til Norsk Industriarbeidermuseum økes med 1,1 mill. kroner, bl.a. i forbindelse med utvidelse og rehabilitering av museet. Videre økes tilskuddet til Maihaugen med 2,5 mill. kroner, bl.a. til drift av den nye publikumsbygningen på Bjerkebæk som ble åpnet i mai 2007.

Av særskilte påplusninger foreslås ellers en økning i tilskuddet til Oslo museum på nær 0,8 mill. kroner, bl.a. til arbeidet med internasjonal kultur, minoriteter og mangfold. Tilskuddet til Nynorsk kultursentrum er økt med 1 mill. kroner bl.a. til driften av Dei Nynorske Festspela. Ringve har påtatt seg administrasjonsoppgaver i forbin-

delse med Opplevelsessenteret for pop og rock, og tilskuddet foreslås derfor økt med 0,8 mill. kroner. Tilskuddet til Hamsun-dagene, drøyt 0,1 mill. kroner, legges fra 2008 inn i tilskuddet til Salten museum. Det forutsettes at Helgeland museum tar ansvaret for videreføring av Petter Dass-dagene innenfor ordinær tilskuddsramme.

Fra 1. januar 2008 avvikles Bunad- og folkedraktrådets sekretariat som statlig institusjon, og innlemmes i Valdresmusea som en integrert del av driften ved museet. Virksomhetsoverdragelsen skjer på bakgrunn av en ekstern organisasjonsgjennomgang, hvoretter det er gjort en vurdering av Bunad- og folkedraktrådets framtidige organisering og tilknytningsform. Gjennom virksomhetsoverdragelsen legger departementet til rette for et videre godt faglig arbeid innen bunad- og draktfeltet. De nasjonale oppgavene skal videreføres, og ordningen med et faglig råd oppnevnt av departementet blir opprettholdt. Bevilgningen til Bunad- og folkedraktrådet på 3,2 mill. kroner overføres til Valdresmusea og øremerkes det arbeidet som tidligere ble forvaltet av institusjonen. I tillegg foreslås tilskuddet til museet økt med 1,1 mill. kroner.

Kultur- og kirkedepartementet ønsker at de enkelte kunstinstitusjonene i større grad kan kjøpe kunst som passer inn i institusjonenes overordnede kunstneriske og utstillingsmessige strategier. I budsjettforslaget for 2008 er det derfor lagt inn en styrking på kr 100 000 til 13 kunstmuseer under denne posten og til De Samiske Samlinger under Nordvestsamisk museumssiida, jf. kap. 320,

post 53. Dette er en videreføring av fjorårets stimulering av dette området. Midlene forutsettes i sin helhet å gå til innkjøp av kunst, i tillegg til institusjonenes egne innkjøpsmidler.

Tilskuddet til Henie Onstad Kunstsenter, som i 2007 ble bevilget under kap. 322, post 77, er overført til kap. 328, post 70. Tilskuddet foreslås økt med 1,1 mill. kroner, hvorav kr 100 000 til kunstkjøp.

Videre reformarbeid

Det er fortsatt konsolideringsprosesser som bør igangsettes og videreføres i flere av landets fylker. Denne delen av museumsreformen bør i størst mulig grad være gjennomført i løpet av 2008. Departementet vil høsten 2007 ta kontakt med museer hvor ytterligere konsolidering anses som hensiktsmessig.

Det tilskuddssystemet som ble gjennomført fra 2004 med utgangspunkt i prinsippene i abm-meldingen og forslaget i kulturmeldingen, endrer ikke den situasjonen at fylkeskommunene, og i mange tilfeller de aktuelle kommunene, har et grunnleggende delansvar for finansieringen av museene. Forutsetningen vil normalt være at regionen skal dekke minst 40 pst. av det samlede offentlige driftstilskuddet.

Det legges opp til nær kontakt mellom staten, fylkeskommunene og de aktuelle kommunene i forvaltning av museene.

Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall:

Tiltak	Årsverk 2006	Publikum 2006	Bevilget 2007	Forslag 2008
Fredrikstad Museum	12,7	13 413	2 691	2 807
Halden historiske Samlinger	10,8	35 893	3 968	4 139
Punkt Ø	14,3	34 055	7 190	7 999
Østfoldmuseet	32,3	25 940	6 934	7 232
Akershus fylkesmuseum	43,1	94 754	7 599	7 926
Eidsvoll 1814	16,0	48 288	9 176	10 071
Fetsund Lenser	14,9	29 900	2 160	2 503
Follo museum	11,3	19 900	2 750	2 868
Henie Onstad kunstsenter	16,7	29 880	6 930	8 030
Norsk Folkemuseum	143,5	262 056	65 051	67 849
Norsk Sjøfartsmuseum	27,0	70 026	1 126	1 174
Norsk Teknisk Museum	42,2	146 689	21 280	22 195
Oslo Museum	30,1	37 447	6 681	7 468

Tiltak	Årsverk 2006	Publikum 2006	Bevilget 2007	Forslag 2008
Domkirkeodden	33,1	41 740	7 238	8 049
Glomdalsmuseet	26,5	30 661	9 604	10 017
Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal	6,9	17 940	3 834	3 999
Nordøsterdalsmuseet	14,9	38 935	2 117	2 708
Norsk Skogmuseum	44,0	113 946	12 754	13 302
Mjøsmuseet	20,9	119 464	4 277	4 461
Lillehammer Kunstmuseum	10,0	27 783	5 873	6 226
Maihaugen	92,0	191 799	35 725	38 262
Museet i Nord-Gudbrandsdalen	6,4	9 582	1 287	1 342
Randsfjordmuseene	20,4	13 800	4 218	4 749
Valdresmusea	15,2	28 999	5 659	6 849
Blaafarveværket	35,0	228 913	5 454	5 689
Drammens Museum for kunst og kultur- historie	15,0	22 606	4 882	5 192
Hallingdal Museum	8,6	10 659	2 341	2 442
Hringariki	5,5	7 896	1 163	1 213
Eiker og Lågendalen museum	15,8	39 235	4 003	4 175
Kunstnerdalen Kulturmuseum	19,3	56 092	2 030	2 117
Norsk Bergverksmuseum	26,5	70 038	11 850	12 360
Haugar Vestfold Kunstmuseum	9,8	37 713	1 889	2 070
Larvik Museum	7,3	25 467	2 209	2 304
Nord-Jarlsbergmuseene	15,0	10 000	2 236	2 332
Preus museum	8,9	5 450	8 314	8 772
Sandefjordmuseene	10,8	30 543	3 515	3 666
Vestfold Fylkesmuseum	12,0	32 415	2 675	2 790
Norsk Industriarbeidermuseum	14,0	30 239	7 358	8 474
Telemark Museum	25,7	49 790	8 186	9 038
Vest-Telemark Museum	16,1	57 128	2 652	2 766
Aust-Agder kulturhistoriske senter	28,3	17 537	5 570	5 810
Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum	6,7	31 644	1 149	1 198
Næs Jernverksmuseum	6,1	9 051	1 777	1 853
Setesdalsmuseet	8,5	15 455	2 661	2 775
Sørlandets Kunstmuseum	14,3	21 149	5 881	6 734
Agder naturmuseum og botaniske hage	14,7	69 192	2 913	3 038
Vest-Agder-museet	48,7	88 087	10 811	12 276
Dalane Folkemuseum	7,9	13 754	2 321	2 421
Haugalandmuseene	17,0	33 398	2 461	2 667
Jærmuseet	30,3	108 236	5 946	8 802
Rogaland Kunstmuseum	9,5	33 910	4 274	4 558
Ryfylkemuseet	9,8	15 739	2 756	2 875

Tiltak	Årsverk 2006	Publikum 2006	Bevilget 2007	Forslag 2008
Stavanger Museum	29,6	44 007	6 053	6 313
Baroniet Rosendal	21,8	48 936	1 037	1 082
Bergens Sjøfartsmuseum	10,8	24 692	1 918	2 000
Bymuseet i Bergen	48,2	185 183	10 397	10 844
Hardanger Museum	73,5	52 419	6 653	7 439
Kunstmuseene i Bergen	59,2	200 441	12 067	13 686
Museum Vest	31,0	90 028	4 693	5 395
Museumssenteret i Salhus	30,7	21 276	5 539	6 777
Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum	23,9	6 941	2 706	2 822
Sunnhordland Museum	9,5	11 514	2 295	2 394
De Heibergske Samlinger - Sogn Folke- museum	17,3	46 360	4 639	4 838
Kystmuseet i Sogn og Fjordane	7,9	11 470	2 718	2 835
Nordfjord Folkemuseum	9,0	20 817	2 165	2 258
Sogn og Fjordane Kunstmuseum	8,3	24 815	2 662	2 876
Sunnfjord Museum	6,3	13 219	1 497	1 561
Atlanterhavsparken	9,0	100 476	1 281	1 336
Kulturkvartalet	9,7	21 506	5 263	5 589
Nordmøre museum	22,0	62 562	5 045	5 262
Nynorsk kultursentrum	11,4	17 068	8 090	9 090
Romsdalsmuseet	17,0	52 803	4 300	4 485
Sunnmøre Museum	38,6	63 264	7 372	7 939
Kystmuseet i Sør-Trøndelag	9,2	19 177	1 244	1 297
Museet Kystens Arv	10,9	26 300	1 228	1 281
Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum	16,8	58 852	10 664	11 123
Orkla Industrimuseum	16,7	21 272	1 895	2 395
Ringve	12,8	60 434	7 856	8 694
Rørosmuseet	19,4	47 494	3 438	3 586
Trondheim Kunstmuseum	11,5	39 815	4 883	5 193
Trøndelag Folkemuseum	43,4	65 051	7 142	8 699
Namdal fylkesmuseum	30,6	43 218	5 682	6 926
Stiklestadmuseene	70,8	166 120	15 359	17 019
Helgeland museum	40,3	38 167	8 897	11 380
Lofotr Viking Museum	18,0	61 427	1 648	1 719
Museum Nord	26,0	26 077	7 683	8 013
Norsk Luftfartsmuseum	29,0	44 157	9 713	10 131
Salten Museum	43,0	53 637	8 427	8 900
Midt-Troms Museum	16,2	18 306	3 267	3 407
Sør-Troms Museum	25,6	19 826	4 944	6 157
Nordnorsk Kunstmuseum	6,2	15 238	11 447	12 039

Tiltak	Årsverk 2006	Publikum 2006	Bevilget 2007	Forslag 2008
Nord-Troms Museum	9,3	4 228	2 284	2 382
Perspektivet Museum	7,5	9 104	2 598	2 710
Alta Museum	16,0	67 500	2 484	2 591
Museene for kystkultur og gjenreisning	19,8	30 109	4 176	4 356
Sør-Varanger museum	11,0	32 155	1 378	1 437
Varanger museum	13,7	10 698	4 072	4 247
Svalbard museum	4,4	23 630	1 000	1043
Sum	2 175,1	4 776 015	576 895	636 178

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen under denne posten omfatter ymse tiltak på museums- og kulturvernområdet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten, følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 2.

Det foreslås et tilskudd på 0,5 mill. kroner til Falstadsenteret under denne posten.

Styrkingen i revidert nasjonalbudsjett 2007 på 0,5 mill. kroner til Norsk Skogfinsk Museum foreslås videreført i 2008.

Jødisk museum i Oslo åpner høsten 2008 og det foreslås en økning på 0,4 mill. kroner bl.a. til arrangementet Jødiske kulturdager.

Videre foreslås tilskuddet til dampskipet Skibladner styrket med 0,1 mill. kroner.

Tilskuddet til arbeidet med etableringen av Opplevelsessenteret for pop og rock i Trondheim er økt med nærmere 3 mill. kroner. I 2008 tas det sikte på å åpne en virtuell utgave av opplevelsessenteret på nettstedet www.rockheim.com. Regionale initiativ for å utvikle nettsteder vil kunne knyttes opp til Opplevelsessenteret i Trondheim i et stort nasjonalt populærmusikknettverk. Opplevelsessenteret i Trondheim er planlagt åpnet sommeren 2009.

Under henvisning til Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 12 (2005-2006), jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) foreslås det et tilskudd på 1 mill. kroner til videre planlegging og utvikling av Trønderrock-museet og tilskudd til kjerneorganisasjonen til Rock City Namsos.

Rapport 2006

Alle referanser til rapportering og statistikk gjelder museene i Kultur- og kirke departementets budsjett for 2006. Tall for hele museumssektoren er publisert av SSB og ABM-utvikling.

Museumsreformen

Museumsreformen tar utgangspunkt i St.meld. nr. 22 (1999-2000) *Kjelder til kunnskap og oppleving* med en grundig oppdatering i St.meld. nr. 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014*. Reformens mål er å etablere sterkere fagmiljøer som vil styrke museene som aktive og aktuelle arenaer for kunnskap og opplevelse. Samfunnsrolle, brukerperspektiv, dialog og selvstendig handlingsrom er andre viktige grunntrekk i den museumspolitikken som ligger til grunn. De fleste av museene har vært gjennom dyptgripende endringer i perioden, stimulert av økte statlige tilskudd på ca. 150 mill. kroner i permanente driftsmidler i perioden 2002-2006.

Reformen berører struktur og organisasjon, og dermed også personale, i en sektor som i liten grad har vært vant til omstruktureringer. Det er oppnådd betydelige resultater i tråd med intensjonene i abm-meldingen og kulturmeldingen, og stimuleringsmidlene har i hovedsak fungert som forutsatt. I 2006 var tallet på museer som ennå ikke var en del av konsoliderte enheter redusert til 10, fra opprinnelig drøyt 80 i innledningen til reformen.

ABM-utvikling har etablert omfattende kontakter med øvrige forvaltningsnivåer og med museumsmiljøene. ABM-utvikling gjennomfører møter i alle fylker hvert år. Inntrykket fra møtene i 2006 er at de nye enhetene begynner å ta form, med økt grad av målrettet, museumsfaglig diskusjon samt sterkere bevissthet om organisasjonsutvikling.

Nasjonale museumsnettverk

Etableringen av nasjonale museumsnettverk er en viktig del av museumsreformen, for bedre faglig samordning og samarbeid. Nettverkene tar utgangspunkt i temaer, funksjoner og/eller metoder. Det var fram til høsten 2006 etablert i alt 16 nasjonale museumsnettverk:

Nettverk	Hovedansvarlig museum
Arbeiderkultur	Norsk Industriarbeidermuseum
Bergverksnettverket	Norsk Bergverksmuseum
Byggnettverket	Ryfylkemuseet
Fiskeri- og kystkulturnettverket	Museum Vest
Håndverksnettverket	Maihaugen
Industri- og teknologihistorie	Norsk Teknisk Museum
Kulturlandskap	De Heibergske Samlinger – Sogn Folkemuseum
Kunstformidling	Nasjonalmuseet for kunst
Kvinnehistorie	Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal
Luftfartshistorie	Norsk Luftfartsmuseum
Magasin og bevaring	Trøndelag Folkemuseum
Medisinsk historie	Norsk Teknisk Museum
Minoriteter og kulturelt mangfold	Oslo Museum
Musikk og instrumenter	Ringve
Samtidsnettverket	Maihaugen
Skognettverket	Norsk Skogmuseum

ABM-utvikling har en koordinerende rolle i utviklingen av nettverk, og vurderer løpende nye etableringer. Våren 2006 arrangerte ABM-utvikling et møte med alle museene som er tildelt ansvar for nettverkene. 92 av de 112 museene under Kultur- og kirkedepartementets budsjett deltar i følge rapporteringen for 2006 i ett eller flere nasjonale museumsnettverk. På spørsmål om "hvor mange nettverk museet er tilknyttet" er det samlede tallet 210. Dette er en økning i aktiviteten på 25 pst. i forhold til 2005.

Besøk, formidling og tilgjengelighet

Museene i KKDs budsjett hadde i 2006 et samlet besøk på ca. 5,5 millioner, som er en økning på ca. 2 pst. fra 2005.

65 pst. av museene hadde åpent hele året, antall åpningsdager og åpningstimer var omtrent på samme nivå som i 2005. 5 museer rapporterte om gratis adgang for alle besøkende. 26 pst. svarte "ja" og 54 pst. "delvis" på spørsmål om tilrettelegging for funksjonshemmede.

Det er en positiv trend i utstillingsaktiviteten fra 2005 til 2006. I 2006 ble det rapportert om 1156 basisutstillinger, 74 av disse var nye. Tallet for temporære utstillinger var 852, 697 av disse var nye i 2006. Det ble produsert 185 vandreutstillinger. Omkring 70 pst. av museene bidro med gjenstander og fotografier til utstillinger ved andre museer.

Utvikling av informasjonsteknologien gir utfordringer både i forhold til formidling til publikum som besøker museet, og i forhold til publikum som bruker museenes tilbud på Internett. Utvikling av regionale kulturnett og Kulturnett.no har bidratt til at museer har prioritert bruk av ressurser på hjemmesider. 110 museer hadde egne internettutstillinger. Totalt besøk på museenes hjemmesider var ca. 5,9 millioner; begge disse tallene tilsvarer en økning på ca. 20 pst. i forhold til 2005.

89 pst. av museene registrerer samlingene elektronisk. Imidlertid er tallet for tilgjengelige samlingskataloger på Internett lavt, kun 4 pst. svarer et klart "ja" på dette spørsmålet, 30 pst. svarer "delvis". Undersøkelser viser at museene har digitalisert en relativt liten andel av samlingene. Rapporten "Kulturarven til alle" fra ABM-utvikling antyder et tall på mellom 5 og 15 pst. Dette viser at det gjenstår et viktig arbeid for å digitalisere og tilgjengeliggjøre en langt større andel av denne delen av kulturarven. Utviklingen av elektronisk registrering i Primus og prosjektet Digitalt ABM legger et godt grunnlag for en videre prioritering av dette arbeidet.

Formidling til barn og unge og samarbeid med skolen er en sentral utfordring for museene. 85 pst. av museene rapporterte om vedtatte planer for formidlingstiltak for barn og unge. Det nasjonale tiltaket Den kulturelle skolesekken har gitt en rekke museer muligheten til å utvikle undervisningstilbud i samarbeid med grunnskolen. I rapporterin-

gen om personer som har deltatt i organisert undervisning ved museene, er samlet antall ca. 345 000 voksne og 681 000 barn og unge. Av tallet for barn og unge deltok ca. 308 000 i tiltak knyttet til den kulturelle skolesekken, en økning på 5 pst. fra 2005.

Den pedagogiske tankegangen som ligger til grunn for utvikling av vitensentre, kan være viktig som inspirasjon og forbilde for ulike typer museer. ABM-utvikling deltar i et samarbeid med Norges forskningsråd om etablering og utvikling av vitensentre.

Minoriteter og kulturelt mangfold

Norge har gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner påtatt seg forpliktelser i forhold til den samiske urbefolkningen og de nasjonale minoritetene. Noen museer arbeider bevisst med disse utfordringene og andre arbeider i forhold til nyere minoritetsgrupper og med å etablere kontakt med relevante miljøer. Det er fortsatt behov for en langt større innsats på feltet. For museene har dette arbeidet to hovedmål:

- å legge til rette for at minoritetene selv kan bevare, utvikle og uttrykke sine kulturer
- å få fram og formidle kunnskaper om minoritetene og det kulturelle mangfoldet til alle

Et viktig bidrag på dette feltet er det nasjonale museumsnettverket for minoriteter og kulturelt mangfold som ble etablert i 2006. Målet med nettverket er å styrke arbeidet med minoriteter og kulturelt mangfold i museene, legge til rette for nasjonal arbeidsdeling, utvikle strategier for produksjon og spredning av kunnskaper og ta initiativ til ulike typer prosjekter. I nettverket deltar museer som arbeider med samisk kultur, med nasjonale minoriteter og med nyere minoriteter. I overkant av 20 museer deltar i nettverket, som er åpent for alle interesserte.

Forskning

Omkring 50 pst. av museene under Kultur- og kirkedepartementets budsjett rapporterte om vedtatte planer for forskning i 2006, tallet for innsamlingsplaner var 57 pst. Disse tallene er omtrent på nivå med året før, noe som viser behovet for en økt bevissthet om disse oppgavene. På spørsmål om "antall større publikasjoner" rapporteres det om en økning fra 190 i 2005 til 224 i 2006, noe som kan indikere økt aktivitet også innen forskning.

For å bidra til økt forståelse for kulturarvens og kulturvernets betydning for samfunnet, har Norsk

kulturråd, Riksantikvaren og ABM-utvikling tatt initiativ til et samarbeid om forskning og formidling.

Det er først og fremst de største museene som har tilrettelagt for forskningsaktivitet. Ved flere av museumsinstitusjonene under Kultur- og kirkedepartementet arbeider master- og doktorgradsstudentiater med forskningsprosjekter i tilknytning til samlingene.

Samlingsforvaltning

Formidlingen og kunnskapsutviklingen baserer seg på det materielle grunnlaget som samlingene representerer. Dette betinger at samlingene forvaltes på en god og gjennomtenkt måte, med planer for utvikling av samlingene og oversikt over deres tilstand, omfang og kvalitet. Det er behov for å utvikle museenes samlingsplaner, og for å se samlingsarbeidet tettere integrert med formidlingsarbeidet.

Ved museene under Kultur- og kirkedepartementets budsjett var det i 2006 totalt 3,15 millioner gjenstander, 4 600 kulturhistoriske bygninger, 14,8 millioner fotografier og 30 000 hyllemeter arkiv. Rapporteringen viser en tilvekst av gjenstander på ca. 3 pst. i 2006, mens økningen for fotografier var ca. 7 pst. Det er fortsatt ca. 25 pst. av samlingene som ikke er tilfredsstillende registrert, noe som viser at det gjenstår mye arbeid med bedre oversikt og prioritering av samlingene. 74 pst. av museene rapporterte om tiltaksplaner for å komme à jour med registreringen, og 89 pst. hadde tatt i bruk programvare for elektronisk registrering av samlingene. Flertallet av de konsoliderte museene bruker programvaren Primus i dette arbeidet, noe som legger et godt grunnlag både for samarbeid mellom museene, samt for arbeidet med søk på tvers av museenes samlinger.

Gjennom tilskuddsordningen til sikringstiltak ved museene er det i perioden 1984–2006 gitt til sammen ca. 95 mill. kroner i statlige bevilgninger. I 2006 ble om lag 6 mill. kroner fordelt til sikringstiltak ved museene. 73 pst. oppgir at de har vedtatte planer for sikring. Tallene for brann og tyveri er lavere enn tidligere år; 8 museer melder om brann eller branntilløp, 10 melder om tyveri eller forsøk på tyveri.

I rapporteringen for 2006 oppgir 55 pst. av museene at de har vedtatte planer for bevaring. Den landsomfattende tilstandsregistreringen av museenes samlinger fortsatte i 2006 i fire nye fylker. Registreringen utføres av ABM-utvikling i samarbeid med den enkelte fylkeskommune, og skal etter planen være ferdig for hele landet i løpet av 2007.

Kompetanseheving

Et sentralt punkt i den videre utviklingen av sektoren er styrking av den museumsfaglige kompetansen. Samtidig har museumsreformen ført til økt fokus på utvikling av museene som gode organisasjoner. Det arrangeres en rekke kurs og seminarer på disse feltene, i regi av både Norges Museumsforbund, museumsnettverkene og ABM-utvikling. En viktig del av ABM-utviklings prosjektmidler går til denne type kompetansehevende tiltak.

I samarbeid med 10-12 museer har ABM-utvikling siden 2003 drevet museumsprosjektet BRUDD, et prosjekt om vanskelige og marginale historier og om kritisk formidling. Målet er å stimulere museene til å formidle problematiske temaer og diskutere hvilke metoder som kan brukes for å få dette til. Det er også etablert et samarbeidsprosjekt med arkiv, bibliotek og museer for bruk av Hot Spot - en formidlingsmetode for å kunne reagere raskt på aktuelle problemstillinger og vise abm - institusjonene som viktige samfunnsaktører. I perioden 2005-2006 ble det gjennomført ti Hot Spot'er i prosjektet, seks av disse i museene.

For å stimulere den museumsfaglige utviklingen, gjennomførte ABM-utvikling høsten 2006 en scenarieprosess i samarbeid med ECON analyse,

der en rekke museumsledere var invitert til å drøfte drivkrefter i samfunnet og mulige konsekvenser for museenes veivalg. Prosessen er beskrevet i ABM-skrift nr. 38: "Museene i 2025 – ulike scenarier".

I samarbeid med Høgskolen i Oslo er det etablert en utdanning i museumsformidling. Målgruppen er ansatte i arkiv, bibliotek og museer og andre institusjoner som driver kulturformidling. De første kandidatene ble uteksaminert våren 2006.

Høsten 2006 ble det i regi av ABM-utvikling satt i gang et nytt lederutviklingsprogram for 18 ledere innen abm-sektoren. Det er samtidig viktig at institusjonene selv ivaretar kompetansebygging av personalet i sterkere grad, kun 43 pst. rapporterer om vedtatte planer for utvikling av personalets kompetanse.

Organisering

Av de 113 institusjonene som rapporterte var 83 stiftelser, 7 aksjeselskap, 7 interkommunale selskap (IKS), 5 kommunale virksomheter, 4 foreninger, 2 BA-selskap, 1 fylkeskommunal og 3 "annet". Dette gir et bilde av en sektor i tråd med kulturmeldingens signaler om selvstendige institusjoner med lovregulert organisasjonsform.

Kap. 3328 Museums- og andre kulturvernformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	1 668	1 593	1 661
02	Inntekter ved oppdrag	19 562	16 168	16 863
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2		
18	Refusjon av sykepenger	462		
	Sum kap. 3328	21 694	17 761	18 524

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder billett- og salgsinntekter ved Arkeologisk museum i Stavanger m.m., jf. kap. 328, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter i forbindelse med oppdragsvirksomheten ved Arkeologisk museum i Stavanger, jf. kap. 328, post 21.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	196 670	204 542	221 888
21	Spesielle driftsutgifter	9 081	6 558	6 840
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 368	4 206	5 311
78	Ymse faste tiltak	5 417	6 223	6 794
	Sum kap. 329	226 536	221 529	240 833

Kapitlet omfatter de statlige virksomhetene Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt. Arkivverket ledes av Riksarkivaren og består av Riksarkivet og åtte statsarkiv. Kapitlet omfatter ellers tilskudd til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Landslaget for lokal- og privatarkiv, stiftelsen Asta (standardisert datasystem for elektronisk katalogisering) og Norsk Misjonsselskaps arkiv.

2008 er markeringsår for kulturelt mangfold i Norge. Målet er at kulturlivet fra 2008 og framover i større grad enn tidligere skal gjenspeile et kulturelt mangfold. Institusjoner og tiltak med fast tilskudd skal legge vekt på de perspektiver og utfordringer som kulturelt mangfold inviterer til.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt. Driftsbevilgningen til Arkivverket er for 2008 foreslått økt med til sammen nær 17,2 mill. kroner.

Fordeling av bevilgningen:

(i 1 000 kr)

	2007	2008
Arkivverket	199 597	216 806
Norsk lokalhistorisk institutt	4 945	5 082

Post 21 Særskilte driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten dekker utgiftene ved Arkivverkets oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Riksarkivaren har i flere år varslet om en kritisk mangel på ressurser innenfor Arkivverket, særlig knyttet til de store utfordringene med bevaring av elektronisk arkivmateriale. Behovet for en omfattende utbygging av kapasiteten i etaten ble slått fast allerede i St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving, og ble gjentatt i St.meld. nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014 med tilslutning fra Stortinget. Økningen i 2008 skal styrke det viktige arbeidet med bevaring av elektronisk arkivmateriale og sikre at ugjenkallelig bevaringsverdig arkivmateriale ikke går tapt. Økningen skal videre styrke arbeidet med kassasjonsbehandling og avlevering av statlig papirbasert arkivmateriale og Riksarkivarens saksbehandlingskapasitet som lovforvaltende arkivmyndighet. Økningen skal også dekke husleie og drift av nye lokaler ved Statsarkivet i Stavanger, Statsarkivet i Hamar og Riksarkivet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen under denne posten går til inventar og utstyrsinvesteringer i Arkivverket. Det er lagt inn 1 mill. kroner til investeringer i nytt utstyr ved Statsarkivet i Stavanger.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten omfatter driftstilskudd til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Landslaget for lokal- og privatarkiv, stiftelsen Asta (standardisert datasystem for elektronisk katalogisering) og Norsk Misjons-selskaps arkiv. Tilskuddet til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek er økt med 0,5 mill. kroner.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten, følger som trykt vedlegg 2.

Rapport 2006

Generelt

Det har de siste årene vært nødvendig å prioritere nødvendige oppgraderinger av de bygningsmessige rammevilkårene for Arkivverket. Dette har i betydelig grad gått på bekostning av andre prioriterte mål og oppgaver for etaten. Budsjettet har vært stramt, og det har ikke vært rom for å møte sentrale utfordringer bl.a. knyttet til ivaretagelse av elektronisk arkivmateriale.

Avlevering og bevaring av arkivmateriale

Arkivverket skal ha en sentral, koordinerende og initierende rolle i arbeidet med utforming av bevarings- og kassasjonsplaner for sektorvise eller etatsvise prosjekter for både papirbasert og elektronisk arkivmateriale.

Elektronisk arkivmateriale

Arkivverkets totale tilvekst av elektroniske arkiver i 2006 var 30, mot 79 i 2005. I forhold til 2005 har det dermed vært en markant nedgang i elektroniske avleveringer og deponeringer mottatt for langtidsbevaring i Arkivverket.

Statsorganene øver ofte et press på Arkivverket for å få avlevert papirarkiver, men tilsvarende påtrykk er sjeldne når det gjelder elektronisk materiale. Elektroniske avleveringer og deponeringer er i stor grad avhengig av at Arkivverket selv foretar kartlegging og en aktiv innkreving av materiale. Arkivverket har i 2006 ikke hatt kapasitet til å jobbe aktivt mot de offentlige arkivskaperne for å få avlevert elektronisk arkivmateriale. Nedgangen

må imidlertid også ses i sammenheng med kapasitetsproblemer hos leverandørene med hensyn til å bistå arkivskapere ved framstilling av arkivuttrekk, noe også flere av departementene har meldt tilbake som et problem.

Nedgangen i avleveringer må også ses i sammenheng med at en betydelig mengde av ressursene på elektronisk arkiv i Riksarkivet måtte avsettes til arbeidet med å utvikle og oppdatere verktøy for å dokumentere, teste, konvertere og anvende mottatt elektronisk arkivmateriale.

Papirbasert arkivmateriale

Avleveringsomfanget av papirbasert arkivmateriale fra statlige arkivskapere til Arkivverket forsøkes stabilisert gjennom bevarings- og kassasjonsplaner, med sikte på å unngå økning i avleveringsetterlepet.

En stor utfordring for arkivtjenesten i de fleste departementene er at de har både papirarkiv og elektronisk arkiv. Det har dermed ikke vært mulig å hente ut noen økonomisk gevinst ved reduksjon i bemanningen ved arkivene, snarere har en måttet øke bemanningen ved overgang til elektronisk arkiv.

I 2006 gikk antall hyllemeter avlevert arkivmateriale til Arkivverket ned, særlig i Riksarkivet. Nedgangen i Riksarkivet skyldes at magasinkapasiteten nærmest er oppbrukt. Det tas derfor ikke imot ordinære avleveringer før neste byggetrinn er fullført i 2008.

Informasjon, veiledning og samarbeid med arkivskapere

Overgangen mellom de tradisjonelle papirbaserte arkiv og elektroniske arkiv reiser mange utfordringer for Arkivverket og for arkivtjenestene i de enkelte forvaltningsledd og for arkivskapere innen privat sektor. Det får virkning for de standarder som skal utvikles, for kompetanseutvikling innen arkivfaget, og dermed også for den veiledning som skal utøves av Arkivverket overfor offentlig forvaltning og privat sektor. I denne situasjonen har Arkivverket hatt som mål å øke den utadrettede informasjons- og veiledningsaktiviteten, og dette har lyktes i rimelig grad i 2006. Dette innebærer bl.a. at både antallet inspeksjoner og antallet kontroller har økt fra 2005 til 2006.

Ved alle statsarkiv er det betydelig aktivitet rettet mot interkommunale arkivordninger (IKA). Det er ikke opprettet nye virksomheter, men det arbeides mot å utvikle og forbedre samarbeidet med de eksisterende virksomheter gjennom samlokalisering og andre tettere samarbeidsformer.

Det ble i 2006 arbeidet videre med å etablere interkommunale arkivordninger, og dette er nå blitt etablert i Vest-Agder og Trønderlag.

Digitalarkivet

Gjennom Digitalarkivet gjør Riksarkivaren et vidt spekter av historiske kilder tilgjengelige for søk på Internett. Digitalarkivet er resultat av et samarbeid

mellom Historisk institutt, Universitetet i Bergen og Statsarkivet i Bergen. Digitalarkivet er Arkivverkets prosjekt for utlegging av digitaliserte kilder og for formidling av informasjon fra Arkivverket. Informasjonen som legges ut, er kvalitetssikret. Digitalarkivet har i 2006 arbeidet videre med registrering av folketellingen fra 1910. Dette arbeidet antas ferdigstilt i 2008.

Kap. 3329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	3 974	1 431	1 493
02	Inntekter ved oppdrag	9 081	6 558	6 840
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	37		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	661		
17	Refusjon lærlinger	18		
18	Refusjon av sykepenger	1 680		
	Sum kap. 3329	15 451	7 989	8 333

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak inntekter fra salg av kildepublikasjoner, fotokopier og transkripsjoner av arkivmateriale i Arkivverket, jf. kap. 329, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21.

Programkategori 08.30 Film- og medieformål (kap. 334-337)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
334	Film- og medieformål	509 162	528 748	558 708	5,7
335	Pressestøtte	304 415	308 231	300 392	-2,5
336	Informasjonsberedskap-kringkasting	3 579	1 800	1 500	-16,7
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	33 540	34 815	36 312	4,3
	Sum kategori 08.30	850 696	873 594	896 912	2,7

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-01	Driftsutgifter	139 965	137 204	131 751	-4,0
21-23	Spesielle driftsutgifter	15 653	5 209	7 000	34,4
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	270 471	293 597	320 537	9,2
70-89	Overføringer til private	424 607	437 584	437 624	0,0
	Sum kategori 08.30	850 696	873 594	896 912	2,7

Programkategorien omfatter statlige virksomheter og tilskuddsordninger m.m. på film- og medieområdet.

Departementet foreslår en bevilgning for 2008 på totalt 896,9 mill. kroner. Dette er en økning på 23,3 mill. kroner eller 2,7 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2007. Økningen skyldes forventet lønns- og prisvekst og midler til oppfølging av Kulturløftet.

Hovedmål for medieområdet

Regjeringens overordnede målsetting på medieområdet slik det er nedfelt i Soria Moria-erklæringen, er å sikre ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati. For å nå hovedmålet vil regjeringen:

- stimulere til mangfold og kvalitet i norske medier
- føre en politikk som sikrer en sterk allmennkringkasting
- legge til rette for mangfold i medieeierskap
- styrke norsk filmproduksjonen
- sørge for likestilling på medieområdet
- bidra til modernisering av samfunnet gjennom digitalisering.

De overordnede målene for mediepolitikken er utdypet i St.meld. nr. 30 (2006-2007) *Kringkasting i en digital framtid*, jf. også St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*. Pressefrihet og godt fungerende medier er en avgjørende forutsetning for ytringsfrihet, rettssikkerhet og et levende demokrati. Statens oppgave er å legge til rette for en velfungerende offentlig dialog. Dette ble i 2004 grunnlovs-

festet ved innføringen av det såkalte infrastrukturkravet i ytringsfrihetsbestemmelsen i Grunnloven, jf. § 100, 6. ledd:

”Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig samtale.”

Mediene har et klart ansvar for selv å ivareta sin demokratiske funksjon. Dette gjelder spesielt i redaksjonelle spørsmål, der staten av prinsipielle grunner ikke skal gripe inn.

Regjeringen vil stimulere til mangfold og kvalitet i norske medier. Dette er nødvendig for at mediene skal kunne tilby troverdig informasjon som ivaretar behovene til alle grupper i vårt samfunn. Norskprodusert innhold som reflekterer norsk språk, kultur, identitet og norske samfunnsforhold er viktig i denne sammenhengen. Norge er blitt et flerkulturelt samfunn. Det er derfor viktig at også minoritetene har et godt medietilbud. Funksjonshemmedes behov skal også ivaretas. Det er i tillegg fortsatt en sentral oppgave å beskytte barn og unge mot skadelig medieinnhold og gi dem et attraktivt norskspråklig tilbud.

Regjeringen vil legge til rette for et mangfold i medieeierskap og tilstrekkelige økonomiske rammebetingelser, og sørge for at et velfungerende medieetisk system er på plass.

På presseområdet vil regjeringen gjennom pressestøtten bidra til å opprettholde mangfoldet i avisutgivelser, både i verdiforankring, geografi og innhold. Den mest sentrale målsettingen er å sørge for at det blir utgitt dagsaviser, samiske aviser og publikasjoner på minoritetsspråk. Innenfor denne hovedmålsettingen er det et viktig mål å opprettholde grunnlaget for at det blir utgitt lokalaviser og regionale aviser som både kan fungere som lokale/regionale informasjonsmedier, og som samtidig er alternativer til de store riksavisene.

På kringkastingsfeltet er det regjeringens mål å ha et best mulig allmennkringkastingstilbud i fjernsyn og radio. NRK må sikres som allmennkringkaster. NRKs rolle som formidler av kultur, språk og nasjonal identitet må videreføres. NRKs distriktskontorer skal ha gode utviklingsmuligheter. I lokalradio og lokalfjernsyn bør det være et bredest mulig tilbud, samtidig som disse mediene kan opprettholdes som ytringsmedier også for smale grupper i samfunnet. Det er vesentlig å sikre at hele befolkningen får tilgang til digitale fjernsynssendinger med et bredt og kvalitativt godt tilbud, samtidig som det også gis tilgang til nye tjenester.

Regjeringen har gjennom Kulturløftet forpliktet seg til å følge opp den norske filmsuksessen de

senere årene. Målene for filmområdet ble gjennomgått i St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*. Stortinget sluttet seg til disse gjennom behandlingen av Innst. S. nr. 277 (2006-2007). Hovedmålet er et mangfold av film- og fjernsynsproduksjoner basert på norsk språk, kultur og samfunnsforhold, som er anerkjent for høy kvalitet, kunstnerisk dristighet og nyskapning, og som utfordrer og når et stort publikum i Norge og internasjonalt. Dette skal nås gjennom styrket produksjon, solid publikumsopplutning, kvalitet, mangfold og filmkultur for alle.

Tilstandsvurdering

Internasjonale forpliktelser på medieområdet

Internasjonale forhold, avtaler og støtteordninger er viktige rammevilkår for norsk mediepolitikk. Dette gjelder særlig kringkastings- og filmpolitikk samt opphavsretten. Mest sentral er EØS-avtalen, som har stor betydning for mediesektoren og mediepolitikken i Norge. Avtalen har som formål å sikre like konkurransevilkår og fri flyt av bl.a. medietjenester over landegrensene innen EØS-området. Dermed legger EØS-avtalen føringer for nasjonal lovgivning og myndighetsutøvelse på feltet og setter flere skranke for utformingen av nasjonale tilskuddsordninger. EU har også ulike støtteordninger som Norge deltar i, som har som formål å styrke europeisk språk og kultur. EØS-avtalen gir samtidig hvert land stor grad av frihet til å bevare og utvikle mediepolitikken i samsvar med egne tradisjoner og verdier.

EØS-avtalens tv-direktiv er gjennomført i kringkastingsloven. EU-kommisjonen la fram utkast til nytt direktiv i desember 2005. Det foreslås å opprettholde direktivet som et minimumsdirektiv, og at det utvides til å omfatte alle audiovisuelle medietjenester uavhengig av hvordan og på hvilke plattformer de distribueres. Dette betyr at også ikke-lineære tjenester (for eksempel klikkefilm) omfattes. Når revisjonen av tv-direktivet er vedtatt, vil dette måtte gjennomføres i norsk rett etter en omfattende revisjon av kringkastingsloven. Direktivet vil trolig bli endelig vedtatt høsten 2007.

Også andre internasjonale organisasjoner gir rammebetingelser for nasjonal regulering på medieområdet. Dette gjelder først og fremst FNs opphavsrettsorganisasjon WIPO, Verdens handelsorganisasjon WTO, Europarådet og UNESCO. Norge deltar dessuten i tiltak i regi av Nordisk Ministerråd for fremme av nordisk språk og kultur. Den nye UNESCO-konvensjonen om kulturelt mangfold (2005) omfatter også medieområdet. Konvensjonen kan sees som en motvekt til det press mot nasjonale ordninger som internasjonale handelsav-

taler har skapt. Konvensjonen trådte i kraft 18. mars 2007. Norge er blant de ca. 70 land som har tiltrådt konvensjonen.

De norske erfaringene med EUs medieprogram MEDIA Plus er gode. Stortinget har vedtatt at Norge skal slutte seg til EUs nye medieprogram, MEDIA 2007, jf. St.prp. nr. 47 (2006-2007) og Innst. S. nr. 194 (2006-2007). MEDIA 2007 skal løpe fra 2007 til 2013 og hovedformålet med programmet er å styrke den europeiske film-, fjernsyns-, video- og multimedieindustriens konkurransevne på det internasjonale markedet. Gjennom ulike støtteordninger søker MEDIA 2007 å fremme europeisk kulturelt mangfold og den europeiske filmarven, gjøre filmene tilgjengelige for europeiske borgere og fremme tverrkulturell dialog. Det er også et mål å øke publikumsoppslutningen om europeiske audiovisuelle verk.

EUs Safer Internet plus programmet har som mål å fremme sikker bruk av Internett blant barn og ungdom. Norge har deltatt i programmet siden 2003. Gjennom støtte fra programmet har Medietilsynet bl.a. etablert SAFT-prosjektet. SAFTs primær oppgave er å være det nasjonale koordineringsorganet for arbeid med trygg bruk av digitale medier for barn og unge i Norge.

I 2006 opprettet Nordisk Ministerråd en støtteordning for dataspill til barn og unge. Bakgrunnen for dette var at svært få dataspill har en nordisk språk- eller kulturforankring. Støtteordningen skal bidra til å stimulere den nordiske dataspillbransjen til å produsere flere dataspill for barn, basert på nordisk språk og kultur. Flere norske spillprodusenter har fått støtte gjennom ordningen, som skal vare fram til 2012.

Mot en digital framtid

De senere årene har overgang til digital teknologi vært et fellestrekk for hele mediesektoren. Den teknologiske utviklingen har ført til en digitalisering av alle ledd, fra produksjon og distribusjon til publikums mottakerutstyr. Utviklingen har fått store konsekvenser for alle som berøres av den. Tradisjonelle oppfatninger om hva som er *medier* og *kringkasting*, og hva som menes med begreper som *offentlighet* og *kommunikasjon*, er ikke lenger tilstrekkelige. Den digitale medievirkeligheten er i konstant endring og utvikles kontinuerlig. Mulighetene i et digitalt samfunn er mangfoldige og tendensen går mot en stadig mer fragmentert mediehverdag, der brukerne selv tar aktivt del i mediebildet, både som produsenter og som selektive konsumenter. Utviklingen går fort, den er global og den skaper stadig nye utfordringer.

Mediebegrepet utvides

Den kanskje viktigste endringen som digitaliseringen fører med seg er at de tradisjonelle grensene mellom de ulike medieplattformene som f.eks. fjernsyn, radio, avis, film og musikk viskes ut. I digitale medier finnes alle medieuttrykk mer eller mindre tilgjengelige samtidig, og det er ikke lenger nødvendig å se fjernsynsprogram på et fjernsynsapparat, film på kino eller lese avis i papirform. I tillegg til dette har det kommet en ny medieplattform: med mobiltelefonen er medieinnhold tilgjengelig i håndholdt lommeformat, hvor som helst og når som helst. De ulike medieplattformene er underlagt til dels ulike regelverk og bestemmelser og den stadig økende konvergensen gjør det nødvendig å tilpasse lover og regelverk til en digital mediehverdag.

En annen vesentlig endring som har kommet i kjølvannet av digitaliseringen er at publikum selv involveres i produksjonen av digitalt medieinnhold. Der mediebildet før var preget av noen få, store innholdsprodusenter som publiserte et statisk produkt til sitt publikum, er det nå i teorien ingen grenser for hvem eller hvor mange som kan produsere og publisere innhold via Internett eller telefon. Det som før var publikum har blitt brukere, aktive deltakere i offentligheten. Internett har blitt en arena for brukerprodusert innhold og direkte brukerdeltakelse i en grad som var utenkelig for kun noen få år siden. Enhver som har en mobiltelefon kan nå ta egne bilder eller film og publisere dette på ulike steder på Internett. Nyhetsmediene bruker publikums egne mobilbilder som publiseres i aviser og nettaviser, og åpner for innsendte ytringer som kringkastes direkte på skjermen under et tv-program

På Internett har det oppstått egne nettsamfunn, som alle opplever en sterk vekst. YouTube, MySpace og Facebook er eksempler på databaser der brukerne deler ulike former for innhold med hverandre. Mye av innholdet er produsert av privatpersoner, men svært mye av materialet er medieinnhold som det er knyttet opphavsrettigheter til, som deler av fjernsynsprogram, filmer, musikkvideoer osv. Opplasting av slikt materiale uten samtykke fra rettighetshaverne er ulovlig.

En ny mediehverdag

Publikums forhold til mediene har endret seg radikalt på noen få år og det samme har folks bruk av de ulike medieformene. Dette gjelder særlig den yngre del av befolkningen. Digitaliseringen har også medført en merkbar tempoendring i mediebildet. Den naturlige tregheten som preger ana-

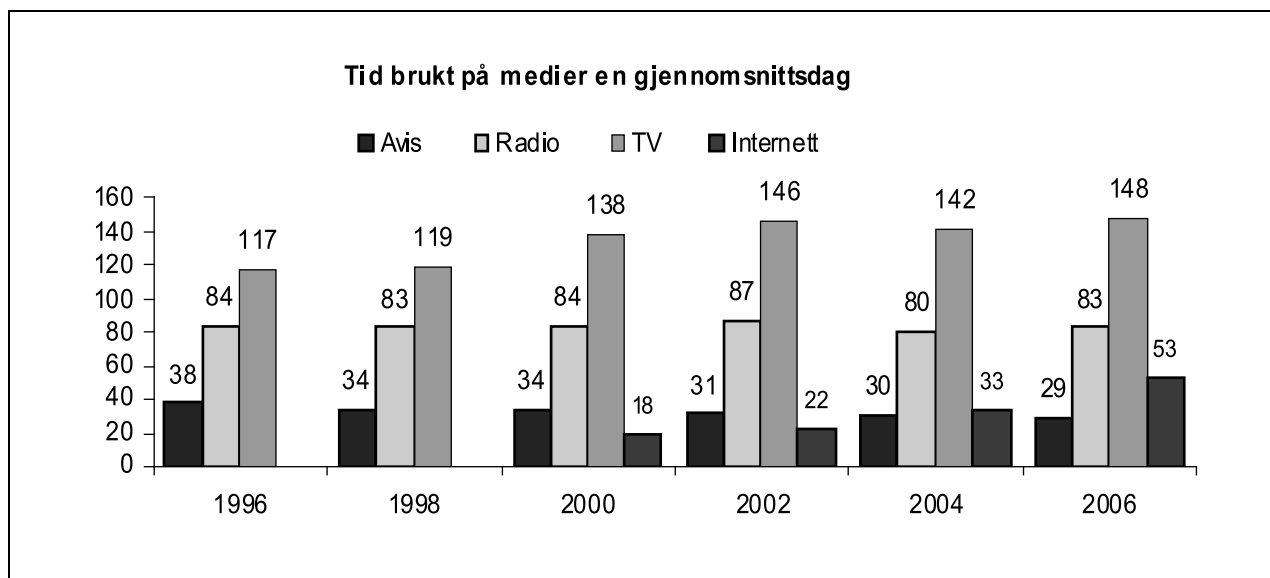

loge medier og distribusjon gjelder ikke for digitale medier. Digitale nyhetsmedier har ført til at nyhetene når publikum mye raskere enn før, og har skapt en forventning om at nyhetsoppdateringen skal kunne skje kontinuerlig.

Digitaliseringen har også medført store endringer i mediemarkedet. En sentral tendens er at medietilbudet øker. En innholdsleverandør kan ved hjelp av digital teknologi distribuere sitt inn-

hold over flere ulike plattformer og kan dermed konkurrere i flere markeder. I tillegg oppstår flere nye medieaktører som følge av at digitaliseringen senker kostnadene ved produksjon og distribusjon.

Framvekst av nye mediekanaler øker konkurransen om publikums tidsbruk. Bruk av Internett, mobiltelefoni og andre nye medier har økt kraftig de siste årene.

Figur 9.1 Tid brukt på ulike medier en gjennomsnittsdag 1996–2006 (minutter)

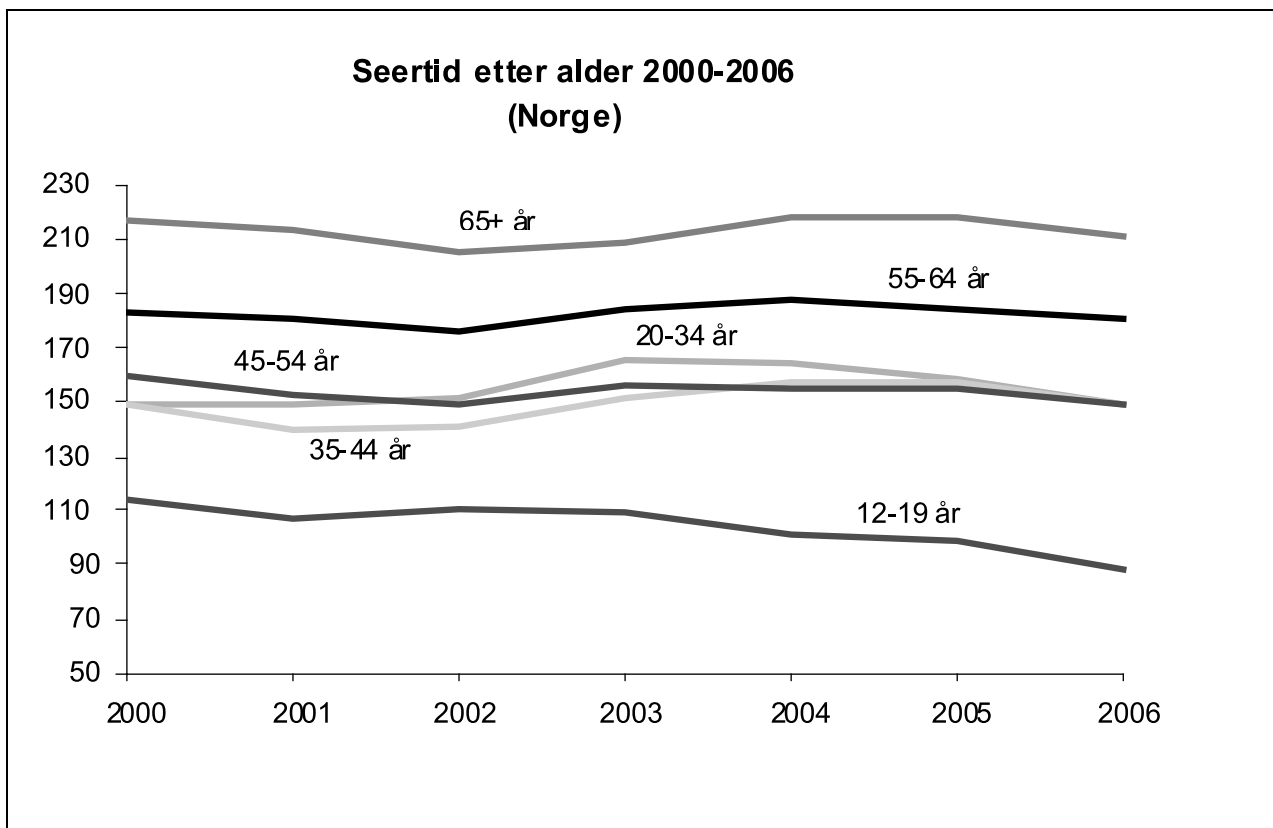
Mediebruken kan være overlappende - flere medier kan være brukt samtidig.

Kilde: Statistisk sentralbyrå/medienorge

Tall fra Statistisk sentralbyrås mediebarometer, som er basert på spørreundersøkelser foretatt på fire tidspunkt gjennom året, viser at samlet tidsbruk på medier øker, dvs. at framveksten av nye mediekanaler først og fremst resulterer i økt mediebruk blant befolkningen. Siden 2000 brukes det markant mer tid på Internett fra år til år. Sammenliknet med andre medier viser denne undersøkelsen at tiden brukt på fjernsyn fortsatt er dominerende. Ifølge Statistisk sentralbyrås spørreun-

dersøkelse oppgir publikum at tiden brukt på fjernsyn er økende sammenliknet med 2004.

Tall fra TNS Gallup, som ikke er basert på publikums egen oppfatning av tidsbruk (ved en spørreundersøkelse), men i stedet er basert på daglige tv-meter-målinger gjennom hele året, viser imidlertid at den totale seertiden for fjernsyn tvert imot har avtatt fra 2004 til 2006. Tendensen er mest markert blant de yngste seerne. For aldersgruppen 12-19 år var det en reduksjon i tid brukt på fjernsyn på 11,1 pst. bare fra 2005 til 2006.

Figur 9.2 Gjennomsnittlig seertid for tv per dag i Norge etter alder 2000–2006 (minutter)

Kilde: TNS Gallup/medienorge

Bredbåndsutviklingen gjør at Internett i tiltakende grad blir en plattform for audiovisuelle tjenester. På Internett utfordres de tradisjonelle kringkasterne av andre aktører, f.eks. avishusene. Flere av de store avisene samt andre aktører tilbyr, eller er i ferd med å tilby, nett-tv som også inkluderer eget redaksjonelt innhold. VGTV kan allerede vise til ganske stor oppslutning om sitt nett-tv-tilbud. Også Dagbladet, Aftenposten, Dagens Næringsliv og Finansavisen med flere har etablert nett-tv-tilbud med originalt redaksjonelt stoff.

Svært mange radiostasjoner er i dag tilgjengelige via Internett. Nettradio gjør tilgangen til radiokanalene helt annerledes enn tradisjonell radio, hvor sendere, frekvenser og konsesjoner legger store begrensninger på hvilke radiokanaler som kan høres hvor. Tendensen er at antall brukere av nettradio øker, men andelen er fortsatt marginal sett i forhold til antall lyttere på tradisjonell radio.

Framveksten av nye medietjenester innebærer større muligheter for publikum til å velge tid og sted for sitt mediekonsum, f.eks. ved å laste ned innhold fra Internett, ved kjøp av klikkefilm (video-on-demand), eller ved bruk av personlige videooptakere (PVR). Utvikling av mobile mottakere

gjør det også mulig å høre radio, se fjernsyn og lese nettaviser mv. på mobiltelefonen. Når det gjelder mobilfjernsyn har dette hittil vært synonymt med levende bilder på mobiltelefon formidlet via tredjegerasjons mobilnett (3G). Dette innebærer at fjernsynssignalene sendes ut individuelt til den enkelte bruker. Etter hvert vil det antakelig bli vanlig at fjernsynssendinger blir kringkastet til håndholdte fjernsynsmottakere, dvs. at signalene blir sendt ut samtidig til mange brukere.

Nye teknologiske plattformer og medietjenester stimulerer til økt kulturaktivitet. Hele 97 pst.² av barn mellom ni og seksten år bruker datamaskin til lekser, spill, e-post eller liknende. 50 pst. av barna i samme aldersgruppe hadde egen datamaskin i 2006, mot 38 pst. i 2003, og 80 pst. av dem hadde egen mobiltelefon. Barn blir dessuten introdusert for Internett svært tidlig; 14 pst. av barna opplyser at de hadde brukt Internett allerede da de var fem-seks år.

Med økt utbredelse av ny teknologi oppstår nye utfordringer og farer knyttet til personvern, kildekritikk og Internettrelaterte overgrep.

² SAFT Barn 2006, SAFT/ Medietilsynet.

Det pågår et kontinuerlig arbeid for å legge til rette for at barn skal kunne være trygge i møte med nye medier. Tall fra 2006³ tyder på at bevisstheden om nye utfordringer og farer er økende. Dette kan bl.a. ha sammenheng med at den teknologiske kompetansen øker. Eksempelvis mener 37 pst. av barn mellom ni og 16 år at de kan stole på alt/ det meste de finner på Internett, mot 49 pst. i 2003. Videre involverer foreldre seg i barns internettbruk i større grad nå enn før: 46 pst. av barn mellom ni og 16 år snakket i 2006 med sine foreldre om hva de gjør på Internett, mot 39 pst. i 2003. Om lag 85 pst. av barna oppgir at de har en eller flere regler for bruk av Internett.

Avisenes situasjon

Papiravisene har fremdeles en svært sterk posisjon i Norge. I 2006 kom det ut 229 aviser, det høyeste antallet siden mellomkrigstiden.⁴ Norge ligger fremdeles på verdenstoppen i avissalg per innbygger, bare slått av Japan. Bransjen som helhet viser også god økonomi. Det samlede overskuddet økte med 3 pst. til 1,5 mrd. kroner fra 2005 til 2006. Til sammenlikning hadde de avisene som mottar pressestøtte et underskudd på i alt 142 mill. kroner før støtte i 2006. Etter støtte utgjorde overskuddet 122 mill. kroner, en styrking på 78 mill. kroner fra 2005.

Samtidig viser opplagstallene at avisene er inne i en periode med langsiktig nedgang. 2006 var det åttende året på rad med nedgang i det samlede avisopplaget. En stor del av det samlede opplagsfallet de siste årene skyldes nedgangen i VG og Dagbladet. Avisene selv forklarer nedgangen med konkurransen fra Internett. Ifølge TNS Gallup hadde Dagbladet i 2006 flere lesere på nett enn på papir. I tillegg har man over lengre tid sett en nedgang i avislesningen blant barn og unge. I aldersgruppen 15 til 19 år gikk andelen som leste avis på vanlige hverdager ned fra 88 pst. i 1991 til 59 pst. i 2005.⁵

Fjernsyn og aviser er fortsatt de viktigste nyhetskildene

Fjernsyn er imidlertid fortsatt en viktigere nyhetskilde enn Internett for folk flest. TNS Gallups Forbruker & Media-undersøkelse for andre halvår 2006 og første halvår 2007 sett under ett, viser at folk anser avis og fjernsyn som sine viktigste nyhetskilder. Det er store aldersvariasjoner når det

gjelder hvilke medier som oppfattes som viktigst for å få nyheter, men prosentandelen som oppfatter fjernsyn som viktigste nyhetskilde er så godt som identisk hos gammel og ung.

Fra celluloid til piksler, filmen blir digital

Teknologiutviklingen medfører store endringer, også på filmområdet. I løpet av få år vil produksjon, distribusjon og framvisning av kinofilm foregå digitalt over store deler av den vestlige verden. Det er mange fordeler med denne digitaliseringsprosessen. Det er langt billigere å lage og distribuere en digital filmkopi enn en tradisjonell 35 mm kopi. Digitale kopier vil kunne sendes til alle kinoer samtidig, og kvaliteten vil bli bedre fordi digitale eksemplarer ikke forringes ved avspilling. Overgangen til digitalfilm vil bety en demokratisering av filmtilbudet, og det vil gjøre det mulig for kinoene å tilby nye tjenester som f.eks. overføring av store sportsarrangement, konserter osv.

Overgangen til digital kinodrift vil kreve store investeringer. Ifølge organisasjonen FILM&KINO vil det koste ca. kr 700 000 å digitalisere en kinosal. Full digitalisering av norske kinoer (400 saler) er anslått å koste ca. 280 mill. kroner. Det arbeides nå med å utvikle nye forretningsmodeller for deling av kostnader og innsparinger mellom de ulike leddene i verdikjeden.

Sammenliknet med andre land ligger Norge langt framme når det gjelder utredning og forsøk med digitalisering av kinoer. Med støtte fra FILM&KINO pågår nå to prosjekter som tester ut digital kino i 21 kinosaler, fordelt på 15 kinoer. Målet med forsøkene er å samle erfaringer med sikte på full digitalisering av kino i Norge. Det er foreløpig forventet at digitaliseringen av norske kinoer kan begynne i 2009, og at prosessen vil være gjennomført i 2014⁶.

Gode tider for norske film- og tv-produksjoner

2006 var et godt år for norsk film. Antall norske filmpremierer har de siste årene økt jevnt, men vært stabilt på 20 de to siste årene. Publikumsopplutningen om norske filmer har økt betydelig siden omleggingen av filmpolitikken i 2001. Besøket på norske filmer i 2006 var det nest høyeste siden midten av 1970-tallet, bare overgått av det store suksessåret 2003. I perioden 1995-2002 lå gjennomsnittet på litt over en million besøkende per år, mens gjennomsnittet i perioden 2003-2006 hadde økt til 1,8 millioner. Norske filmer har styr-

³ SAFT Barn 2006 og SAFT Foreldre 2006, SAFT/ Medietilsynet.

⁴ Sigurd Høst: Avisåret 2006.

⁵ Sigurd Høst: Avisåret 2006.

⁶ Kilde: FILM&KINO.

ket sin markedsandel på norske kinoer fra 12,2 pst. i 2005 til 16,1 pst. i 2006.

Det er ikke bare på kinolerretet at norske filmer når ut til publikum. En norsk spillefilm kan oppnå langt høyere seertall på fjernsyn enn på kino. Dette gjelder også filmer med lavt kinobesøk. Gjennom visninger i NRK1, NRK2, TV 2 og TV 2 Zebra nådde 83 norske langfilmer ut til 9,4 millioner seere i 2006.

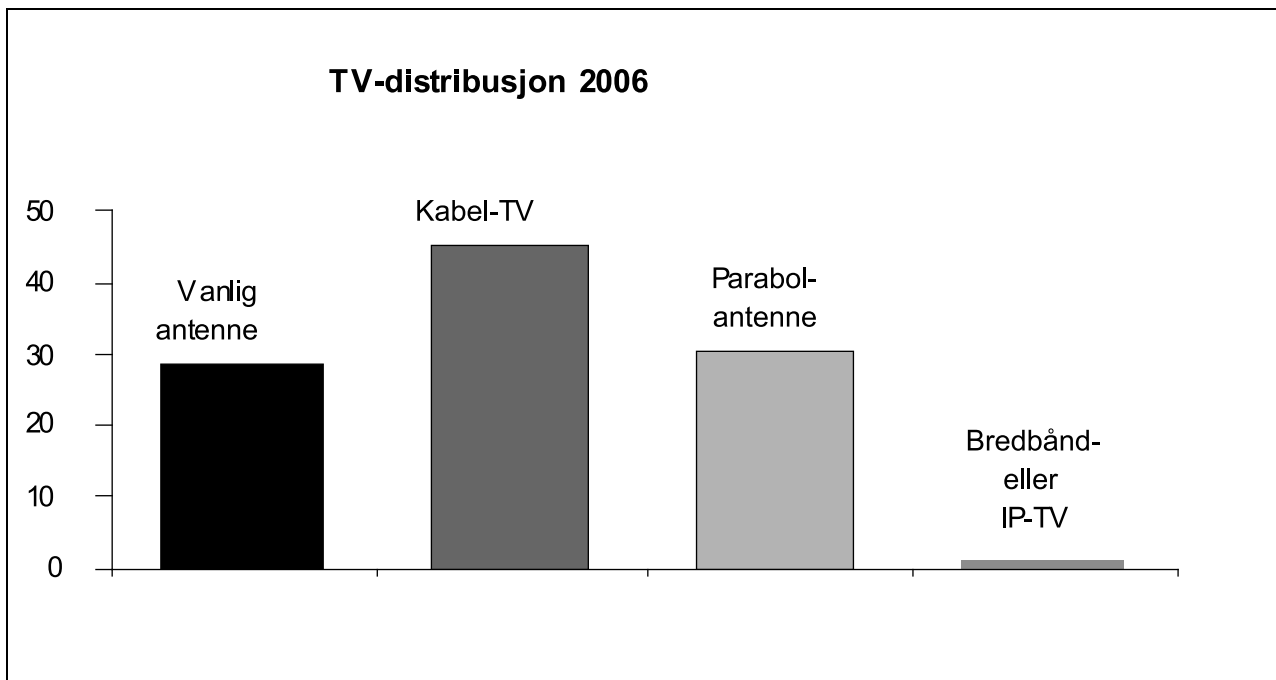
Norske filmer høster solid anerkjennelse i form av priser og utmerkelser på anerkjente festivaler. I alt tok norske filmer hjem 101 priser på internasjonale filmfestivaler i 2006. Torill Koves animerte kortfilm "Den danske dikteren" vant Oscar i 2007, og kortfilmen "Sniffer" av Bobbie Peers vant Gullpalmen i Cannes i 2006.

Overgang til digital fjernsynsdistribusjon

Distribusjon av fjernsynssignaler fram til forbrukerne skjer hovedsakelig på fire måter: via satellitt,

kabel, bakkenett og bredbånd. Snart er samtlige av disse digitaliserte. Overgangen til digital distribusjon medfører bl.a. at publikum får et stadig voksende tilbud av kanaler.

En oversikt fra TNS Gallup over befolkningens bruk av de ulike mottaksteknologiene viser at kabel i 2006 var den distribusjonsplattformen med størst oppslutning. Fordelingen av forbrukere på de ulike plattformene er imidlertid delvis overlappende fordi mange har mer enn ett fjernsynsapparat i hjemmet, og disse kan motta fjernsynssignal fra ulike kilder. Oversikten omfatter for øvrig bare kringkastet fjernsyn, dvs. lyd og levende bilder sendt ut samtidig til mange brukere. Den fanger derfor ikke opp tendensen til at Internett etter hvert også spiller en større rolle som distribusjonskanal for audiovisuelt innhold.

Figur 9.3 Fordelingen av distribusjonsmåter for tv i befolkningen per august 2006 (i pst.)

Kilde: TNS Gallup/medienorge

Stortinget har tidligere vedtatt at bakkenettet skal digitaliseres, og konsesjon for utbygging og drift av digitalt bakkenett for fjernsyn ble i juni 2006 tildelt Norges televisjon AS (NTV). NTV har lagt opp til en trinnvis utbygging av nettet med lanseringsstart i tredje kvartal 2007. Det digitale bakkenettet skal erstatte dagens analoge nett, og frekvensutnyttelsen i bakkenettet vil forbedres kraftig

som følge av digitaliseringen. Flere kringkastere kan dermed nå ut til hele befolkningen. NTV er forpliktet til å bygge ut et nett som dekker minst 95 pst. av befolkningen, inklusive samtlige satellittskygger (dvs. i områder som ikke har dekning fra satellitt). Med etableringen av det digitale bakkenettet vil hele befolkningen derfor ha tilgang til

et digitalt fjernsynstilbud på minst én plattform, dvs. enten via satellitt, bakkenett eller kabel.

Digitalisering av radio

Utviklingen av digital radio i Norge startet i 1995, da NRK og P4 etablerte sine første digitale prøve-sendinger med DAB (Digital Audio Broadcasting). DAB-sendernettet er under utbygging og har i dag en dekningsgrad på over 70 pst. av befolkningen. I løpet av 2007 vil sendernettet for DAB være utbygget til å dekke 80 pst. av befolkningen. Medietilsynet vil i løpet av 2007 fastsette et nytt konsesjonsopplegg for perioden fram til 2020 for de kommersielle kringkasterne på DAB-plattformen. Kringkastere på DAB-plattformen er i dag NRK og P4. Kanal 24 ble i august 2007 tildelt en midlertidig DAB-konsesjon i påvente av vedtak om tildeling av permanente konsesjoner på riksbløkken i DAB-nettet. Digitaliseringen av radio fører bl.a. til økt tilbud av kanaler.

Foreløpig utgjør salget av DAB-mottakere kun en liten del av det totale antall radioapparater som omsettes i Norge. I løpet av 2005 og 2006 ble det solgt omkring 100 000 DAB-mottakere, ifølge salgstall rapportert fra importører og distributører. Prognosen for 2007 ligger på 60 000 solgte DAB-radioer.

Hvem eier norske medier?

Norsk presse domineres i dag av tre aktører, Schibsted, A-pressen og Edda Media. I 2006 kjøpte det englandsbaserte medieforetaket Mecom Europe opp Orkla Media fra Orkla ASA. Den norske delen av Mecom har fått navnet Edda Media. I 2006 ble det også lansert planer om å samle Aftenposten og de store regionavisene (Bergens Tidende, Fædrelandsvennen, Stavanger Aftenblad og Adresseavisen) i et nytt selskap kalt Media Norge. Det endelige vedtaket om sammenslåing ble fattet i februar 2007. Medietilsynet fattet i juli 2007 vedtak om å gripe inn mot sammenslåingen med hjemmel i medieeierskapsloven. Tilsynet viste bl.a. til at Schibsted med en eierandel på 50,1 pst. i Media Norge ville passere lovens grense på 1/3 av det nasjonale dagspresseopplaget.

NRK er fremdeles den klart største aktøren på fjernsynsmarkedet og TV 2 er den største kommersielle aktøren. I oktober 2006 kjøpte to av eierne i TV 2, A-pressen og det danske selskapet Egmont, ut den tredje eieren, Schibsted. A-pressen og Egmont eier etter dette tilnærmet 100 pst. i TV 2. I mars 2006 kjøpte Telenor en eierpost på 45 pst. i TV 2 Zebra, som fortsatt kontrolleres av TV 2

(55 pst.). Mot slutten av året ble TV 2 Nyhetskanalen lansert. Denne er heleid av TV 2.

På radiomarkedet er NRK fortsatt desidert størst med sine tre kanaler, P1, P2 og P3. Det svenske medieforetaket Modern Times Group kjøpte seg opp fra en eierprosent på ca. 38 pst. til 100 pst. i den børsnoterte riksdekkende radiokanalen P4. Modern Times Group eier i tillegg hele TV3. TV 2 eier 100 pst. av den andre riksdekkende radiokanalen, Kanal 24.

Økonomisk utvikling i presse og kringkasting 2002 til 2006

I 2006 utgjorde dagspressens og kringkasternes økonomi knapt 1 pst. av landets BNP – eller 1,4 pst. av fastlands-Norges BNP. Omsetningen var på 21,5 mrd. kroner. Bransjens samlede driftsresultatet var på mer enn 1,25 mrd. kroner. Reklame er den viktigste inntektskilden og utgjør noe under halvparten av inntektene.

Bransjen er mangfoldig. Den inneholder alt fra milliardforetak som preger alles hverdag til lokale virksomheter som drives på frivillig basis for et meget begrenset publikum. Bransjen inneholder også noen av de økonomisk sett mest solide virksomhetene i norsk næringsliv og virksomheter hvis eksistens beror på statlige tilskudd. Dagspresse og kringkastingsvirksomhetene er både viktige kulturinstitusjoner og viktige økonomiske aktører.

Dagspressen står for i underkant av to tredeler av bransjens omsetning. Det går et klart skille mellom aviser som mottar pressestøtte og aviser som ikke mottar pressestøtte. Avisene som mottar pressestøtte, dvs. nummer toavisene og de mindre lokalavisene, sto i 2006 for 12 pst. av omsetningen i dagspressen. Disse avisene gikk samlet sett med om lag 140 mill. kroner i underskudd før pressestøtte i 2006, en bedring på 60 mill. kroner fra 2005. Halvparten av denne bedringen skyldes ekstraordinære forhold i en enkelt avis. Aviser som ikke mottar pressestøtte er større aviser som stort sett går med overskudd. I 2006 hadde disse avisene 1,25 mrd. kroner i driftsresultat, en liten økning fra 2005. Annonser er dagspressens viktigste inntektskilde uavhengig av om avisene mottar pressestøtte eller ikke, og står for vel 50 pst. av omsetningen. 2006 var for øvrig preget av Mecoms oppkjøp av Orklas aviser, planene om etablering av Media Norge og en kraftig økning i nettmedienes inntekter.

NRK er den økonomisk sett dominerende aktøren blant kringkastingsvirksomhetene i Norge med noe mer enn halvparten av den totale omsetningen i næringen. Blant de private kringkasterne

går det et skille mellom nasjonale og lokale kringkasterne. De nasjonale kringkasterne preges av få og store aktører. 2006 har vært preget av investeringer i bl.a. nye fjernsynskanaler, og resultatene er som følge av det svekket hos flere aktører. 90 pst. av de nasjonale kringkasternes inntekter kommer fra reklame. Lokale private kringkasterne er en samlebetegnelse for alt fra kommersielle kjederadioer og storbyfjernsyn, til små bygderadioer som drives ved hjelp av ubetalt, frivillig innsats. Om lag 275 konsesjoner for lokalkringkasting var i drift i 2006. Kommersiell lokalradio kommer stadig nærmere å gå i balanse etter å ha gått med betydelige underskudd tidligere i konsesjonsperioden. Ikke-kommersiell lokalradio har gått i balanse de siste fem årene.

24 fjernsynsselskaper hadde konsesjon til allment bakkesendt lokalfjernsyn i 2006. Lokalfjernsynsselskapene har samlet sett gått med betydelige underskudd alle år fra 2002 til 2006. Samlet underskudd i 2006 var 33 mill. kroner, en svekkelse på to mill. kroner i forhold til 2005. 18 av konsesjonærene gikk med underskudd, mens fem gikk med overskudd.

Opphavsrett

En forutsetning for et rikt kulturliv er at opphavsmenn, utøvende kunstnere og produsenter kan leve av sin skapende innsats. Åndsverkloven sikrer opphavsmannen økonomisk utbytte av sine åndsverk og er en viktig grunnstein i kulturpolitikken.

Åndsverkloven skal balansere ulike sett av hensyn. På den ene siden rettighetshavernes interesse i å dra økonomisk nytte av produksjonen sin, på den andre siden samfunnets interesse i å ha tilgang til kulturarven. For regjeringen er det en prioritert oppgave å videreføre denne balansen på en best mulig måte. Regjeringen støtter derfor rettighetshaverne i deres kamp mot ulovlig fildeling og pirateri. De lovlige alternativene på Internett må styrkes slik at de representerer en merverdi for brukerne, sammenliknet med de ulovlige tjenestene. Samtidig er det viktig å legge til rette for brukernes lovlige tilgang til åndsverk, f.eks. innen biblioteksektoren.

Åndsverkloven er teknologinøytral og gjelder både gamle og nye medier, - også på Internett. Likevel har digitalisering og distribusjon i nettverk stilt opphavsretten overfor nye utfordringer som må løses. For eksempel foregår det i dag utstrakt utveksling av bl.a. film- og musikkfiler på Internett. Selv om det er lov å dele åndsverk med den nærmeste familie- og vennekrets etter åndsverklovens regler om privatbrukskopiering, er det liten tvil om

at svært mye av fildelingen er i strid med åndsverkloven.

Den siste større endring som ble foretatt i åndsverkloven skjedde i 2005, da EØS-avtalens opphavsrettsdirektiv ble gjennomført. Det er satt i gang et arbeid med revisjon av åndsverkloven.

Utfordringer og strategier

I det følgende beskrives viktige satsinger på medieområdet i 2008 og framover.

Økt satsing på norsk film – oppfølging av filmmeldingen

Gjennom Soria Moria-erklæringen og Kulturløftet har regjeringen lagt opp til en offensiv satsing på norsk film. For å nå målsettingen om å styrke norsk filmbransje har departementet foretatt en gjennomgang av virkemiddelapparatet. Våren 2007 la departementet fram St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*. Stortinget sluttet seg i all hovedsak til forslagene, jf. Innst. S. nr. 277 (2006-2007).

Dette innebærer bl.a. at Norsk filmfond, Norsk filminstitutt og Norsk filmutvikling slås sammen, og at det opprettes en ny samlet virksomhet på filmområdet. Virksomheten får også ansvaret for oppgavene en nasjonal filmkommisjon skal ivareta. Målet er at den nye virksomheten skal være etablert 1. april 2008. Departementet har opprettet et interimsstyre som har som hovedoppgave å gjøre de nødvendige forberedelsene til etableringen av den nye virksomheten. Etableringen skjer i nært samarbeid med de ansatte ved de tre eksisterende virksomhetene og brukerne. For å sikre en vellykket omorganisering er det satt av 3 mill. kroner ekstra til omstillingsarbeidet, jf. kap. 334, post 01 Driftsutgifter.

Ansvaret for innsamlings- og bevaringsfunksjonene for den norske filmarven skal flyttes fra Norsk filminstitutt og samles i Nasjonalbiblioteket. Som følge av dette overtar Nasjonalbiblioteket arbeidsgiveransvaret for tolv årsverk i avdeling Filmarkivet i Norsk filminstitutt med virkning fra 1. januar 2008. Samtidig overføres 11,8 mill. kroner fra Norsk filminstitutt til Nasjonalbiblioteket. Departementet viser til nærmere omtale under kap. 334 post 01 og kap. 326 post 01.

På bakgrunn av forslag i stortingsmeldingen, vil regelverket for dagens ulike tilskuddsordninger på det audiovisuelle området gjennomgå endringer og justeringer, som også inkluderer tiltak for å oppnå bedre kjønnsbalanse i norsk filmproduksjon. Det skal i tillegg utarbeides regelverk for nye tilskuddsordninger. Utkast til nye forskrifter vil bli sendt på høring i løpet av høsten 2007, og skal god-

kjennes av EFTAs overvåkingsorgan ESA. Erfaringsmessig vil en slik godkjenningssprosess hos ESA kunne ta noe tid. Departementet legger til grunn at et nytt regelverk er på plass før godkjenningen av gjeldende regelverk utløper 7. august 2008.

2008 vil være et overgangsår, der fokus vil være på etablering av den nye virksomheten på filmområdet. Det er viktig at den nye virksomheten får tid til å finne sin form, samt at det nye regelverket for tilskuddsordninger blir godkjent av ESA. Det vil derfor ikke bli foreslått å innføre nye ordninger på filmområdet i 2008. Regjeringen velger heller å styrke eksisterende ordninger ved å øke bevilgningen til film med 28 mill. kroner. Denne økningen skal brukes til å øke produksjonsstøtten totalt, slik at målet om 20 spillefilmer og fem kinodokumentarer kan nås. I tillegg vil den foreslåtte økningen gå til talentutvikling slik at dette også vil omfatte spillefilm.

Det er viktig for de ulike brukerne at omorganiseringen ikke medfører forsinkelser eller uklarheter i forhold til tildelingen av tilskudd til audiovisuelle produksjoner. Departementet vil derfor samarbeide med interimstyret for den nye virksomheten, og styret og administrasjonen i Norsk filmfond om overgangsordninger fram til den nye virksomheten er på plass.

Stortinget sluttet seg til forslaget i stortingsmeldingen om å innføre en fireårig prøveordning med statlige tilskudd til regionale filmfond. Tilskuddene til regionale filmsentre vil bli videreført. Det foreslås å øke tilskuddene til de regionale filmvirksomhetene med 3 mill. kroner, jf. nærmere omtale under kap. 334, post 73.

Tilskudd til filmfestivaler skal fra og med 2008 finansieres av Norsk kino- og filmfond og bli administrert av FILM&KINO. Tilskuddene skal tildeles av et uavhengig utvalg nedsatt av departementet. Det vil bli utarbeidet et eget regelverk for tilskuddsordningen; dette vil bli sendt på høring til berørte parter. FILM&KINO overtar i forbindelse med denne omleggingen også statens forpliktelser i henhold til knutepunktavtalen for Kortfilmfestivalen i Grimstad.

Stortingsmeldingen forutsetter at FILM&KINO vil få hovedansvaret for formidling av film til barn og unge. Departementet har innledet samtaler med FILM&KINO om hvilke oppgaver organisasjonen skal ha ansvaret for.

I stortingsmeldingen ble det pekt på at dataspill er et sentralt kulturuttrykk. Det ble også vist til den statlige tilskuddsordningen til utvikling av interaktive produksjoner som har styrket den norske bransjen og bidratt til økt tilbud av interaktive produksjoner på norsk. Departementet vil gjen-

nomgå virkemidlene for å styrke den norske spillutviklingen og vil legge fram en egen sak for Stortinget om dataspill.

En mangfoldig norsk presse

Pressestøtten har vært en hjørnestein i norsk mediepolitikk siden opprettelsen i 1969 og har, sammen med nullsatsen for moms på aviser, utvilsomt bidratt til at avisene fremdeles har en helt unik posisjon i Norge. Det er likevel viktig å sikre at offentlige bevilgninger blir brukt mest mulig effektivt. Departementet har derfor vurdert endringer i regelverket for pressestøtten som skal sikre at tilskuddene i større grad målrettes mot de avisgruppene som har vanskeligst økonomi.

De økonomiske virkemidlene – bl.a. pressestøtten og momsfritaket – bidrar til å opprettholde grunnlaget for at det kan komme ut et mangfold av medier i Norge.

Forslag til lov om redaksjonell uavhengighet i media

I februar 2007 sendte departementet på høring et forslag til lov om redaksjonell uavhengighet i media. Forslaget innebærer at eieren av mediet ikke kan instruere eller overprøve redaktøren i redaksjonelle spørsmål eller kreve å få gjøre seg kjent med upublisert redaksjonelt materiale. En proposisjon vil bli lagt fram for Stortinget i løpet av høsten 2007.

Gjennomgang av lov om eierskap i mediene

Den raske utviklingen innenfor digitalfjernsyn og Internett gjør at reguleringen av eierskap på medieområdet raskt kan bli utdatert. I St.meld. nr. 30 (2006-2007) *Kringkasting i en digital framtid* la departementet derfor til grunn at tiden er inne for en gjennomgang av medieeierskapsloven. Departementet vil særlig vurdere regulering av eierskap i elektroniske medier og vertikal integrasjon på mediesektoren.

Kringkastingsavgiften

Regjeringen foreslår å øke kringkastingsavgiften med kr 85 fra kr 1 953 til kr 2 038 ekskl. merverdiavgift. Kringkastingsavgiften for 2008 blir etter dette kr 2 202 inkl. merverdiavgift (8 pst.). Forslaget innebærer en økning på om lag 4,4 pst. Økningen skal kompensere for forventet pris- og lønnsvekst, samt bidra til å dekke utgifter knyttet til teknologiskiftet fra analog til digital distribusjon, jf. nærmere omtale under kap. 335.

Oppfølging av stortingsmelding om allmennkringkasting

Departementet la fram en stortingsmelding om allmennkringkasting, St.meld. nr. 30 (2006-2007) *Kringkasting i en digital framtid*, 11. mai 2007. En rekke oppfølgingstiltak vil bli satt i gang etter at Stortinget har behandlet meldingen:

I stortingsmeldingen foreslår regjeringen at det skal innføres en allmennkringkastingsplakat for NRK. Et forslag til allmennkringkastingsplakat er sendt på høring. Hensikten med forslaget er å nedfelle de overordnede kravene til NRKs allmennkringkastingstilbud i et eget dokument. Allmennkringkastingsplakaten vil danne grunnlag for Stortingets og regjeringens styring av NRKs samfunnsoppdrag, og være grunnlaget for en mer presis og detaljert utforming av NRKs vedtekter. En stortingsmelding om plakaten blir lagt fram høsten 2007.

I lys av utviklingen på kringkastingsfeltet har det oppstått behov for en ny gjennomgang av NRKs allmennkringkastingsforpliktelser. NRKs vedtekter vil bli gjennomgått og endret i samsvar med Stortingets behandling av stortingsmeldingene.

Kunnskapsdepartementet har gjennom Utdanningsdirektoratet støttet etableringen av et fler-medialt klipparkiv for skolesektoren med totalt 11,2 mill. kroner i 2006 og 2007. Prosjektet "nrk.no/skole" skal gi skolesektoren tilgang til klipp fra NRKs arkiver, som er en del av nasjonalarkivet. Før tjenesten startes opp, vil departementet i

samarbeid med Kunnskapsdepartementet og NRK utrede nærmere de økonomiske konsekvenser knyttet til drift av nrk.no/skole, herunder utgifter knyttet til opphavsrettigheter, jf. St.meld. nr. 30 (2006-2007).

Kringkastingsloven gir Kongen hjemmel til å fastsette en liste over begivenheter av vesentlig samfunnsmessig betydning som skal kunne tilbys på vederlagsfritt fjernsyn. Departementet vil vurdere om det skal utarbeides en liste over viktige fjernsynsbegivenheter. Formålet er å bidra til at viktige fjernsynsbegivenheter blir tilgjengelige for betydelige deler av seerne på vederlagsfritt fjernsyn.

Det er foreløpig ikke fastsatt en måldato for avvikling av analoge FM-sendinger, tilsvarende avviklingen av analoge fjernsynssendinger. Departementet har i stortingsmeldingen antydning hvilke forutsetninger som bør være oppfylt før det skal kunne være aktuelt å fastsette en måldato for avvikling av FM-sendingene.

Informasjonsprosjekt om digital-tv-overgangen

Departementet har gitt Medietilsynet i oppdrag å utarbeide og drive et informasjonsprosjekt for plattformnøytral informasjon til publikum om overgangen til digitalfjernsyn. Informasjonsprosjektets varighet skal gå over flere år, fra lanseringen av det digitale bakkenettet og fram til og med avvikling av det analoge bakkenettet i siste region. Det settes av 2,5 mill. kroner til dette arbeidet i 2008. NRK deltar i prosjektet.

Kap. 334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	139 965	137 204	131 751
21	Spesielle driftsutgifter	9 382	5 209	7 000
22	Flyttekostnader - Medietilsynet, <i>kan overføres</i>	6 271		
50	Norsk filmfond, <i>kan nyttes under post 71</i>	241 631	264 232	292 232
51	Audiovisuelle produksjoner	27 206	27 669	28 305
71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	26 407	18 871	19 682
72	Knutepunktinstitusjoner	7 989	8 293	6 217
73	Regional filmsatsing	7 976	17 479	20 479
75	Medieprogram, <i>kan overføres</i>	14 697	15 930	20 930
78	Ymse faste tiltak	26 281	30 252	28 503
79	Til disposisjon	1 357	3 609	3 609
	Sum kap. 334	509 162	528 748	558 708

Kapitlet omfatter driftstilskudd til de statlige virksomhetene Medietilsynet, Norsk filmfond, Norsk filminstitutt og Norsk filmutvikling. De tre sistnevnte virksomhetene vil i løpet av 2008 bli slått sammen til en ny virksomhet, jf. nærmere omtale nedenfor.

Kapitlet omfatter også tilskudd til filmproduksjon, regional filmsatsing, kontingent for å delta i internasjonale programmer og andre tiltak på film- og medieområdet.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsmidler til Medietilsynet, Norsk filmfond, Norsk filminstitutt og Norsk filmutvikling. Enkelte utredningsoppgaver m.v. for departementet vil også bli dekket over denne posten.

I løpet av 2008 skal de tre virksomhetene på filmområdet slås sammen til en virksomhet, jf. nærmere omtale under programkategori 08.30 Film- og medieformål. Det er foreslått en økning på 3 mill. kroner for å dekke kostnadene ved denne omorganiseringen.

Som følge av Stortingets behandling av St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* vil ansvaret for innsamlings- og bevaringsfunksjonene for den norske filmarven bli flyttet fra Norsk filminstitutt til Nasjonalbiblioteket. Nasjonalbiblioteket overtar ansvaret for:

- filmrestaurering
- alt fysisk filmhistorisk materiale, inkludert visningskopier
- biblioteket
- dokumentasjonsarkiv og annet filmrelatert materiale
- internasjonalt filmarkivarbeid, herunder det norske medlemskapet i FIAF
- de elektroniske basene med metadata (SIFT, MAVIS, BIBSYS)
- magasinlokalene på Jar og Ensjø
- digitalisering av filmmateriale.

Arbeidsgiveransvaret for tolv årsverk i avdelingen Filmarkivet i Norsk filminstitutt vil bli overtatt av Nasjonalbiblioteket med virkning fra 1. januar 2008. De tilsatte vil inntil videre være lokalisert i Filmens hus, jf. omtale under kap. 326.

Kap. 334, post 01 er som følge av dette redusert med 11,8 mill. kroner. Nasjonalbibliotekets driftsmidler over kap. 326, post 01 er styrket med tilsvarende beløp, jf. også omtale under kap. 326.

Posten er økt med forventet pris- og lønnsvekst.

I bevilgningen ligger også øremerkede midler på 2,5 mill. kroner til Medietilsynets informasjonstiltak overfor publikum om overgangen til digitalt fjernsyn, jf. nærmere omtale under programkategori 08.30 Film- og medieformål.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under

kap. 3334, post 01 Ymse inntekter, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt/den nye virksomheten på filmområdet. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 02 Inntekter ved oppdrag, jf. forslag til vedtak II. Som følge av at oppdragsvirksomheten de siste årene har vært økende, og utgifter med tilhørende inntekter derfor har ligget over budsjettet beløp, foreslås posten økt med 1,8 mill. kroner til totalt 7 mill. kroner, inkl. prisjustering, jf. også kap. 3334, post 02.

Post 50 Norsk filmfond, kan nyttes under post 71

Norsk filmfond/den nye virksomheten på filmområdet forvalter de statlige tilskuddsordningene til audiovisuelle produksjoner i henhold til gjeldende forskrifter.

I tråd med målene i Soria Moria-erklæringen og Kulturløftet, jf. også St.meld. nr. 22 (2006-2007) og Innst. S. nr. 277 (2006-2007), foreslås bevilgningen til produksjon av film økt. Det foreslås en bevilgning på 292,2 mill. kroner, en økning på 28 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2007.

2008 vil være et overgangsår, der den nye statlige filmvirksomheten skal etableres og et nytt tilskuddsregelverk skal på plass. Regelverket må godkjennes av ESA. Det foreslås derfor ikke innføring av nye tilskuddsordninger i 2008.

Den foreslåtte økningen i bevilgningen til film vil bli nyttet til å styrke den eksisterende talentutviklingsordningen, slik at ordningen kan utvides til også å gjelde langfilm. Den overveiende del av økningen vil bli nyttet til en generell styrking av produksjonsmidlene, slik at målet om 20 spillefilmer og fem kinodokumentarer kan nås.

Post 51 Audiovisuelle produksjoner

I henhold til konsesjonsvilkårene for TV 2 AS for perioden 1. januar 2002–31. desember 2009, er det fastsatt at TV 2 AS hvert år skal betale et inntektsuavhengig vederlag til Norsk filmfond, jf. omtale under kap. 5568 ny post 72 (tidligere kap. 3334, post 71). I 2007 er det innbetalt et vederlag for 2006 på 27,2 mill. kroner.

Post 71 Filmtiltak m.m., kan overføres, kan nyttes under post 50

Bevilgningsforslaget under posten omfatter tilskudd til:

- manuskriptutvikling – midlene forvaltes av Norsk filmutvikling/den nye virksomheten på filmområdet
- lokalkringkastingsformål – midlene forvaltes av Medietilsynet.

Post 72 Knutepunktinstitusjoner

Bevilgningen omfatter tilskudd til Nordnorsk Filmsenter AS.

Bevilgningen til Nordnorsk Filmsenter omfatter både tilskudd til drift av senteret og midler til tilskudd til produksjon av kort- og dokumentarfilm. Staten dekker 70 pst. og regionen 30 pst. av driftstilskuddet. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin del av driftskostnadene, jf. forslag til vedtak V, nr. 2. Det skal produseres minst én samisk film årlig med støtte fra Nordnorsk Filmsenter AS.

I St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* foreslo departementet at ingen regionale virksomheter skal motta statlig tilskudd til drift, og at alle de regionale filmtiltakene bør likestilles på dette punktet. Stortinget sluttet seg til dette, jf. Innst. S. nr. 277 (2006-2007). Dette innebærer at Nordnorsk Filmsenters driftstilskudd vil falle bort. Departementet vil ta dette opp med eierne av Nordnorsk Filmsenter.

All støtte til filmfestivaler vil fra 2008 bli utbetalt fra Norsk kino- og filmfond og administrert av FILM&KINO. Som en følge av dette vil FILM&KINO også overta statens forpliktelser i henhold til knutepunktavtalen for Kortfilmfestivalen i Grimstad. Posten er derfor redusert med 2,1 mill. kroner.

Post 73 Regional filmsatsing

Bevilgningen omfatter tilskudd til ulike regionale filmtiltak, både filmsentre og filmfond.

Den regionale filmsatsingen er vurdert i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 22 (2006-2007), jf. Innst. S. nr. 277 (2006-2007). Fra 2008 innføres det en fireårig prøveordning med statlige tilskudd til regionale filmfond. Det er en forutsetning for de statlige tilskuddene at regionene bidrar med minst like mye lokale/regionale midler. De statlige midlene kan ikke nyttes til støtte av langfilmer som får produksjonstilskudd fra staten. I prøveperioden vil det ikke bli satt betingelser for hva de regionale midlene skal kunne brukes til.

Det vil fortsatt bli gitt statlige tilskudd til regionale filmsentre. De statlige midlene skal nyttes til produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, kompetansehevende tiltak og tiltak for barn og unge. I tillegg vil det kunne tildeles tidsavgrensede statlige tilskudd til oppbygging av lokale infrastrukturtiltak for filmproduksjon.

De statlige tilskuddene til filmsentre og filmfond skal ikke nyttes til drift.

Departementet ser det ikke som hensiktsmessig å fastsette fordelingen på de ulike filmsentre og -fond på dette tidspunkt, men vil komme tilbake til

dette i budsjettproposisjonen for senere år, jf. også omtale i St.meld. nr. 22 (2006-2007). 3,5 mill. kroner var i budsjettet for 2007 satt av til fordeling etter at St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* var behandlet i Stortinget. Midlene er fordelt og utbetalt til Midtnorsk filmfond, Filmkraft Rogaland og FilmCamp Målselv. På bakgrunn av at restmidlene ikke vil kunne nyttes til filmformål før relativt sent på året 2007, forutsettes det at disse midlene også vil dekke behov i 2008. Det vil bli tatt hensyn til dette ved fordelingen av 2008-bevilgningen.

Posten foreslås styrket med 3 mill. kroner.

Fordeling av midler til regional filmvirksomhet:

	Tildeling 2006	Tildeling 2007
Filmfond		
Film3 Lillehammer	2 464	2 520
Filmfondet FUZZ Bergen	2 464	2 520
Midtnorsk filmfond		1 000
Filmkraft Rogaland - fond		1 500
FilmCamp Målselv - fond		2 509
Filmsentre		
Vestnorsk filmsenter	4 200	4 350
Midtnorsk filmsenter	1 524	1 540
Infrastruktur		
Medieparken Fredrikstad	1 524	1 540
Totalt	12 176	17 479

Post 75 Medieprogram, kan overføres

Bevilgningen dekker kontingenten til norsk deltakelse i EØS-avtalens Medieprogram MEDIA 2007. Programmet skal stimulere til utvikling av den europeiske audiovisuelle industrien.

Bevilgningen dekker også Norges deltakelse i programmet Safer Internet plus, som skal legge til rette for tryggere bruk av Internett, spesielt for barn. Programmet skal også bidra til å motvirke ulovlig og skadelig innhold – og innhold som er uønsket av brukerne.

Foreløpige budsjettforslag fra EFTA viser en økning i kontingenten for 2008. Posten er derfor økt med 5 mill. kroner. Det tas forebehold om EUs endelige budsjettvedtak og endringer i utgiftene som følge av valutasvingninger.

Post 78 Ymse faste tiltak

Denne posten dekker ulike faste tiltak innenfor film- og medieområdet. En stor del av bevilgningen på posten dekker medlemskap i internasjonale programmer, totalt ca. 9,6 mill. kroner. I tillegg dekker posten diverse utviklings- og forsøksordninger innenfor området.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren* skal FILM&KINO overta ansvaret for all støtte til filmfestivaler, jf. omtale under programkategori 08.30. Tilskudd til barnefilmklubber etc. vil fra 2008 bli administrert av FILM&KINO. Bevilgningen er derfor redusert med ca. 3 mill. kroner.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2008 under denne posten følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg 2.

Post 79 Til disposisjon

Departementet må kunne disponere midler for å dekke uforutsette behov av særskilt karakter som oppstår i budsjettåret. Enkelte utredningsoppgaver m.v. for departementet vil bli dekket over denne posten. Bevilgningen foreslås videreført på samme nominelle nivå som i 2007.

Rapport 2006

I 2006 hadde 20 norske langfilmer premiere på kino. Det er samme antall som i 2004 og 2005. Av disse 20 filmene var det fem dokumentarfilmer og

fem langfilmer som mottok støtte etter markeds- vurdering. Tre filmer hadde hver ca. 250 000 besø- kende, mens fem filmer hadde et besøk på mer enn 100 000 hver. Av de øvrige 13 norske kinofilmene hadde kun en film et besøk på over 50 000.

Totalbesøket på norske filmer har gått noe ned siden rekordåret 2003, men denne nedadgående trenden ble brutt i 2006. Med i overkant av 1,9 mil- lioner solgte billetter til norske filmer i 2006 er publikumsoppslutningen på vei opp igjen. Besøket i 2006 var det nest beste siden midten av 1970-tal- let, kun overgått av 2003. Norske filmer har styrket sin markedsandel opp til 16,1 pst. i 2006, mot 12,2 pst. i 2005.

Tabell 9.18 Norsk films markedsandel på norske kinoer 1995-2006:

År	Besøk norsk film (i hele 1000)	Besøk i pst. av totalbesøket	Antall norske filmpremierer
1995	1 383	12,6	18
1996	778	6,8	13
1997	616	5,6	10
1998	1 080	9,4	15
1999	1 001	8,8	11
2000	702	6,1	9
2001	1 865	14,9	8
2002	897	7,5	15
2003	2 378	18,2	18
2004	1 778	14,9	20
2005	1 380	12,2	20
2006	1 928	16,1	20

Kilde: FILM&KINO Årboknummer 1995-2006. Tallene inkluderer dokumentarfilm, sammensatte kortfilmprogrammer og nyutsen- delser.

I 2006 ble det fra Norsk filmfond gitt 75,5 mill. kroner i tilskudd til langfilm etter konsulentvurde- ring, en oppgang fra 66 mill. kroner i 2005. Til- skudd til filmer etter markedsvurdering gikk noe ned fra ca. 50 mill. kroner i 2005 til 45,5 mill. kro- ner i 2006. Billettstøtten økte med ca. 18 mill. kro- ner i 2006 i forhold til året før, og utgjorde til sammen ca. 67 mill. kroner.

I 2006 gikk tilskuddene til kortfilm betydelig opp, fra 13,7 til 18 mill. kroner, hovedsakelig på grunn av satsingen på regitalenter gjennom den nye ordningen Nye veier til korte filmer. Dette er en satsing som har som formål å fremme og vide- reutvikle nye regissørtalenter. I alt ble det utbetalt støtte til 40 kortfilmer.

Tabell 9.19 Tilskudd til kortfilm fra Norsk filmfond 2002–2006

	(i 1 000 kr)				
	2002	2003	2004	2005	2006
Kortfilm	13 344	17 201	16 282	13 679	18 041

Kilde: Norsk filmfond.

Norsk filmfond har flere tilskuddsordninger for dokumentarfilm: Enkeltstående fjernsynsdokumentarer, dokumentarserier og dokumentarfilm for kino. Tilskuddene til enkeltstående fjernsynsdokumentarer har holdt seg ganske stabile fra 2005 til 2006, men det er en tendens til at færre prosjekter har fått høyere beløp. Tilskuddene til dokumentarserier økte betydelig fra 2005 til 2006.

Norsk filmfond har gitt utviklings- og produksjonstilskudd til dramaserier siden 2003. Tilskuddene økte betraktelig i 2006 til 23 mill. kroner mot 16,5 mill. kroner i 2005. Antall prosjekter som har fått støtte har imidlertid gått ned fra 24 til 13, noe som betyr at gjennomsnittlig tilskuddsbeløp nesten har tredoblet seg. I 2006 ble det vist fire serier på norsk fjernsyn som hadde mottatt støtte fra Norsk filmfond. Disse hadde til sammen 9,7 millioner seere. Dette er en nedgang fra 2005 da sju norske serier ble vist på fjernsyn.

I 2003 ble det for første gang gitt tilskudd til interaktive medier. I 2006 ble spillet "Drømmefall" lansert. Dette var et av de første prosjektene som fikk støtte fra ordningen. Det ble gitt om lag like mye i tilskudd til interaktive produksjoner i 2006 som i 2005, om lag 5 mill. kroner totalt. Det gjennomsnittlige tilskuddsbeløpet var noe høyere i 2006 med kr 900 000, mot kr 833 000 i 2005. Seks prosjekter mottok støtte i 2006.

Norsk filmfond utbetaler støtte til produksjonsselskaper for pakkefinansiering av utviklingsprosjekter. I 2006 ble det utbetalt to tilskuddspakker à kr 750 000.

Norsk filmfond utbetaler lanseringstilskudd og tilskudd til samproduksjoner. Tilskudd til lansering økte fra 10,9 mill. kroner i 2005 til 17,7 mill. kroner i 2006. Utbetalte tilskudd til samproduksjoner sank fra 5,8 mill. kroner i 2005 til 1,6 mill. kroner i 2006.

For å stimulere til å øke andelen kvinner i sentrale funksjoner i norsk filmproduksjon, lanserte Norsk filmfond en ny ordning for utvikling av langfilmprosjekter, "Signatur K", i 2006. Kriteriene for å søke disse midlene er at prosjektene skal ha kvinner i minst to av nøkkelposisjonene manuskriptforfatter, regissør og ansvarlig produsent, samt at prosjektene fortrinnsvis har kvinnelig hovedrolle. Det

ble utbetalt 2 mill. kroner til utvikling av fire prosjekter i 2006.

Det ble utbetalt 3,5 mill. kroner i tilskudd til Norsk filmkommisjon.

Norsk filmutvikling/den nye virksomheten på filmområdet forvalter en manuskriptstøtteordning som gir tilskudd til utvikling og omarbeiding av alle typer langfilmmanuskript, dokumentarer og fjernsynsdrama. I 2006 var det 51 prosjekter som ble omfattet av ordningen. Av i alt 60 forfattere var 32 menn og 28 kvinner. Ni av prosjektene var dokumentarer, og der var fordelingen to menn og sju kvinner.

Norsk filmutvikling gir også veiledning til forfattere som utvikler kortfilmprosjekter. Det ble behandlet tjue prosjekt fra tjue forfattere, ti menn og ti kvinner.

Det ble i 2006 gitt 1,5 mill. kroner i tilskudd til deltakelse på kurs innenfor film, fjernsyns- og multimedieområdet.

Norsk filminstitutt ga 18 tilskudd til ulike festivaler i 2006, og 39 andre tilskudd til ulike filmkulturelle tiltak, bl.a. til cinematekene i Bergen og Trondheim, totalt 6,2 mill. kroner. Det ble også gitt fire tildelinger i forbindelse med norske filmers deltakelse ved filmfestivalen i Cannes og ett kortfilmforskerstipend i forbindelse med Norsk filminstitutts 50-årsjubileum.

Norsk filminstitutt finansierte i 2006 restaurering av totalt 5 300 meter kort- og dokumentarfilm og 42 670 meter langfilm/spillefilm. Nasjonalbiblioteket har ansvaret for å restaurere nitratfilmer, og i 2006 ble det restaurert 11 316 meter slik film. Som følge av økte midler til restaurering av film ble det i 2006 restaurert dobbelt så mye spillefilm som i 2005.

Norsk filminstitutt/den nye virksomheten på filmområdet har ansvaret for å sikre barn og ungdom tilgang til produksjoner basert på norsk innhold og språk. Det ble gitt ut åtte kortfilmsamlinger for barn og unge i 2006. 3 540 deltok på omvisninger i Filmmuseet, som en del av Den kulturelle skolesekken. Det var 500 deltakere og 232 filmer med i Amandus filmfestival, og gjennom denne festivalen og andre arrangement på Filmens hus ble det gjennomført 327 visninger rettet mot barn og

unge. Det nordiske nettstedet dvoted, som retter seg mot filminteressert ungdom i de nordiske landene, ble lansert i november 2006. Elleve filmer for barn og unge ble gjort tilgjengelige gjennom Filmarkivet.no, hvorav åtte var norske filmer, resten importerte.

109 filmer kom for salg på dvd i filmbutikken som drives av Norsk filminstitutt, 100 norske kortfilmer, to norske langfilmer og sju importerte filmer. Dvd-salget gikk merkbart opp i 2006 med 19 784 solgte eksemplarer, mot 15 518 i 2005. Oppgangen i salget er mye grunnet utgivelsen "Ibsen på film". Det ble lagt ut 30 norske dvd-utgivelser for barn og fem importerte barnetitler.

I 2006 ble det kanalisert 8,3 mill. kroner fra MEDIA Plus (EØS-avtalens Medieprogram) til den norske filmbransjen i form av direkte og betinget støtte. Dette er en nedgang på 4,8 mill. kroner i forhold til året før, noe som skyldes flere forhold. EU-kommisjonen kansellerte i 2006 en automatisk tilskuddsordning for videodistributører som hadde gitt god uttelling til den norske bransjen i de to foregående år. Ingen norske søkere nådde opp i konkurransen om toppfinansiering av fjernsynsprojekter basert på forhåndssalg, og kun to norske produksjonsselskap fikk tilskudd til utvikling, mot åtte i 2005.

Ingen norske filmer fikk i 2006 støtte fra Eurimages, det europeiske fondet for samproduksjon av spillefilm og kreativ dokumentarfilm.

Norge hadde i 2006 formannskapet for Det europeiske audiovisuelle observatoriet, som har som oppgave å følge utviklingen i den audiovisuelle sektoren i Europa. Det norske formannskapet fortsatte arbeidet med å sikre finansieringen som er nødvendig for å utvide Observatoriets arbeidsområder til å dekke nye felt innen den audiovisuelle økonomien.

Ordningen med tilskudd til lokalkringkastingsformål forvaltes av Medietilsynet over kap. 334, post 71, og skal bidra til kvalitetsheving i mediene. Det ble gitt totalt 149 tilskudd i 2006, fordelt på 106 til lokalradioer og 43 til lokalfjernsyn. Samlet ble det gitt tilskudd for totalt 13,6 mill. kroner. Tilskuddene ble gitt til ulike formål som utvikling av programproduksjon, kompetansetiltak, utviklingsprosjekter og annet. I tillegg ble det gitt totalt 3,8 mill. kroner i driftstilskudd til bransjeorganisasjoner.

Medietilsynet er i 2007 tildelt 2,5 mill. kroner til et informasjonsprosjekt for plattformnøytral informasjon til publikum om overgangen til digitalfjernsyn. Medietilsynet har etablert et informasjonsprosjekt i samarbeid med NRK, TV 2, Post- og teletilsynet og Forbrukerrådet. I tillegg er det etablert en bredt sammensatt referansegruppe der alle de ulike plattformleverandørene er representert. Budsjettmidlene blir bl.a. anvendt til utforming av visuell profil for informasjonsprosjektet, egen nettside (www.digitaltvinorge.no), utforming og distribusjon av informasjonsbrosjyre og oppretting og drift av en telefontjeneste.

Kap. 3334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	14 171	10 815	11 280
02	Inntekter ved oppdrag	10 716	5 209	7 000
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	655		
18	Refusjon av sykepenger	832		
70	Gebyr	19 351	15 500	15 500
71	Inntektsuavhengig vederlag fra TV 2	27 141	27 669	
72	Inntektsavhengig vederlag fra TV 2	5 515		
	Sum kap. 3334	78 381	59 193	33 780

Det inntektsuavhengige vederlaget fra TV 2, som tidligere ble budsjettet under post 71, er f.o.m. 2008 ført opp under nytt kap. 5568 Sektoravgifter under Kultur- og kirkedepartementet, ny post 72.

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra salg og distribusjon av film, video og dvd, inntekter fra Cinemateket og Filmmuseet, diverse andre inntekter ved Norsk

filminstitutt/den nye virksomheten på filmområdet, Norsk filmfonds/den nye virksomheten på filmområdets inntekter knyttet til mediedesken i MEDIA 2007 samt Norsk filmutviklings/den nye virksomheten på filmområdets inntekter fra egenandeler ved avholdte kurs. Posten omfatter også Medietilsynets inntekter knyttet til SAFT-prosjektet, jf. kap. 334, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Norsk filminstitutt/den nye virksomheten på filmområdet, jf. kap. 334, post 21.

Som følge av at oppdragsvirksomheten de siste årene har vært økende, og utgifter med tilhørende inntekter derfor har ligget over budsjettert beløp, foreslås posten økt med 1,8 mill. kroner, inkl. prisjustering, til totalt 7 mill. kroner, jf. også kap. 334, post 21.

Post 70 Gebyr

Inntektene over denne posten omfatter følgende tilordninger:

- gebyr for registrering og merking av videogram, som fastsettes årlig av Stortinget, jf. § 10 i filmloven
- gebyr for forhåndskontroll av kinofilm, som fastsettes av Kultur- og kirkedepartementet, jf. § 4 i filmloven

Det foreslås at gebyret for merking og registrering av videogram settes til kr 0,60 per videogram i 2008, jf. forslag til vedtak VI nr. 1. Samlet inntektsanslag under kap. 3334, post 70 blir etter dette 15,5 mill. kroner.

Avgift til Norsk kino- og filmfond

Norsk kino- og filmfond mottar avgifter fra kino- og videobransjen, jf. lov om film og videogram, § 3. Stortinget fastsetter satsene for registrering av video som skal omsettes i næring.

Norsk kino- og filmfonds regnskap viser at det i 2006 ble krevd inn totalt 65,7 mill. kroner mot 62,3 mill. kroner i 2005.

Avgiften foreslås videreført på samme nivå som i 2007 med kr 3,50 per videogram, jf. forslag til vedtak VI, nr. 2.

Kap. 335 Pressestøtte

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelsen	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
52	Norges forskningsråd	1 634	1 696	
71	Produksjonstilskudd	252 637	251 767	251 793
72	Kompensasjon for portoutgifter	14 300	14 300	14 915
73	Anvendt medieforskning og etterutdanning	12 300	11 100	11 577
75	Tilskudd til samiske aviser	13 368	13 877	18 877
76	Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner	8 566	13 820	1 487
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	1 610	1 671	1 743
	Sum kap. 335	304 415	308 231	300 392

Kapitlet omfatter midler til produksjonstilskudd til dagsaviser, kompensasjon for portoutgifter, medieforskning og etterutdanning, støtte til samiske aviser, støtte til minoritetsspråklige publikasjoner og distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark.

Budsjettforslag 2008

Post 52 Norges forskningsråd

Det tidligere programmet Kommunikasjon, IKT og medier (KIM) i regi av Norges forskningsråd avsluttes i 2007. Det foreslås derfor ingen bevilgning på posten for 2008.

Post 71 Produksjonstilskudd

I tillegg til nullsatsen for merverdiavgift er produksjonstilskudd til avisene det viktigste virkemiddelet for å opprettholde mangfoldet i avisutgivelse, både i verdiforankring, geografi og innhold. En sentral målsetting for produksjonstilskuddet er å opprettholde avismangfoldet.

Tilskuddsordningens innretning og systemet for fordeling av støtte mellom de ulike avisgruppene gjenspeiler dette. Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet.

Tildeling skjer etter forskrift om produksjonstilskudd til dagsaviser, som er fastsatt av Kultur- og kirkedepartementet. Forskriften fastsetter kriterier for fordeling av støtte til nummertø aviser med opplag under 80 000, og nummerenaviser og aleneaviser med opplag under 6 000. Riksdekkende meningsbærende aviser som er berettiget til tilskudd får et særskilt tillegg.

Departementet foreslår å videreføre bevilgningen på posten på samme nominelle nivå som i 2007.

Post 72 Kompensasjon for portoutgifter

Portokostnadene for aviser har økt mer enn normal prisstigning i de siste årene. For å kompensere for noe av denne økningen, vedtok Stortinget i 2006 å innføre en ny tilskuddsordning til de avisene som har blitt hardest rammet, jf. Innst. S. nr. 205 (2005-2006), jf. også St.prp. nr. 66 (2005-2006). Ordningen er rettet mot aviser som mottar pressestøtte.

Formålet med ordningen er å avhjelpe økonomiske problemer for avisene i forbindelse med Postens omlegging av portosystemet.

Posten foreslås videreført på samme realnivå som i 2007.

Post 73 Anvendt medieforskning og etterutdanning

Bevilgningen på denne posten skal dekke medieforskning og etterutdanningsbehov i mediebransjen. I tillegg dekker bevilgningen tilskudd til Mediebedriftenes Landsforbund og Landslaget for lokalaviser.

Rådet for anvendt medieforskning fremmer forslag til fordeling av midlene til forskning. Medietilsynet fordeler midlene. Departementet forutsetter at Rådet for anvendt medieforskning fortsatt fokuserer på barn og unges mediebruk. I tillegg bør Rådet støtte prosjekter som fokuserer på hvordan og i hvilken grad personer med innvandrerbak-

grunn bruker, eller ikke bruker, det tilgjengelige medietilbudet i det norske samfunnet.

Post 75 Tilskudd til samiske aviser

Det foreslås en bevilgning på 18,8 mill. kroner.

Ordningen forvaltes av Medietilsynet etter forskrift om tilskudd til samiske aviser, fastsatt av Kultur- og kirkedepartementet.

Kultur- og kirkedepartementet legger til grunn at de samiske avisene spiller en uvurderlig rolle for demokratisk debatt og språkutvikling i det samiske samfunnet. De tre samiske avisene kommer i dag ut hhv. tre (Sáгат) og to (Min Áigi og Áššu) ganger per uke. De to samiskspråklige avisene (Min Áigi og Áššu) har vedtatt sammenslåing for å realisere planene om å etablere en samisk dagsavis. Også Sáгат arbeider med konkrete planer om økt utgivelseshyppighet.

Regjeringen legger til grunn at en dagsavis vil kunne ha en helt annen funksjon som informasjonskilde og debattforum enn en fådagersavis. Regjeringen er innstilt på å legge til rette for økt utgivelseshyppighet i de samiske avisene og foreslår derfor å øke posten med 5 mill. kroner. I denne sammenheng vil det også være nødvendig å foreta en ny vurdering av innretningen av pressestøtten til de samiske avisene. Spørsmålet vil bli nærmere omtalt i den kommende stortingsmeldingen om samepolitikk.

Post 76 Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner

Posten omfatter bevilgninger til tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner, regulert i forskrift fastsatt av Kultur- og kirkedepartementet. Posten omfatter også tilskudd til enkeltpublikasjoner.

Tilskuddet til minoritetsspråklige publikasjoner skal fremme mulighetene for samfunnsdeltakelse og kulturell utfoldelse hos personer med minoritetsbakgrunn. Sju publikasjoner mottok tilskudd på til sammen 1,1 mill. kroner i 2006. Det er samme antall publikasjoner som i 2005.

For 2008 foreslås det at totalt 1,4 mill. kroner settes av til minoritetsspråklige publikasjoner. Midlene fordeles av Medietilsynet i tråd med fastsatt forskrift.

I St.prp. nr. 1 (2006-2007) foreslo departementet at forvaltningen av midlene til enkeltpublikasjoner skulle skje av Norsk kulturråd. Dette sluttet Stortinget seg til, jf. Budsjett-innst. S. nr. 2 (2006-2007). For å sikre samsvar i bevilgningene til Norsk kulturråd foreslår departementet at denne delen av bevilgningen overføres til kap. 326 post

55, hvor Kulturrådet mottar øvrige budsjettramer som skal fordeles til publikasjoner.

Bevilgningen på posten reduseres derfor med 12,9 mill. kroner, som overføres til kap. 326, post 55.

Post 77 Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

Bevilgningen omfatter det særskilte distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark. Bevilgningen foreslås videreført på samme realnivå som i 2007. Ni aviser omfattes av ordningen.

Rapport 2006

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i dagspressen. Tal-

lene for 2006 omfatter 209 aviser, av totalt om lag 220 aviser som blir gitt ut i Norge.

De avisene som mottar produksjonstilskudd hadde i 2006 et samlet underskudd før tilskudd på 142 mill. kroner, en styrking på nær 60 mill. kroner fra 2005. Ekstraordinære inntekter i én avis forklarer nær halvparten av det bedre resultatet. Etter støtte utgjorde overskuddet 122 mill. kroner, en styrking på 78 mill. kroner fra 2005. De riksdekkende meningsbærende avisene og nummeren- og aleneavisene bedret resultatet fra 2005 til 2006. Støtteberettigede nummerenaviser og aleneaviser med opplag mellom 4000 og 6000 eksemplarer økte overskuddet etter støtte fra 35 mill. kroner i 2005 til 47 mill. kroner i 2006. For nummertoa-visene ble resultatet ytterligere svekket fra 2005 til 2006.

Tabell 9.20 Antall aviser etter type:

År	1969	1987	2002	2005	2006
Alle avistyper	191	216	218	226	229
Løssalgsaviser	2	2	2	2	2
Storbyaviser	4	4	4	4	4
Nummertoaaviser, store byer	7	5	3	3	3
Riksspredte meningsbærende aviser	5	6	6	6	6
Lokale dagsaviser, ledende	42	56	57	56	56
Lokale dagsaviser, nr. 2	24	14	3	2	2
Lokale 2-3-dagersaviser	72	86	76	80	79
Lokale ukeaviser	27	28	50	57	62
Nasjonale fådagersaviser	7	14	16	15	14

Kilde: Sigurd Høst, Avisåret 2006, Institutt for journalistikk

Totalt antall aviser gikk opp med tre fra 2005 til 2006. Avisenes samlede opplag er anslått til 2 876 000 i 2006. Dette er 72 000 (2,5 pst.) lavere

enn året før. Nedgangen skyldes for en stor del VG og Dagbladet, som hadde en samlet tilbakegang på 8,6 pst.

Tabell 9.21 Utviklingen i antall aviser som mottok produksjonstilskudd, og samlet tilskuddsbeløp:

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antall aviser	129	128	127	135	138	138
Tilskudd (i 1000 kr)	179 388	234 268	232 001	246 961	244 186	252 637

Kilde: Medietilsynet

Etter innstilling fra Rådet for anvendt medieforskning tildelte Medietilsynet i 2006 om lag 2,9 mill. kroner til ulike forskningsprosjekter innenfor områdene presse, kringkasting og film. Prosjekter som fokuserte på barn og unges mediebruk ble prioritert ved tildelingen.

De samiske avisene Ságat, Áššu og Min Áigi mottok til sammen 13 mill. kroner i driftsstøtte. I tillegg mottok bladet Nourttanaste et øremerket tilskudd på kr 250 000. Avisa Nordsalten mottok i 2006 kr 133 690 i tilskudd til produksjon av avissider på lulesamisk.

Sju minoritetsspråklige publikasjoner mottok 1,1 mill. kroner i støtte for 2006. Publikasjonene som mottok støtte skriver hhv. på urdu, bosnisk og kinesisk.

Ni enkeltpublikasjoner som ikke omfattes av noen av de øvrige tilskuddsordningene mottok øremerkede tilskudd i 2006. Ansvarer for disse tilskuddene er med virkning fra 2007 overført til Norsk kulturråd.

Ni aviser i Finnmark mottok til sammen 1,6 mill. kroner i distribusjonstilskudd for 2006.

Kringkasting

Budsjettforslag 2008

På bakgrunn av omlegging av avgiftsinnkrevingen av kringkastingsavgiften i 2007, blir det bare krevd inn kringkastingsavgift for 10 måneder i 2007, jf.

St.prp. nr. 63 (2006-2007) og Innst. S. nr. 266 (2006-2007). Kringkastingsavgiften ble av denne grunn satt til kr 1 628. Over 12 måneder tilsvarer dette en kringkastingsavgift på kr 1 953 ekskl. merverdiavgift.

Kringkastingsavgiften for 2008 foreslås økt med kr 85 fra kr 1 953 til kr 2 038 ekskl. merverdiavgift. Kringkastingsavgiften for 2008 blir etter dette kr 2 202 inkl. merverdiavgift. Forslaget innebærer en økning på om lag 4,4 pst.

I forbindelse med omorganiseringen av NRK til aksjeselskap ble det åpnet for at NRK kunne opprette datterselskap for kommersielle aktiviteter. En forutsetning for omorganiseringen til aksjeselskap var at kringkastingsavgiften ikke benyttes til å finansiere aktiviteter som faller utenfor allmennkringkastingsoppdraget. Det følger dessuten av EØS-avtalens statsstøtteregler at statsstøtte til allmennkringkasting er tillatt forutsatt at lisensmidlene kun nyttes til å finansiere allmennkringkasting. Inntektene fra kringkastingsavgiften må ikke overstige nettokostnadene ved å utføre allmennkringkastingsoppdraget (dvs. brutto kostnader forbundet med allmennkringkasting fratrukket kommersielle inntekter, utbytte og inntekter fra allmennkringkastingsoppdraget). Tabellen nedenfor viser differansen mellom inntekter fra kringkastingsavgiften og nettokostnader forbundet med allmennkringkasteroppdraget for årene 2001-2008.

Tabell 9.22 Tall for NRK AS i perioden 2001-2008 (tallene for 2007-2008 er budsjetterte tall):

År	(i mill. kr)							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Brutto kostnader allmennkringkasting	3 189	3 362	3 365	3 527	3 618	3 801	3 957	4 131
Andre inntekter fra allmennkringkastingsoppdrag	-40	-56	-60	-186	-56	-77	-69	-70
Kommersielle inntekter	-83	-104	-112	-105	-115	-144	-106	-108
Utbytte fra datterselskaper								
Netto kostnader allmennkringkasting	3 065	3 200	3 192	3 234	3 446	3 579	3 781	3 952
Kringkastingsavgift ¹	-3 074	-3 204	-3 217	-3 334	-3 455	-3 581	3 700	3 897
Overskudd (-)/underskudd (+)	-8	-4	-25	-100	-9	-2	81	-55
Resultat i pst. av brutto kostnader	0,3	0,1	0,8	3,1	0,3		2,1	1,3

¹ Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso m.v.

NRK står overfor store investeringer knyttet til digitaliseringen av kringkastingsmediene. I tillegg til krevende teknologiske og markedsmessige endringsprosesser, vil konkurransen fra betalings- og reklamefinansierte medier øke vesentlig. Økningen i kringkastingsavgiften skal bidra til at selskapet settes i stand til å svare på de teknologiske og markedsmessige utfordringene som følger av digitaliseringen. NRKs begrunnelse for økt lisens ut over pris- og lønnsvekst er bl.a. at det vil gjøre det mulig å realisere innholdsmessig digital merverdi på helårsbasis. Innholdsmessig digital merverdi omfatter en rekke aktiviteter, herunder en ny barnekanal som en del av NRKs trekanalsatsing i fjernsyn, nyheter hver time 24/7, styrking av distriktskontorene, økt innkjøp av innhold, ny DAB-kanal, økt nettsatsing, dobling av sendetiden for NRK Fjernsynet m.v. 20 kroner av økningen i

kringkastingsavgiften er en engangsøkning ørmerket overgangen til digital, filbasert produksjon.

For å tilpasse kringkastingsavgiften slik at periodene følger kalenderåret, vedtok Stortinget en ny modell for betaling, jf. St.prp. nr. 63 (2006-2007) og Innst. S. nr. 266 (2006-2007). Likviditetstapet denne endringen medførte for NRK høsten 2007 ble kompensert i forbindelse med vedtaket til ny kringkastingsavgift for 2007. Forslaget til kringkastingsavgift for 2008 vil gi kompensasjon for helårsvirkningen av denne endringen.

For perioden 1999–2007 har NRK til sammen mottatt om lag 585 mill. kroner (før prisjustering) til digitalisering. I St.meld. nr. 30 (2006-2007) *Kringkasting i en digital framtid* er det lagt til grunn at lisensen over flere år er økt for å dekke utgifter til digitalisering av arkivene og at kostnader til dette følgelig må dekkes innenfor gjeldende økonomiske rammer.

Rapport 2006

Norsk rikskringkasting

NRK AS hadde i 2006 til sammen 3 823 mill. kroner i inntekt fordelt slik:

Tabell 9.23 NRK AS' inntekter i 2006:

	(i mill. kr)	
	NRK AS	Konsern
Inntekter fra kringkastingsavgiften	3 581	3 581
Annen driftsinntekt	242	301
Til sammen	3 823	3 882

Antall lisensbetalere viser en økning på 23 000 fra desember 2005 til desember 2006, og antallet lisensbetalere var ved utgangen av 2006 på 1 793 000. NRK antar at det er ca. 11 pst. av husstandene som ikke betaler kringkastingsavgift, men som like fullt er avgiftspliktige.

Regnskapet for NRK AS (mørselskapet) viser et resultat i 2006 på 1,7 mill. kroner, og konsernet fikk et resultat på -4,4 mill. kroner. NRK har som målsetting et driftsresultat i balanse over rullende femårsperioder. NRK har siden 2001 levert positive driftsresultater hvert år.

Kringkastingsavgiften ble i statsbudsjettet for 2007 vedtatt økt med kr 60, jf. Budsjett-innst. S. nr. 2 (2006-2007). Departementets forutsetninger for økningen av avgiften for 2007 var at økningen skulle sikre teknologiskiftet fra analog til digital fjernsynsdistribusjon, i tillegg til å kompensere for forventet pris- og lønnsvekst. Det ble videre forutsatt at NRK skulle styrke tilbudet rettet mot barn og unge.

NRK satser på en trekanalstrategi i fjernsyn i forbindelse med overgangen til digitale sendinger i bakkenettet. NRK1 beholdes som hovedkanal, NRK2 blir nyhets- og aktualitetskanal, og NRK3 etableres som barne- og ungdomskanal høsten 2007.

Medietilsynet har ansvar for å føre tilsyn med NRKs etterlevelse av allmennkringkastingsforpliktelsene. Tilsynet utarbeider årlig en allmennkringkastingsrapport.. Denne rapporten danner grunnlaget for vurderingen av NRKs oppfyllelse av allmennkringkastingsoppdraget som gjøres av selskapets generalforsamling. Fra og med 2006 er dette et fast punkt i den årlige ordinære generalforsamlingen, jf. departementets redegjørelse i St.meld. nr. 30 (2006-2007) *Kringkasting i en digital framtid* pkt. 10.2. Som nevnt i meldingen vil departementet i de årlige budsjettproposisjonene gi Stortinget en redegjørelse for Medietilsynets merknader i allmennkringkastingsrapporten, samt hvordan generalforsamlingen har fulgt opp dette.

Ifølge Medietilsynets allmennkringkastingsrapport for 2006 kan NRK generelt vise til et programtilbud som langt på vei ivaretar de overordnede krav til virksomheten på en tilfredsstillende måte. Medietilsynet konkluderer bl.a. med at NRK innfrir kravet om tematisk og sjangermessig bredde både i radio og fjernsyn. Tilsynet har imidlertid enkelte merknader til NRKs tilbud. Dette gjelder bl.a. at kravet om en andel på 25 pst. nynorsk i radio og fjernsyn ikke er innfridd, og at andelen er særlig lav i fjernsyn. En annen merknad er knyttet til NRKs rolle som utvikler og formidler av norsk kultur og samisk kultur. Medietilsynet peker bl.a. på at hyppigheten av samiske kulturprogram i fjernsyn synes å være noe lav.

Ifølge Medietilsynets rapport kan NRK i hovedsak framvise et tilfredsstillende tilbud også når det gjelder de spesifikke kravene til sendingene. Tilsynet har imidlertid også i forhold til de spesifikke kravene i vedtektene enkelte merknader. NRK kan generelt vise til et mangfoldig og variert program-

tilbud for barn både på radio og fjernsyn. NRKs radiotilbud i helgene er imidlertid kun rettet mot aldersgruppen åtte til tolv år. Medietilsynet mener NRK bør ha et radiotilbud til barn under åtte år også i helgene. Tilsynet mener videre at NRK bare delvis kan sies å imøtekomme kravet om jevnlig programmer til barn og unge på samisk gjennom et samisk-språklig tilbud til barn kun i fjernsyn og til unge kun i radio. Medietilsynet mener for øvrig at NRKs tilbud til den samiske befolkningen generelt også bør omfatte helgene, samt at NRKs programtilbud i større grad bør reflektere mangfoldet av nasjonale minoriteter i Norge.

Medietilsynets allmennkringkastingsrapport om NRK for 2006 ble behandlet på NRKs generalforsamling i juni 2007. Generalforsamlingen uttrykte generell tilfredshet med NRKs etterlevelse av allmennkringkastingsforpliktelsene, men noterte seg Medietilsynets merknader og la til grunn at NRK vil følge opp disse på en tilfredsstillende måte.

Kap. 336 Informasjonsberedskap-kringkasting

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Informasjonsberedskap	3 579	1 800	1 500
	Sum kap. 336	3 579	1 800	1 500

Hovedutfordringer

Bortfall av kanaler for formidling av informasjon vil kunne få store konsekvenser i en beredskapssituasjon. Det overordnede målet for beredskapsplanlegging er å sikre at viktig informasjon når befolkningen både under kriser, katastrofer og store ulykker i fredstid, under beredskap og krig.

Budsjettforslag 2008

Post 70 Informasjonsberedskap

Bevilgningen over denne posten har vært nyttet til ekstraordinære tiltak hos allmennkringkasterne NRK og TV 2, knyttet til deres informasjonsansvar i en beredskapssituasjon. NRK ble fra og med 2007 pålagt å dekke disse kostnadene gjennom inntektene fra kringkastingsavgiften.

Posten foreslås redusert med 0,3 mill. kroner, i tråd med redusert behov for beredskapsmidler hos TV 2.

Rapport 2006

Midlene til informasjonsberedskap ble i 2006 fordelt mellom NRK og TV 2 med hhv. 2,6 mill. kroner og 1 mill. kroner. I tilskuddet til NRK var det innarbeidet en tildeling på inntil 0,8 mill. kroner til ekstraordinære tiltak som måtte slutføres i 2006.

De øvrige midlene ble nyttet til fornyelse og løpende vedlikehold av beredskapsanlegg, nyan-skaffelser, utskifting og oppdatering av programteknisk utstyr og kommunikasjonsutstyr, og til øvelser. For TV 2s vedkommende har midlene i stor grad blitt nyttet til investeringer, for å bygge opp en nødvendig beredskapsmessig infrastruktur.

Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
70	Kompensasjon	33 540	34 815	36 312
	Sum kap. 337	33 540	34 815	36 312

Budsjettforslag 2008**Post 70 Kompensasjon**

Posten gjelder kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk. Ordningen skal gi kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig kopiering til privat bruk. Kompensasjonsordningen her må sees i sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde.

Rapport 2006

Ordningen ble innført i 2005. Fordelingen skjer som et tilskudd til rettighetshaverorganisasjonen Norwaco. Norwaco representerer 34 organisasjoner for rettighetshavere. De 34 medlemsorganisasjonene omfatter mer enn 35 000 individuelle rettighetshavere, dvs. opphavsmenn, utøvende kunstnere, fotografer og produsenter. Norwaco fordeler

tilskuddet til sine medlemsorganisasjoner etter en avtalt fordelingsnøkkel. Medlemsorganisasjonene fordeler deretter videre til sine enkelte medlemmer.

Til bruk for fordelingen ble det for 2005 utført en undersøkelse over omfanget av hvilke åndsverk som faktisk kopieres og fra hvilke kilder. Undersøkelsen omfattet fem verkskategorier; lydbøker, musikk, musikkvideo, film/serier og øvrige fjernsynsprogram.

For 2006 fikk Norwaco utført en ny undersøkelse over faktisk kopiering. Norwaco arbeider for tiden med en fordeling for 2006 hvor det drøftes enkelte justeringer i forhold til 2005-fordelingen, og tilskuddsmidlene vil bli viderefordelt til rettighetshaverne i løpet av høsten 2007.

Utenlandske rettighetshavere i EØS-området får en del av kompensasjonen i kraft av gjensidighetsavtaler som Norwaco og medlemsorganisasjonene har, eller er i ferd med å fremforhandle.

Programkategori 08.40 Den norske kirke (kap. 340–342)

Programkategorien omfatter de statlige bevilgningene til Den norske kirke, som i det vesentlige gjelder driftsbevilgninger til de regionale og sentralkirkelige organene, til prestedtjenesten, biskopene og Det praktisk-teologiske seminar. Kategorien omfatter også tilskudd til kirkelig virksomhet, bl.a.

til de kirkelige fellesrådene, Sjømannskirken og døvemenighetene, foruten utgifter til det bygningsmessige vedlikeholdet av Nidaros domkirke og driften av Erkebispegården. Også Opplysningsvesenets fond hører inn under kategorien.

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelsen	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
340	Kirkelig administrasjon	484 259	497 504	508 522	2,2
341	Presteskapet	745 678	741 903	764 985	3,1
342	Nidaros domkirke m.m.	63 729	43 284	43 977	1,6
	Sum kategori 08.40	1 293 666	1 282 691	1 317 484	2,7

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelsen	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008	Pst. endr. 07/08
01-01	Driftsutgifter	932 302	913 291	940 981	3,0
21-23	Spesielle driftsutgifter	27 421	20 760	21 653	4,3
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	16 540			
70-89	Overføringer til private	317 403	348 640	354 850	1,8
	Sum kategori 08.40	1 293 666	1 282 691	1 317 484	2,7

Departementet foreslår en bevilgning på i alt 1 317,5 mill. kroner for 2008. Dette er en økning på 34,8 mill. kroner eller 2,7 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2007.

Hovedmål

Kirkepolitikken skal understøtte Kirkemøtets mål for Den norske kirke som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke, som inviterer mennesker i alle aldre og livssituasjoner til tro og fellesskap. Kirken skal bidra

til å styrke lokalsamfunn, målbare menneskeverd og utfordre til solidaritet.

For bevilgningene til Kirkerådet, bispedømmerådene og biskopene gjelder bl.a. følgende mål:

- gjennomføre Kirkemøtets vedtak og ivareta felleskirkelige oppgaver for øvrig
- utvikle kirkens trosopplæring og støtte det miljøskapende og forebyggende arbeidet blant barn og unge
- styrke kirkens diakonale og sosiale arbeid
- fremme samarbeid mellom kirkens organer, med frivillige kristelige organisasjoner og mellom kirke og samfunn

- bidra til dialog og samhandling med andre kirke-, tros- og livssynssamfunn
- stimulere til utfoldelse av kunst og kultur innen kirken
- legge til rette for økt deltakelse og styrking av det kirkelige demokratiet
- ha en organisering, kompetanse og kapasitet som er brukerorientert og tilpasset oppgavene.

For bevilgningene til prestedtjenesten og presteskapet gjelder bl.a. følgende mål:

- sikre menighetene og det enkelte kirkemedlem regelmessig geistlig betjening
- tilpasse prestedtjenesten til lokale forhold og utfordringer
- utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten hos den enkelte prest
- motivere og tilrettelegge for flere kvinner til tjeneste som menighetsprester og i lederstillinger i kirken
- styrke ledelsen av prestedtjenesten, samordningen mellom prestene og kirkens valgte organer og samvirket mellom prestene og andre kirkelig tilsatte
- sikre gode arbeidsvilkår for prestene.

Hovedmålet for statens ansvar overfor Nidaros domkirke og Erkebispegården er å sikre at bygningene bevares, utvikles og formidles som levende kulturminner og kirkelige byggverk. For Opplysningsvesenets fond gjelder det at fondets finanskapital, bygninger og eiendommer forvaltes på forsvarlig måte, at kulturhistorisk verdifulle eiendommene forvaltes etter sin egenart og at fondet kommer Den norske kirke til gode.

Folk og kirke

Tilstandsvurdering

Ved utgangen av 2006 var i underkant av 3,9 millioner personer registrert som medlemmer eller tilhørende Den norske kirke. Medlemstallet representerer 82,7 pst. av befolkningen. I alt 43 255 ble døpt i Den norske kirke i 2006. I forhold til antallet fødte utgjør dette 74 pst. I Oslo var dåpsandelen i underkant av 36 pst., mens samme andel i landet for øvrig var 81 pst.

I Den norske kirke ble det i 2006 avholdt 69 000 gudstjenester, som til sammen samlet 6,6 millioner deltakere. Dette gir et gjennomsnittlig deltakertall på rundt 95 ved hver gudstjeneste. Gudstjenestene på julaften samlet 627 000 deltakere. I overkant av 42 500 unge ble konfirmert i Den norske kirke i 2006. I forhold til antallet 14-åringer utgjør dette 67 pst. Av de nesten 22 000 ekteskapene som ble inngått i 2006, ble 9 000 eller 44 pst. inngått ved kirke-

lig vigsel. I tillegg kommer vel 1 000 kirkelige vigslar ved Sjømannskirkens utestasjoner. Av de ca. 41 000 som døde, ble 92 pst. gitt en kirkelig gravferd.

Kirkestatistikken viser en generell stabilitet i medlemsoppslutning og deltakelse, men tendensen de siste årene har vært svakt synkende med hensyn til gudstjenestetall og -deltakelse. Også dåps- og konfirmasjonsprosentene og andelen kirkelige vigslar har vært svakt synkende, i hovedsak som følge av utviklingen i Oslo. I andre deler av landet er tendensen mer stabil og delvis stigende.

Kirkens selvforståelse, oppgaver og plass i det norske samfunnet ble formulert i en uttalelse fra Kirkemøtet i 2004. I Kirkemøtets uttalelse er bl.a. kirkens oppslutning kommentert slik:

”Det norske samfunn preges i dag av økt religiøs og livssynsmessig pluralisme. Fortsatt er et stort flertall av befolkningen medlemmer av Den norske kirke. Kristen tro og tradisjon preger folks liv i hverdag og fest, noe som bl.a. kommer til uttrykk gjennom den høye oppslutningen om dåp, konfirmasjon, vigsel og begravelse i kirkens regi. Den norske kirke vil fortsette å tilby kirkelige markeringer ved viktige hendelser i lokalsamfunnets eller folkets liv. Uavhengig av hvordan de framtidige relasjonene mellom kirke og stat blir ordnet, vil Den norske kirke arbeide for fortsatt å kunne være en kirke med bred oppslutning.”

Kirkeåret 2006 var preget av debatten om statskirkeordningens framtid. Gjønnes-utvalget avga sin utredning om forholdet mellom staten og Den norske kirke i januar 2006, jf. NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke. Utredningen ble sendt på høring til ca. 2 500 instanser. Høringen er en av de mest omfattende høringer som noen gang har funnet sted. Oppslutningen om høringen var betydelig. Departementet mottok ca. 1 750 høringsuttalelser.

Høringen ga ikke entydige svar på hvordan forholdet mellom kirken og staten burde ordnes i framtiden. Også høringsinstanser i kirken ga uttrykk for ulike oppfatninger. Departementet vil om kort tid legge fram en stortingsmelding om saken. Hovedspørsmålet er om dagens kirkeordning bør videreføres, reformeres eller avvikes. Et viktig hensyn er at kirkeordningen kan bidra til at Den norske kirke kan videreføres som en åpen og inkluderende folkekirke, der det er plass for forskjellige syn og teologiske retninger og et mangfold av religiøse erfaringer og uttrykk.

Selv om kirkeordningen engasjerer mange og de formelle ordningsspørsmålene har stor prinsipi-

ell betydning, vil Den norske kirkes stilling som folkekirke i framtiden i første rekke være knyttet til kirkens oppslutning i befolkningen og dens kontakt med sine medlemmer. Kirkens liv leves i menighetene, i lokalsamfunnene, og kommer til uttrykk gjennom forskjellige sider ved menighetslivet, i gudstjenestelivet og gjennom møtet med enkeltmennesker ved viktige hendelser i livet. Skal kirken holde fram som folkekirke, må den samle deltakelse og oppslutning blant nye generasjoner. Trosopplæringsreformen framstår i dette perspektivet som den kanskje viktigste forutsetningen for at Den norske kirke kan videreføres som folkekirke. Reformens mål er at alle dømte gjennom barne- og ungdomsårene skal få systematisk opplæring i det kristne trosgrunnlaget. De første fem årene er anlagt som en bred forsøks- og utviklingsfase med utprøving av ulike opplæringsprosjekter i menighetene. Menighetene utfordres dermed til å utvikle nye tilbud i møte mellom kirken, barn og unge. Det pågår parallelt en løpende og systematisk gjennomgang av erfaringene fra forsøksprosjektene. Til nå er det gitt støtte til rundt 160 prosjekter i 350 menigheter. For ytterligere omtale av reformen vises til kap. 340, post 75.

Utviklingen av gudstjenestelivet danner utgangspunktet for et annet viktig reformarbeid. I løpet av de senere år er både vigself- og gravferdssliturgien i Den norske kirke revidert. Det er nå også igangsatt et omfattende arbeid med å revidere høymesseliturgen. Foruten revisjon av liturgien, innebærer gudstjenestereformen også utvikling og revisjon av annet ressursmaterie, bl.a. nye kirkeårstekster og ny salmebok. Målsettingene med gudstjenestereformen er å gi rom for større fleksibilitet og valgfrihet, mer involvering fra flere deltakere og sterkere stedlig forankring av gudstjenestelivet. Kirkerådet har satt som mål at ny gudstjenesteordning skal vedtas av Kirkemøtet i 2010.

Kirkens diakonale arbeid er konkret omsorg for mennesker i nød, med et felleskaps- og samfunnsbyggende siktemål, nasjonalt så vel som internasjonalt, og har sin bakgrunn i troen på Guds kjærlighet til menneskene. I dette arbeidet uttrykkes kirkens engasjement for menneskeverd og miljø og mot fattigdom og nød. Både gjennom sitt lokale nærvær og i en større sammenheng skal kirken være til hjelp og støtte for de som har det vanskelig. Kirken gir bistand ved ulykker og katastrofer, og i en rekke menigheter er det etablert nettverk i form av sorggrupper, samlivsgrupper, eldretreff m.m. Mange menigheter har også tilsatt ungdomsdiakoner. Gjennom Norges kristne råd er Den norske kirke engasjert i nettverk for integrering av flyktninger. Kirkens SOS har over mange år

bygget opp et korps av frivillige og driver en kontakttjeneste med høy kompetanse. I de fleste bispedømmene er det tilsatt diakoni- og integreringskonsulenter, som bistår menighetene i å tilrettelegge arbeidet overfor mennesker med psykiske og fysiske funksjonshemminger. Ellers samarbeider menighetene i utstrakt grad med frivillige organisasjoner og nødhjelpsorganisasjoner i arbeidet for rettferd og miljø. Gjennom samarbeid med misjonsorganisasjonene deltar menighetene i prosjekter for bygging og drift av skoler og sykehus i fattige deler av verden. Siden Bispemøtets uttalelse "Forbrukersamfunnet som etisk utfordring" i 1992 og Kirkemøtets uttalelse "Forbruk og rettferd" i 1996 har miljøengasjementet blitt en stadig viktigere del av kirkens sosialetiske arbeid.

Utfordringer og strategier

Kirkemøtet har for perioden 2005-2008 pekt på fire særskilte satsingsområder i Den norske kirke: Trosopplæring, gudstjenesteliv, diakoni og ung i kirken. På alle nivåer og på alle arbeidsfelter skal det ivaretas tverrgående perspektiver: Menneskeverd og menneskerettigheter, kjønn og likestilling, kulturelt mangfold og urfolks rettigheter, kontakt og samarbeid med andre kirker, tilrettelegging for og integrering av mennesker med fysiske og psykiske utviklingshemninger, rekruttering og frivillighet.

Under overskriften "En åpen kirke" behandlet Kirkemøtet 2006 flere tema, bl.a. forholdet mellom stat og kirke, innvandring og integrering, utfordringer i møte med andre religioner og kirkens kommunikasjonsformer. Temaene berører kirkens rolle som det største trossamfunnet i Norge og de utfordringer som kirken står overfor i et stadig mer pluralistisk og flerreligiøst samfunn.

I kraft av å være det største kirkesamfunnet og ut fra sin historiske særstilling har Den norske kirke et særlig ansvar for å fremme dialog og konstruktiv sameksistens på tvers av kulturelle og religiøse forskjeller. Kirkemøtet 2006 bekreftet dette i sin behandling av Den norske kirkes rolle i et flerkulturelt samfunn, der Kirkemøtet framholdt at Den norske kirke som majoritetskirke må spille en aktiv rolle og delta i samarbeid med andre kirker og andre tros- og livssynssamfunn, slik at mennesker med ulik kultur og religion kan bygge tillit og forståelse. I tillegg til å videreføre samarbeidsråd og kontaktgrupper som er etablert på nasjonalt nivå, er det et mål i tiden framover å fremme flerkulturell forståelse og dialogarbeid også lokalt i kirken. Prosjektet "Religionsmøte og menigheten", som Kirkerådet har igangsatt, er et viktig tiltak i

denne sammenheng, jf. omtale under kap. 340, Rapport 2006.

Samfunnsmessige endringer utfordrer kirken bl.a. i å ta i bruk nye formidlingsmåter og å utvikle nye former for kirkens kontakt og kommunikasjon med mennesker i vår tid. En kommunikasjonsplattform for kirken skal gjennomgå i sammenheng med ny strategiplan for Den norske kirke fra 2009. Videreutvikling og fornyelse av kirkens kommunikasjonsformer er et sentralt aspekt også ved trosopplæringsreformen. Trosopplæringen skal gi barn og unge kunnskap og forståelse av eget trosgrunnlag, bl.a. for å kunne bli trygge i sin egen religiøse identitet. Slik trygghet danner et viktig grunnlag for respekt og toleranse i møte med de som har en annen tro eller et annet livssyn. Reformen har bidratt til å øke den kirkelige bevisstheten omkring valg av formidlingsmetoder og pedagogiske tilnæringsmåter.

Formidlings- eller kommunikasjonsperspektivet er viktig også i arbeidet med fornyelsen av gudstjenesten og gudstjenestelivet. Utviklingsarbeidet knyttet til gudstjenestereformen skal preges av åpenhet og være erfaringsbasert, noe som bl.a. innebærer at nytt ressursmateriale i tilknytning til reformen først skal prøves ut og evalueres i menighetene. Hensikten er å utvikle stedegne uttrykksformer og drive reformprosessen nedenfra, slik at vanlige gudstjenestedeltakere og leke kirkemedlemmer får større innflytelse over de uttrykksformer som blir en del av den nye gudstjenesteordningen.

Kirkebyggene og kirkekunsten hører til blant våre fremste kulturminner og kulturuttrykk. Det er både en nasjonal og lokal utfordring å ivareta den kulturarven som kirkebyggene representerer. Kirkebyggene er mange steder viktige arenaer for kunstnerisk utfoldelse. Ved Kirkemøtets behandling i 2005 av den kirkelige kulturmeldingen "Kunsten å være kirke", ble menighetene oppfordret til å åpne kirkene for større variasjon av kulturuttrykk og gi rom for større kunstnerisk og kulturelt mangfold i kirkene.

I en verden med nød og urett vil kirken alltid stå overfor diakonale utfordringer. Å formidle livs-

hjelp, gi omsorg til de som lider og å invitere til fellesskap er blant kirkens fremste oppgaver. Nasjonalt og internasjonalt skal kirken fremme menneskeverd og solidaritet, påpeke urett og bidra til en bærekraftig forvaltning av skaperverket. Å fremme engasjement og bevissthet om miljøspørsmål, målbære dette og stimulere til nødvendige samfunnsmessige endringer, hører med blant kirkens største sosiale utfordringer.

Kirkens økonomi og organisasjon

Tilstandsvurdering

Den norske kirkes virksomhet finansieres i det vesentlige over kommunebudsjettene og statsbudsjettet. Mens kommunene har det finansielle ansvaret for drift og vedlikehold av kirker, kirkegårder og lokale kirkelige stillinger, har staten finansierings- og arbeidsgiveransvaret for prestene. De samlede offentlige overføringene til Den norske kirke er på rundt 3 mrd. kroner, hvorav ca. to tredeler bevilges over kommunebudsjettene og ca. en tredjedel over statsbudsjettet. De kommunale overføringene til menighetene disponeres i hovedsak av de kirkelige fellesrådene som har forvaltningsansvaret for kirkebyggene, kirkegårdene og de fleste kirkelige stillingene.

Kirkeregnskapene 2005 og 2006

Fellesrådenes økonomiske situasjon uttrykker langt på vei den økonomiske situasjonen for Den norske kirke. For fellesrådene er utviklingen i de kommunale overføringene av størst betydning.

Kirkeregnskapene for 2005 viste at fellesrådenes driftsinntekter fra 2004 til 2005 økte med 4,7 pst., mens driftsutgiftene økte med 4,1 pst. De kommunale overføringene for finansiering av fellesrådenes driftsutgifter økte med 2,2 pst. Lønns- og prisutviklingen for kommunesektoren fra 2004 til 2005 var noe høyere, dvs. 3,2 pst. Utviklingen i fellesrådenes økonomi i 2006 sammenholdt med fellesrådenes regnskaper for 2005, er vist i tabell 9.24 slik disse er innrapportert til Statistisk sentralbyrå.

Tabell 9.24 De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter i 2005 og 2006

	(i 1 000 kr)	
	2005	2006
Driftsinntekter	2 667 000	2 787 000
Investeringsinntekter	294 000	302 000
Inntekter ¹	2 961 000	3 089 000
Driftsutgifter	2 541 000	2 704 000
Investeringsutgifter	354 000	381 000
Utgifter ¹	2 895 000	3 085 000
Netto driftsresultat ²	111 000	73 000
Netto driftsresultat, andel av driftsinntekter	4,2 pst.	2,6 pst.
Kommunale overføringer, drift ³	1 840 000	1 927 000

¹ Inkl. alle inntekter og utgifter i drifts- og investeringsregnskapet, eksklusive finansinntekter og -utgifter. Enkelte steder føres utgifter og inntekter ved kirkegårdsdriften i kommuneregnskapet. Nettoutgiftene ved dette, som var 34,2 mill. kroner i 2005 og 39,5 mill. kroner i 2006, er inkludert her og i de øvrige radene i tabellen.

² I netto driftsresultat inngår driftsinntekter og -utgifter samt finansinntekter og -utgifter, som var hhv. 21 mill. kroner og 31 mill. kroner. Refusjonsbeløp for merverdiavgift på investeringsutgifter, ca. 59 mill. kroner, føres som driftsinntekt og inngår dermed i driftsresultatet.

³ Inkl. verdien av finansielle overføringer fra kommunene, verdien av kommunal tjenesteyting og nettoutgifter for kirkegårdsdrift ført i kommuneregnskapet.

Det framgår av tabellen at fellesrådenes samlede inntekter økte med 128 mill. kroner eller 4,3 pst. fra 2005 til 2006. Driftsinntektene økte med 120 mill. kroner eller 4,5 pst., mens investeringsinntektene økte med 8 mill. kroner. Av investeringsinntektene på 302 mill. kroner utgjorde overføringene fra kommunene ca. 215 mill. kroner.

Fellesrådenes samlede utgifter økte med 190 mill. kroner eller 6,6 pst. Økningen i driftsutgiftene var på 163 mill. kroner eller 6,4 pst. Investeringsutgiftene økte med 27 mill. kroner (8 pst.) Av de samlede investeringsutgiftene i 2006 var 231 mill. kroner relatert til kirkebyggene, mens tilsvarende tall for 2005 var 205 mill. kroner.

Netto driftsresultat, som viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, var for fellesrådene på 111 mill. kroner i 2005 og 73 mill. kroner for 2006. Netto driftsresultat angir hvor mye som kan avsettes til finansiering av investeringsutgifter og framtidig drift, og gir et uttrykk for fellesrådenes økonomiske handlefrihet. Målt som andel av driftsinntektene var netto driftsresultat for fellesrådene på 4,2 pst. i 2005 og 2,6 pst. i 2006.

Overføringene fra kommunene er den viktigste finansieringskilden for fellesrådenes driftsutgifter. I 2006 utgjorde disse 69 pst. av fellesrådenes driftsinntekter. Veksten i de kommunale overføringene fra 2005 til 2006 var på 4,7 pst. Til sammenlikning

er lønns- og prisveksten for kommunesektoren fra 2005 til 2006 beregnet til 3,7 pst.⁷.

Den økonomiske veksten for fellesrådene i 2006 var noe høyere enn lønns- og prisveksten i kommunesektoren. Driftsutgiftene økte imidlertid mer enn driftsinntektene, noe som ga et svakere driftsresultat enn året før. Netto driftsresultat i 2006 var imidlertid fortsatt positivt, også når det ikke tas hensyn til at refundert beløp for merverdiavgift på investeringsutgifter inngår i driftsinntektene. Forholdet mellom investeringsutgifter og -inntekter sier lite om fellesrådenes økonomiske situasjon, men økningen i investeringsutgiftene i 2006 er en indikasjon på det økonomiske handlingsrommet.

Kirkeforvaltning og organisasjonsutvikling

Den norske kirke består av nærmere 1 300 sokn. I hvert sokn er det en kirke og et valgt menighetsråd. Det er stor variasjon i antallet kirkemedlemmer som hører til hvert sokn. I 35 pst. av soknene er antallet kirkemedlemmer færre enn 1 000. I 5 pst. av soknene er medlemstallet høyere enn 10 000.

⁷ Rapport fra Det tekniske beregningsutvalget for kommunal- og fylkeskommunal økonomi, april 2007.

I hver kommune med flere sokn er det et kirkelig fellesråd som ivaretar fellesoppgaver på soknens vegne. Kirkelige fellesråd ble lovfestet ved kirkeloven i 1996 og har bidratt til en styrket kirkeforvaltning og bedre samordning på tvers av soknene. Fellesrådsinndelingen følger kommuneinndelingen og er kjennetegnet ved de samme variasjoner i befolkningsgrunnlag m.m. 129 av landets 430 fellesråd er lokalisert i kommuner med færre enn 2 500 innbyggere. Mange av disse skal betjene flere små sokn. Den ressurs- og forvaltningsmessige utfordringen som særlig fellesrådene i de minste kommunene står overfor, ble tatt opp bl.a. i St.meld. nr. 41 (2004-2005) Om økonomien i Den norske kirke. Departementet pekte der på behovet for forsøks- og utviklingstiltak innen kirkeforvaltningen, med særlig vekt på kirkeforvaltningen i mindre kommuner. Over statsbudsjettet kap. 340, post 76 bevilges midler til slike forsøks- og utviklingsprosjekter. I kirkeloven er det dessuten åpnet adgang for at departementet kan godkjenne forsøk som avviker fra lovens bestemmelser om oppgave- og ansvarsfordelingen mellom menighetsråd og fellesråd. Departementet har godkjent en rekke slike forsøk. Utover prosjekter som krever departementets godkjenning, pågår også en rekke andre organisasjonsutviklingsprosjekter i regi av Kirkerådet og KA.

Prestetjenesten har i senere år vært under omstilling ved at prostiene nå er etablert som prestenes normale tjenestedistrikt, til forskjell fra de tidligere prestegjeldene. Dette omstillingsarbeidet pågår fortsatt, jf. nærmere omtale under kap. 341.

Etter at Den norske kirkes medlemsregister ble etablert i 1999, er det konstatert feiloppføringer i registeret. Tiltak er gjennomført for å kvalitetssikre registeret, senest i 2006 da henimot 80 000 registrerte medlemmer som også var oppført som medlemmer i andre trossamfunn, ble tilskrevet om medlemsstatus. Som registeransvarlig vil Kirkerådet ha fokus på tiltak som kan gi et mest mulig pålitelig kirkelig medlemsregister. Det arbeides nå med et nytt system for medlemsregistrering.

Utfordringer og strategier

Finansieringsordningene for Den norske kirke har lange historiske røtter. Fra gammelt av har kirkens økonomi dels vært knyttet til kirkebyggene, dels til prestene. Dette gjenspeiles langt på vei også i dagens finansieringsordninger, der kommunene har det økonomiske ansvaret for kirker og kirkegårder, mens staten har ansvaret for prestetjenesten. Etter dagens system finansieres størstedelen av kirkens virksomhet gjennom kommunale bevilgninger.

De kommunale overføringene til kirken har det siste tiåret regelmessig vært høyere enn lønns- og prisutviklingen i samme periode. Den positive utviklingen gjelder for kirkesektoren samlet. For mange fellesråd i kommuner med lave innbyggertall har utviklingen vært mindre positiv. Mange av disse har dessuten ansvaret for kirkebygg som kan ha et betydelig istandsettingsbehov.

Departementet ser en generell styrking av kommuneøkonomien som det viktigste bidraget for å styrke kirkeøkonomien. Målet er at kommunesektoren har økonomiske rammebetingelser som setter kommunene i stand til å ivareta sitt ansvar på kirkens område. Når det spesielt gjelder kirkebyggene, har rentekompensasjonsordningen for kirkebygg og den nye tilskuddsordningen fra Opplysningsvesenets fond til de eldste kirkene særlig stor betydning, i tillegg til andre sentrale tiltak som skal legge til rette for en bedre forvaltning av kirkebyggene. For nærmere omtale vises til kap. 340, post 72.

I utredningen om forholdet mellom staten og Den norske kirke drøftet Gjønnnes-utvalget spørsmålet om framtidige finansieringsordninger for Den norske kirke. Et flertall i utvalget gikk bl.a. inn for en omlegging av den økonomiske ansvarsfordelingen mellom kommune og stat. Spørsmålet om prinsipielle endringer i kirkens finansieringsordninger vil bli vurdert i den kommende stortingsmeldingen om forholdet mellom stat og kirke.

Utvikling av nye organisasjons- og samarbeidsformer i den lokale kirkeforvaltningen vil fortsette med økonomisk støtte fra staten. Kirkerådet og KA har et særlig ansvar for å konkretisere modeller og gi bistand til lokale utviklingsprosjekter. Slike prosjekter evalueres fortløpende. Erfaringene blir systematisert og skal gi kunnskap og retning for det videre arbeidet med utviklingen av kirkeforvaltningen. Også trosopplæringsreformen og omorganiseringen av prestetjenesten har betydning for arbeidet med å utvikle rasjonelle kirkelige forvaltningsenheter og nye samarbeidsformer i kirken. Trosopplæringsprosjekter blir i betydelig grad til i samarbeid mellom menigheter, og i byer pågår forsøk med å samordne arbeidsgiveransvaret for prestene og øvrige kirkelig tilsatte.

Hovedprioriteringer 2008

Budsjettforslaget for 2008 inneholder følgende hovedprioriteringer på kirkens område:

- reform av kirkens trosopplæring foreslås styrket med 25 mill. kroner. Forslaget innebærer at den årlige budsjettinnsatsen på området vil være 125 mill. kroner

- til gjennomføring av reformarbeidet innen prestatjenesten (prostereformen) foreslås en bevilgningsøkning på 9 mill. kroner. Målet er å tilpasse prestatjenesten bedre til endringene i samfunns- og menighetsliv gjennom styrket ledelse, bedre arbeidsdeling og større rom for stedlige tilpasninger og spesialisering
- i 2008 foreslås det et statstilskudd til Nidaros pilegrimssenter i Trondheim på 0,65 mill. kroner. Senteret skal være et ressurs-, kompetanse- og retreatsenter for videreutvikling av pilegrimstradisjonene
- kirkens arbeid med religionsdialog foreslås styrket med 0,5 mill. kroner
- statstilskuddet til Sjømannskirken foreslås økt med 1,5 mill. kroner utover prisjustering
- innsatsen overfor kirkebyggene gjennom tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til istandsetting av middelalderkirkene og andre automatisk fredete kirker foreslås videreført
- til videreføring av sentrale tiltak for bedre dokumentasjon, sikring og forvaltning av kirkebyggene foreslås en bevilgning på 20,5 mill. kroner
- driftstilskuddet til de kirkelige fellesrådene foreslås bevilget med 20 mill. kroner. Fordelingen skal særlig komme fellesrådene i de minste kommunene til gode
- Investeringsrammen under rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirker ble utvidet til 1,3 mrd. kroner ved revidert budsjett 2007. Det foreslås ingen utvidelse av rammen i 2008.

Kap. 340 Kirkelig administrasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	146 195	133 294	137 432
21	Spesielle driftsutgifter	20 661	15 570	16 240
71	Tilskudd til kirkelige formål	161 673	169 940	180 850
72	Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	81 471	70 200	40 500
73	Tilskudd til virksomheten ved Nidaros domkirke	3 000	3 000	3 000
74	Tilskudd til Oslo domkirke	1 000	1 000	1 000
75	Trosopplæring, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	66 209	100 000	125 000
76	Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken, <i>kan overføres</i>	3 500	4 000	4 000
79	Til disposisjon, <i>kan overføres</i>	550	500	500
	Sum kap. 340	484 259	497 504	508 522

Kapitlet omfatter driftsutgifter til Kirkerådet, bispedømmerådene og biskopene, foruten tilskudd til kirkelige formål, bl.a. tilskudd til Sjømannskirken, døve menighetene og de kirkelige fellesrådene. Midler til reform av kirkens trosopplæring er budsjettert under kapitlet, jf. post 75.

I forhold til 2006 er det foretatt følgende tekniske endring:

- kr 450 000 er overført fra kap. 342, post 01 til kap. 340, post 01 som følge av at en stilling innen IT-brukerstøtte er overført fra Nidaros domkirkes restaureringsarbeider til Tunsberg bispedømmeråd.

Budsjettforslag 2008

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal dekke driftsutgiftene for landets elleve bispedømmeråd og biskoper, utgiftene til Kirkemøtet og driften av Kirkerådet og Bispemøtet. Liturgisk senter, lokalisert til Erkebispegården i Trondheim, finansieres også under posten.

For å stimulere Den norske kirkes arbeid for en styrket religionsdialog, foreslås bevilgningen under posten økt med 0,5 mill. kroner. Det er Mellomkirkelig råd som på sentralt hold i kirken i første rekke har ansvaret for slik religionsdialog og som ved forslaget vil få styrket sin innsats på feltet.

For øvrig representerer budsjettforslaget under posten i hovedsak en videreføring av bevilgningsnivået fra 2007.

Posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3340, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under denne posten dekker utgiftene til ulike prosjekter og tiltak i regi av de kirkelige

rådene som finansieres ved eksterne midler. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3340, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 71 Tilskudd til kirkelige formål

Bevilgningen under denne posten gjelder tilskudd til de formål som er ført opp i tabellen:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Sjømannskirken	55 500	59 900
Døvekirkene	7 600	8 800
Kristent Arbeid Blant Blinde	290	300
Stiftelsen Kirkeforskning	4 900	5 200
Diakoni, undervisning og kirkemusikk	99 000	103 250
Kirkens ressursenter mot vold og overgrep	1 350	1 400
Samisk bibeloversettelse	1 300	1 350
Nidaros pilegrimssenter		650
Sum	169 940	180 850

Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet

Sjømannskirken skal på vegne av Den norske kirke ivareta den kirkelige betjeningen av nordmenn i utlandet. Dette danner bakgrunnen for statstilskuddet til Sjømannskirken, jf. Innst. S. nr. 295 (1996-1997). Statstilskuddet skal dekke personalkostnadene for prest, assistent og husmor ved utestasjonene og en andel av Sjømannskirkens administrasjonskostnader i Norge.

Det statlige tilskuddet som ble tildelt Sjømannskirken i 2007 ga dekning for 108 årsverk, hvorav 8 årsverk ved den hjemlige administrasjonen. Tilskuddet var dermed kr 514 000 per årsverk.

En gjennomgang av de ansattes skattemessige forhold i vertslandet i 2005 medførte at Sjømannskirken fikk økte lønnskostnader med ca. 3,5 mill. kroner i året. I statstilskuddet for 2006 og 2007 ble det innarbeidet i alt 2 mill. kroner for å kompensere for merutgiftene. I bevilgningsforslaget til Sjømannskirken for 2008 er det innarbeidet ytterligere 1,5 mill. kroner for å kompensere for merutgiftene.

En diakonstilling i Spania, som tidligere har vært finansiert av Helse- og omsorgsdepartementet over kap. 761, post 21, inngår fra 2008 i det ordinære statstilskuddet til Sjømannskirken fra post 71. Forslaget til statstilskudd for 2008 innebærer ellers en videreføring av tilskuddet i 2007, inkludert lønns- og prisjustering. Med tillegg for nevnte diakonstilling er samme antall årsverk lagt til grunn for tilskuddet i 2008 som i 2007. Tilskuddet per årsverk for 2008 (109 årsverk) utgjør dermed kr 550 000.

I tillegg til statstilskuddet blir Sjømannskirkens virksomhet finansiert bl.a. gjennom bidrag fra lag og foreninger, tilskudd fra oljeselskaper og rederinæringen, gavebidrag og innsamlingsaksjoner. Personalkostnadene dekkes av organisasjonens hovedkasse. Sjømannskirkens hovedregnskap viste i 2006 samlede utgifter på 127 mill. kroner. I tillegg kommer utgifter ved utestasjonene.

Tilskudd til døvekirkene

Det kirkelige arbeidet for døve skjer i hovedsak med utgangspunkt i døvemenighetene i Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Møre. I tillegg er

det organisert menighetsutvalg for døve i Tromsø, Vestfold og Agder. Døvemenighetene er ikke omfattet av bestemmelsene i kirkeloven som regulerer kommunenes økonomiske ansvar overfor kirken. Døvemenighetenes økonomi er derfor i hovedsak basert på tilskuddet fra staten. Døvekirkenes fellestråd, som er et nasjonalt fellestråd for døvemenighetene, har et oppfølgings- og koordineringsansvar overfor menighetene og forestår bl.a. forvaltningen av statstilskuddet. Det statlige tilskuddet skal bidra til et regelmessig gudstjenesteliv i døvekirken, at også andre kirkelige tjenester kan ytes og at det er tilstrekkelig administrativ hjelp for menighetsrådene og Døvekirkenes fellestråd. Åtte årsverk er knyttet til det døvekirkelige arbeidet. Disse kommer i tillegg til døveprestene, som budsjetteres under kap. 341, post 01.

I 2006 ble ny kirke i Kroken sokn i Tromsø kommune tatt i bruk. Et eget kirkerom for døve er integrert i det nye kirkebygget. I tillegg er det egne døvekirker i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim. For disse kirkene er det avdekket et betydelige istandsettings- og vedlikeholdsbehov, kostnadsberegnet til 2,5 mill. kroner. Budsjettforslaget for 2008 er basert på at menighetene dekker disse kostnadene gjennom opptak av lån som staten dekker renter og avdrag for.

Det statlige tilskuddet til døvekirken var i 2007 på 7,6 mill. kroner. Forslaget til statstilskudd for 2008 er på 8,8 mill. kroner. Det er i forslaget lagt til grunn at ca. 7,6 mill. kroner kan avsettes som driftstilskudd til døvemenighetene, inklusive driftsutgiftene ved døvekirken i Tromsø, og til Døvekirkenes fellestråd. Resterende del av tilskuddet vil gå til dekning av renter og avdrag av tidligere byggelån og lån til istandsetting.

Tilskudd til Kristent Arbeid Blant Blinde

Tilskuddet til Kristent Arbeid Blant Blinde (KABB) gis som generell driftsstøtte til utgivelse av kristen litteratur m.v. for blinde og svaksynte. For 2008 foreslås det en driftsstøtte på kr 300 000. Til bibliotekdrift mottar KABB dessuten statstilskudd fra Kultur- og kirke departementet over kap. 326.

Tilskudd til Stiftelsen Kirkeforskning

Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) ble opprettet etter vedtak av Kirkemøtet i 1993 for å drive forsknings-, utrednings- og utviklingsarbeid innenfor fagfeltene kirke, religion og livssyn. I tillegg til det statlige grunntilskuddet finansieres virksomheten ved oppdragsvirksomhet og gjennom samarbeidsavtaler med andre kirkelige institusjoner. Statstil-

skuddet representerte nær 75 pst. av inntektene til KIFO i 2006. Foruten enkelte deltids- og korttidsgasjementer, er det åtte faste årsverk ved KIFO.

Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk

Målsettingen med tilskuddet er å stimulere til innsats innen kirkelig undervisning og diakoni i menighetene. Det er bispedømmene som disponerer tilskuddet under posten, som i hovedsak anvendes som tilskudd til de kirkelige fellestrådene til dekning av lønnsutgifter for kateketer og diakoner. I 2007 ytes det fra denne posten tilskudd til ca. 135 kateketstillinger og 155 diakonstillinger. En mindre del av tilskuddet skal bidra til å styrke det kirkemusikalske arbeidet ved landets domkirker. Departementet legger til grunn at minst 1 mill. kroner av bevilgningen skal nyttes til dette formålet. Bevilgningsforslaget under posten representerer en prisjustert videreføring av bevilgningen i 2007.

Tilskudd til Kirkens ressurscenter mot vold og overgrep

Statstilskuddet til Kirkens ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep ble første gang tildelt i 2003. Målsettingen med det statlige tilskuddet er å styrke ressurscenterets finansieringsgrunnlag og sikre en forsvarlig drift. For 2008 foreslås det et statstilskudd på 1,4 mill. kroner. Ressurscenteret mottar dessuten årlige tilskudd fra Kirkerådet, dvs. fra Kirkemøtets andel av tilskuddet fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak.

Tilskudd til samisk bibeloversettelse

Fra denne posten har det gjennom flere år vært gitt tilskudd til Det norske Bibelselskap til oversettelse av bibelske tekster til lule-, sør- og nordsamisk. I hovedsak går tilskuddet til oversettelse av Det gamle testamente til nordsamisk, et arbeid som ble påbegynt i 1998 og var forventet å gå over ti år. Av økonomiske grunner er oversettelsesarbeidet forskjøvet i tid. For 2008 foreslås en bevilgning på kr 1 350 000.

Nidaros pilegrimssenter

I 2007 er det ti år siden gjenåpningen av pilegrimsleden til Nidaros. Pilegrimssinteressen er økende, ikke bare i Norge, men i hele Europa. Nidaros bispedømmeråd har i samarbeid med flere kirkelige og offentlige instanser lenge arbeidet for å etablere et pilegrimssenter i Trondheim. Pilegrims-

senteret skal organiseres som en stiftelse, med planlagt tilholdssted i den tidligere offisersmessen (Prins Carl Bastion) i Nidarosdomens umiddelbare nærhet. Pilegrimssenteret skal drives som et ressurs-, kompetanse- og retreatsenter. Det er planlagt at senteret åpnes sommeren 2008, med helårsdrift fra 2009. Nidaros pilegrimssenter vil bl.a. være viktig for å videreutvikle Trondheim og Nidaros som et kirkelig tyngdepunkt. Senteret vil ikke kunne realiseres uten offentlige tilskudd. Det er anslått et tilskuddsbehov i størrelsesorden 1,8 mill. kroner i året. Med oppstart i annet halvår i 2008 foreslår departementet at det gis et tilskudd på 0,65 mill. kroner i 2008. Det er et vilkår at driften ellers finansieres ved brukerbetaling og ved tilskudd bl.a. fra Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune, som har stilt seg positive til å delta i finansieringen.

Post 72 Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene

Målsettingen med tilskuddet er å styrke det økonomiske grunnlaget for kirkens virksomhet utover det som følger av kommunenes utgiftsforpliktelser etter kirkeoven. Etter lovgivningen er det kommunene som har det økonomiske hovedansvaret for kirkens lokale virksomhet.

Det generelle driftstilskuddet til de kirkelige fellesrådene er på 44,1 mill. kroner i 2007. Tilskuddet foreslås videreført med 20 mill. kroner i 2008. Dette innebærer en reduksjon på 24 mill. kroner. Fordelingen av tilskuddet skal ta særlig hensyn til situasjonen for fellesrådene i de minste kommunene.

Det har fra bevilgningen de senere år vært avsatt midler til sentrale tiltak som kan gi generelle utgiftsbesparelser, effektiviseringsgevinster eller lettelse for den lokale kirkeforvaltningen. Kirkebyggforvaltningen er gitt særlig prioritet i denne sammenhengen. Fordelingen av bevilgningen på de ulike formål framgår av tabellen nedenfor.

Fordeling av bevilgningen på tiltak:

	(i 1 000 kr)	
	2007	2008
Driftstilskudd til de kirkelige fellesrådene	44 100	20 000
Andel av premie til sentral forsikringsordning, kirkebygg	13 500	9 000
Kirkebyggdatabasen	5 000	4 850
Brann- og innbruddsforebyggende tiltak, kirkebygg	3 000	3 000
Energiøkonomiseringstiltak, kirkebygg	1 500	1 500
Ansvars- og ulykkesforsikring for de kirkelige fellesrådene	1 200	1 150
Tilskudd innen kirkebyggfeltet til Norsk institutt for kulturminneforskning	1 000	1 000
Lokalt medlemsregister	900	
Sum	70 200	40 500

Den sentrale forsikringsordningen for landets kirkebygg, som administreres av KA, ble iverksatt fra 1. januar 2005. Formålet med ordningen er at den bl.a. skal gi besparelser i form av lavere premiebeløp for den enkelte kirke. Over 80 pst. av fellesrådene, og en tilsvarende andel av kirkebyggene, er nå med i ordningen, noe som har bidratt til å redusere premiene med over 50 pst. for vedkommende kirker. Statens bidrag i forbindelse med etableringen av forsikringsordningen var 17 mill. kroner i 2005, 17 mill. kroner i 2006 og 13,5 mill. kroner i 2007. Premieinnbetalingene

disse årene har vært vesentlig høyere enn utbetalingene, som følge av få store skadetilfeller, noe som har gitt et overskudd i ordningen på ca. 30 mill. kroner ved utgangen av 2006. Størrelsen av statens finansielle bidrag var nødvendig for å få etablert ordningen og gi den et forsvarlig driftsgrunnlag de første årene. For 2008 foreslås det et tilskudd på 9 mill. kroner for fortsatt å sikre ordningens finansielle grunnlag og lav premieinnbetaling fra fellesrådene.

For å styrke innsatsen og øke profesjonaliteten i den lokale forvaltningen av kirkebyggene, er det

fra 1. januar 2005 etablert en nasjonal kirkebygge-database. Databasen er et verktøy for fellestrådene i den daglige bygningsforvaltningen, men er også en sentral informasjonskilde for forsknings- og kompetansemiljøer innen kirkebyggfeltet. Den dokumentasjonen som er samlet i databasen, inngår i grunnlaget for den sentrale forsikringsavtalen for kirkebygg, for planlegging og gjennomføring av sikringstiltak, tiltak for energiøkonomisering m.m. Utviklingen av kirkebygge-databasen, som KA har ansvaret for, gjennomføres i nær kontakt med bl.a. Riksantikvaren og Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU). Bevilgningsforslaget for 2008 på 4,85 mill. kroner sikrer en fortsatt drift og videreutvikling av databasen.

Gjennom tilskudd til brann- og innbruddsforebyggende tiltak overfor kirkebyggene ble en landsomfattende termografering av alle kirker gjennomført i 2007. Formålet var å kartlegge og avdekke mangler ved el-sikkerheten i kirkene. Det ble avdekket alvorlige feil ved det elektriske anlegget i ca. en fjerdedel av kirkene. Det er kommunene og kirkeeierne som har ansvaret for å utbedre manglene. Tilskuddet i 2008 skal nyttes til andre typer tiltak som bedrer sikkerheten for landets kirker, bl.a. til et prosjekt for bedre sikring, merking og forvaltning av kirkekunst og inventar.

Mange av kirkebyggene er preget av et uforholdsmessig stort energiforbruk til oppvarming, ofte med et dårlig tilpasset inneklima og et dårlig bevaringsmiljø som resultat. For å styrke den generelle kunnskapen på området og formidle kunnskap til den enkelte kirkeeier, har det i regi av KA over flere år vært arbeidet med energiøkonomiserende tiltak og rådgivning. I enkelte regioner har KA og fellestrådene inngått tett samarbeid, i såkalte kirkenettverk, for å utvikle gode rutiner og systemer for oppvarming av kirkene. Flere steder har dette resultert i en gjennomsnittlig reduksjon av energiforbruket på over 20 pst. for berørte kirker. Departementet foreslår et tilskudd på 1,5 mill. kroner i 2008 til rådgivning og prosjekter innen energiøkonomiseringstiltak i kirkene.

Fra posten dekkes en fellespremie for fellestrådenes ansvars- og ulykkesforsikring. Avsetningen på kr 1 150 000 til formålet er den beregnede premien i 2008.

Det særskilte tilskuddet til NIKU foreslås videreført i 2008. Tilskuddet skal styrke NIKUs kapasitet innen kirkebyggfeltet og bl.a. sikre en videreføring av det forsknings- og dokumentasjonsarbeid overfor kirkene som i regi av NIKU tidligere ble gjennomført innen rammen av bokprosjektet "Norges kirker".

Etter anmodning fra Kirkerådet har det fra 2005 vært avsatt midler under post 72 til dekning

av utgiftene for utsendelse av lokalt medlemsregister til menighetene. Kirkerådet arbeider nå med et nytt system for medlemsregistrering, noe som bl.a. innebærer at det ikke vil være aktuelt å forestå utsending av lokalt register til menighetene slik som tidligere.

Departementet vil drøfte med KA og Kirkerådet den endelige fordelingen av midlene under posten.

Istandsetting av kirkebygg

Det er kommunene som har det økonomiske ansvaret for bygging, drift og vedlikehold av kirkene. Som følge av at mange av landets 1 620 kirker har et betydelig etterslep i vedlikeholdet, ble det i statsbudsjettet for 2005 innført en rentekompensasjonsordning for å stimulere til istandsetting av kirkene. Etter ordningen kompenserer staten for renteutgiftene ved investeringer til istandsetting av kirker, inventar og utsmykking innenfor en bestemt investeringsramme. Fredete og verneverdige kirker har høy prioritet under ordningen. Investeringsrammen som ble gitt i 2005 var på 500 mill. kroner. Ordningen ble utvidet i 2006 med ytterligere 500 mill. kroner som investeringsramme. Den samlede investeringsrammen under ordningen er nå på 1,3 mrd. kroner etter utvidelsen med 300 mill. kroner i revidert budsjett for 2007. Per 1. september 2007 er det gitt tilsagn om rentekompensasjon for en investeringsramme på 1 230 mill. kroner. Det foreslås ingen utvidelse av rammen i 2008.

Ved siden av rentekompensasjonsordningen er det fra 1. juli 2007 etablert en tilskuddsordning for de eldste kirkene, dvs. middelalderkirkene og andre kirker som er bygget før 1650. Felles for disse kirkene er at de er automatisk fredet i henhold til kulturminneloven. Fra samme tid er rentekompensasjonsordningen forbeholdt kirker bygget etter 1650. Stavkirkene omfattes av et eget istandsettingsprogram under Riksantikvaren.

Rentekompensasjonsordningen budsjetteres under Kommunal- og regionaldepartementets budsjettkapittel 582, post 61. Tilskuddsordningen for de eldste kirkene finansieres fra Opplysningsvesenets fond. Etter de retningslinjer som er fastsatt, kan det gis tilskudd fra fondet med inntil 30 pst. av istandsettingskostnadene. Ordningen administreres av Opplysningsvesenets fond, mens rentekompensasjonsordningen administreres av Husbanken. For øvrig gjelder i hovedsak de samme vilkår for tilskudd. Tilskuddsordningen fra fondet vil løpe over flere år, med søknadsbehandling og tildeling en gang i året. Departementet fastsetter den årlige

tilskuddsrammen på bakgrunn av innkomne søknader og fondets finansielle situasjon.

Under rentekompensasjonsordningen er 50 mill. kroner av rammen forbeholdt to nye kirker: Geilo kulturkirke og Nordlyskatedralen i Alta. I alt 352 kirker, fordelt på 173 kommuner, har motatt tilsagn om rentekompensasjon. Av den totale rammen er ca. 80 pst. tildelt fredete og verneverdige kirker. Gjennomsnittlig størrelse på istandsettingsprosjekter er på 3,5 mill. kroner. Enkelte istandsettingsprosjekter under ordningen skiller seg ut i størrelse: Istandsetting av Oslo domkirke er kostnadsberegnet til ca. 150 mill. kroner, inklusive 30 mill. kroner til restaurering av takmaleriene. Istandsetting av Røros kirke er beregnet til ca. 70 mill. kroner og istandsetting av St. Petri kirke i Stavanger er beregnet til ca. 60 mill. kroner.

Post 73 Tilskudd til virksomheten ved Nidaros domkirke og post 74 Tilskudd til virksomheten ved Oslo domkirke

Tilskuddet under disse postene skal gå til den kirkelige virksomheten ved Nidaros domkirke og Oslo domkirke, dvs. til tiltak som vedkommende kommuner ikke har et lovfestet ansvar for. Statstilskuddene har bakgrunn i Nidarosdomens karakter som nasjonalhelligdom og i at Oslo domkirke har enkelte riksdekkende oppgaver. Målsettingen med begge tilskuddene er å styrke den kirkelige og musikalske aktiviteten ved domkirkene. Det er hhv. Nidaros og Oslo bispedømmeråd som forvalter tilskuddene. Tilskuddet under postene foreslås videreført på samme nivå som i 2007, dvs. med 3 mill. kroner til Nidaros domkirke og 1 mill. kroner til Oslo domkirke.

Post 75 Trosopplæring, kan overføres, kan nyttes under post 01

Bevilgningsforslaget under posten gjelder reform av trosopplæringen i Den norske kirke, som ble iverksatt fra 2004 med bakgrunn i Innst. S. nr. 200 (2002-2003) og St.meld. nr. 7 (2002-2003). Tidsperspektivet for reformens gjennomføring er ti år. De første fem årene er en forsøks- og utviklingsfase, organisert som et prosjekt under Kirkerådet. Målet for prosjektperioden er å utprøve og innhente erfaringer fra et bredt tilfang av opplæringsprosjekter i menigheter over hele landet.

I 2003 ble det bevilget 5 mill. kroner til en styrket trosopplæring. I forbindelse med reformens innføring i 2004 ble det bevilget 25 mill. kroner utover tidligere års bevilgning. Bevilgningene er trappet videre opp med rundt 25 mill. kroner hvert år i 2005, 2006 og 2007. Med forslaget til bevilg-

ningsøkning på 25 mill. kroner for neste år vil innsatsen for en styrket trosopplæring være på vel 125 mill. kroner i 2008. Av dette bevilges 125 mill. kroner under post 75 og 1,5 mill. kroner under post 71. Lønn og driftsmidler til det sentrale prosjektsekretariatet bevilges under post 75 og utgiftsføres under post 01.

Bevilgningen benyttes i hovedsak til menigheter som utprøver et systematisk og utvidet opplæringstilbud i samsvar med reformens forutsetninger. Foruten videreføring av igangsatte prosjekter i menighetene, vil det i 2008 være behov for å styrke innsatsen bl.a. til sentralt planarbeid, materiellutvikling, informasjonstiltak, forskning og evaluering. Som tidligere er det Kirkerådet og den sentrale styringsgruppen for reformen som har ansvaret for å fordele bevilgningen på de enkelte reformaktivitetene og utgiftsområdene.

Erfaringene fra reformens første fem år skal systematiseres, evalueres og presenteres bredt i en sluttrapport i 2008. Denne vil danne et viktig grunnlag for beslutning om reformens videre gjennomføring. Under "Rapport 2006" nedenfor er det gitt en foreløpig statusrapport om reformen.

Post 76 Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken, kan overføres

Bevilgningsforslaget under posten gjelder tilskudd til lokalt forsøks- og utviklingsarbeid i Den norske kirke. Formålet med bevilgningen er å stimulere til omstillingsprosesser og forsøk som bl.a. kan virke kostnadsbesparende for kirkesektoren og gi en mer funksjonell og bedre koordinert kirkeforvaltning. Tilskuddet under posten forvaltes av Kirkerådet i nært samarbeid med den kirkelige arbeidsgiver- og interesseorganisasjonen KA.

Bevilgningen i 2007 var på 4 mill. kroner, som i det vesentlige er tildelt på grunnlag av søknader fra de kirkelige fellelrådene. 1 mill. kroner av bevilgningen er benyttet til kompetanseutviklingstiltak for kirkelig ansatte og for medlemmer av menighetsråd og fellelråd.

Det er knyttet særlige utfordringer til kirkeforvaltningen i de minste kommunene. Tilskuddet skal derfor i særlig grad innrettes mot de deler av kirkeforvaltningen som er svakest utbygget, med vekt på å prøve ut nye samordnings- og samarbeidsformer mellom to eller flere fellelråd. Forsøk som omfatter fellelråd i små kommuner skal ha prioritet.

For å fremme en mer hensiktsmessig organisering av kirkeforvaltningen, kan departementet etter kirkeloven § 5 godkjenne forsøk med en annen organisering, oppgavefordeling og sammensetning av soknets organer enn det som følger av

kirkelovens bestemmelser. Ved denne adgangen vil det kunne høstes erfaringer med mer vidtrekkelige forsøk, samarbeids- og organisasjonsformer enn det som kirkeloven ellers gir anledning til, bl.a. gjennom et kirkelig interkommunalt samarbeid. Bl.a. KA arbeider med å utrede premisser og modeller for denne typen forsøk i kirken, i stor grad etter mønster fra kommunesektoren. Tilskuddet under posten vil kunne anvendes også til denne typen forsøk.

Hoveddelen av bevilgningen vil bli benyttet til stimulerings tiltak til lokale forsøk som nevnt over. En del av midlene vil avsettes også til sentral rådgivning, evaluering, erfaringsspredning m.m. Som i 2007 er 1 mill. kroner av bevilgningen avsatt til kompetanseutviklingstiltak for kirkelig ansatte og medlemmer av fellesråd og menighetsråd.

Tilskuddet foreslås videreført på samme nivå som i 2007, dvs. med 4 mill. kroner.

De enkelte forsøks- og utviklingsprosjektene som det gis tilsagn om støtte til, vil ofte ikke kunne gjennomføres i løpet av budsjettåret. Det foreslås derfor at bevilgningen under posten kan overføres fra ett budsjettår til det neste.

Post 79 Til disposisjon, kan overføres

Bevilgningen blir disponert til mindre tiltak eller prosjekter som det gjennom året oppstår behov for å gi tilskudd til.

Rapport 2006

I St.prp. nr. 1 (2005-2006) ble det trukket opp følgende hovedmål for bevilgningene til Kirkerådet, bispedømmerådene og biskopene:

- gjennomføre Kirkemøtets vedtak og ivareta felleskirkelige oppgaver for øvrig
- utvikle reformen av kirkens trosopplæring i samsvar med Stortingets forutsetninger
- stimulere og igangsette tiltak som styrker kirkens arbeid blant barn og unge
- fremme samarbeid mellom kirkens organer, overfor frivillige kristelige organisasjoner og mellom kirke og samfunn
- bidra til at kirkelige tilsatte og valgte rådsmedlemmer har kompetanse til å ivareta sine oppgaver
- påse at egen virksomhet har en organisering, kompetanse og kapasitet som er brukerorientert og tilpasset oppgavene.

Bispedømmerådernes virksomhet er basert på de mål og planer bispedømmene selv gjør vedtak om, med Kirkemøtets fireårige strategiplaner som grunnlag.

Etter menighetsrådsvalget høsten 2005 ble det våren 2006 avholdt valg til nye bispedømmeråd. Hvert bispedømmeråd består av seks medlemmer foruten biskopen, hvorav fire leke representanter valgt av menighetsrådene. De tre nordligste bispedømmerådene har i tillegg en samisk representant. Oslo bispedømmeråd har en representant også fra døve menighetene. Kirkemøtet består av medlemmene i bispedømmerådene og fem medlemmer valgt utenom bispedømmerådene. Kirkemøtet 2006, som var sammensatt av de nyvalgte bispedømmerådene, valgte nytt kirkeråd for perioden 2007-2010. Kirkerådet har 15 medlemmer.

Hovedtemaet under Kirkemøtet 2006 var "En åpen kirke". Kirkemøtets høringsuttalelse til Gjønnes-utvalgets utredning NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke var en hovedsak under møtet. Som del av den kirkelige oppfølgingen av saken, ba Kirkemøtet om at Kirkerådet arbeidet videre med spørsmål bl.a. om kirkens organisering, arbeidsgiveransvaret i kirken og kirkens finansieringsordninger.

Andre saker som ble behandlet under Kirkemøtet 2006, var bl.a. spørsmål knyttet til innvandring og integrering, religionsmøte, kommunikasjonsplattform for Den norske kirke, samisk kirkeliv og kirken som arbeidsplass for funksjonshemmede.

Flere bispedømmer rapporterte i 2006 om en viss tilbakegang i oppslutningen om barne- og ungdomsarbeidet i menighetene. Trosopplæringsreformen er nå det viktigste felleskirkelige tiltaket overfor barn og unge. Barne- og ungdomsarbeidet i kirken har imidlertid generelt høy prioritet og går utover det arbeidet som er igangsatt gjennom trosopplæringsreformen. Ett av Kirkemøtets satsingsområder går under betegnelsen "Ung i kirken". Både Kirkerådet og bispedømmerådene har over flere år arbeidet systematisk med å engasjere ungdom. Viktige tiltak i denne sammenheng er opprettelsen av Forum for ungdomsteologi, det årlige Ungdommens kirkemøte, ungdomsting i alle bispedømmer og etablering av et samarbeidsorgan for kirkelige barne- og ungdomsorganisasjoner. Ungdommens kirkemøte gir viktige innspill til Kirkerådets arbeid og til Kirkemøtet. Kirkemøtet har dessuten god ungdomsrepresentasjon.

Det pågår et kontinuerlig arbeid med å fremme kontakten og samarbeidet både mellom kirkens egne organer, med de frivillige kristelige organisasjonene, med andre kirke-, tros- og livssynssamfunn og mot samfunnslivet for øvrig. Kirkens økumeniske arbeid pågår i stor grad i regi av Mellomkirkelig råd. Nye Norges kristne råd ble etablert i 2006 som en sammenslåing av Norges frikirkeråd og Norges kristne råd. Det nye rådet er et resultat

av et langsiktig økumenisk arbeid, og innebærer at hele bredden i norsk kirkeliv nå er samlet i et fellesorgan for gjensidig kontakt og samarbeid.

I drøftelsene av kirkens rolle i et flerkulturelt samfunn la Kirkemøtet 2006 vekt både på de forpliktelsene som følger av et kristent menneskesyn og på Den norske kirkes særlige ansvar som det dominerende trossamfunnet i Norge. Prosjektet "Religionsmøte og menigheten", med oppgave å bistå menighetene i hvordan disse kan involvere seg i møtet med andre religioner, ble igangsatt i 2006. Prosjektet er et samarbeid mellom Mellomkirkelig råd og Det norske misjonsselskap, stiftelsen Areopagos og Kirkens nødhjelp. Den norske kirke deltar også i Samarbeidsrådet for trus- og livssynssamfunn, som har fått en stadig viktigere rolle som samtale- og samarbeidsforum mellom de ulike tros- og livssynssamfunnene i Norge. Kontaktgruppen mellom Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd er ellers blant de viktigste møtepunktene mellom kristne og muslimer i Norge. Internasjonalt deltar Den norske kirke i økumenisk arbeid og religionsdialog gjennom bl.a. sitt engasjement i Kirkenes verdensråd og Det lutherske verdensforbund.

Arbeidet i Kirkerådet i 2006 var særlig knyttet til den kirkelige høringen av Gjønnes-utvalgets utredning, forberedelsene til Kirkemøtet 2006 og det pågående arbeidet med gudstjenestereformen. Gudstjenestereformen innebærer en fornyelse av høymesseliturgien med dåp, nattverd, tekstrekker og salmebok. Arbeidet involverer, foruten ansatte i både Kirkerådet og Liturgisk senter, en lang rekke frivillige med høy faglig kompetanse på området. I 2006 ble arbeidet med Salbmagirji II, en nordsamisk salmbok, sluttført. Samisk kirkeråd bistod Det Lutherske Verdensforbund med å avvikle en kirkelig urbefolkningskonferanse i Karasjok med søkelys på bl.a. urfolksteologi.

Oppfølgingen av trosopplæringsreformen de første fem årene er lagt til en styringsgruppe under Kirkerådet. Bispedømmene har ingen formell rolle i denne fasen av reformen. Reformen krever likevel oppmerksomhet av bispedømmene, bl.a. gjennom bistand til menighetene i utvikling av prosjekter og prosjektsøknader, noe mange bispedømmer i 2006 var involvert i. Bispedømmerådene skal ivareta en rekke ulike oppgaver i Den norske kirke. Rådene tilsetter menighetsprester og har også ellers betydelige forvaltningsoppgaver overfor prestatjenesten. I 2006 har omstillingsarbeidet innen prestatjenesten, også kalt prostereformen, vært særlig krevende, jf. omtalen under kap. 341. Bispedømmene forestår ellers den løpende forvaltningen av statlige tilskudd og bistår menighetene bl.a. gjennom felleskirkelige tiltak, bispedømmesamlin-

ger og kontakter og samtaler med kirkelig tilsatte. De felleskirkelige utfordringer og satsingsområder som Kirkemøtet har gjort vedtak om, følges opp av bispedømmene gjennom egne strategiplaner, der regionale forskjeller ofte kommer til uttrykk. Oslo bispedømme legger vekt på de utfordringer kirken har i storbyen. Hamar bispedømme har lagt vekt på folkekirkens kjennetegn og posisjon i bispedømmet og betydningen av å opprettholde disse verdiene. I Nidaros står pilegrimstradisjonen og Olavsarven sentralt. I alle bispedømmene var arbeidet i 2006 preget av løpende forvaltningsoppgaver, oppfølging av de nyvalgte menighetsrådene og fellesrådene, menighetsrettede og menighetsbyggende tiltak og gjennomføringen av de særlige tiltakene som er motivert i de enkelte strategiplanene.

Flere av bispedømmerådene har gjennom de senere år gjort endringer i sin interne organisering, interne arbeidsdeling og ledelse. Et elektronisk arkiv- og saksbehandlersystem er nylig innført ved alle kontorer, og et nytt lønns- og personalsystem (SAP) er under etablering alle steder.

Trosopplæringsreformen – statusrapport

Trosopplæringsreformen evalueres kontinuerlig. Gjennomføringen er basert på de erfaringer som vinnes underveis og det stilles derfor store krav til forskningsbasert dokumentasjon og løpende evaluering. Evalueringen og dokumentasjonsarbeidet ivaretas av eksterne forskningsmiljøer og gjennom rapportering fra prosjektmenighetene. En sammenfattende og avsluttende evalueringsrapport fra reformens første fem år skal foreligge høsten 2008.

Trosopplæringsreformen gjennomføres som en nasjonal reform med lokal forankring. I de fem første årene ledes reformen av en styringsgruppe og et prosjektsekretariat under Kirkerådet. Prosjektledelsens hovedoppgaver er å motivere og rettlede menighetene, forestå tildeling av midler, kartlegge erfaringer og gjennomføre evalueringer, legge til rette for informasjonstiltak og erfaringsspredning m.m. Det er den enkelte menighet som har ansvaret for de enkelte lokale prosjekter og som ut fra lokale forhold organiserer og vedtar rammene for opplæringstilbudet.

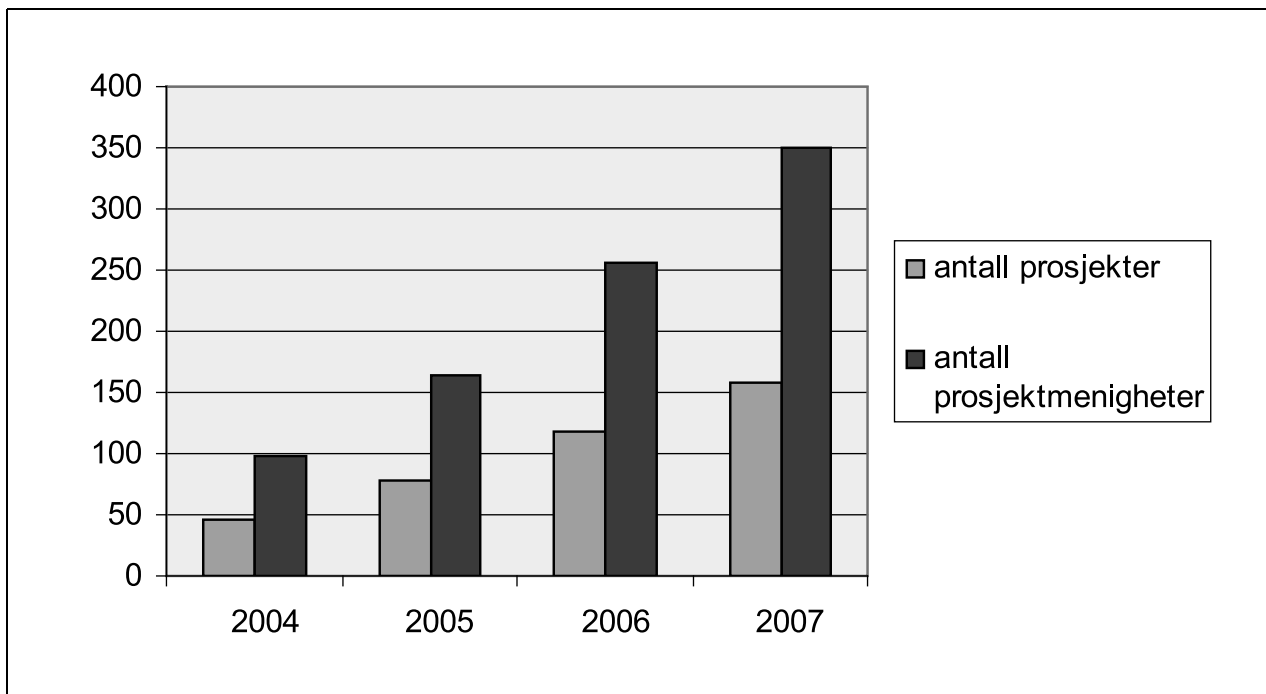
Trosopplæringsreformen er karakterisert gjennom erfaringsbasert tilnærming og utvikles gjennom det forsøks- og utviklingsarbeidet som foregår gjennom lokale opplæringsprosjekter. Ved utvelgelsen av lokale prosjekter står dette hensynet sentralt, bl.a. ved at prosjektene samlet skal representere stor variasjonsbredde og ved at de utvalgte menighetene skal ha ulike sosiokulturelle og religionssosiologiske kjennetegn. Siden 2004 er

det gjennomført fire utlysingsrunder for tildeling av tilskudd til lokale prosjekter. Ved første utlysning i 2004 søkte ca. 40 pst. av menighetene om tildeling. Etter fjerde utlysning i 2007 har nå mer enn 80 pst. av menighetene sendt søknader, basert på gjennomarbeidede prosjektplaner for et utvidet trosopplæringstilbud på stedet.

Til søknadene er det stilt inngående krav til planer, prosjektbeskrivelse, gjennomføring m.m. Søknadsrundene viser en betydelig involvering i reformen fra menighetenes side og dokumenterer omfattende lokale prosesser. Mange menigheter har ved utarbeidelsen av sine søknader gjennomført brukerundersøkelser, åpne temakvelder m.m. Andelen av menigheter som har søkt om tildeling, viser at reformen har virket mobiliserende, at den

har bred forankring i menighetene og at det i de fleste av landets 1 300 menigheter foreligger konkrete planer for et utvidet trosopplæringstilbud. Den samlede tildelingen til nye prosjekter har årlig vært i størrelsesorden 15–20 mill. kroner. Årlig tildeling til de enkelte prosjektene har variert fra kr 50 000 til 1,7 mill. kroner.

Etter tildelingen i 2007 mottar nå 350 av landets ca. 1 250 menigheter tilskudd til gjennomføring av trosopplæringsreformen. Tilskuddet er fordelt på 158 lokale prosjekter. Alle prosjektene er tilsluttet en mentor- eller rådgivningstjeneste. Mange av prosjektene gjennomføres i et samarbeid mellom flere menigheter. Figur 9.4 viser utviklingen i antall prosjekter og menigheter som er blitt tildelt tilskudd siden reformen ble iverksatt.

Figur 9.4 Utvikling i antall menigheter og prosjekter som mottar tilskudd 2004–2007

I en ekstern evalueringsrapport fra 2006 heter det:

”Allerede nå er det mulig å se at prosjektene viser en kreativ og levende bredde, at prosjekter utløser ny og spennende aktivitet. Menighetene lager planer, formulerer tiltak, eksperimenterer, skolerer, veileder og driver egne evaluering og rapportering i et omfang som er nytt. Dette gjør at menighetene er i ferd med å utvikle et språk innenfor det pedagogiske området som de ikke har eid tidligere og som igjen gir mulighet til erfaringsflyt mellom de lokale prosjektene.”

De enkelte opplæringsprosjektene omfatter en rekke ulike tiltak. 40 av prosjektene er igangsatt som såkalte fullskalaprojekter, der målet er å prøve ut et utvidet trosopplæringstilbud for alle døpte barn mellom 0 og 18 år. De øvrige prosjektene er knyttet til tiltak overfor en avgrenset målgruppe. Menighetene rapporterer underveis om gjennomførte tiltak, med opplysninger om oppslutning, kostnader m.m. I august 2007 foreligger ca. 1 700 slike tiltaksrapporter, som er lagt inn i en egen database og muliggjør elektronisk systematisering og behandling av opplysningene. Det er registrert ca. 200 tiltak som betegnes som interne tiltak, dvs. ledertrening, medarbeideroppfølging,

foreldreundersøkelser m.m. Det er registrert ca. 1 500 såkalte målgruppetiltak, dvs. tiltak eller aktiviteter som retter seg direkte til målgruppen for prosjektet. I alt 62 000 barn og unge har deltatt i slike tiltak. Målt i forhold til antall døpte i menighetene i den aktuelle alders- eller målgruppen, gir dette en deltakerprosent på nær 40 i gjennomsnitt. Med bakgrunn i den korte tiden som reformen har virket, må dette regnes som en høy andel.

I datamaterialet skjelles det mellom tidsavgrensede og kontinuerlige tiltak. Gjennomføring av dåpsskole er eksempel på et tidsavgrenset tiltak, mens opprettelsen av en ungdomsklubb eller en koraktivitet er eksempler på kontinuerlige tiltak. Gjennomsnittlig deltakelse, målt i forhold til målgruppen, er på vel 40 pst. for tidsavgrensede opplæringsstilbud, mens de kontinuerlige tilbudene har en deltakerprosent på nær 30. Ca. tre fjerdedeler av de registrerte tiltakene hører hjemme i førstnevnte kategori.

Det er et stort spenn i typer tiltak og oppslutning. 175 av alle tiltak har en deltakeroppslutning på under 10 pst. 100 tiltak har en oppslutning på mer enn 80 pst. Tiltakene med relativt lav deltakerprosent er ofte karakterisert ved at de er innrettet mot store målgrupper, for eksempel med hele aldersspennet av døpte barn mellom 0 og 12 år som målgruppe. Eksempler på tiltak hvor det er registrert høy oppslutning innenfor målgruppen, er bl.a. juniorkonfirmasjon, babysang, overnatting i kirken for 9-åringer og dåpsskole for 6-åringer. Tiltaksrapportene viser at aldersgruppen fra konfirmasjonsalder til myndighetsalder er særlig krevende med hensyn til å oppnå god oppslutning.

Selv om det nå foreligger et betydelig data- og erfaringsmateriale fra reformen, er det for tidlig å trekke generelle konklusjoner om hvilken oppslutning kirkens trosopplæring i framtiden kan ventes å få blant kirkens døpte barn og unge. Fra reformens prosjektledelse er det bl.a. framholdt at oppslutningen om tilbudene antas å ville øke etter hvert som tilbudene og tiltakene innarbeides og varig forankres i menighetene. Det vises i denne sammenheng til at tradisjonelle og allerede etablerte opplæringsstilbud, bl.a. konfirmasjonsopplæring og utdeling av "min kirkebok" til fireåringer, i liten grad inngår blant de rapporterte tiltakene. Slike godt innarbeidede tiltak har over tid hatt en jevn og delvis økende oppslutning. Ca. 85 pst. av alle døpte blir konfirmert, og flere enn halvparten av fireåringene som er døpt, mottar "min kirkebok" ved utdeling i kirken.

Reformen har de første fem årene en veiledende dimensjoneringsnorm på 315 timer, dvs. at døpte barn fram til fylte 18 år bør ha et systematisert opplæringsstilbud i et omfang på rundt 315

timer. Det foreligger ikke systematiserte evalueringer med hensyn til virkningene eller tjenligheten av denne dimensjoneringsnormen. De enkelte prosjekter er gitt stor frihet til selv å bestemme rammene for opplæringsstilbudet og dermed også dimensjoneringen av opplæringsstimene.

Utover tildelinger til opplæringsprosjekter i menighetene har det vært utlyst og tildelt tilskudd til regionale og nasjonale utviklingsprosjekter med formål å sikre en forsvarlig metode- og fagutvikling i tilknytning til reformen. Det pågår nå 77 slike regionale og nasjonale utviklingsprosjekter. Med bakgrunn i reformens erfaringsbaserte tilnærming har det til nå ikke vært utviklet et omfattende opplæringsmaterieell til bruk i menighetene. Slik materiellutvikling bør i reformens første fase i første rekke vokse fram som resultat av lokale prosjekter og behov. Flere menigheter har etter dette inngått samarbeid med forlag om utvikling av opplærings- og ressursmaterieell. Ressursmaterialet fra de enkelte prosjektene blir gjort tilgjengelige gjennom reformens internettsider.

Det er etablert et nasjonalt kompetansenettverk for trosopplæring i Den norske kirke, med deltakelse fra ulike forsknings- og fagmiljøer innen bl.a. pedagogikk, teologi og samfunnsforskning. Gjennom nettverksarbeidet legges det til rette for varig fagutvikling innen kirkens trosopplæring.

Gjennom tilskuddet til trosopplæringsreformen er det i løpet av perioden 2004–2007 opprettet 107 nye årsverk i menighetene. De fleste av disse er heltidsstillinger. Der det er deltidsstillinger, er stillingsbrøken oftest høyere enn 50 pst. Ved reformens oppstart ble det reist spørsmål om det ville være mulig å få rekruttert tilstrekkelig med kvalifisert personell. Erfaringene viser at alle de igangsatte prosjektene har fått tilsatt kvalifisert personell.

Kirkens barne- og ungdomsarbeid har tradisjonelt og for en stor del vært drevet av frivillige. Til tross for en generell nedgang i det frivillige arbeidet i senere år, har trosopplæringsreformen utløst frivillig arbeidskraft. Rapportene fra de lokale trosopplæringsprosjektene viser at det i 2006 var registrert i underkant av 3 000 frivillige medarbeidere ved de ulike tiltakene, dvs. i gjennomsnitt 5,2 frivillige medarbeidere ved hvert tiltak. Det er ellers et sentralt mål for reformen at menighetene i Den norske kirke skal søke samarbeid med frivillige organisasjoner om utviklingen av trosopplæringsstilbudet. Flere prosjekter er basert på et slikt samarbeid. De frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene i kirken er dessuten viktige deltakere i flere av de regionale og nasjonale utviklingsprosjektene.

I et økende flerreligiøst samfunn er det viktig at barn og unge kjenner trygghet i forhold til egen

tro og gis hjelp til å utvikle toleranse og respekt i møte med andres religion eller livssyn. Trosopplæringsreformen er viktig ut fra et slikt dialogperspektiv. Flere menigheter har utviklet opplærings tilbud der samtaler og kontakt med unge med andre livssyn enn det kristne står sentralt. Eksempler på dette er prosjektene i Furuset og Holmlia menigheter i Oslo, der innslaget av annen religionstilhørighet er stor. Et nasjonalt utviklingsprosjekt i regi av Kirkens Nødhjelp har tittelen "Religionsdialog for ungdom – fra ord til handling". I Sømna menighet i Sør-Hålogaland bispedømme er et tverrkirkelig prosjekt påbegynt.

Tilretteleggingsperspektivet for barn og unge med særskilte behov har vært framhevet i alle utlysinger av prosjektmidler og har vært et viktig kriterium ved tildeling. 16 prosjekter er til nå igangsatt som på en særlig måte er innrettet mot barn og unge med særskilt behov for tilrettelagt opplæring. 12 av prosjektene gjelder metode- og materiellutvikling på nasjonalt og regionalt nivå. Fire er prosjekter på menighetsnivå. Tilretteleggingsperspektivet er etterspurt i alle tiltaksrapporter og inngår som et viktig element i kurs- og veiledningssystemene for reformen.

Som del av reformen skal det utvikles en trosopplæring forankret i samisk språk, kultur og historie. Et prosjekt er på denne bakgrunnen etablert i hele Indre Finnmark prosti, som har en stor andel samiskspråklig befolkning, med målsetting å utvikle et trosopplærings tilbud som er forankret i den lokale kristne tradisjonen og som formidles på bar-

nas samiske morsmål. Høsten 2007 etableres en nettside for samisk trosopplæring med tilgjengelig materiell på nordsamisk, lulesamisk, sørsamisk, kvensk og norsk. I tillegg er det gjennomført tiltak i regi av Samisk kirkeråd, bl.a. for å rekruttere tilsette med samisk morsmål.

Kjønns- og likestillingsperspektivet skal ivaretas bredt i reformen. I de årsverkene som er kommet til som følge av trosopplæringsreformen, var kvinneandelen i 2006 på 54 pst. Blant de frivillige medarbeiderne var det i 2006 registrert en andel på 67 pst. kvinner. Oppslutningen om opplærings tilbud og tiltak fordelte seg mellom jentene og guttene med andeler på 56 og 44 pst.

Trosopplæringsreformen har påkalt internasjonal oppmerksomhet. Delegasjoner fra nordiske og europeiske kirker har vært i kontakt med prosjektledelsen. Reformen har vært tema under internasjonale konferanser og i internasjonale publikasjoner.

Størstedelen av bevilgningene til trosopplæringsreformen er tildelt prosjekter i menighetene og regionale utviklingsprosjekter. For øvrig dekkes utgiftene til Kirkerådets prosjektledelse, nasjonale utviklingsprosjekter, informasjonstiltak, forsknings- og evalueringsarbeid m.m. Tabell 9.25 viser fordelingen av bevilgningen på de ulike utgiftsområdene og reformaktivitetene i årene 2004–2007. Tildelingene til menighetene representerer en gjennomsnittlig tildeling på ca. kr 550 000 til hvert prosjekt, med lønnsdelen i prosjektene som den største utgiftsposten.

Tabell 9.25 Fordeling av bevilgning til trosopplæringsreformen 2004–2007, fordelt på utgiftsområder: ¹

Utgiftsområde	Utgifter i 1 000 kroner	Andel av bevilgning
Lønn og drift, sentral prosjektledelse	20 407	8 pst.
Tildeling til prosjektmenigheter	188 173	76 pst.
Regionalt og nasjonalt utviklingsarbeid	11 930	5 pst.
Prosjekter barn og unge med særskilte behov	8 080	3 pst.
Informasjonsarbeid	5 400	2 pst.
Forskning og evaluering	14 520	6 pst.
Totalt	248 510	100 pst.

¹ I tabellen inngår regnskapsførte utgifter 2004, 2005, 2006 og budsjetterte utgifter 2007.

Kap. 3340 Kirkelig administrasjon

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	12 227	9 861	10 285
02	Inntekter ved oppdrag	20 695	15 570	16 240
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	75		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	525		
18	Refusjon av sykepenger	2 982		
	Sum kap. 3340	36 504	25 431	26 525

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder bl.a. inntekter fra salg av materiell som Kirkerådet og bispedømmerådene produserer, og inntekter fra Opplysningsvesenets fond til dekning av administrative utgifter til felleskirkelige tiltak i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene, jf. kap. 340, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra tidsbegrensede prosjekter og tiltak i regi av de kirkelige rådene som helt eller delvis finansieres av private eller offentlige institusjoner. Posten gjelder dessuten inntekter fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene, jf. kap. 340, post 21.

Kap. 341 Presteskapet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	738 918	736 713	759 572
21	Spesielle driftsutgifter	6 760	5 190	5 413
	Sum kap. 341	745 678	741 903	764 985

Kapitlet omfatter bevilgninger til prestedjenseten og til driften av Det praktisk-teologiske seminar, inkludert Kirkelig utdanningssenter i nord.

Etter gjeninnføringen av differensiert arbeidsgiveravgift beregnes nå arbeidsgiveravgiften for prestene etter den avgiftssats som gjelder i den kommune der presten har sitt tjenestested. Post 01 er med bakgrunn i dette redusert med 5,5 mill. kroner.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningene under posten skal dekke lønn og andre driftsutgifter for prestedjenseten. I tillegg dekkes driften av Det praktisk-teologiske seminar og Kirkelig utdanningssenter i nord.

I 2004 ble det innført nye tjenesteordninger for menighetsprester og proster. Bestemmelsene i de nye tjenesteordningene trekker opp nye rammer for ledelse og organisering av prestedjenseten. Hovedregelen nå er at prestenes tjenstedistrikt er sammenfallende med prostiet, mens tjenstedistriktet tidligere var prestegjeldet. De organisatoriske rammene for prestedjenseten er dermed betydelig endret, da det er i overkant av 100 prostier, mot tidligere ca. 630 prestegjeld. Færre og større tjenstedistrikter innebærer bl.a. at prestene inngår i et bredere og tettere arbeidsfellesskap enn tidligere. Betydningen av prostens rolle som leder av prestedjenseten er forsterket, og det er lagt til rette for en utvikling mot større spesialisering og samarbeid innen prostiet. Endringene åpner for at det på flere områder kan føres en mer aktiv perso-

nalpolitikk overfor prestene, bl.a. med hensyn til kompetanseutvikling, likestillings- og livsfasetiltak.

Et viktig element i de nye tjenesteordningene er de nye kravene som stilles til prostene. Den nye organiseringen av prestetjenesten benevnes derfor gjerne som prostereformen. Gjennomføring av reformen har vært et prioritert budsjettområde de siste årene og nærmer seg nå sin avslutning. Det foreslås en budsjettøkning på 9 mill. kroner til videreføring av reformen i 2008. Med den økte budsjettinnsatsen forventes reformen i hovedsak å være innført i alle prostier innen utgangen av 2008. De stedlige tilpasningene som er nødvendige, varierer mellom bispedømmene, som også tar stilling til hvordan de økte ressursene best kan anvendes for å sikre en god gjennomføring av reformen.

Som følge av forslaget om økningen i antall fengselsplasser, vil det være behov for å styrke den geistlige betjeningen ved aktuelle fengsler tilsvarende. Det er under posten innarbeidet en årlig økning på 0,5 mill. kroner til formålet. Det er bispedømmene som hvert år vurderer behovet.

Det er tidligere bestemt at Kirkelig utdanningsenter i nord (KUN), som ble etablert i Tromsø høsten 1997 som del av Det praktisk-teologiske seminar med formål å gi et praktisk-kirkelig utdanningstilbud i Nord-Norge, skal skilles ut og etableres som egen institusjon, jf. St.prp. nr. 1 (2006–2007). Det var tatt sikte på at dette skulle gjennomføres i løpet av 2007. Enkelte forhold omkring KUNs formelle adgang til å gi høyere utdanning, trenger imidlertid en nærmere avklaring. Utskillingen av KUN er derfor foreløpig utsatt.

Inntektene under kap. 3341, post 01 har de senere årene vært høyere enn budsjettet. Inntektene foreslås derfor økt med vel 5 mill. kroner, jf. kap. 3341, post 01. Rammen under kap. 341, post 01 er økt tilsvarende.

Posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3341, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Post 21 gjelder lønn og driftsmidler til stillinger som finansieres av andre enn staten. I hovedsak gjelder posten utgifter til sykehjemsprester i Oslo. Utgiftene refunderes fra Oslo kommune. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Disse budsjetteres under kap. 3341, post 02.

Posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3341, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2006

I St.prp. nr. 1 (2005-2006) ble det trukket opp følgende hovedmål for bevilgningene til prestetjenesten og presteskaper:

- sikre menighetene og det enkelte kirkemedlem regelmessig geistlig betjening
- styrke ledelsen av prestetjenesten, samordningen mellom prestene og menighetsrådene, og samvirket mellom prestene og andre kirkelig tilsatte
- motivere flere kvinner til tjeneste som menighetsprester og til å inneha lederstillinger i kirken
- utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten hos den enkelte prest
- sikre gode arbeidsvilkår for prestene.

Den norske kirke er en landsdekkende folkekirke og menighetskirke. Disse egenskapene er uløselig knyttet til kirkens prestetjeneste, som er nærværende i alle lokalsamfunn. Gjennom bopliktordningen har prestene tilhold der de gjør tjeneste. Alle menigheter er betjent av en eller flere prester, i alle menigheter er det fastsatt et gudstjenestetilbud og alle kirkemedlemmer har tilgang til kirkelige handlinger som dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd i den menighet de bor.

De statlige bevilgningene til presteskaper har i 2006 dekket lønns- og driftsutgiftene for ca. 1 330 prestestillinger fordelt på de elleve bispedømmene. I 2006 ble det gjennomført drøyt 69 000 gudstjenester, hvorav 52 000 fant sted på søn- og helligdager. I tillegg kommer vel 9 500 vigslar og i underkant av 38 000 kirkelige gravferder. I gjennomsnitt forrettet hver prest ved ca. 90 gudstjenester og kirkelige handlinger i 2006. Gjennomsnittet av gudstjenester og kirkelige handlinger for den enkelte prest er viktige måltall for omfanget av den geistlige betjeningen i menighetene og for prestenes arbeidsbelastning.

Foruten å ha ansvaret for gudstjenestelivet i menighetene og å forrette ved kirkelige handlinger, deltar prestene i konfirmasjonsopplæringen, utøver sjelesorg og forestår syke- og hjemmebesøk. Innenfor det diakonale, forkynnende og menighetsbyggende arbeidet samarbeider prestene nært med menighetsrådene og andre kirkelig tilsatte. Menighetsprestenes ofte brede kontaktnett i lokalmiljøet og møter med enkeltmennesker og familier under avgjørende hendelser i deres liv, har stor betydning for kirkens stilling som folkekirke. Prestetjenesten i dag representerer kontinuitet og viderefører tradisjoner som understøtter folkekirken. På samme tid stiller endringer i menighetslivet og i samfunnslivet for øvrig prestetjenesten

ten overfor nye utfordringer. For noen tiår siden var prestene ofte alene om å være heltidstilsatte i menighetene. I tillegg til presten var det deltidsansatte klokkere, kirketjenere og organister som bistod ved gjennomføringen av gudstjenester og ved utførelsen av enkelttjenester. Menighetslivet for øvrig var for en stor grad organisert gjennom de frivillige kirkelige organisasjonene. I dag er situasjonen en annen. I tillegg til de vel 1 300 prestestillinger, var det i 2006 registrert rundt 6 000 andre tilsatte i Den norske kirke, fordelt på ca. 4 000 årsverk. I disse inngår en rekke kirkelige profesjoner, så som kirkeverger, menighetsforvaltere, kirketjenere, klokkere, diakoner, kateketer, organister/kantorer, barne- og ungdomsarbeidere m.fl. Utviklingen av den kirkelige rådsstrukturen med menighetsråd og fellesråd og innslaget av frivillige, leke medarbeidere, sammen med et mer aktivt menighetsliv utenom gudstjenestene, har de siste tiårene ført til at preste-tjenesten i vår tid utøves i et nært samarbeid og samspill med andre kirkelige medarbeidere. Dette stiller nye krav til prestene, til presterollen og til organiseringen av tjenesten.

Den tradisjonelle organiseringen av preste-tjenesten i et stort antall prestegjeld har bl.a. også blitt utfordret av endringer i bosettingsmønstre. Sokneinndelingen rundt kirkebyggene og dermed menighetsstrukturen krever tilpasninger som følge av endringer i menighetenes medlems- eller befolkningsgrunnlag, i kirkesøkning og deltakelse. Det pågående omstillingsarbeidet innen preste-tjenesten, som innebærer fundamentale endringer i preste-tjenestens ledelse, organisering og strukturelle rammebetingelser, har som mål å legge til rette for en preste-tjeneste som både er tilpasset menighetenes endrede behov og de alminnelige forventninger som prestene som arbeidstakere har i vår tid.

Reformprosessen innen preste-tjenesten ble påbegynt ved de nye tjenesteordningene i 2004. Både i 2005 og 2006 har arbeidet vært intensivt i bispedømmene gjennom forhandlinger og drøftinger med presteskaper, gjennom stedlige tilpasninger i gudstjenesteturnus og arbeidsfordeling, utforming av nye arbeidsavtaler og nye stillingsinstruksjoner for hver enkelt prest. Fra alle bispedømmer er det rapportert om god framdrift i 2006. De konkrete tilpasningene for gjennomføringen av reformen varierer mellom bispedømmene og mellom prostiene. Reformens intensjoner om tettere samarbeid, bedre arbeidsfordeling og mer bruk av spesialisert tjeneste, krever andre tilpasninger i prostier med spredt bebyggelse og få prester enn i områder med høyt befolkningstall og mange prester.

I årene framover vil det være særlige utfordringer med hensyn til rekrutteringen til preste-tjenesten. En stor andel av dagens prester er over 50 år. Bemanningssituasjonen er i dag vanskeligst i de nordligste bispedømmene. I Nord-Hålogaland bispedømme var det i 2006 registrert en gjennomsnittlig ledighet på 13 pst. i prestestillingene. Flere bispedømmer rapporterer dessuten om at tilgangen på vikarer er blitt svakere i løpet av de siste årene. Det er en felleskirkelig utfordring å stimulere til økt rekruttering. I tillegg til de generelle rammebetingelsene for tjenesten vil rekrutterings-spørsmålet også ha nær sammenheng med kirkens generelle oppslutning, kirkens barne- og ungdomsarbeid og virkningen av trosopplæringsreformen. I et bredt rekrutteringsarbeid står betydningen av kirkens personalpolitikk sentralt, også i forhold til prestene. Både den nye organiseringen av preste-tjenesten og den nylig inngåtte beredskapsavtalen for prestene, som har medført at prestene har en bedre regulert arbeidstid og større forutsigbarhet i tjenesten enn tidligere, kommer i møte viktige personalpolitiske hensyn. I Borg og Nidaros bispedømmer utprøves dessuten nå forsøk som kan stimulere prester over 60 år til å forbli i stillingene til oppnådd aldersgrense.

Kvinneandelen i presteskaper har vært i jevn økning de siste årene. I 2006 var kvinneandelen på 19 pst., mens den var 12 pst. i 1998. Den høyeste andelen kvinnelige prester er i Oslo og Nidaros bispedømmer, der andelen er på over 30 pst. Tre av elleve biskoper er kvinner, mens den relative kvinneandelen blant proster er betydelig lavere. I 2006 var 14 av 105 proster kvinner, dvs. 13 pst.

Kompetanseutvikling blant prestene er et prioritert område i alle bispedømmer. I 2006 ble det utgiftsført mer enn 20 mill. kroner til etter- og videreutdanningstiltak blant prester. I alle bispedømmer er det utviklet planer for kompetanseutvikling. I tråd med de nye tjenesteordningene, som i større grad legger til rette for å utnytte spesialisert kompetanse blant prestene, er flere av bispedømmerådene i gang med å revidere planverket på området. Det meste av etter- og videreutdanningstilbudet for prester har til nå vært knyttet til programmer i regi av Den norske kirkes preste-forening. I et samarbeid mellom de teologiske lærestedene og Preste-foreningen er det etablert et særskilt kompetanseråd, som bl.a. arbeider med å utvikle et erfaringsbasert mastergradsprogram i praktisk teologi.

Sykefraværet blant prestene var i 2006 i underkant av 5 pst., mot 6 pst. året før. Sykefraværet blant prestene er dermed lavere enn gjennomsnittet for alle arbeidstakere i landet. Det gjennomsnittlige langtidssykefraværet er noe høyere blant kvin-

nelige prester enn for menn. Alle bispedømmer har inngått avtale om inkluderende arbeidsliv.

Prestenes tjenesteboliger er dels eiet av Opplysningsvesenets fond, dels av kommunene. For de kommunale presteboligene mottar kommunene utgiftsdekning fra staten etter nærmere regler. Regelverket for utgiftsrefusjonen til kommunene er nylig revidert. Over 80 pst. av menighetsprestene har tjenestebolig.

I bevilgningene til prestatjenesten inngår bevilgninger til den geistlige betjeningen av døve. Døvepresttjenesten er organisert under Oslo biskop og døveprosten, som tilrettelegger for gudstjenestetilbud m.m. for døve og tegnspråklige over hele landet. I 2006 var det opprettet 14 faste

årsverk innen døvepresttjenesten, fordelt på elleve faste prestestillinger, to kateketer og en diakon. Døveprestene samarbeider nært med døvemenighetene, jf. kap. 340, post 71.

Det praktisk-teologiske seminar og Kirkelig utdanningssenter i Nord (KUN) skal bl.a. gi praktisk-teologisk grunnutdanning for teologiske kandidater. Institusjonene gir også etterutdanning. Studenttilgangen ved lærestedene var i 2006 noe lavere enn tidligere. Ved seminaret ble det i 2006 avlagt 23 halvårsenheter, mens det ved deltidsstudiet ved KUN ble avlagt 18 eksamener. Seminaret har innrettet deler av sin virksomhet mot fagutvikling innen trosopplæring og gudstjenesteliv.

Kap. 3341 Presteskapet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	11 891	7 266	12 578
02	Inntekter ved oppdrag	6 822	5 190	5 413
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	42		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	4 920		
18	Refusjon av sykepenger	18 168		
	Sum kap. 3341	41 843	12 456	17 991

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder bl.a. refusjoner for utgifter til ulike typer samlinger, etterutdanningstiltak m.v. som bispedømmene arrangerer for prestene, og refusjoner for utgifter til stillinger som enkelte bispedømmeråd har opprettet i samarbeid med kirkelige fellestråd og andre institusjoner eller organisasjoner, jf. kap. 341, post 01. Inntektene under posten har i de senere år vært høyere enn budsjet-

tert. Inntektene foreslås derfor økt med vel 5 mill. kroner. Bevilgningen under kap. 341, post 01 er økt tilsvarende.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder bl.a. inntekter i forbindelse med sykehjemspresttjenesten i Oslo kommune og inntekter ved kurs og andre arrangementer, jf. kap. 341, post 21.

Kap. 342 Nidaros domkirke m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Driftsutgifter	47 189	43 284	43 977
41	Erkebispegården, riksregaliene, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	16 540		
	Sum kap. 342	63 729	43 284	43 977

Kapitlet omfatter bevilgninger til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR), som på statens vegne har ansvaret for å forvalte Nidaros domkirke og Erkebispegården i Trondheim slik at anleggene kan bevares, utvikles og formidles som levende kulturminner og kirkelige byggverk. Kapitlet omfatter også bevilgninger til vedlikehold av utenlandske krigsgraver i Norge, foruten lønn og driftsmidler til departementets rådgivende konsulenter innen kirker og kirkegårder.

I forhold til 2007 er det foretatt følgende tekniske endring:

- kr 450 000 er overført fra kap. 342, post 01 til kap. 340, post 01 som følge av at en stilling innen IT-brukerstøtte er overført fra Nidaros domkirkes restaureringsarbeider til Tunsberg bispedømmeråd.

Budsjettforslag 2008**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningene under posten skal dekke utgifter til antikvarisk vedlikehold av Nidaros domkirke og til forvaltning og drift av Erkebispegården. Driftsutgifter for det nye besøkssenteret ved Nidaros domkirke og drift og sikring av Riksregalieutstillingen i Erkebispegården dekkes også fra posten. Det er Nidaros domkirkes restaureringsarbeider som forvalter anleggene.

Utgifter til vedlikehold av krigsgravene i Norge dekkes under posten. I tillegg lønnes to konsulenter, som er rådgivere for departementet innen fagområdene kirkebygg og kirkegårder. Konsulentene gir råd og veiledning til kommuner, kirkelige fellestråd og andre.

NDR skal ivareta et planmessig vedlikehold av Nidarosdomen og Erkebispegården og forestå formidlingen av bygningenes historie til allmennheten. Samtidig representerer Nidaros domkirkes restaureringsarbeider et enestående fagmiljø. Virksomheten skal være et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.

Budsjettforslaget for 2008 representerer i hovedsak en videreføring av bevilgningsnivået i 2007.

Posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3342, postene 01 og 04, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2006

NDR har drifts- og forvaltningsansvar for et areal på 34 000 kvm, hvorav bygningsarealet utgjør i underkant av 17 000 kvm. Oppgaver og driftsplaner evalueres og tilpasses fortløpende til vedlikeholdsbehovet.

Gjenreisningen av Nidarosdomen, som ble påbegynt i 1869, regnes som avsluttet. Det antikvariske løpende vedlikeholdet er imidlertid krevende og pågår etter en langsiktig restaureringsplan. Svakheter i de restaurerte delene fra slutten av 1800-tallet vil kreve ekstraordinære tiltak framover.

I en av trebygningene i Erkebispegården ble det i 2006 registrert betydelige sopp- og råteskader. Bygningen er fredet. Systematisk gjennomgang av bygningens tilstand er igangsatt. Det er konstatert at skadene er omfattende og et større istandsettingsprosjekt er under forberedelse.

Det nye besøkssenteret på vestfrontplassen ved Nidarosdomen og Riksregalieutstillingen i Erkebispegården ble åpnet av HM Kongen under kroningsjubileet 22.– 23. juni 2006. Mens Statsbygg hadde ansvaret for oppføringen av besøkssenteret, var NDR prosjektansvarlig for Regalieutstillingen. Ferdigstillingen av byggeprosjektene og forberedelsene til kroningsjubileet var blant hovedoppgavene for NDR i 2006. Besøkssenteret hadde en totalkostnad på 44 mill. kroner, eksklusiv de arkeologiske utgravningene som hadde en kostnad på 13,8 mill. kroner. Riksregalieutstillingen, inklusive jubileumsutstillingen i 2006, hadde en totalkostnad på 24,5 mill. kroner.

Den utvendige restaureringen av koret i Nidarosdomen har vært et prioritert arbeidsområde gjennom flere år. Aktivitetsnivået på dette området

ble opprettholdt i 2006 og representerte en innsats beregnet til 1 650 dagsverk. Arbeidet var i 2006 konsentrert om korets søndre fasade.

Oppgradering og utskifting av det tekniske anlegget i kirken har pågått over flere år og ble avsluttet i 2006. Elektroprosjektet har hatt en total-kostnad på 16,8 mill. kroner fordelt på prosjektperioden 2002–2006. Fullførelsen av prosjektet innebærer at brannsikkerheten ved Nidarosdomen nå er betydelig styrket.

NDR skal videreutvikles som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein. De eksterne oppdragene som NDR påtar seg i samsvar med dette, vurderes fortløpende opp mot de løpende forvaltningsoppgavene ved Nidarosdomen og Erkebispegården. Ressursbruken til eksterne oppdrag var noe lavere i 2006 enn i årene før.

Foruten vedlikeholds- og restaureringsoppgaver ved anleggene er formidlingen av bygningenes historie en av NDRs hovedoppgaver. Riksregalieut-

stillingen og det nye besøkssenteret har gitt nye utviklingsmuligheter for formidlingstilbudet. Det ble i 2006 registrert 291 000 besøkende ved Nidarosdomen. Riksregalieutstillingen hadde i underkant av 20 000 besøkende etter åpningen i juni 2006. I tillegg til ordinære omvisninger tilbys bl.a. dramabaserte opplegg til skoleklasser som en del av "Den kulturelle skolesekken".

NDR benyttet i alt 58 årsverk i 2006. Av disse er 44 faste ansatte. I det samlede årsverkstallet inngår engasjement av omkring 50 guider og verter i tilknytning til formidlingsvirksomheten. Av de fast ansatte er 16 kvinner og 28 menn, noe som gir en kvinneandel på 37 pst. Kvinneandelen i lederstillinger er på 50 pst.

Vedlikeholdet av de ca. 28 000 utenlandske krigsgravene i Norge er oftest regulert gjennom avtaler med de stedlige kirkegårdsmyndighetene. Departementet fører regelmessig tilsyn med krigsgravene gjennom inspeksjonsreiser.

Kap. 3342 Nidaros domkirke m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2006	Saldert budsjett 2007	Forslag 2008
01	Ymse inntekter	12 592	10 722	11 183
04	Leieinntekter m.m.	2 454	2 105	2 196
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	46		
18	Refusjon av sykepenger	565		
	Sum kap. 3342	15 657	12 827	13 379

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs- og billettinntekter og refusjon for oppgaver som Nidaros domkirkes restaureringsarbeider utfører for andre, jf. kap. 342, post 01.

Post 04 Leieinntekter m.m.

Posten gjelder i hovedsak inntekter fra utleie i Erkebispegården, jf. kap. 342, post 01.

Opplysningsvesenets fond

Opplysningsvesenets fond ble opprettet ved lov 20. august 1821, bestående av kirkegods som skulle tjene til prestens underhold, jf. omtalen i Grunnloven § 106 om det benefiserte gods. Fon-

dets eiendommer i dag omfatter presteboliger og prestegårder, et betydelig antall festetomter og jord- og skogbrukseiendommer med tilhørende bygninger. Bl.a. som følge av økende eiendoms-salg de siste tiårene har fondet en betydelig finans-kapital plassert i ulike verdipapirer.

Opplysningsvesenets fond er et eget rettssub-jekt som eier de eiendommer og den finanskapital det består av. Fondet tilhører staten og forvaltes av et forvaltningsorgan med styre oppnevnt av departementet. Departementet treffer vedtak om disponeringen av fondets overskudd. Bestemmelser om fondets forvaltning er gitt i lov 7. juni 1996 nr. 33 Om Opplysningsvesenets fond. De sentrale ret-ningslinjene for fondets forvaltning er ellers ned-felt i flere stortingsdokumenter, jf. særlig St.meld. nr. 64 (1984-1985) og Ot.prp. nr. 68 (1995-1996). Utfyllende retningslinjer er fastsatt av departemen-

tet og styret. I St.meld. nr. 14 (2000–2001) *Børs og katedral* og i St.meld. nr. 41 (2004–2005) *Om økonomien i Den norske kirke* er det gitt utfyllende presentasjoner av fondet.

Under fondet hører nær 440 presteboliger. Siden 2002 har fondet betalt refusjon til kommunene for ca. 550 kommunale presteboliger. Fondets skogeiendommer omfatter rundt 840 000 dekar, hvorav vel 50 pst. er produktiv skog. Under fondet hører rundt 17 000 festetomter, regulert i ca. 9 500 festekontrakter. Fondet forvalter en betydelig bygningsmasse og er en av landets største eiere av kulturhistoriske eiendommer. Over 100 presteboliger er fredet. I tillegg kommer vel 200 andre fredete og vernede bygninger, bygningstun og hageanlegg.

Markedsverdien av eiendommene er beregnet til ca. 4,5 mrd. kroner, hvorav presteboligene utgjør ca. 1,3 mrd. kroner. Finanskapitalen hadde ved årsskiftet 2006/2007 en markedsverdi på vel 1,8 mrd. kroner. Samlet verdi av fondets eiendeler var ved siste årsskifte rundt 6,3 mrd. kroner.

Det er inngått tjenesteavtaler innenfor eiendoms- og skogforvaltningen med Statsskog og NORSKOG. Innen finansforvaltningen kjøpes tjenester fra nasjonale og internasjonale finansinstitusjoner.

Rapport 2006

Fondets årsresultat for 2006 var på 328 mill. kroner. Dette er en økning fra 2005 på 91 mill. kroner, tilsvarende 38 pst. Økningen skyldes hovedsaklig økning i finansinntekter og økt salg av eiendom. Eiendomssalg økte med 40 pst. i 2006, fra 138 mill. kroner i 2005 til 192 mill. kroner i 2006. Salgssummene er i henhold til § 5 i loven om fondet avsatt til kapitalfondet som del av fondets bundne egenkapital. Siden 1999 er det solgt eiendommer for 670 mill. kroner. Driftsinntektene fra fondets eiendommer var i 2006 på 86 mill. kroner. Dette er på nivå med tidligere år.

Endringer i enkelte regnskapsprinsipper er gjennomført i 2006. Bl.a. blir inntekter ved salg av eiendom nå bokført på tidspunktet for inngåelse av kontrakt, mot tidligere ved oppgjør. Noe av økningen i salgsinntekter har bakgrunn i dette.

Driftsresultatet for fondet, inklusive salg av eiendom, var på 139 mill. kroner i 2006, mot 106 mill. kroner i 2005. Driftsresultatet for den samlede eiendomsforvaltningen var negativ når salg av eiendom holdes utenfor. Dette har sammenheng med at vedlikeholds- og driftsutgiftene for presteboligene er betydelig høyere enn inntektene fra boligene.

Til drift, vedlikehold og oppgradering av presteboligene ble det i 2006 brukt 85 mill. kroner, hvorav 45 mill. kroner var investeringer. Prestenes husleie ga inntekter på 13,8 mill. kroner i 2006. De siste seks årene har 175 av fondets nær 440 presteboliger gjennomgått større oppgraderinger eller rehabiliteringer. 50 boliger ble rehabilitert i 2006.

I 2006 ble det brukt 17 mill. kroner på vedlikehold og restaurering av fredede og verneverdige bygninger.

I 2006 var inntektene fra festetomtene på 37 mill. kroner, mot 42 mill. kroner året før. Det ble i 2006 gjennomført 636 innløsninger til en samlet sum av 99 mill. kroner.

Det ble i 2006 foretatt et visst frasalg av arealer fra skog og utmark og gjennomført flere makeskifter av areal. Målet er bl.a. å oppnå bedre arronderede skogeiendommer. Salgsinntektene fra skog- og utmarksarealer var på 20 mill. kroner i 2006, mot 4,5 mill. kroner året før. Utleie av storviltjakt og laksefiske, økning i tømmerpriser og bedre utnyttelse av ressursene har bidratt til at driftsinntektene fra skog- og utmarksforvaltningen i 2006 ble på 18,7 mill. kroner, mot 15,9 mill. kroner i 2005.

Ved utgangen av 2006 hadde fondet 163 jordbrukseiendommer, fordelt på 35 forpaktingsbruk og 128 jordleiebruk. Driftsresultatet inklusive salg av arealer var på 10,4 mill. kroner. Dette er på samme nivå som året før. Det ble solgt jordbruksarealer for 13,7 mill. kroner i 2006.

Finansinntektene i form av renteinntekter, valutagevinster, utbytte og gevinster ved salg av verdipapirer var på 192 mill. kroner i 2006. Dette er en økning på 25 pst. i forhold til 2005. De finansielt plasserte midlene hadde i 2006 en markedsavkastning på 15,9 pst. Referanseindeksen hadde en økning på 11 pst. Tilsvarende tall for 2005 var 17,7 pst. og 13,1 pst. Gevinster ved salg av aksjer og av finansielle eiendomsandeler bidro mest til resultatet i 2006.

Finansielle anleggsmidler og investeringer hadde ved utgangen av 2006 en bokført verdi på 1,6 mrd. kroner, vurdert til laveste verdi av kostpris og markedsverdi. Urealisert kursreserve var på 275 mill. kroner ved siste årsskifte. Dette tilsvarer 17,5 pst. av bokført finansportefølje. Egenkapitalinstrumenter utgjorde 55 pst. per 31. desember 2006, fordelt med 23 pst. i aksjer, 20 pst. i eiendomsandeler og resterende i ulike fonds. Andelen norske aksjer var 10 pst. Renteinstrumenter utgjorde 45 pst. av porteføljen, med obligasjonsfond som den største kategorien.

For å redusere risiko har fondet diversifisert porteføljen i ulike aktivaklasser, ulike markeder og

ved bruk av flere forvaltere. Valutainstrumenter benyttes for å redusere valutarisiko.

Fondets administrasjons- og forvaltningskostnader var på 83 mill. kroner i 2006. Disse omfatter forvaltningsorganets utgifter på 30 mill. kroner, IT-kostnader og betaling til tjenesteleverandørene innen eiendoms- og finansforvaltningen. Eksterne kostnader ved finansforvaltningen var på rundt

17 mill. kroner, som tilsvarer 1,1 pst. av bokført finanskapital.

Det er fastsatt etiske retningslinjer for finansforvaltningen. Deler av finanskapitalen skal søkes plassert i prosjekter i land under utvikling. Delta-gelse i mikrokredittordning i Latin-Amerika og plantasjeskogprosjekt i Afrika er eksempler på slike prosjekter.

Tabell 9.26 Resultat for Opplysningsvesenets fond 2005 og 2006:

	(i 1 000 kr)	
	2005	2005
Salgsinntekt eiendom	138 014	192 454
Driftsinntekt	83 014	79 435
Annen driftsinntekt	11 086	8 483
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	-5 551	-9 555
Refusjon forvaltningsorganet	-29 859	-29 983
Annen driftskostnad	-90 490	-101 163
<i>Driftsresultat, inkl. salg av eiendommer</i>	106 215	139 671
Renteinntekter og aksjeutbytte	61 446	68 713
Gevinster og tap verdipapirer	90 678	114 701
Nedskrivning av andre finansielle omløpsmidler	1 913	9 348
Annen finanskostnad	-22 870	-3 508
<i>Netto finansinntekter</i>	131 168	189 255
<i>Årsresultat</i>	237 383	328 926
<i>Disponering av årsresultatet:</i>		
Avsetning av netto salgsinntekter til kapitalfondet	138 014	192 454
Finansielt utbytte til Den norske kirke	35 157	37 697
Inflasjonssikring, overført kapitalfondet ¹	26 829	
Til/fra disposisjonsfond	37 384	98 775
<i>Sum disponert</i>	237 383	328 926

¹ Lovbestemmelsen om inflasjonssikring av fondet ble opphevet med virkning fra 1. juli 2006.

Etter avsetning til kapitalfondet av inntekter ved salg av eiendom, hadde kapitalfondet per 31. desember 2006 en bokført verdi på 1 850 mill. kroner. Kapitalfondet representerer fondets urørlige grunnkapital.

Av årsresultatet 2006 ble 37,7 mill. kroner disponert som tilskudd til Den norske kirke, fordelt med 26,3 mill. kroner til felleskirkelige tiltak og 11,4 mill. kroner som netto tilskudd til de kommunale presteboligene. Indirekte tilskudd (naturalytelser) til Den norske kirke, beregnet som differansen mellom prestenes husleie og en kalkulert

markedsleie, verdien av rentesubsidierte lån og IT-tjenester overfor kirkelige virksomheter, var i 2006 på nær 35 mill. kroner.

Av overskuddet i 2006 ble 98,8 mill. kroner avsatt til disposisjonsfond. Av beløpet er 25,5 mill. kroner avsatt som tilskudd til felleskirkelige tiltak i 2007. Disposisjonsfondet, som representerer fondets frie egenkapital, var etter årsoppgjøret 2006 på 171 mill. kroner. I forhold til fondets samlede egenkapital økte den frie egenkapitalen fra 4,4 pst. i 2005 til 8,6 pst. i 2006.

Mer utfyllende informasjon om fondets årsregnskap og disponeringer for 2006 framkommer av styrets årsrapport, som er sendt Riksrevisjonen som reviderer fondets regnskap.

Utfordringer, strategier og mål

Opplysningsvesenets fond skal forvaltes til beste for Den norske kirke og på en forretningsmessig forsvarlig måte. Forretningsvirksomheten skal preges av langsiktighet, risikospredning og høy etisk standard. Fondets avkastning skal være tilstrekkelig til å ivareta fondets løpende oppgaver. Samtidig skal forvaltningen gi grunnlag for verdioppbygging og meravkastning over tid. Forvaltningen av presteboligene er et kjerneområde for fondet. Det er en prioritert oppgave å sikre et kontinuerlig vedlikehold og rehabilitering av boliger som har behov for det.

Finansforvaltning og eiendomsutvikling er forretningsområder som er særlig viktige for fondets verdi- og inntektsutvikling i årene framover. Avkastningen fra finanskapitalen er påvirket bl.a. av utviklingen i finansmarkedene. For å minimalisere risiko skal finanskapitalen plasseres i ulike markeder og i ulike finansielle instrumenter. For eiendommene er det et hovedmål å oppnå en mer rasjonell og lønnsom struktur i eiendomsmassen. Særlig gjelder dette skogeiendommene, som ofte er oppdelt i mange og lite rasjonelle driftsenheter. Skog- og jordbrukseiendommer med lav avkastning og lite utviklingspotensiale skal søkes solgt.

Salg av fondets prestegårder (forpaktningsbruk) ble påbegynt mot slutten av 1980-tallet og er nå avsluttet. Det er de siste 20 år solgt 130 jordbrukseiendommer, hvorav 107 forpaktningsbruk og 23 jordleiebruk. 35 forpaktningsbruk er fortsatt i fondets eie av kulturhistoriske grunner. Fondet eier ca. 130 jordleiebruk, som vanligvis er bortleid som tilleggsjord til nabobruk. Samlet jordbruksareal er nærmere 20 000 dekar. Ved driften av jordbrukseiendommene tilstrebes rent miljø, mindre forurensende avrenning og god dyrehelse. Fondet foretar nå en gjennomgang av jordleiebrukene med sikte på å utvikle en forvaltningsplan for det enkelte bruk, der bl.a. brukenes økonomiske forutsetninger inngår. Utgangspunktet er at jordleiebruk med bygninger skal selges dersom det ikke foreligger særlige grunner til å beholde dem.

Fondets skog- og utmarksressurser skal utnyttes optimalt, basert på miljøhensyn og en langsiktig, bærekraftig forvaltning. Eiendomsutvikling ved omregulering til andre formål, utbygging av småkraftverk, salg av grus og mineraler m.m. er en viktig del av fondets strategiske plan for forvaltning

gen, i tillegg til ordinær skogforvaltning og tømmerproduksjon. Fondets inntekter fra utleie av jaktterreng, fiskerettigheter og utleiehytter er økt med 50-60 pst. i senere år. Inntekspotensialet framover synes størst ved utleie av rettigheter til laksefiske. I tiden framover ventes skogprisene å utvikle seg mer positivt enn utviklingen i tømmerprisene skulle tilsi, da etterspørselen etter skogarealer er økende.

I tillegg til miljørettede tiltak innenfor jord- og skogbruket legger fondet også ellers vekt på å tilrettelegge for et bærekraftig miljø. Netto tilvekst i fondets skoger binder årlig ca. 80 000 tonn CO². Det foretas tilleggsisolering i bygninger og installasjon av energieffektive varmekilder i presteboligene. Fondet investerer i prosjekter for utnyttelse av fornybare energikilder (små vannkraftverk) og prosjekter for forbedret miljøteknologi. I samarbeid med miljøvernmyndighetene pågår et arbeid med å kartlegge verneverdig skog i fondets eie. Det er tidligere foretatt registreringer av biologisk mangfold.

Fondet forvalter et stort antall festekontrakter. Rammebetingelsene på området er endret ved revisjon av tomtefesteloven de seneste år. Ved kgl. res. 14. september 2007 ble det fastsatt særskilte regler for innløsning av festetomter til boligformål som staten, herunder Opplysningsvesenets fond, er eier av. Det ble samtidig fastsatt særskilte regler for regulering av festeavgiften for disse tomtene. Bestemmelsene skal gjelde fra 1. juli 2008. En tilpasning i loven om fondet vil da være nødvendig. Forslag til slik lovendring vil bli lagt fram for Kirke-møtet 2007.

Opplysningsvesenets fond forvalter et betydelig antall kulturhistoriske eiendommer. Mange av eiendommene representerer norsk prestegårds- og kulturhistorie gjennom flere hundre år, og fondet legger i sin bygnings- og ressursforvaltning stor vekt på å holde disse kulturverdiene i hevd.

Fondet gjennomgår for tiden alle eiendommer med kulturhistorisk verdi. Det skal utarbeides en helhetlig strategi for å ivareta kulturminner knyttet til prestegårdene. Også registrering av kulturminner på setrer og utmarksområder er gjennomført i samarbeid med Statens kulturhistoriske eiendommer.

På grunn av prestenes boplikt har presteboligforvaltningen viktige personalpolitiske sider. Et betydelig antall boliger er rehabilitert de seneste årene. For en del av fondets presteboliger er det imidlertid fortsatt et etterslep i vedlikeholdet. De nærmeste årene vil den intensiverte ressursinnsatsen overfor boligene fortsette.

Tilskudd til eldre kirker

Fra 1. juli 2007 er det etablert en tilskuddsordning fra Opplysningsvesenets fond til istandsetting av middelalderkirkene og andre kirker som er automatisk fredet etter kulturminneloven, jf. omtalen i St.prp. nr. 69 (2006–2007). Alle kirker bygget før 1650 er automatisk fredet. Nær 200 kirker er omfattet av ordningen. For disse kirkene vil det etter søknad kunne gis tilskudd fra fondet på inntil 30 pst. av istandsettingskostnadene. Ordningen innebærer at deler av fondets avkastning over tid forbeholdes dette formålet. Det årlige tilskuddet til istandsetting av kirker vil være tilpasset utviklingen i fondets avkastning og fondets finansielle situasjon for øvrig. De nærmere retningslinjene for til-

skuddsordningen er fastsatt i samarbeid med kulturminnemyndighetene og kirkelige instanser. For mer utførlig omtale vises til kap. 340, post 72.

Tilskudd til felleskirkelige tiltak

Kirkerådet har i flere år disponert et årlig tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak. Disponeringen av midlene er basert på retningslinjer gitt av Kirkemøtet. Den norske kirkes kontingenter til økumeniske organisasjoner dekkes av tilskuddet, i tillegg til tiltak og prosjekter i regi av Kirkerådet, bispedømmene og menigheter. Det er budsjettert med et tilskudd til felleskirkelige tiltak på 25,5 mill. kroner i 2008, som er det samme som foregående år.

Kultur- og kirkedepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2008 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:
    - a. Sum utgifter under kap. 300–342 kr 7 686 992 000
    - b. Sum inntekter under kap. 3300–3342, 5568 kr 1 119 760 000
-

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2008, kapitlene 300–342, 3300–3342, 5568

I Utgifter:

Kap.	Post	Kr	Kr
Administrasjon m.m.			
300	Kultur- og kirkedepartementet		
	01 Driftsutgifter	110 496 000	110 496 000
305	Lotteri- og stiftelsestilsynet		
	01 Driftsutgifter	57 149 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	782 000	57 931 000
	Sum Administrasjon m.m.		168 427 000
Frivillighetsformål			
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	127 617 000	
	75 Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i>	9 804 000	
	76 Tilskudd til råd for tro og livssyn	4 836 000	142 257 000
315	Frivillighetsformål		
	70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	188 070 000	
	71 Tilskudd til frivillighetsentraler	81 977 000	
	72 Tilskudd til frivillig virksomhet	30 000 000	
	73 Tilskudd til sekretariat for frivillige organisasjoners interessepolitiske virksomhet	3 280 000	
	74 Tilskudd til etablering av frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	3 000 000	
	79 Ymse frivillighetsformål	6 500 000	312 827 000
	Sum Frivillighetsformål		455 084 000
Kulturformål			
320	Allmenne kulturformål		
	01 Driftsutgifter	43 804 000	
	51 Fond for lyd og bilde	26 075 000	
	52 Norges forskningsråd	4 287 000	
	53 Samiske kulturformål	53 543 000	
	55 Norsk kulturfond	39 631 000	
	73 Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	69 700 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	
	74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd, <i>kan overføres</i>	139 341 000	
	75	Kulturprogram, <i>kan overføres</i>	10 590 000	
	78	Ymse faste tiltak	42 305 000	
	79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 01</i>	11 900 000	
	82	Nobels fredssenter	21 353 000	
	83	Stavanger europeisk kulturhovedstad	40 000 000	502 529 000
321		Kunstnerformål		
	01	Driftsutgifter	15 126 000	
	72	Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	13 306 000	
	73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	99 214 000	
	74	Garantiinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	93 431 000	
	75	Vederlagsordninger	115 163 000	336 240 000
322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom		
	01	Driftsutgifter	11 130 000	
	50	Kunst i offentlige rom	12 739 000	
	55	Norsk kulturfond	16 076 000	
	72	Knutepunktinstitusjoner	3 595 000	
	73	Nasjonalmuseet for kunst	222 343 000	
	75	Offentlig rom, arkitektur og design	25 353 000	
	78	Ymse faste tiltak	52 073 000	343 309 000
323		Musikkformål		
	01	Driftsutgifter	139 406 000	
	55	Norsk kulturfond	94 351 000	
	70	Nasjonale institusjoner	185 436 000	
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	156 790 000	
	72	Knutepunktinstitusjoner	52 120 000	
	74	Landsdelsmusikere i Nord-Norge	14 163 000	
	78	Ymse faste tiltak	66 055 000	708 321 000
324		Scenekunstformål		
	01	Driftsutgifter	106 744 000	
	55	Norsk kulturfond	56 910 000	
	70	Nasjonale institusjoner	688 861 000	
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	255 175 000	
	72	Knutepunktinstitusjoner	2 550 000	
	73	Region- og distriktsopera	32 640 000	
	75	Dans	36 923 000	
	78	Ymse faste tiltak	45 582 000	1 225 385 000

Kap.	Post		Kr	Kr
325		Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer		
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 73</i>	62 855 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	25 000 000	
	73	Prosjekt- og utviklingstiltak, <i>kan nyttes under post 01</i>	26 902 000	114 757 000
326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01	Driftsutgifter	365 566 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	850 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	19 739 000	
	55	Norsk kulturfond	122 864 000	
	73	Noregs Mållag	2 517 000	
	74	Det Norske Samlaget	11 090 000	
	75	Språkteknologi, Norsk Ordbok m.v.	14 843 000	
	76	Ibsenpris m.m.	3 129 000	
	78	Ymse faste tiltak	90 406 000	631 004 000
328		Museums- og andre kulturvernformål		
	01	Driftsutgifter	33 898 000	
	21	Arkeologiske og andre oppdrag	16 863 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 447 000	
	55	Norsk kulturfond	8 838 000	
	70	Det nasjonale museumsnettverket	636 178 000	
	78	Ymse faste tiltak	47 483 000	746 707 000
329		Arkivformål		
	01	Driftsutgifter	221 888 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	6 840 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 311 000	
	78	Ymse faste tiltak	6 794 000	240 833 000
		Sum Kulturformål		4 849 085 000
		Film- og medieformål		
334		Film- og medieformål		
	01	Driftsutgifter	131 751 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 000 000	
	50	Norsk filmfond, <i>kan nyttes under post 71</i>	292 232 000	
	51	Audiovisuelle produksjoner	28 305 000	
	71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	19 682 000	
	72	Knutepunktinstitusjoner	6 217 000	
	73	Regional filmsatsing	20 479 000	

Kap.	Post	Kr	Kr	
	75	Medieprogram, <i>kan overføres</i>	20 930 000	
	78	Ymse faste tiltak	28 503 000	
	79	Til disposisjon	3 609 000	558 708 000
335		Pressestøtte		
	71	Produksjonstilskudd	251 793 000	
	72	Kompensasjon for portoutgifter	14 915 000	
	73	Anvendt medieforskning og etterutdanning	11 577 000	
	75	Tilskudd til samiske aviser	18 877 000	
	76	Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner	1 487 000	
	77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	1 743 000	300 392 000
336		Informasjonsberedskap-kringkasting		
	70	Informasjonsberedskap	1 500 000	1 500 000
337		Kompensasjon for kopiering til privat bruk		
	70	Kompensasjon	36 312 000	36 312 000
		Sum Film- og medieformål		896 912 000
Den norske kirke				
340		Kirkelig administrasjon		
	01	Driftsutgifter	137 432 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	16 240 000	
	71	Tilskudd til kirkelige formål	180 850 000	
	72	Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	40 500 000	
	73	Tilskudd til virksomheten ved Nidaros domkirke	3 000 000	
	74	Tilskudd til Oslo domkirke	1 000 000	
	75	Trosopplæring, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	125 000 000	
	76	Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken, <i>kan overføres</i>	4 000 000	
	79	Til disposisjon, <i>kan overføres</i>	500 000	508 522 000
341		Presteskapet		
	01	Driftsutgifter	759 572 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	5 413 000	764 985 000
342		Nidaros domkirke m.m.		
	01	Driftsutgifter	43 977 000	43 977 000
		Sum Den norske kirke		1 317 484 000
		Sum departementets utgifter		7 686 992 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
Administrasjon m.m.				
3300		Kultur- og kirkedepartementet		
	01	Ymse inntekter	60 000	60 000
3305		Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	01	Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS	833 333 000	
	02	Gebyr-lotterier	4 400 000	
	03	Refusjon	40 749 000	
	04	Gebyr-stiftelser	160 000	
	07	Inntekter ved oppdrag	782 000	879 424 000
		Sum Administrasjon m.m.		879 484 000
Kulturformål				
3320		Allmenne kulturformål		
	01	Ymse inntekter	94 000	94 000
3322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom		
	01	Ymse inntekter	217 000	217 000
3323		Musikkformål		
	01	Inntekter ved Rikskonsertene	31 038 000	31 038 000
3324		Scenekunstformål		
	01	Inntekter ved Riksteatret	16 000 000	16 000 000
3325		Samordningstiltak for arkiv, bibliotek og museer		
	01	Ymse inntekter	1 600 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	25 000 000	26 600 000
3326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01	Ymse inntekter	6 800 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	850 000	7 650 000
3328		Museums- og andre kulturvernformål		
	01	Ymse inntekter	1 661 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	16 863 000	18 524 000
3329		Arkivformål		
	01	Ymse inntekter	1 493 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	6 840 000	8 333 000
		Sum Kulturformål		108 456 000
Film- og medieformål				
3334		Film- og medieformål		
	01	Ymse inntekter	11 280 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	7 000 000	
	70	Gebyr	15 500 000	33 780 000
		Sum Film- og medieformål		33 780 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
Den norske kirke				
3340	Kirkelig administrasjon			
	01	Ymse inntekter	10 285 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	16 240 000	26 525 000
3341	Presteskapet			
	01	Ymse inntekter	12 578 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	5 413 000	17 991 000
3342	Nidaros domkirke m.m.			
	01	Ymse inntekter	11 183 000	
	04	Leieinntekter m.m.	2 196 000	13 379 000
		Sum Den norske kirke		57 895 000
Skatter og avgifter				
5568	Sektoravgifter under Kultur- og kirke departementet			
	71	Årsavgift-stiftelser	11 840 000	
	72	Inntektsuavhengig vederlag TV2	28 305 000	40 145 000
		Sum Skatter og avgifter		40 145 000
Sum departementets inntekter				1 119 760 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kultur- og kirke departementet i 2008 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
kap. 305 post 01	kap. 3305 post 03
kap. 305 post 21	kap. 3305 post 07
kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
kap. 324 post 01	kap. 3324 post 01
kap. 325 post 01	kap. 3325 post 01
kap. 325 post 21	kap. 3325 post 02
kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 02
kap. 328 post 01	kap. 3328 post 01
kap. 328 post 21	kap. 3328 post 02
kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
kap. 340 post 01	kap. 3340 post 01
kap. 340 post 21	kap. 3340 post 02
kap. 341 post 01	kap. 3341 post 01
kap. 341 post 21	kap. 3341 post 02
kap. 342 post 01	kap. 3342 postene 01 og 04

*Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger*III
Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kultur- og kirkedepartementet i 2008 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
320		Allmenne kulturformål	
	73	Nasjonale kulturbygg, kan overføres	715,0 mill. kroner
	78	Ymse faste tiltak	8,0 mill. kroner
322		Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom	
	50	Kunst i offentlige rom	11,5 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2008 kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med utenlandske utstillinger innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 4 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2008:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og kap. 324 Teater- og operaformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til de nordnorske knutepunktinstitusjonene med unntak av Nordnorsk Kunstmuseum, fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom, post 72 Knutepunktinstitusjoner, kap. 323 Musikkformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner, kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål, post 70 Det nasjonale museumsnettverket og kap. 334 Film- og medieformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner.

sjoner, kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål, post 70 Det nasjonale museumsnettverket og kap. 334 Film- og medieformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner.

3. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til de øvrige knutepunktinstitusjonene fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 60 pst. på staten og 40 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner, kap. 324 Scenekunstformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner, kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål, post 70 Det nasjonale museumsnettverket og kap. 334 Film- og medieformål, post 72 Knutepunktinstitusjoner.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2008 skal:

1. gebyret for merking av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kultur- og kirkedepartementet kan sette ned eller frita for gebyr i visse tilfelle.
2. avgiften pr. videogram for omsetning i næring til Norsk kino- og filmfond være 3,50 kroner.
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 038 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 andre ledd, skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

Vedlegg 1**Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2008 under kap. 320, post 74 Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd**

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Bevilget 2007	Forslag 2008
Allmenne kulturformål:		
Center for Afrikansk Kulturformidling	1 372	2 000
Christiansand Protestfestival	250	261
Du Store Verden!	1 846	2 500
Kulturhistoriske film- og videoopptak ved museene	649	677
Kulturkirken Jacob	1 104	1 151
Kulturtiltak på Svalbard	140	146
Nordland Akademi for Kunst og Kultur, Melbu	1 059	1 105
Norges Døveforbund, kulturarbeid	716	747
Norske Kirkeakademiers Fellesråd	1 554	1 621
Norges ungdomslag – folkedanssatsingen	324	338
Tou Scene	519	541
Ungdommens Kulturmønstring	6 598	6 882
Billedkunst og kunsthåndverk:		
Atelier Nord	2 333	2 433
Bergen senter for elektronisk kunst (BEK)	1 293	1 349
Birka	769	802
Produksjonsnettverk for elektronisk kunst (PNEK)	519	541
Stiftelsen 3,14	302	315
Trondheim elektroniske kunstsenter (TEKS)	830	866
Musikk:		
Aktivitetsmidler til kor	1 000	1 043
Blueshus Notodden	1 285	1 340
Brak - Bergen Rock Aktører	500	700
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurransse og Prinsesse Astrids Musikkpris	2 003	2 089
Forsøksordning - klubbstøtte	1 000	1 043
Hell Bluesfestival	568	592
Komponistforeningen - tilskudd trykking noter	265	276
Midtnorsk Jazzsenter	1 592	1 660
Music Export Norway		2 000
Musikkverkstedordningen	16 549	19 049
Nidarosdomens guttekor	426	444
Norges Musikkorps Forbund – tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter for skolekorps	5 095	7 500

(i 1 000 kr)

Tiltak	Bevilget 2007	Forslag 2008
NorgesNettet	6 266	7 509
Norges Ungdomskor	332	346
Norsk Folkemusikk- og danselag	1 719	1 793
Norsk Ungdomssymfoniorkester	319	333
NOTAM	2 573	2 684
Ny Musikk	3 196	2 723
Ole Bull Akademiet	2 732	2 849
Oslo domkor	426	444
Regionalt kirkemusikksenter i Bodø	265	276
Samspill	568	592
Stiftelsen Cosmopolite	968	1500
Sørnorsk Jazzsenter	569	593
Tilskudd til landsomfattende musikkorganisasjoner	17 129	18 118
Trondheim internasjonale kammermusikkonkurranse	466	486
Ungdommens musikkmeisterskap	81	84
Ungdomssymfonikerne	1 773	2 000
Valdres sommersymfoni	440	540
Vestnorsk Jazzsenter	2 085	2 175
Østnorsk Jazzsenter	2 161	2 254
Scenekunst:		
ASSITEJ/Norsk Barne- og Ungdomsteaterforum	382	398
ASSITEJs barne- og ungdomsfestival	87	91
Basisfinansiering fri scenekunst	6 000	6 258
Buskerud Teater	729	760
Contemporary Dance Festival (CODA)	213	222
Damini House of Culture	213	222
Danse- og teatersentrum	1 979	2 064
Det Åpne Teater	3 775	3 937
Figurteatret i Nordland	4 633	4 832
Landsforbundet Teatrets Venner	301	314
Marked for scenekunst, Sandefjord	176	184
Nordic Black Theatre, inkl. utviklingsprosjekt for ungdom	4 221	5 000
Norsk Dramatikkfestival	461	481
Norsk Revyfaglig Senter/Norsk Revyfestival	1 806	1 884
Oktoberdans	213	222
Stamsund Internasjonale Teaterfestival	250	261
Studium Actoris og Folk i gata-festival	500	600
Østfold Teater	1 301	2 301
Sum:	123 768	139 341

Vedlegg 2**Oversikt over tiltak det foreslås midler til i 2008
under 78-postene**

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Bevilget 2007	Forslag 2008
Kap. 320 Allmenne kulturformål:		
Akershus Festning for kunst og kultur	88	92
Ars Baltica - kontingent	20	21
Den kulturelle spaserstokken	5 000	10 000
Fellesrådet for kunstfagene i skolen	3 654	3 811
Finsk-norsk kulturinstitutt	100	104
Folkeakademienes Landsforbund	6 332	6 604
Foreningen Norden	3 557	3 710
Forum for Kultur & Næringsliv	1 100	1 147
Fransk-norsk kultursamarbeid	500	500
Hauge/Tveitt-jubileet	500	500
Jazzcamp for unge kvinnelige instrumentalister		50
Kulturkort for ungdom	3 200	3 900
Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner	2 329	2 429
Mangfoldsåret - prosjekter	800	3 000
Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge	620	647
Nordisk informasjonskontor i Sør-Norge	222	232
Norsk kulturforum	400	417
Norsk teater- og orksterforening	322	336
Norske Dansekunstneres int. arbeid	47	49
Norske festivaler	250	261
Norsk-finsk kulturfond	100	104
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 173	1 223
Stiftelsen Arkivet	1 079	1 125
Thor Heyerdahl-instituttet	1 000	1 043
Utviklingsprosjekt kulturaktiviteter i kriminalomsorgen		1 000
Sum:	32 393	42 305
Kap. 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom:		
Festspillutstillingen i Bergen	2 063	3 063
Galleri Bomuldsfabriken	1 319	1 376
Kunst i Skolen	985	1 027
Kunstnernes Hus	5 842	6 093

(i 1 000 kr)

Tiltak	Bevilget 2007	Forslag 2008
Kunstnernes Informasjonskontor (KIK)	1 021	1 065
Landsforeningen Norske Malere (LNM)	867	904
Nettst.for unge kunstnere, Trafo.no	819	1 119
Nordisk kunstnarsenter Dalsåsen	909	948
Norsk Billedhoggerforenings Skulpturkontor	1 090	1 137
Norske Grafikere	1 109	1 157
Norske Kunstforeninger (NKLF)	3 658	3 815
Norske Kunsthåndverkere	6 365	6 639
Norske Tekstilkunstnere	719	750
Office for Contemporary Art, Norway (OCA)	7 824	8 659
RAM Galleri	1 160	1 210
Samorg. for kunstformidl. i Nord-Norge (SKINN)	809	844
Selskapet Kunst på Arbeidsplassen	702	732
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere (NBK)	3 124	3 358
Stiftelsen Barnas Historie, Kunst og Kultur	3 177	3 314
Stiftelsen Fotogalleriet	858	895
Tegnerforbundet	1 141	1 190
Unge Kunstneres Samfund (UKS)	1 705	2 028
Vestfossen kunstlaboratorium	500	750
Sum:	47 766	52 073
Kap. 323 Musikkformål:		
Arne Nordheim-prisen	110	115
BIT 20	1 982	2 200
Bodø Sinfonietta	313	1 000
Cikada og Oslo Sinfonietta	1 903	2 000
Det Norske Kammerorkester	4 256	5 439
Dissimilis	1 339	1 589
Griegselskapet i Oslo/Oslo Grieg Festival	100	104
Musikkinformasjons senteret	8 131	8 481
Nasjonal scene for folkemusikk og folkedans	1 557	2 557
Norges musikkhøgskole - praktikantplasser	874	912
Norsk Jazzarkiv	896	935
Norsk Jazzforum (inkl. nasjonal jazzscene)	15 016	15 659
Norsk musikkråd – drift (inkl. tilskudd til Jeunesses Musicales)	2 665	2 780
Norsk Visearkiv	1 360	1 418
Oslo-Filharmonien - tilskudd til økt husleie i Oslo konserthus	2 439	2 544
Oslo Kammermusikkfestival	939	1 200
Risør Kammermusikkfest	834	1 200
Rådet for folkemusikk og folkedans	6 228	7 146

(i 1 000 kr)

Tiltak	Bevilget 2007	Forslag 2008
Trondheim Jazzorkester	1 000	1 043
Trondheim Kammermusikkfestival	939	1 200
Trondheimsolistene	400	1 931
Ultima - husleietilskudd		1 650
Utveksling mellom symfoniorkestrene i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim	830	866
Vestfoldfestspillene	2 000	2 086
Sum:	56 111	66 055
Kap. 324 Teater- og operaformål:		
Akershus Teater	2 492	3 492
BIT Teatergarasjen/Bergen Internasjonale Teater	1 220	1 272
Black Box Teater	1 176	1 227
Brageteatret	3 580	4 234
Cirka Teater	561	585
Den Unge Scenen	100	1 500
Grenland Friteater/Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	3 689	4 000
Nettverk for Scenekunst	1 588	1 656
Nordland Teater - husleie	1 748	1 823
Norsk forening for figurteater/UNIMA Norge	387	404
Norsk Scenekunstbruk/Danse- og teatersentrum	2 974	3 102
Norsk Skuespillersenter	1 000	1 043
Norsk teaterråd	8 015	8 360
Stella Polaris	500	1 000
Teater Manu - Norsk tegnspråkteater	9 010	9 396
Teaterhuset Avant Garden	1 025	1 069
Tegnspråktolking av teaterforestillinger	322	336
Vestlandske Teatersenter	1 038	1 083
Sum:	40 425	45 582
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål:		
Agenda X	715	1 000
Bibliotekjeneste for innvandrere/Det flerspråklige bibliotek	6 815	8 000
Bibliotekjeneste i fengsel	10 531	14 470
Bibliotekjeneste i statlige helseinstitusjoner	1 790	1 867
Bibliotekjeneste på Svalbard	237	247
Bjørnsonfestivalen	1 050	1 095
Bokbyen i Fjærland	204	213
Bokbyen ved Skagerak	204	213
Døves tidsskrift	269	281
Finsk bibliotekjeneste	325	339
Foreningen !les	2 099	2 189

(i 1 000 kr)

Tiltak	Bevilget 2007	Forslag 2008
Forfatterforeningen (ytringsfrihetspris)	104	108
Formidling av spesiallitteratur	1 883	1 964
Henrik Ibsens Skrifter	3 000	3 130
Kapittelfestivalen i Stavanger	504	526
KKDs premiering av barne- og ungdomsbøker	257	268
Kristelig pressekontor	427	445
Kristent arbeid blant blinde	1 141	1 190
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde	144	150
Landssamanslutninga av nynorsk kommunar	408	426
Leser søker bok	4 000	4 172
Lyd- og videoboktiltak	638	665
Nordisk råds litteraturpris	104	108
Nord-Sør-biblioteket	394	411
NORLA, Kontoret for norsk litteratur i utlandet	8 990	9 377
Norsk Barnebokforum	65	68
Norsk Barnebokinstitutt	4 550	5 246
Norsk bibliotekforening	208	217
Norsk biografisk leksikon	1 303	1 359
Norsk Forfattersentrum	7 902	8 242
Nynorsk pressekontor	3 692	3 851
Offentlig utvalg for blindeskrift	613	639
Punktskriftrykkeriet i Bergen	4 001	4 173
Reiser og diverse tiltak	506	528
Riksmålsforbundet	249	260
Stadnamntenesta	2 750	3 118
Tiltak for døvblinde (Foreningen Norges døvblinde)	3 927	4 096
Vestlandske Blindeforbund	243	253
Videogram for døve	5 275	5 502
Sum:	81 517	90 406
Kap. 328 Museums- og andre kulturverntiltak:		
Datatjeneste for kunst- og kulturhistoriske museer	1 038	1 083
Den europeiske kulturminnedagen, Norges Kulturvernforbund	300	313
Emanuel Vigelands museum	125	130
Falstadsenteret		500
Jødisk museum	1 430	1 841
Norges kulturvernforbund	253	264
Kainun institutti – Kvensk institutt	3 387	3 533
Landslaget for lokalhistorie	294	307
Norges museumsforbund, inkl. Museum of the Year Award	1 174	1 224

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Bevilget 2007	Forslag 2008
Norsk Folkeminnelag	70	73
Norges Husflidslag	9 202	9 598
Norsk ICOM	198	207
Norsk Skogfinsk Museum	1 000	1 543
Opplevelsessenter for pop og rock	3 057	6 000
Reiser, stipend og diverse tiltak	701	731
Skibladner	400	500
Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet	3 434	3 582
Stiftelsen Seilskipet Statsraad Lehmkuhl	4 348	4 535
Stiftelsen Skoleskipet Christian Radich	3 815	3 979
Tidsskriftet Museumsnytt	637	664
Tilskuddsordningen sikringstiltak ved museene	6 539	6 820
Årets norske museum	54	56
Sum:	41 456	47 483
Kap. 329 Arkivformål:		
Arbeiderbevegelsens Arkiv	4 567	5 067
Landslaget for lokal- og privatarkiv	194	202
Norsk Misjonsselskaps arkiv	1 038	1 083
Stiftelsen ASTA	424	442
Sum:	6 223	6 794
Kap. 334 Film- og medieformål:		
Tilskudd til diverse filmkulturelle tiltak, forvaltes av Norsk filminstitutt/ den nye virksomheten på filmområdet	5 700	3 600
Støtte til deltakelse på kurs med mer, forvaltes av Norsk filmutvikling/den nye virksomheten på filmområdet	1 520	1 520
Nordisk film- og TV-fond	6 305	6 305
Eurimages – Europarådets samproduksjonsfond	3 056	3 197
Det audiovisuelle observatoriet	213	243
Filmfestivalen i Haugesund	500	
Telefonavis Blindeforbundet	500	500
Teksting av film for hørselshemmede	1 000	1 000
Utvikling av teknologi for teksting av direktesendt tv	4 000	4 000
Filmvederlagsavtalen	3 728	3 915
Mediefabrikken Akershus	600	600
Institutt for rettsinformatikk	300	
Finsk opphavsrettsinstitutt	150	
Kultur- og mediebruksundersøkelse, inkl. innvandreres kultur- og mediebruk	110	760
Kultur- og kirke departementets nynorskpris for journalistikk	225	260
MedieNorge	1 142	1 142

(i 1 000 kr)

Tiltak	Bevilget 2007	Forslag 2008
Norsk Mediebarometer	753	817
Nordiske mediedager i Bergen	400	400
Radiodagene	50	50
Ulike medietiltak		194
Sum:	30 252	28 503

Vedlegg 3

Fornyelse-, organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen

Den landsomfattende museumsreformen, som er den største forenklings- og moderniseringsprosessen under Kultur- og kirkedepartementets ansvarsområde, vil i 2008 fortsette. Departementet tar sikte på at opptrappingen til museumsfeltet som ble varslet i ABM-meldingen skal være gjennomført i statsbudsjettet for 2009. Det har allerede avtegnet seg et museumslandskap som er langt mindre fragmentert enn tidligere. Antallet selvstendige museer som direkte eller indirekte har nytt godt av statlige driftsmidler over kulturbudsjettet, var på sitt høyeste nærmere 350, mens den omfattende samorganiseringen som hittil er gjennomført, har brakt antallet ned i ca. 100 konsoliderte museumsinstitusjoner. Hovedutfordringen i det videre arbeidet er å sikre god kvalitet og framdrift i de pågående prosessene. Det er samtidig viktig i enda større grad å vektlegge reformens faglige tyngdepunkt, der konsoliderte enheter skal stå bedre rustet til å håndtere og formidle samlinger til beste for brukere og samfunn.

Midler til kulturformål under Kultur- og kirkedepartementets budsjett er hovedfinansieringskilden for kunst- og kulturlivet i Norge. Fordeling av midlene skjer i hovedsak etter et todelt system der tilskudd til institusjoner og faste tiltak bevilges av Stortinget etter forslag fra departementet gjennom de årlige budsjettproposisjonene, mens det er Norsk kulturråd som gjennom fordeling av tilskudd fra Norsk kulturfond er hovedfinansieringskilden for "det frie" kunst- og kulturlivet utenfor institusjonene.

Fra 2008 er avsetningen til Norsk kulturfond, som tidligere ble bevilget samlet under kap. 320 Allmenne kulturformål, post 50 Norsk kulturfond fordelt på de ulike fagkapitlene når det gjelder definerede tilskuddsordninger. Tilskudd til tverrfaglige formål som barn og unge, rom for kunst, forskning og utredning samt prosjektmidler foreslås bevilget under kap. 320. Det er opprettet ny post 55 Norsk kulturfond under de relevante budsjettkapitlene. Endringen skal bidra til at informasjon om bevilgninger til kulturformål blir lettere tilgjengelig.

Et utkast til endringer i forskriften for Norsk kulturfond for å bringe forskriften i overensstem-

melse med den budsjettmessige endringen vil bli sendt på høring til berørte instanser.

Det er viktig å sørge for at kulturmidlene forvaltes og beslutninger fattes på en effektiv og byråkratisk måte slik at mest mulig av kulturmidlene kommer kulturlivet til gode. Dessuten må ordningene på feltet være innrettet i henhold til sektorens behov, og statlige tilskudd til samme formål bør i størst mulig grad komme fra én statlig kilde. Utøvelse av kunstnerisk skjønn og beslutning om anvendelse av midler skal skje så nær mottaker som mulig. Videre må prinsippet om likebehandling av likeartede søknader/tiltak/prosjekter/institusjoner ivaretas. Krav til søknader og rapporter om bruk av bevilgede midler skal ikke gjøre søknads- og oppfølgingsarbeid mer omfattende enn det som følger av økonomiregelverket for staten.

For at systemet for bevilgninger til kulturformål skal fungere best mulig, vil det bli foretatt en gjennomgang. I St.prp. nr. 1 (2006-2007) la departementet som en hovedregel til grunn at institusjoner og virksomheter med fast årlig tilskudd ikke skal søke tilskudd fra Norsk kulturfond. Inntil konklusjonene er trukket av nevnte gjennomgang legger departementet til grunn at Norsk kulturråd likevel i spesielle tilfeller kan gi tilskudd til virksomheter som mottar fast årlig tilskudd under kap. 320, post 74 og tiltak som er budsjettmessig plassert på post 78 under kapitlene 320 Allmenne kulturformål, 322 Billedkunst, kunsthåndverk og offentlig rom, 323 Musikkformål, 324 Scenekunstformål og 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål, samt kap. 324 Scenekunstformål, post 75 Dans med unntak av Dansens Hus.

Departementet la 23. mars 2007 fram St.meld. nr. 22 (2006-2007) *Veiviseren*. Stortinget sluttet seg til forslagene under behandlingen av Innst. S. nr. 277 (2006-2007). På bakgrunn av dette skal det bl.a. etableres en ny virksomhet på filmområdet, basert på dagens institusjoner Norsk filmfond, Norsk filmutvikling og Norsk filminstitutt. Disse omleggingene er bl.a. begrunnet med behovet for bedre samordning og effektivisering av virkemiddelapparatet innenfor filmsektoren. Departementet legger videre til grunn at sammen-

slåingen vil ha synergieffekter som frigjør ressurser fra administrasjon til filmformål. Det vises for øvrig til omtale under programkategori 08.30 Film- og medieformål.

Som følge av stortingsmeldingen skal forskrifter for tilskudd til filmformål revideres. Arbeidet er igangsatt og nye forskrifter vil bli iverksatt i løpet av 2008.

Dagens tilskuddsordninger på filmområdet er godkjent av ESA fram til 7. august 2008. Dagens tilskuddsordninger vil bli videreført med enkelte endringer. Departementet er i gang med utarbeidelsen av nye forskrifter for de ulike ordningene. Disse vil bli sendt på høring høsten 2007 og må notifiseres av ESA før iverksetting.

Departementet vil i 2008 fremme et lovforslag om Medietilsynets rolle. Departementet mener at tungtveiende hensyn taler for at Medietilsynet bør gis økt uavhengighet fra departementet. Imidlertid er det også sterke grunner som tilsier at mulighetene for politisk styring ikke bør avskjæres på generelt grunnlag. Departementet vil i den kommende proposisjonen bl.a. drøfte i hvilke sakstyper Medietilsynet eventuelt bør få uavhengighet fra departementet. Det vil også bli drøftet om departementets omgjørings- og instruksjonsrett eventuelt skal avskjæres helt eller delvis. Det vil også bli drøftet hvilket organ som bør være klageinstans for Medietilsynets vedtak.

NTV AS fikk i 2006 konsesjon for etablering og drift av et digitalt bakkenett for fjernsyn. Fjernsynssendingene i det digitale bakkenettet startet 1. september 2007 i Rogaland, og blir deretter introdusert region for region i resten av landet. Hele landet skal etter planen ha tilgang til sendinger i det digitale bakkenettet innen utgangen av 2008. NRKs generalforsamling har akseptert at NRK avvikler sine analoge sendinger i perioden 2008–2009 forutsatt at en rekke vilkår er oppfylt, herunder krav om at hele befolkningen må ha tilbud om digitale fjernsynssendinger, merverdi for seerne, informasjon, kundestøtte, teknisk assistanse og beredskap. Avvikling av eksisterende analoge sendinger vil skje regionvis fram til avvikling i siste region, planlagt til utgangen av 2009. Før avvikling i første region må NRK legge fram en rapport for Kultur- og kirke departementet som dokumenterer at samtlige forutsetninger er ivare tatt. Dersom forutsetningene er oppfylt, vil departementet samtykke i at NRK avvikler sine sendinger i første region. Etter avvikling i første region må NRK legge fram en ny rapport for departementet som evaluerer erfaringene fra avviklingen i første region, samt beskriver eventuelle justeringer i neste avviklingsfase. Dersom departementet finner at rapporten gir grunnlag for å slå fast at forutset-

ningene er oppfylt, kan NRK avvikle sine sendinger i neste region. Overgangen fra analog til digital kringkasting av fjernsynssignaler vil berøre ca. 500 000 husstander som benytter det analoge bakkenettet som primærnett for mottak av fjernsyn og et større antall husstander som benytter bakkenettet til sine biapparater.

Den norske kirke har en organisatorisk oppbygging på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Kirken er organisert i nær 1 300 sokn, som igjen er organisert innenfor landets 430 kommuner. På regionalt nivå er kirken inndelt i 106 prostier fordelt på 11 bispedømmer. Prostiene er tjenestedistriktet for prestene. Den kirkelige inndeling og organisasjon er kompleks. Det er en utfordring å utvikle en bedre organisert og mer hensiktsmessig kirkeforvaltning og å styrke samspillet og samarbeidet mellom de mange lokale enhetene, preste-tjenesten og de regionale og sentralkirkelige enheter og organer i kirken.

I de senere årene er det bevilget midler over statsbudsjettet for å stimulere til forsøks- og utviklingsarbeid innen kirkesektoren, bl.a. for å prøve ut alternative organisasjonsformer i kirken. Det er særlig knyttet utfordringer til kirkeforvaltningen i kommuner med lavt innbyggertall. Forsøks- og utviklingsarbeidet vil fortsette med økonomisk støtte over statsbudsjettet. Departementet ser det som særlig viktig å prøve ut samarbeidsformer mellom to eller flere kirkelige fellestråd i små kommuner. Slikt utviklingsarbeid på kirkesektoren bør hente erfaringer fra og eventuelt samordnes med tilsvarende interkommunalt samarbeid. Det er naturlig at også det pågående omstillingsarbeidet innen preste-tjenesten inngår i utviklingen av den lokale kirkeforvaltningen.

I Norge er det flere enn 1 600 kirker. For å understøtte forvaltningen av kirkebyggene har det de senere år vært avsatt midler over statsbudsjettet til sentrale tiltak som kan gi generelle utgiftsbesparelser, effektiviseringsgevinster eller lettelse for den lokale kirkeforvaltningen. Tiltakene, som i hovedsak driftes av den kirkelige arbeidsgiver- og interesseorganisasjonen KA, omfatter bl.a. en nasjonal kirke database, en felles forsikringsordning for kirkebyggene, energiøkonomiseringstiltak og brann- og innbruddsforebyggende tiltak. Disse tiltakene vil bli videreført.

På kirkesektoren er det de senere år gjennomført prosjekter for å forenkle den årlige rapporteringen av tjenestedata, økonomiske data og personellstatistikk fra menighetene. I økende grad er det lagt til rette for elektronisk rapportering. Tilsvarende forenkling og modernisering er under utvikling med hensyn til medlemsregistreringen i Den norske kirke. I denne sammenheng vurderes

det også om prestenes registrering av opplysninger om dåp, konfirmasjon, vigsel m.m., dvs. den såkalte kirkebokføringen, kan overføres på en elektronisk plattform.

I 2006 ble det opprettet et felles økonomiutvalg for de elleve bispedømmene. Utvalget har i oppgave å samordne og utvikle fellesrutiner innen økonomi- og personalforvaltningen ved bispedømmekontorene.

For å styrke utviklingen av frivillig sektor legger regjeringen vekt på å bidra til å redusere det administrative arbeidet i organisasjonene slik at sektoren kan frigjøre mer tid til frivillig arbeid. Stortinget vedtok våren 2007 lov om register for frivillig virksomhet, jf. Ot.prp. nr. 55 (2006-2007). Registeret skal bl.a. være en opplysningsbank som kan bidra til forenkling i samhandlingen mellom

frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Ansvaret for utvikling, etablering og drift av registeret legges til Brønnøysundregistrene. Utvikling og etablering av registeret vil slutføres i løpet av 2008, og det tas sikte på at registeret kan være i drift fra 1.1.2009.

Som et ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle* vil departementet i samarbeid med bl.a. Frivillighet Norge etablere et prosjekt for å foreta en systematisk kartlegging av hvilke krav til rapportering og informasjon som pålegges frivillige organisasjoner i forbindelse med tilskuddsforvaltning og på den bakgrunn komme med forslag til forenklinger. Kartleggingen skal også omfatte bruk av prosjektstøtte i tilskuddspolitikken.

Vedlegg 4**Likestilling**

Likestillingsloven pålegger offentlige myndigheter en målrettet og planmessig pådriverrolle for likestilling på alle samfunnsområder. Alle departementer har et selvstendig ansvar for å fremme likestilling som en integrert del av politikken på sine fagområder.

Nedenfor følger likestillingsvurdering for enkelte områder under departementets ansvarsområde.

Kjønns- og likestillingsperspektivet i budsjettet**Kulturområdet**

Kultur- og kirkedepartementet har siden 2006 endret rapporteringsrutinene for å få bedre oversikt over likestillingsdimensjonen når det gjelder aktiviteten i kulturinstitusjoner og fordeling av stipend og andre støtteordninger. Nedenfor følger oversikt over hovedtallene.

Underliggende virksomheter på kulturområdet

Virksomhetene rapporterte følgende tall for 2006 (tall i parentes gjelder 2005):

Virksomhet	(i pst.)					
	Kvinner	Menn	Lederstillinger		Øvrige stillinger	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Norsk kulturråd	65 (64)	35 (36)	64 (64)	34 (36)	66 (64)	34 (36)
Rikskonsertene	48 (49)	52 (51)	42 (37)	58 (63)	50 (43)	50 (57)
Riksteatret	45 (47)	55 (53)	47 (47)	53 (53)	45 (46)	55 (54)
Kunst i offentlige rom – KORO ¹	71 (85)	29 (15)	50 (50)	50 (50)	75 (91)	25 (9)
Nasjonalbiblioteket	58 (57)	42 (43)	56 (59)	44 (41)	58 (59)	42 (41)
Norsk lokal-historisk institutt	40 (40)	60 (60)		100 (100)	44 (50)	56 (50)
Norsk lyd- og blindeskrift-bibliotek	57 (60)	43 (40)	41 (33)	59 (67)	58 (61)	42 (39)
Språkrådet	48 (52)	52 (48)	50 (50)	50 (50)	52 (52)	48 (48)
ABM-utvikling	62 (63)	38 (37)	38 (37)	62 (63)	65 (65)	35 (35)
Arkeologisk museum i Stvgr.	69 (70)	31 (30)	29 (38)	71 (62)	73 (74)	27 (26)
Bunad- og folkedraktrådet	83 (85)	17 (15)	100 (100)		80 (83)	20 (17)
Arkivverket	57 (56)	43 (44)	29 (26)	71 (74)	60 (59)	40 (41)

¹ Tidligere Utsmykkingsfondet for offentlige bygg.

Garantiinntekter og kunstnerstipend

Fordelingen av nye tildelte stipend og garantiinntekter under kap. 321 viser følgende kjønnsprofil i 2006:

Stipend	Antall tildelte	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Arbeidsstipend	105	47	53
Arbeidsstipend yngre kunstnere	91	57	43
Reise-/studiestipend	207	54	46
Vikarstipend	18	56	44
Etableringsstipend	82	59	41
Materialstipend	127	57	43
Utdanningsstipend	238	70	30
Stipend eldre fortjente kunstnere	20	45	55
Garantiinntekt	23	48	52
Totalt	911	58	42

Fordelingen av midler som ble tildelt til nye stipend og garantiinntekter i 2006, viser følgende mønster:

Stipend	Beløp i kroner	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Arbeidsstipend	17 167 500	47	53
Arbeidsstipend yngre kunstnere	14 878 500	57	43
Reise-/studiestipend	4 798 000	51	49
Vikarstipend	886 500	62	38
Etableringsstipend	3 314 000	57	43
Materialstipend	3 150 100	62	38
Utdanningsstipend	14 098 000	71	29
Stipend eldre fortjente kunstnere	400 000	45	55
Garantiinntekt	3 889 300	48	52
Totalt	62 581 900	57	43

Innkjøpsordningene i Norsk kulturråd

Kulturrådets innkjøpsordninger kan også gjøres rede for i et likestillingsperspektiv. Opplysningene

nedenfor viser prosentandel kvinnelige og mannlige forfattere representert i innkjøpte titler i Kulturrådets innkjøpsordninger for skjønnlitteratur og sakprosa 2004-2006:

År	(i pst.)							
	Skjønnlitteratur for voksne		Skjønnlitteratur for barn/unge		Fagbøker for barn/unge		Sakprosa for voksne ¹	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
2004	29	71	52	48	42	58		
2005	27	73	52	48	40	60	22	78
2006	28	72	49	51	63	37	14	86

¹ Gjelder fra 2005.

Ser man på Kulturrådets innkjøpsordning for samtidskunst i 2004-2006, var fordelingen slik:

År	Innkjøpte arbeider/titler				Innkjøpsbeløp	
	Antall	Kvinner	Menn	Beløp (i 1000 kr)	Kvinner	Menn
		(i pst.)	(i pst.)		(i pst.)	(i pst.)
2004	60	47	53	1 525	38	62
2005	45	40	60	1 014	37	63
2006	43	56	44	1 402	39	61

Fond for lyd og bilde

I Fondet for lyd og bilde kan det gjøres rede for likestillingsdimensjonen ved å se på kjønnsfordelingen blant medlemmer og varamedlemmer i fagutvalg. I 2006 var situasjonen slik:

	Antall				
	I alt	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Sum	36	19	17	53	47
Fonogramproduksjon ¹	8	5	3	63	37
Musikk	8	3	5	37	63
Scene	8	3	5	37	63
Tekst	6	5	1	83	17
Video/film	6	3	3	50	50

¹ Fra og med 2006 er fagutvalgene Fonogram kunstnere og Fonogram produsenter slått sammen til Fonogramproduksjon.

Kunst i offentlige rom – KORO

KORO er det tidligere Utsmykkingsfondet for offentlige bygg. Kjernen i fondets virksomhet er å skape kunst ved å gjennomføre utsmykkingsprosjekter i statlige bygg og virksomheter. Fondet gir også tilskudd til og kvalitetssikrer utsmykkingsprosjekter hvor kommune eller fylkeskommune er tilskuddspart.

Likestillingsdimensjonen i KORO's virksomhet kan belyses ved å se på kjønnsfordelingen blant kunstneriske konsulenter og kunstnere. I 2006 var 154 kunstneriske konsulenter i arbeid i 195 prosjekter, fordelt på kjønn var situasjonen følgende:

Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
154	65	35

Blant de kunstnere som i 2005 og 2006 mottok utbetaling i statlige prosjekter var fordelingen på antall kunstnere og utbetalt beløp slik:

År	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)	Beløp (i 1000 kr)	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
2005	91	52	48	14 370	45	55
2006	110	54	46	15 196	40	60

Teatrene og Den Norske Opera

Med virkning fra rapporteringsåret 2006 får departementet oversikt over hvordan årsverk fordeler seg på kjønn i de ulike stillingskategorier i scenekunstinstitusjonene under kap. 324, post 01, 70 og 71 og Dansens Hus. Nedenfor er fordelingen av rapporterte årsverk for 2006:

	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Samlete årsverk	1 715	47	53
Teatersjef/operasjef/ballettsjef	19	32	68
Adm. direktør	11	55	45
Kunstnerisk personale	678	46	54
Administrativt og teknisk personale	1 007	48	52

Styresammensetningen for de samme institusjonene i 2006 (tall i parentes gjelder 2005) viser denne fordelingen i pst.:

	(i pst.)	
	Kvinner	Menn
Styreleder	39 (38)	61 (62)
Styremedlemmer	44 (45)	56 (55)
Varamedlemmer	58 (52)	42 (48)

Orkestrene m.m.

Oversikten gjelder orkestrene samt Det Norske Blåseensemble under kap. 323. 2006 var det første rapporteringsåret der opplysningene ble registrert på denne måten. De rapporterte årsverkene fordeler seg slik:

	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Samlete årsverk 2006	534	39	61
Daglig leder	7	0	100
Sjefsdirigent	6	0	100
Musikere	446	38	62
Kunstnerisk administrativt personale	8	12	88
Administrativt personale	66	50	50

Styresammensetningen i 2006 for alle institusjonene som fikk støtte over kap. 323, post 70, 71 og 72, viser følgende tall i prosent (tall i parentes gjelder 2005):

	(i pst.)	
	Kvinner	Menn
Styreleder	29 (15)	71 (85)
Styremedlemmer	42 (37)	58 (63)
Varamedlemmer	54 (51)	46 (49)

Museene

Oversikten viser likestillingssituasjonen i 2006 blant de museer som får tilskudd over kap. 328 post 01 og 70. Fordelt på ulike stillingskategorier viser rundt 2100 rapporterte årsverk for 2006 mønsteret nedenfor (tall i parentes gjelder 2005). Færre museer svarte for 2005 enn for 2006, men mønsteret er like fullt det samme:

Stillingskategori	Antall	Kvinner (i pst.)	Menn (i pst.)
Samlete årsverk	2 091	51 (54)	49 (46)
Daglig leder ¹	122	38 (36)	62 (64)
Vitenskaplig/faglig personale	949	58 (61)	42 (39)
Administrativt personale	376	76 (78)	24 (22)
Teknisk personale	643	29 (34)	71 (66)

¹ Noen museer fører opp flere som daglige ledere, derfor er antallet større enn antallet institusjoner i det nasjonale nettverket.

Sammensetning av styrene i de aktuelle KKD-museene var slik i 2006 (tall i parentes gjelder 2005):

	(i pst.)	
	Kvinner	Menn
Styreleder	23 (25)	77 (75)
Styremedlemmer	41 (42)	59 (58)
Varamedlemmer	48 (47)	52 (53)

Blant de museene som stiller ut og erverver kunst, har det i 2006 blitt kartlagt hvordan kvinnelige og mannlige kunstnere er representert i utstillinger og nyervervelse:

	(i pst.)	
Kunstnere representert i:	Kvinner	Menn
Faste utstillinger	22	78
Temporære utstillinger	34	66
Innkjøp/gaver	34	66

Filmområdet

Det er stor forskjell på representasjonen av menn og kvinner i norsk filmbransje. Undersøkelser viser en kjønnsfordeling i norsk filmbransje på omtrent 80:20, der kvinner er underrepresentert. Den skjeve fordelingen er ekstra tydelig når det gjelder ledende nøkkelposisjoner i filmproduksjon

(ressigører), manuskriptforfattere, og produsenter) og når det gjelder fordeling av midler. Kvinneandelen er særlig lav når det gjelder produsentene.

Regjeringen har i St.meld. nr. 22 *Veiviseren* satt som mål at kvinneandelen i nøkkelposisjoner (manuskript, regi og produsent) i filmproduksjon skal være minst 40 pst. innen 2010. Dette gjelder både kort-, dokumentar- og langfilmproduksjon.

Begrunnelsen er et rettferdighetsprinsipp om like muligheter for kvinner og menn og at en bedre kjønnsbalanse i norsk filmproduksjon vil øke mangfoldet og bidra til at norsk film blir ytterligere forbedret. Stortinget har ved behandlingen av meldingen sluttet seg til dette, jf. Innst. S. nr. 277 (2006-2007).

For å oppnå målene vil særskilte virkemidler bli tatt i bruk. Departementet foretar nå en gjennomgang av eksisterende ordninger med sikte på bl.a. følgende endringer:

- ved tilskudd til pakkefinansiering av utviklingsprosjekter kreves det at minst 40 pst. av de skapende kreftene er av hvert kjønn
- ved tilskudd etter markedsvurdering vil et prosjekt bli tillagt flere poeng dersom det er kvinner i flere av nøkkelposisjonene
- ved tilskudd til talentutvikling, i mentorordninger og ved tildeling av stipend på filmområdet skal minst 40 pst. av tildelingene være til hvert kjønn.

Departementet anbefaler at det innføres ytterligere kvotering hvis ikke målet om minst 40 pst. kvinner/menn i nøkkelposisjon i norsk filmproduksjon er nådd innen utgangen av 2010.

Idrettsområdet

Sentrale verdier for norsk idrett er frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. På denne bakgrunn er likestilling mellom kjønnene spesielt ivaretatt i Lov for Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIF). I § 2-4 heter det bl.a:

”Ved valg/oppnevning av representanter til årsmøte/ting, samt medlemmer til styre, råd og utvalg i NIF og NIFs organisasjonsledd skal det velges kandidater/representanter fra begge kjønn.”

NIF har i flere sammenhenger vektlagt arbeidet med likestilling innenfor idrettsorganisasjonen. Dette har gitt seg uttrykk både i form av prioritering av aktiviteter for jenter og kvinner, og gjennom arbeid for en jevnere kjønnsfordeling blant trenere og tillitsvalgte.

Kultur- og kirke departementet ønsker å støtte opp om likestillingsarbeidet innenfor idretten. I tilskuddsbrevet til NIF datert 15. desember 2006 forutsetter Kultur- og kirke departementet bl.a. at det arbeides aktivt med likestilling.

På anleggsområdet benyttes alle typer anlegg av begge kjønn. Det er anleggseier, i første rekke kommunene, som fordeler trenings- og brukstid. Gjennom regjeringens anleggspolitiske program

2003-2007 ble det satt inn ekstra spillemidler (16,5 mill. kroner) til utbygging av rideanlegg, samt gitt ekstra tilskudd til bl.a. idrettshaller og kunstgressbaner i pressområdene. Dette er anleggstyper som i stor grad benyttes av jenter. Departementet har videre igangsatt et prosjekt som omhandler jenters ønsker og behov i forhold til utforming av og tilgang til idrettsanlegg.

Den norske kirke

I strategiplanen som Kirkemøtet har vedtatt for Den norske kirke for perioden 2005-2008 er ”kjønn og likestilling” integrert som ett av flere tverrgående perspektiver som skal innarbeides på alle nivå og arbeidsfelter i kirken. Det arbeides for et likestilt fellesskap av kvinner og menn i kirken, med mål om å fremme en jevn kjønnsfordeling i kirkens råds- og embetsstruktur.

Av 81 faste medlemmer i bispedømmerådene for perioden 2006 til 2009 er 41 kvinner og 40 menn. Dette inkluderer de elleve biskopene, hvorav tre kvinner og åtte menn. Av Kirkerådets 15 faste valgte medlemmer er seks kvinner og ni menn. I overkant av 19 pst. av landets nær 1 330 prester er kvinner. Kvinneandelen innen presteskapet har vært stigende de siste årene. Kjønn fordelingen i presteskapet er nærmere omtalt under kap. 341.

Når det gjelder andre kirkelige ansatte, er prosentandelen kvinner hhv. 34,6 pst. for kirkemusikere, 67,2 pst. for kateketer og 71 pst. for diakoner. Andelen kvinner i stillinger som kirkeverge /daglig leder er 41,5 pst.

Trosopplæringsreformen

Departementet har anmodet Kirkerådet om å foreta en kjønns- og likestillingsvurdering av trosopplæringsreformen og midlene som bevilges til reformen. Målet med reformen er å utvikle et systematisk og bredt anlagt opplæringstilbud for alle dømte barn i Den norske kirke. Likestillingsmålet for reformen er at midlene skal komme alle til gode, uten skjevfordeling. Reformen må da sikres mot strukturell og geografisk ujevnheter, og mot indirekte favorisering av et av kjønnene.

Diakonhjemmets høyskole er gitt i oppdrag bl.a. å foreta en evaluering og kartlegging av oppslutningen omkring det enkelte forsøksprosjekt, basert på kjønn, og fordelt på aldersgrupper og type opplæringstilbud. Høyskolen har også fått ansvar for å følge opp dette perspektivet mot ledelsen av prosjektene i menighetene. Et vesentlig moment ved kartleggingen er å vurdere hvorvidt det er en sammenheng mellom kjønnsrepresenta-

sjonen i prosjektledelsen og oppslutningen om prosjektene. Kjønn- og likestillingsvurderingen skal utformes som et eget vedlegg til sluttevalueringen, som skal foreligge ved prosjektperiodens utløp i 2008. En nærmere omtale av trosopplæringsreformen og likestillingsperspektivet i reformen er gitt under kap. 340.

Arbeidet med likestilling i departementet

Målsetting

Det er et mål for Kultur- og kirke departementet å oppnå en bedre kjønnsbalanse i de ulike stillingskategoriene og dermed bidra til å utjevne lønnsforskjellene mellom kjønnene.

Kjønnsfordeling

Blant de fast ansatte i departementet er det en kvinneandel på 60 pst. Kjønnsfordelingen varierer imidlertid mellom de ulike avdelingene. I to avdelinger er det flere menn enn kvinner.

I toppstillingene er det overvekt av menn. I 2007 er det ansatt ny kvinnelig, departementsråd. Alle ekspedisjonssjefene er menn. Videre er det én kvinne blant nestlederne i avdelingene. Blant mellomlederne er situasjonen at andelen kvinnelige mellomledere har økt til 55 pst. mot fjorårets 44 pst.

Andelen mannlige seniorrådgivere har økt til 55 pst., mens det året før var like mange kvinner og menn i denne stillingskategorien. Rådgivere utgjør den største gruppen av medarbeidere i departementet. Det er nå ansatt dobbelt så mange kvinnelige som mannlige rådgivere. I stillingskategoriene førstekonsulent, seniorrådgiver, konsulent og førstesekretær er det kun kvinner med unntak av to mannlige førstekonsulenter.

Lønn

Gjennomsnittlig lønn for kvinnelige ansatte er lavere enn for mannlige. Hovedårsaken er at de fleste toppledere er menn.

I gjennomsnitt tjener menn mer enn kvinner per år i følgende stillingskategorier:

- seksjonsledere:	kr 13 560
- underdirektører:	tilnærmet lik avlønning
- seniorrådgivere:	kr 16 959
- rådgivere:	kr 11 951

Det er ingen lønnsforskjell mellom de mannlige og den kvinnelige nestlederen.

Kvinnelige førstekonsulenter tjener kr 1 821 mer i gjennomsnitt per år enn mannlige førstekonsulenter.

Deltid

Det er ansatt sju kvinner i deltidsstillinger. To har 90 pst. stilling, fire har 80 pst. og én har 60 pst. stilling. Tre kvinner arbeider i redusert stilling for en periode. Én mann har delvis "Avtalefestet pensjon".

Tiltak for å fremme likestilling

Etter en organisasjonsgjennomgang av Kultur- og kirke departementet i 2007 vil det bli satt i gang tiltak for å fremme likestillingen i departementet og dermed bidra til å utjevne lønnsforskjellene mellom kjønnene.

Et sentralt tiltak for å utjevne lønnsforskjellene mellom kjønnene er de lokale lønnsforhandlingene. Det vil bli foretatt en gjennomgang av lønnsforhold for kvinner og menn innen hver stillingskategori, og det vil være en bevisst bruk av det lokale forhandlingsystemet for å utjevne lønnsforskjeller mellom kvinner og menn.

Et annet viktig tiltak vil være å ansette både kvinner og menn som er kvalifiserte i de ulike stillingsgruppene. Ved nyansettelser vil det også bli vektlagt å oppnå en jevnere kjønnsfordeling i hver avdeling som helhet. Med hensyn til ledergruppen er kvinneandelen blant mellomlederne relativt høy. Dette vil utgjøre et godt rekrutteringsgrunnlag for framtidige toppledere i departementet.

Et tredje tiltak vil være å skape bedre interne avansementsmuligheter for å jevne ut lønnsforskjellene mellom kjønnene. Et virkemiddel vil være å gi kvalifiserende arbeidsoppgaver og tilbud om annen kompetanseutvikling. I tillegg deltar utvalgte kvinnelige mellomledere i Statskonsults mentorprogram.

Vedlegg 5

Miljøomtale

Beskrivelse og mål

Kultur- og kirke departementets miljøarbeid og virkemidler omfatter følgende felter:

- Den norske kirke
- museene og andre miljøtiltak
- tilskudd til anlegg og bygninger
- estetisk kvalitet i omgivelsene

Selv om en bærekraftig utvikling i første rekke avhenger av strukturer som gjør økologisk forsvarlig atferd rasjonelt for de enkelte samfunnsaktørene, er det også nødvendig å fremme engasjement og bevissthet om miljøspørsmål i befolkningen. Den norske kirke er engasjert i arbeid for å øke miljøbevisstheten blant medlemmene og i samfunnslivet for øvrig. Kirken viser bl.a. til nødvendigheten av endringer i enkeltmenneskers forbruk, motiverer til bistandsarbeid og tar del i utviklingsarbeidet i land i sør.

Kirkebyggene utgjør en viktig del av vår kulturarv, samtidig som de er i bruk som menighetskirker og lokale samlingspunkt. Flertallet av landets kirker er enten fredet eller vernet, og skal forvaltes med dette for øye. Opplysningsvesenets fond eier og forvalter en betydelig eiendoms- og bygningsmasse, deriblant mange fredete og verneverdige bygninger. Flere gamle prestegårdseiendommer er beholdt i fondets eie ut fra kulturhistoriske hensyn.

Museenes gjenstandsbaserte bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøer som omgir oss. Mange museer forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg, og flere kulturminner er organisert som museer. Over Kultur- og kirke departementets budsjett gis det nå driftstilskudd direkte til om lag 100 museer i det nasjonale museumsnettverket. Norsk kulturråds fagutvalg for kulturvern gir tilskudd til museums- og kulturverntiltak.

Kvaliteten på den fysiske formgivingen er av betydning for offentlig rom i byer og tettsteder, bygninger og produkter. God kvalitet må ivareta estetiske, funksjonelle, teknologiske, økologiske og økonomiske hensyn. Statens innsats er spredt på flere departementer. Kultur- og kirke departe-

mentet vil videreføre samarbeidet med andre departementer som vil bidra til å samordne statens innsats og ressursbruk.

Rapport 2006

Den norske kirke driver et kontinuerlig arbeid med å tematisere problemstillinger knyttet til forbruk og rettferd i strategidokumentene sine og i konkrete arrangement og uttalelser. Kristent Nettverk for Miljø og Rettferd er etablert for å følge opp kirkens arbeid med økologi, forbruk og rettferd. Nettverket drives i samarbeid med andre kirkesamfunn, og gjennom et felles nettsted skal det være en ressurs for menigheter, organisasjoner og enkeltpersoner som ønsker å engasjere seg i disse spørsmålene.

Arbeidet med miljø, forbruk og rettferd i kirken er i første rekke organisert på bispedømmenivå og i menighetene. I de fleste bispedømmer er det etablert egen miljøledelse og ressursgrupper for miljø, forbruk og rettferd. Kirkerådet driver prosjektet "Grønne menigheter" som en del av arbeidet med "Grønn stat". Prosjektet vinner stadig tilslutning i nye menigheter og bispedømmeråd.

Friluftsliv er innarbeidet som mål og metode i trosopplæringsreformen, og områdene miljø, forbruk og rettferd samt internasjonalt engasjement utgjør noen av kriteriene for prioritet i tildeling av prosjektmidler.

Opplysningsvesenets fond har en aktiv dialog med Riksantikvaren og brukere i sin forvaltning av bygninger og eiendomsmasse. Miljøhensynet er et grunnleggende aspekt i fondsforvaltningen, enten det angår forvaltning av landbrukseiendommer, skogsarealer eller kulturhistoriske bygninger. I løpet av de siste årene har fondet lagt større vekt på ivaretagelse av verneverdige bygninger. En stadig større andel av fondets midler benyttes til vedlikehold og istandsetting av fredete og verneverdige prestegårder.

Nidaros domkirke og Erkebispegården i Trondheim utgjør et av landets fremste kulturminner. Nidaros domkirkes restaureringsarbeider er en statlig virksomhet, med hovedoppgave å sikre at begge bygningsanlegg bevares, utvikles og for-

midles som levende kulturminner og kirkelige byggverk.

Kirkebyggene og kirkegårdene er en del av vår felles kulturarv, og utgjør slik sett et viktig område innen kulturminnevernet. Det er kommunene og den lokale kirke som har ansvaret for å ivareta de verdiene som kirkene og kirkegårdene representerer. I de senere år har det vært økt fokus på vedlikeholdssituasjonen for kulturhistorisk verdifulle kirker. Mange fredete og verneverdige kirkebygg har et betydelig behov for istandsetting.

Rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg under Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, jf. kap. 582, post 61, ble etablert gjennom statsbudsjettet for 2005 og utvidet i budsjettene for 2006 og 2007. Gjennom denne ordningen var det per 1. september 2007 gitt støtte til istandsetting av 352 kirker. Fra 1. juli 2007 er det etablert en ny tilskuddsordning for istandsetting av automatisk fredete kirker, dvs. kirker bygget før 1650. Ordningen innebærer at det gis tilskudd fra Opplysningsvesenets fond som kan dekke inntil 30 pst. av istandsettingskostnadene. Over Miljøverndepartementets budsjett er det igangsatt et program for istandsetting av landets stavkirker.

Arbeidet med museumsreformen med sikte på regional konsolidering av institusjonsstrukturen på museumsområdet har også i 2006 fortsatt over hele landet. Reformen fører flere steder til økt samhandling mellom museene og kulturminneforvaltningen. Museenes arbeid med tiltak knyttet til sikring, bevaring og dokumentasjon av samlinger og bygninger er videreført. Formidlingstiltak overfor barn og unge ble prioritert både ved museene og gjennom tiltaket Den kulturelle skolesekken.

I 2006 ble det bevilget tilskudd til utbedring av bygningene for de nasjonale teatrene, til Glomdalsmuseets nye romani/tateravdeling og til nybygget for Hålogaland Teater.

Spillemidlene til bygging eller ombygging av kulturbygninger, -lokaler og -arenaer er delt på to tilskuddsordninger der den ene forvaltes av fylkeskommunene og den andre av Kultur- og kirkedepartementet. Den delen som forvaltes av departementet var på 71 mill. kroner og gikk til investeringstilskudd til regionale møteplasser og formidlingsarenaer for kultur. Størstedelen av midlene ble gitt til museer og andre kulturvernprosjekter. I tillegg ble det gitt tilskudd til større kultursentra, barneteaterlokale og kulturhus. Den delen som forvaltes av fylkeskommunene til kulturhus var på 48 mill. kroner. Størstedelen av disse midlene ble i 2006 gitt til ombygging eller tilbygg til eksisterende flerbrukslokaler.

Departementet vektlegger miljøforhold ved søknad om forhåndsgodkjenning av planer for

anlegg til idrett og fysisk aktivitet. Søkere må redegjøre for miljøforhold ved prosjektene. Følgende temaer skal det redegjøres for: miljøstyring, materialvalg, energi, avfall, transport og naturinngrep. Departementet har i 2006 behandlet 180 søknader om forhåndsgodkjenning av større idrettsanlegg.

Det er tidligere blitt utgitt to veiledere som retter seg mot byggherrer, bl.a. kommuner og idrettslag, deres rådgivere og entreprenører som skal planlegge, prosjektere og gjennomføre bygging eller rehabilitering av idrettsbygg. Veilederen «Miljøhensyn ved bygging og rehabilitering av idrettsbygg» er en grundig gjennomgang av temaet og det er satt opp sjekklister med eksempler. Veilederen «Miljøriktige idrettsbygg» er en enklere utgave som henviser til ulike fagmiljøer og andre steder hvor man kan finne mer informasjon og hjelpemidler.

Veilederne er et hjelpemiddel for tiltakshaver til å kunne utarbeide egne miljømål og -krav for sitt prosjekt som grunnlag for utarbeidelse av en enkel miljøplan. Den skal også gjøre det lettere å følge opp at prosjekterende planlegger og entreprenør gjennomfører tiltak som sikrer at tiltakshavers miljømålsettinger og -krav blir overholdt i praksis.

Departementet har i 2006 bistått Helse- og omsorgsdepartementet i utarbeidelsen av en veileder for støyvurdering ved etablering av nærmiljøanlegg. Støy fra nærmiljøanlegg kan være et problem for en del nærområder til slike anlegg. Veilederen har som formål å sikre at støy som miljøfaktor blir tilstrekkelig utredet og vurdert når nye anlegg blir planlagt og utført, slik at støyplager og konflikter kan unngås. Veilederen retter seg mot produsenter av nærmiljøanlegg, utbyggere, saksbehandlere i kommunene, fylkeskommunene samt landets fylkesmenn.

Norsk Form og Norsk Designråd er fra 2004 samlokaliserte i Norsk Design- og Arkitektursenter. Samlokaliseringen gir grunnlag for et utvidet samspill mellom kultur og næring samt gode muligheter for et økt aktivitetsnivå på feltene arkitektur og design. Det vil bli igangsatt et arbeid for å vurdere oppnådde faglige og økonomiske resultater, og som det finnes grunnlag for ytterligere synergieffekter og samarbeid, jfr. Regjeringens Handlingsplan for kultur og næring.

Designåret 2005 ble gjennomført av Norsk Form, Norsk Designråd og Innovasjon Norge og la et grunnlag for videre oppfølging de kommende år. Norsk Form m.fl. foreslo en mer offensiv satsing på design i offentlig sektor i dokumentet "Designmanifest 2010".

Norsk Form arbeidet i 2006 med en rekke prosjekter knyttet til designverksted for barn og unge, arkitektur og design som problemløser, internasjonale

nalt formidlingsarbeid og utstillinger. Arbeidet med uterom og omgivelser innenfor feltene formidling, arkitektur, design, by- og stedsutvikling sto sentralt. Det ble lagt særlig vekt på å iverksette prosjekter innenfor eldreomsorgen og psykisk helsevern samt styrke byutviklingsfeltet, spesielt gjennom nettverket Tverrfaglig Arena for Byutvikling (TAB). Norsk Form la også vekt på kunnskapsformidling i bred forstand og tilrettelagt tiltak for både smale faggrupper og et bredt publikum. Tiltakene omfattet bl.a. seminarer, publikasjoner, utstillinger, konferanser og nettverksbygging. Institusjonen videreførte arbeidet med å bidra til økt kompetanse om det offentlige rom i kommuner og fylkeskommuner.

Kunst i offentlige rom, KORO, (tidl. Utsmykkingsfondet for offentlige bygg) er statens fagorgan for kunst i offentlige rom og skal bl.a. bidra til at kunst av høy kvalitet preger statsinstitusjoner, kommunale og fylkeskommunale bygg og uterom. KORO formidler informasjon og kunnskap om kunst i offentlige rom og har som vesentlig moment i sin virksomhet det å sikre god kunst i hele landet. For å oppnå sine målsettinger organiserer KORO sitt arbeid innenfor tre hovedområder: skape, forvalte og formidle. I 2006 fortsatte satsingen på kunstnerisk utsmykking av kommunale og fylkeskommunale bygg og særlig uterom, der fokuset har vært sterkt økende blant kunstnere, publikum og media. Institusjonen har vært involvert i en rekke kunstprosjekter som knytter seg til denne utviklingen i 2006, bl. a. i Drammen, Bergen, Øyer, Moss, Vestfold, Tromsø, Hedmark, Trondheim og Sør-Varanger. Prosjekter som gir barn og unge tilgang til kunst, blir generelt prioritert under utsmykkingsordningene.

Av de store statlige prosjektene i 2006 er det naturlig å trekke fram det løpende arbeidet med kunstproduksjonen i det nye operahuset i Bjørvika.

Konkurransen for minnesteid over ofrene etter Tsunamikatastrofen ble avsluttet og en vinner ble kåret i 2006. Det har vært utfordringer både av teknisk art og vedrørende konkurranseform i løpet av prosessen, noe som gir KORO verdifull erfaring for den framtidige virksomheten.

KORO er i dialog med Kultur- og kirke departementet vedrørende en strategi som er tilpasset omorganisering av offentlige virksomheter og de endrede forutsetninger for produksjon, forvaltning og formidling av utsmykkinger som denne omorganiseringen medfører. Konkret har KORO arbeidet med å avklare vilkårene for kunstproduksjon ved to særskilte kulturbygg, i Kristiansand og Stavanger, som begge er samfinansiert av kommune, fylke og stat og er et uttrykk for nye former for organisering og finansiering.

Forvaltning av statens kunst i bygg og uterom byr på utfordringer etter 30 års produksjon siden opprettelsen av statens organ på feltet og KORO arbeider kontinuerlig med å sikre gode vilkår for kunsten.

KORO arbeider fortløpende med å styrke formidlingsvirksomheten gjennom arbeid i utsmykkingsutvalgene, publikasjoner, fagseminarer, utstillinger, informasjon på hjemmesidene og rådgivning. Man prioriterer spesielt å formidle kunstneriske prosesser tilknyttet utsmykkingsprosjektene, som f.eks. ved større prosjekter som utsmykkingen av nytt operahus.

Grønn stat

Kultur- og kirke departementet innførte miljøledelse som en del av det løpende lederansvaret i departementet f.o.m. 2003. Dette innebærer at ledere og medarbeidere i departementet forplikter seg til å ta miljøhensyn i sitt daglige virke, og at departementet skal måle og følge opp sitt forbruk på utvalgte satsingsområder der departementet kan gjøre en innsats for miljøet.

Kultur- og kirke departementets satsingsområder er papirforbruk, transport/reiser og innkjøp. De etablerte ordningene for kildesortering som er etablert i regjeringskvartalet og returordningene for kopi- og datautstyr blir benyttet.

Av Kultur- og kirke departementets vel 30 virksomheter er det 6 virksomheter som ikke har innført miljøledelse ved utgangen av 2006. Disse virksomhetene vil innføre miljøledelse i løpet av 2007.

Vedlegg 6

Omtale av ledernes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak

Nedenfor redegjøres det for daglig leders ansettelsesvilkår i de heleide statlige foretak som ligger under Kultur- og kirkedepartementet. Med heleid statlig foretak forstås her aksjeselskap eid av staten ved Kultur- og kirkedepartementet. Med

den forutsetning som er nevnt ovenfor, gis det opplysninger om daglig leders ansettelsesvilkår i Nationaltheatret AS, Norsk Tipping AS og NRK AS.

Nationaltheatret AS – teatersjef Eirik Stubø

Årslønn.	kr 1 011 061 Inkluderer arbeid som instruktør for oppsetninger ved eget teater.
Lønn i oppsigelsestiden	Opptjening av 3 måneders ventelønn per år begrenset oppad til 12 måneder. Ventelønn utbetales ikke ved overgang til annet lønnet arbeid eller hvis avgangen skyldes forhold som teatersjefen selv er ansvarlig for.
Spesielle vilkår	Fri telefon og avis.
Pensjon	Pensjonsordning i Vital forsikring med full opptjening etter 30 år.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Reidar Nordby jr.

Årslønn	kr 1 550 000
Lønn i oppsigelsestiden	3 måneder. Ved eventuell oppsigelse fra arbeidsgiver gjelder regler om lengre oppsigelsestid som følge av alder og tjenestested i henhold til arbeidsmiljøloven.
Spesielle vilkår	Fri telefon, aviser og hjemme-PC og fast bilgodtgjøring. Livsforsikringsavtale i Vesta Forsikring AS.
Pensjon	Pensjonsordning i Statens pensjonskasse.

NRK AS – kringkastingssjef Hans Tore Bjerkaas

Årslønn	kr 2 300 000
Lønn i oppsigelsestiden	1 år ved fratredelse etter kontraktstidens utløp.
Spesielle vilkår	Fri bil.
Pensjon	Medlem av NRKs foretakspensjonsordning. Rett til årlig førtidspensjon fra 01.04.2014.

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Abonnement, løssalg og pris fåes ved henvendelse til:
Akademika AS
Avdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 84 Blindern
0314 OSLO
E-post: offpubl@akademika.no
Telefon: 22 18 81 00
Telefaks: 22 18 81 01
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen finnes på Internett:
www.regjeringen.no

Trykk: OFA - 10/2007

241 491